HOFFMAN CONTEMPORAN

Sorin Titel

SCENARII DE FILM

Editura Hoffman

DTP: Hoffman Design
Coperta: Hoffman Design
Tipar: Hoffman Print
Corectura: Alexandru-Ioan Enache
Pe copertă: Sorin Ilfoveanu

Mulțumim doamnei Ligia Brânzănescu pentru permisiunea și ajutorul acordat la editarea operei fratelui domniei sale

©Editura Hoffman, 2020, pentru prezenta ediție.

Această carte este protejată prin Copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

EDITURA HOFFMAN SRL
Fax: 0249 460 218
Tel: 0740.984.910
www.EdituraHoffman.com
www.EdituraHoffman.ro
www.LibrariaHoffman.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TITEL, SORIN
Scenarii de film / Sorin Titel. -
Caracal: Editura Hoffman, 2020
ISBN 978-606-46-0932-8

821.135.1

VREAU SĂ CÂNT LA VIOLONCEL

Decupajul regizoral:
IOAN CĂRMĂZAN

PREGENERIC:

Se aude o melodie cântată la violoncel. O cameră cufundată în întuneric. O masă plină cu cărți ale căror contururi abia pot fi zărite din pricina întunericului, o scrumieră plină cu mucuri de țigară, caiete de școală lăsate în dezordine. O masă la care s-a stat mult și s-a învățat cu încrâncenare. Pe speteaza scaunului, hainele așezate cu grijă, contrastând parcă cu dezordinea de pe masă. În sfârșit patul, în care îl vedem pe eroul nostru Cornel. În ciuda orei înaintate, somnul nu se lipește de el. Ochiul magic al aparatului de radio. De la radio se aude muzica unui violoncel, care plutește în cameră. Bâjbâind prin întuneric, Cornel se îndreaptă spre radio – în trecere răstoarnă scaunul cu haine, îl ridică, așază cu multă grijă și cu o anume pedanterie hainele la loc, apoi umblă la radio căutând să fixeze postul la care se transmite muzica. Prin întuneric silueta lui e foarte puțin distinctă. Revine la pat, cât pe aci să răstoarne scaunul...

Se culcă la loc... aparatul de filmat un timp continuă să tatoneze prin încăpere, apoi se fixează asupra ochiului magic al radioului și pe această imagine... În timp ce solo-ul de violoncel continuă... se derulează GENERICUL filmului. După generic urmează un *carton alb-negru cu insertul:*
„Scene trăite și imaginate din viața lui Cornel Mărcan din

Bocşa, care la 20 de ani s-a apucat să înveţe să cânte la violoncel".

Întunecare

SECVENŢA 1:

Strada – orăşel provincie – exterior – interior – zi

Pe bicicletă, Cornel, eroul nostru, pedalează uşor. Chipul lui luminat de razele soarelui, pare fericit. S-a oprit. Ducând bicicleta de ghidon, se apropie de un geam cu jaluzele. Strecoară prin jaluzele ziarul scos din tolba de poştaş.
Mâna lui Cornel strecoară o scrisoare într-o cutie poştală. Cornel porneşte pe bicicletă în lungul străzii. Împreună cu eroul nostru, poştaş în orăşelul de provincie, avem şi noi prilejul să facem o plimbare prin oraş. Pe lângă Cornel, care pedalează uşor, trece motorul de tăiat lemne. Cornel se salută cu cel care-l conduce. Într-o poartă, o bătrână cu voal alb pe un scaun vechi a ieşit la soare. Cornel îi dă bună dimineaţa. Lângă chioşcul de ziare, cinci bătrânei, îmbrăcaţi de modă veche,, gesticulează, comentează. Cornel le dă şi lor bună dimineaţa, apoi, pe rând, Cornel se salută cu mai toţi oamenii pe care îi întâlneşte: şi cu măcelarul care mătură în faţa magazinului, şi cu brutarul, şi cu şeful de post care, pe un scaun în faţa circăi de miliţie, fumează...
Cornel a ajuns într-un cartier de blocuri noi. Reazemă bicicleta de un zid şi porneşte agale spre intrarea unui bloc. În faţa cutiilor poştale aliniate, Cornel se descurcă destul de greu. După ce distribuie vreo zece scrisori, urcă grăbit scările. În faţa unei uşi, Cornel sună; nu-i răspunde nimeni. Cornel sună din nou. Dinăuntru se aude o voce hârşâită:

— Intră. E deschis.

Cornel deschide uşa şi pătrunde într-un hol întunecat. În planul doi, într-un pat, se vede un bătrân care, ridicat în capul oaselor, spune:

— A dat o gripă nenorocită peste mine.

Cornel, aşezat la masă, desface tolba. În timp ce caută prin geantă spune:

— V-am adus pensia.

Cornel sună la altă uşă; uşa se crapă puţin şi apare o mână de femeie cu unghii lăcuite şi îngrijite. De după uşă, femeia spune:

— Scuză-mă. Chiar acum am ieşit din baie...

Cornel scoate abonamentul radio şi-l pune în mâna care se retrage în spatele uşii.

Cornel, în faţa unei alte uşi, sună. Uşa se deschide şi un tip bine dispus îi zâmbeşte larg lui Cornel, apoi, după ce Cornel îi dă telegrama, tipul spune:

— Dacă nu intri măcar o clipă să ciocneşti cu noi, mă supăr. Şi nu-i frumos să mă superi de ziua mea. O dată împlineşte omul treizeci de ani. Şi telegrama asta de la Luci m-a făcut praf.

Între timp, în canatul uşii s-au adunat mai mulţi invitaţi. Unul îi dă un pahar lui Cornel.

— Noroc – zic ei în cor.

— Noroc – răspunde Cornel.

Şi eroul nostru dă paharul de vin peste cap.

Cornel s-a oprit lângă un gard şi priveşte spre un tânăr – Victor – prieten cu Cornel, care meştereşte într-o curte o motocicletă. Tânărul se simte privit şi întoarce capul:

— Te pomeneşti că de data asta am şi eu o scrisoare?

Cornel, ironic:

— Nimic altceva decât programul radio!

Victor se șterge cu o cârpă pe mâini, apoi, aprinzându-și o țigară, vine lângă Cornel:

— Văd că m-au uitat toate gagicile.

Cornel își aprinde și el o țigară. Victor întreabă:

— Ei, cum a mers cu bacalaureatul?

Cornel:

— Bine că am scăpat! Până la urmă noi, seraliștii, am luat note mai mari ca cei de la zi!

Cornel începe să râdă. Victor își reaprinde țigara, care între timp s-a stins. Trage un fum, apoi spune:

— Și acum ce ai de gând să faci?

Cornel zâmbește:

— Trebuie să fac neapărat altceva!

Lângă un gard, pe o bancă de lemn, Cornel numără banii. Lângă el, un bătrân numără în gând. Cornel scoate un caiet și bătrânul semnează de primire. Bătrânul, punând banii în buzunar:

— Scrisori din străinătate ți-au venit în ultima vreme?

Cornel, privind în tolbă:

— Cum să nu, am aici din RFG, Franța...

Bătrânul:

— Din Canada nimic?

Cornel, după ce se mai uită o dată:

— Nimic.

Pe plăcuța clădirii se citește: „Școala de muzică".

Cornel reazemă bicicleta și intră pe ușa grea de fier forjat a școlii de muzică. Coridoarele sunt goale și e liniște. Undeva, lângă un geam, o femeie de serviciu șterge praful. Cornel privește spre tablourile cu muzicieni atârnate pe pereți. Pe

lângă Cornel trece un băiețaș de o șchioapă care trage după el un contrabas imens. Femeia de serviciu vine spre Cornel și-l întreabă:

— Vreo scrisoare pentru noi?

Cornel, fâstâcit, caută în tolbă, apoi spune:

— Nu, nu am!

Femeia dă din umeri, semn că nu înțelege: „atunci de ce a mai intrat". Cornel se îndreaptă spre ieșire.

Întunecare

SECVENȚA 2:

Casa unchiului – interior – zi

După-amiază de duminică și obișnuitul meci de la televizor. O femeie în vârstă, mătușa lui Cornel, adună farfuriile de pe masă, având grijă să nu facă prea mult zgomot, să nu-și deranjeze soțul și nepotul, care se uită amândoi la meci, foarte atenți și sorbind din când în când dintr-o ceașcă de cafea.

Cornel:

— A fost o masă clasa întâi. Acum înțeleg de ce unchiul a făcut burtă în ultima vreme! N-ar strica, tanti, să-l mai pui la oleacă de regim.

Unchiul, privind la televizor:

— Anii-s de vină, nu mâncarea prea multă. La vârsta mea, omul se îngreunează și, pe deasupra, începe să-și piardă și din puteri. Cine ar zice, văzându-mă cum arăt astăzi, că în tinerețe am fost cel mai bun centru

înaintaș din echipa noastră „Maresă". Așa se chema echipa fabricii pe timpul ăla.

După o pauză, în care unchiul își aprinde o țigară:

— Și ce zici că vrei să-ți cumperi cu banii pe care mi i-ai cerut împrumut?

Cornel se uită spre unchi, apoi spre mătușă care spală la chiuvetă vasele.

Cornel, ușor fâstâcit:

— Un violoncel.

Unchiul, entuziasmat, strigă:

— Goool! Uită-te, că așa gol frumos n-ai văzut de când ești.

Mătușa, care s-a oprit din spălat vasele:

— Cu mine semeni, Cornele. Și mie mi-a plăcut muzica. Întreabă pe unchiu-tu ce glas am avut. Am cântat o vreme și în cor, dar după ce ne-am mutat aici nu m-a mai lăsat să cânt.

Unchiul, care își ia o clipă ochii de la televizor.

— Tu crezi că, gata, iei arcușul în mână și ai și început să cânți la violoncel?! Și dacă pe parcurs ai să constați că nu ai har, atunci ce ai să faci? Ți-ai stricat viața și gata! S-o repari e mai greu.

Cornel, hotărât:

— Până nu încerc, n-am cum să-mi dau seama!

Unchiul, care își aprinde o nouă țigară:

— Încearcă, băiatule, eu nu zic să nu încerci! Cine știe dacă nu ieșeam și eu mare fotbalist dacă aveam mai multă ambiție și nu mă lăsam de fotbal.

SECVENȚA 3:

Acasă la Cornel – interior – zi

O casă veche într-un cartier nou, înconjurată de blocuri înalte, rămasă, cine știe prin ce întâmplare, acolo. Îl vedem pe Cornel intrând.

Un interior de modă veche: un bufet de bucătărie, un policandru uriaș, nepotrivit cu încăperea care e destul de mică, tablouri de familie, macrameuri, statuete, fragile, de porțelan. Într-un scaun cam jerpelit, bunica lui Cornel a ațipit puțin în timp ce lucra la goblen. Se trezește brusc și, oarecum jenată, începe să lucreze din nou.

În cealaltă cameră, Cornel s-a dezbrăcat de hainele de duminică cu care a fost în vizită la unchiu-su. Se aude vocea bătrânei.

— Toate mi s-au rablagit. Numai ochii mi-au rămas încă buni. Văd cu ei ca pe timpul când eram femeie tânără! Spune și tu dacă ai mai auzit și tu o asemenea minune?!

Cornel, râzând:

— Parcă numai de ochi e vorba! Ești sprintenă ca o fetișcană, deocamdată n-ai de ce te plânge.

Bunica, privind spre camera lui Cornel, întreabă:

— Ce a spus unchiu-tu când i-ai cerut bani?

Cornel (off):

— Nu-i omul căruia să-i pară rău după bani. Nu de bani e vorba! Dacă n-ai talent zice – dacă pierzi timpul de pomană?

Bătrâna se șterge la ochi cu o batistă.

— Ți-a fost ca un tată în toți anii ăștia. Are și el dreptul să te dăscălească.

Cornel, la el în cameră, stă întins cu picioarele atârnând pe tăblia patului.

— Eu nu mă opun, zice, cântă la ce vrei tu, numai să nu dai greș! Și-a adus aminte că a vrut să se facă și el fotbalist în tinerețe.

Voce bunica (off):

— Unchiu-tu a fost un băiat tare frumos. Mureau fetele de dragul lui. La bal, pe timpul ăla se organizau tot felul de baluri, când era damen-vals nu se odihnea o clipă, trecea din brațele uneia în ale alteia, așa era de căutat!

SECVENȚA 4:

Magazinul „Muzica"' - interior - zi

O vânzătoare care, convinsă, spune:

— Ne pare rău, dar nu-l avem decât pe cel din vitrină. Și fără aprobarea șefului nu avem voie să-l scoatem.

Responsabilul spune cu părere de rău:

— Degeaba-l scoatem. Când l-am adus a căzut din vitrină și s-a crăpat. Nu se poate cânta la el.

Bunica întreabă ușor nervoasă:

— Și nu aveți cumva altul în depozit?

Responsabilul:

— Nu avem prea mulți cumpărători de violoncele, așa că nu am făcut comandă. Dar poate săptămâna viitoare...

Bunica, convinsă:

— Noi nu mai avem răbdare până săptămâna viitoare!

SECVENȚA 5:

Tren – zi – interior – gară – autobuz – zi

Din tren se vede câmpul, case mici, apoi vagoane, semn că trenul se apropie de o gară. În tren, Cornel și cu bunica alături. Cornel ține în brațe violoncelul pe care l-a cumpărat de la oraș. În fața gării orășelului, autobuzul ticsit – tocmai pornește. În interiorul autobuzului e lume multă. Bunica se sprijină de Cornel, care ține violoncelul în brațe. Bunica, răspunzând unor ghionturi involuntare din spate:

— Fii atent, măgarule! Dacă te mai înghesui așa, se face harcea-parcea violoncelul!

Un tip care spune scurt:

— Ia-ți mașină mică dacă vrei să te plimbi cu măgăoaia asta după dumneata.

Apoi își ascunde capul, să nu fie văzut.

Un alt tânăr, vrând să fie spiritual:

— Și cine cântă la el? Dumneata?

Apoi se ascunde și el după câțiva călători.

Bunica, serioasă:

— Și ce, ai ceva împotrivă?! Ai fi putut să-mi fii elev, să te învăț și pe tine să cânți, mucosule!

Un tânăr se uită lung spre violoncel.

Bunica, privindu-l:

— Și ce te zgâiești așa? Parcă n-ai mai văzut un violoncel!

SECVENȚA 6:

Acasă la Cornel – interior – zi – noapte

Bunica, așezată pe un scaun în mijlocul încăperii, încearcă să cânte la violoncel. Nu prea ține bine arcușul și nici instrumentul, dar câteva sunete, chinuite, tot ies din încercarea ei. În sfârșit, bunica renunță să mai „cânte" și așază cu multă sfială violoncelul într-un colț al încăperii. Bunica îndreptându-se spre un gramofon vechi, tip 1936, cu ace de fier. Ia un disc din raft și, în timp ce-l șterge, spune:

— Acum putem asculta și cum cântă un violoncel adevărat!

Cornel stă în scaun ca paralizat și trage din când în când cu ochiul la violoncelul lui, ca un copil la o jucărie nouă. Camera e invadată de *Trio elegiac* al lui Ceaikovski.

Acele vechi ale gramofonului, parcă îmbătrânite și ele, se mișcă lent.

Bunica are chipul transfigurat. Întoarce capul spre Cornel, care și-a pus capul pe mâinile sprijinite de genunchi și ascultă. Cornel își duce mâna prin păr, apoi privind spre violoncelul lui, spune:

— Deocamdată nu pot decât să mă uit la el!

Camera lui Cornel, luminată slab. Într-un colț, învăluit în întunericul din încăpere, se odihnește violoncelul. Aparatul își începe încet plimbarea prin cameră, ca și cum ar căuta pe cineva. În sfârșit, l-a găsit pe Cornel care, în pat, a adormit și respiră regulat. Începe să se audă încet o muzică de cameră.

Întunecare

SECVENȚA 7:

Sala, Casei de cultură – strada – interior – exterior – noapte

Se aude aceeași muzică de cameră. Aparatul, în plimbarea lui, descoperă oameni din orășelul lui Cornel pe care i-am văzut în secvențele anterioare: cei cinci bătrâni, măcelarul, milițianul, Victor, bătrânul cu pensia și multe alte persoane care, îmbrăcate elegant, ascultă cu evlavie muzica venind de pe scenă, unde un cvartet de coarde cântă; trei bărbați și o femeie...

O femeie cântă la violoncel.

Degetele ei îngrijite mânuiesc cu abilitate arcușul.

Cornel privește fix, de parcă pentru el nu ar exista nici un alt instrument.

Fata de lângă el, prietena lui – îi întinde o pungă cu bomboane. Cornel refuză.

Pe chipul măcelarului au apărut broboane de sudoare. Din buzunarul de la piept scoate o batistă și-și șterge fruntea.

Bătrâna cu voal a adormit.

Undeva, în fundul sălii, un băiat mai îndrăzneț sărută o fată.

Prietena lui Cornel îi șoptește la ureche:

— Hai să plecăm, m-am plictisit!

Fata și cu Cornel se întorc seara târziu de la concert.

Cornel o ține timid de braț.

Fata:

— Numai de încăpățânat ce ești n-ai vrut să pleci! Ca să-mi faci mie în ciudă. De plictisit, recunoaște că te-ai plictisit și tu? Haide, recunoaște!

Cornel:

— Şi eu care voiam să-ţi dezvălui un mare secret!

Fata:

— Şi ce legătură are secretul tău cu concertul ăsta?

Cornel:

— Uite că are! De săptămâna trecută iau şi eu ore de violoncel.

Fata începe să râdă.

Au ajuns în faţa unui bloc cu patru etaje. Din senin, fata o ia la fugă spre intrarea în bloc. Cornel, rămas singur, porneşte încet spre bloc. Se opreşte şi priveşte cum sus s-a aprins o lumină. Apoi lumina se stinge şi se aprinde în altă cameră. La geam a apărut o siluetă.

Cornel priveşte fix spre geam.

Sus, în cameră, lumina s-a stins. Ne apropiem de Cornel, ai cărui ochi sclipesc în noapte.

SECVENŢA 8:

Visul – grădina – interior Cornel – noaptea

Într-o grădină aranjată ă la „belle-epoque", Cornel visează nunta bunicii: mirele e tânăr şi bunica arată aşa cum o ştim noi, deja bătrână. Volănaşe şi umbreluţe. Se dansează în grădina cu flori şi soare. Totul are loc pe o muzică de violoncel, şi la violoncel, bineînţeles, cântă Cornel, îmbrăcat după moda epocii, în frac şi cu joben.

În cameră la Cornel e întuneric. Cornel se ridică din pat, se duce la masă şi bea din cană apă. Apoi se îndreaptă spre geam şi priveşte în noapte.

Întunecare

SECVENȚA 9:

Acasă la Cornel – acasă la bătrânul profesor – zi – interior – noaptea

Un bătrân cu ochelari și cu părul nins doarme cu capul în bărbie. Se aude un solfegiu la violoncel.

Cornel, cu capul în jos privind corzile, cântă greu și butucănos un solfegiu. În sfârșit, a terminat.

Bătrânul tresare și, calm, spune:

— Încă o dată. De la început.

Cornel reîncepe solfegiul. Ne apropiem de el – pe frunte are broboane de sudoare.

Bunica, ascultând aceiași solfegiu.

Acasă, în camera bunicii, Cornel a reluat solfegiul. Cântă acum parcă mai ușor.

E noapte. La blocurile din jur luminile sunt stinse. La Cornel în cameră lumina e aprinsă. Ne apropiem. Începe să se audă același solfegiu care tulbură liniștea nopții.

În cameră, Cornel repetă de unul singur același solfegiu cu încrâncenare.

Pe hol. Se aude soneria de cateva ori. Apare bunica în pijama, merge spre ușă și o deschide. În prag stă o cucoană în halat și cu bigudiuri care începe să turuie:

— E de-a dreptul scandalos, de o lună și mai bine sunt obligată să ascult noapte de noapte aceleași scârțâituri! Toți vecinii sunt scandalizați, dar n-au curajul să vină să vă spună. Vă știu cât sunteți de dificilă.

În pragul ușii, Cornel ascultă discuția care urmează. Bunica, rămânând calmă:

— Nu sunt dificilă de fel. Băiatul repetă – asta-i tot! Știți ce a spus un mare poet francez?

Vecina, căreia i s-a desprins un bigudiu și, nervoasă, îl prinde la loc:

— Nu știu și nici nu mă interesează!

Cornel s-a rezemat cu capul de canatul ușii.

Bunica (off):

— Viața e scurtă, arta e lungă! Aveți răbdare, o să vă cânte și Mozart!

Și bunica, sprintenă, închide ușa în nas vecinei. De afară se aude vocea vecinei:

— Mozart ne mai lipsește.

Bătrâna se întoarce. Înainte de a intra în camera ei, vine spre a lui Cornel care, în timp ce bunică-sa închidea ușa, a intrat la el. Bunica crapă ușor ușa și privește înăuntru.

La geam, Cornel privește afară. E cu spatele la bunica. Se întoarce și începe să se plimbe prin cameră.

Afară, bunica lasă ușa crăpată și se duce spre camera ei. Intră și lasă și la ea ușa crăpată. Un timp e liniște. Apoi se aude vocea bunicii:

— Cornel, vrei să vii puțin?

Iese Cornel, care intră în camera bunicii. A lăsat ușa deschisă așa, că putem să vedem și noi ce urmează. Cornel s-a așezat pe fotoliu, bunica e în pat. Tăcere.

Din senin, bunica începe să povestească:

— Când erai mic, la vreo doi-trei ani, te-am dus într-un parc și acolo eu m-am luat cu tricotatul și, când m-am uitat, tu te urcaseși pe toboganul celor de șapte-opt ani. N-am mai apucat să strig, că ți-ai și dat drumul, dar nu pe fund, ci pe burtă. Am crezut că mor de spaimă. N-am dormit vreo trei nopți.

Se lasă din nou liniște, apoi Cornel se ridică și spune:

— Sărut mâna. Noapte bună.

Cornel iese, închide ușa la camera bunicii și pornește spre bucătărie. Intră. După el ușa rămâne deschisă și-l vedem cum se așază la masă și începe să înfulece cu o foame de animal bolnav. O clipă se uită spre noi, apoi, enervat, vine și trântește ușa!

SECVENȚA 10:

Magazie noaptea – bucătărie ziua – casa prietenului

Cornel repetă un alt solfegiu, parcă mai complicat. Ne depărtăm de el și ne dăm seama că repetă într-o magazie cu obiecte vechi (saci, coșuri de nuiele) și un pat de scânduri și un pled pe el. Cornel se oprește, lasă violoncelul deoparte, apoi iese pe ușa magaziei. Magazia e într-o grădină cu pomi. Lângă magazie e o bancă. Pe ea se așază Cornel. Ne apropiem. Se aude în noapte un huhurez. Cornel duce mâna pâlnie la gură și se îngână cu huhurezul. Se ridică, se plimbă un timp, apoi, aplecându-se, ia pe palme rouă și se spală pe față. Face asta de câteva ori. Pornește spre magazie. Aparatul îl urmărește cum intră și închide ușa. Printr-o crăpătură, aparatul îl vede cum își reia repetiția la violoncel.

E dimineață. Cornel doarme în patul din magazie. O buburuză se plimbă pe părul lui, apoi ajunge pe frunte. Cornel duce mâna și o alungă.

În pragul ușii stă Victor:

— Vino să bei un ceai. Cred că ai înghețat. Cornel se ridică cu greu, ia violoncelul și pornește pe urmele lui Victor.

În bucătărie, mama lui Victor pregătește de mâncare. În timp ce tinerii așteaptă mâncarea, ea vorbește fără întrerupere:

—Înțeleg să te zbați ziua și noaptea să câștigi un ban în plus – să-ți faci o situație materială. Fiecare om vrea să trăiască mai bine, n-am nimic împotrivă. Așa e vecinul nostru, croitorul: de dimineață până seară nu-i mai stă mâna. Și ați văzut și voi ce minunăție de casă și-a putut face! Ce persane și ce mobilă poate avea. (Face o mică pauză să toarne omleta; până acum a bătut ouăle cu lapte.) Iar nevastă-sa atâtea inele are că mă mir că n-o dor mâinile! Ori cu violoncelul ăsta al tău, îți spun drept că nu văd cum ai să te pricopsești! O să cânți la el și o să înceapă să curgă banii, așa crezi tu?

Victor începe să râdă:

— Nu-i vorba de bani, mamă. Cornel nu se gândește la bani. Nu cântă pentru bani, ci din pasiune!

Între timp, omleta a fost pusă în farfurii și farfuriile pe masa băieților. Mama lui Victor:

— Las' că știu eu, numai cu pasiunea mori de foame.

Cei doi băieți încep să mănânce. Se aud zgomote de oraș mare, aglomerație, vociferări dintr-un troleibuz.

Întunecare

SECVENȚA 11:

Orașul – acasă la verișor – exterior – interior – zi – noapte

Același zgomot. Din mersul autobuzului se vede orașul mare (Timișoara), străzi aglomerate și clădiri impunătoare. Pe scara troleibuzului, Cornel ține violoncelul afară pentru

a-l feri de accidente. Priveşte oraşul care fuge odată cu troleibuzul.

Cornel, cu violoncelul şi o sacoşă pe umăr, intră într-o curte interioară.

Oprit în faţa unei uşi, Cornel sună. Trece o vreme şi, în sfârşit, uşa se deschide; în uşă stă un băieţaş care, vesel, strigă:

— Mamă, au venit şi muzicanţii. E unul cu o vioară mare, mare.

Apoi copilul, privind spre Cornel, spune:

— Ce-o să ne mai distrăm!

Între timp a apărut şi mama. Văzându-l pe Cornel, strigă spre înăuntru:

— Ştefane, închipuieşte-ţi cine a venit, văru-tău Cornel de la Bocşa.

Se apropie de Cornel şi, la ureche, îi spune:

— Poţi să-l feliciţi. Astăzi e ziua lui. Împlineşte 32 de ani. Avem şi invitaţi.

Apoi îl ia de braţ pe Cornel şi-i spune:

—Dar şi noi unde ne-am găsit să stăm de vorbă. Intră, te rog.

Pe uşă iese Ştefan, vărul lui Cornel. E uşor afumat. Îl îmbrăţişează, apoi, măsurându-l, zice:

— Mă, ce te-ai putut schimba! Dacă te-aş fi văzut din întâmplare pe stradă, nu ştiu dacă te-aş fi cunoscut. Hai, intră!

În sfârşit, Cornel e tras înăuntru şi uşa se închide. Dinăuntru se aud vociferări şi zgomote de petrecere, şi vocea lui Ştefan.

— El e vărul meu de la Bocşa, Cornel!

Masa e răvăşită. Sticle pe jumătate goale, farfurii cu resturi de mâncare, scrumiere pline cu ţigări.

În jurul mesei au mai rămas câțiva invitați. Cornel stă lângă o fetișcană care-l fură cu coada ochiului. E acel moment al petrecerii când, după ce-au vorbit toți, fiecare cu cine a putut, s-a lăsat liniștea. Liniștea durează încă un timp. Unul bate farfuria cu un rest de friptură înfipt în furculiță, și din senin, fata de lângă Cornel, ca să spargă tăcerea, spune:

— Poate am să reușesc totuși să vă determin să ne cântați ceva.

Brusc, cei de le masă prind ideea și toți vociferează încurajându-l pe Cornel. Cornel face semne că nu, ba chiar încearcă să spună:

— Îmi pare rău, dar deocamdată nu știu decât solfegii. Și sunt plicticoase.

Nimeni nu a auzit ce-a spus Cornel – toți vorbesc, fiecare pe limba lui – doar fata de lângă el spune convinsă:

— Nu-i nimic, ne cântați ceea ce știți! Faceți, vă rog, liniște!

Se lasă liniștea și Cornel, împins de Ștefan, care spune, ca un argument suprem:

— Nu-i frumos să refuzi dacă te roagă o doamnă.

se ridică, ia violoncelul, se așază pe scaun și începe să cânte un foarte lung și plicticos solfegiu. La început mai toți ascultă, până când plictiseala pune stăpânire pe ei și atunci unul își ascunde un căscat vinovat,

altuia i se închid ochii și cu mare greutate reușește să și-i țină deschiși,

un altul nu mai poate răbda și, în vârful picioarelor, să nu deranjeze, se duce la baie.

Cornel este atât de prins de ceea ce cântă, încât nu vede pe nimeni și nimic.

Ca la un semnal, mai toți invitații, în vârful picioarelor ies din cameră.

Cornel cântă în transă, nu observă nimic.

În cameră nu a rămas decât Cornel, cântând îndârjit și, pe un scaun, lângă el, băiatul lui Ștefan, care-l privește cu admirație.

Într-un pat, băiețelul doarme.

În bucătărie, nevasta lui Ștefan spală vase. Ștefan, așezat pe canapea, spune:

— Până te aranjezi într-un fel, poți rămâne la noi. Nu e nici o problemă, avem încăperi destule. După ce intri la facultate și ai să vrei să te muți la cămin, o să vedem atunci.

În canatul ușii, Stela, nevasta lui Ștefan:

— Ștefan e și el la fe-fe, la politehnică, ca să vezi ce bărbat ambițios am!

Ștefan, convins:

— Tot la politehnică vrei să dai și tu, Cornele? În cinci ani te întorci la Bocșa inginer!

Cornel, apărându-se:

— Nu cred că sunt bun de inginer. Am fost slab la matematică.

Ștefan, sigur pe demersul lui:

— Avem noi un vecin, profesor de matematică. Tot el m-a pregătit și pe mine, vorbim cu el.

Cornel, oarecum jenat că le înșală așteptările:

— Cel puțin deocamdată, n-am de gând să dau la facultate.

Pe canapea, Ștefan își aprinde o țigară.

— Atunci ce ai de gând să faci?

Cornel spune cu candoare:

— Vreau să cânt la violoncel.

A doua zi dimineața, în fața cafelelor, Ștefan și Cornel stau de vorbă. Stela a plecat la serviciu. Ștefan spune:

— Eu nu vreau să mă amestec în viața ta. Faci ce vrei, ești om în toată firea. Îmi dau și eu o părere. Am voie, ce zici?

Cornel spune:

— Sigur că ai voie.

Ștefan soarbe din cafea și spune:

— Păi atunci uite care e părerea mea, și cu asta am terminat, nu vreau să te bat la cap. Fiecare face ce crede că-i mai bine. Orice om are felul lui în viață, un drum al lui. Am dreptate sau nu?

Cornel, aprobând:

— Sigur.

Ștefan, devenind agitat:

— Doar că eu sunt de părere că nu trebuie să te grăbești. Mai gândește-te, reflectează un pic.

Pe bicicletă, Cornel face deocamdată același lucru pe care-l făcea în orașul hatal, împarte scrisori. Îl vedem străbătând străzile orașului cu tolba de scrisori pe umăr.

Ajuns într-un cartier de blocuri noi, intră într-un bloc și pune scrisorile în cutiile poștale.

Într-un alt bloc a pus scrisorile în cutie.

În fața unei uși, Cornel sună. Ușa se deschide și în pragul ei apare un bărbat încă tânăr cu părul aproape alb. Cornel, întinzând scrisoarea:

— O recomandată. Trebuie să semnați de primire.

Bărbatul dă să semneze cu creionul oferit de Cornel și vârful creionului se rupe. Bărbatul spune:

— O clipă, să caut ceva cu care să semnez.

Cornel a rămas în fața ușii deschise. Dinăuntru se aude:

— Închipuie-ți că recitalul e fixat pentru săptămâna viitoare! În două-trei zile trebuie să plec. Și ei abia acum îmi scriu.

Voce de femeie (off):

— Dacă nu mai ascultat. Puteai să telefonezi dacă ai văzut că întârzie răspunsul.

Cornel, în fața ușii, ascultă atent.

Voce de bărbat (off):

— Un recital la Bruxelles și un recital la Bruges! Trei zile la rând e cam obositor. Dați-mi un creion. Trebuie să semnez de primire.

Tânărul revine și semnează de primire, spunând:

— Îți mulțumesc. Mi-ai adus o veste bună.

Cornel se trezește spunând:

— Și eu cânt la violoncel.

Bărbatul, surprins:

— La violoncel. Bravo.

Cornel merge pe o stradă a Timișoarei. Din off se aude voce Cornel:

— Și eu cânt la violoncel.

off voce Bărbat:

—Bravo. La violoncel! Ce potrivească! Poate intri să stăm puțin de vorbă.

Cornel își continuă mersul pe străzi.

off voce Bărbat:

— Mamă, ne faci o cafea?

off voce Cornel:

— Dumneavoastră sunteți un artist adevărat. Eu, în schimb, nu sunt decât un începător. Nu știu dacă am talent, dar fără muzică simt că sunt un om mort.

Nu pot trăi fără ea. Dumneavoastră sunt sigur că mă înțelegeți. Pot să vă vorbesc deschis despre asta.

off voce Bărbat:

— La cinci ani au început să-mi dea lecții. Nu-mi plăcea defel să cânt și uram lecțiile din tot sufletul meu de băiat căruia îi plăcea să bată mingea. Mă băteau ca să mă facă să cânt. A fost un adevărat calvar. Nu știu dacă mă crezi.

Cornel își continuă drumul pe o străduță veche.

Voce (off) îl însoțește:

— Dar a trebuit să treacă multă vreme până a început să-mi placă să cânt la vioară.

Voce (off) Cornel:

— Când plecați?

Voce (off) Bărbat:

— Săptămâna viitoare. Duminică am concert la Filarmonică, poate vrei să vii!

Pe scena Filarmonicii se desfășoară concertul Violonistului. Violonistul cântă cu virtuozitate. Pe frunte are broboane de sudoare.

După câteva fețe care ascultă concentrate, îl descoperim și pe Cornel care privește fix.

Pe scenă, Violonistul a terminat o bucată, lumea aplaudă frenetic.

Seara pe stradă, Cornel merge tăcut.

(Din off se continuă aplauzele.)

După un timp se pornește ploaia (aplauzele au amuțit). Cornel merge tăcut prin ploaie.

Voce off Violonist:

— Aplauzele pe care le-ai auzit după concert sunt o parte mult prea mică și, din păcate, singura frumoasă din viața unui muzician.

Voce off Cornel:

— Nu mă interesează aplauzele.

Voce off Violonist:

— Și de ce ții cu orice preț să cânți la violoncel? Ploaia a încetat pe nesimțite. Cornel merge parcă în transă.

Voce off Cornel:

— Dumneavoastră mă întrebați? Nu pot trăi fără muzică.

Voce off Violonist:

—La mine dragostea a venit mai târziu. Ți-am spus că la început am urât vioara.

Cornel s-a oprit o clipă ca și cum ar medita la tot acest dialog. Privește undeva departe, peste aparat și spune:

— Îmi iubesc violoncelul, uneori am impresia că e o ființă vie! Așa, ca un prieten.

În timp ce el vorbește, reîncepe ploaia care cade cu clăbuci pe chipul lui transfigurat:

— Sau ca o iubită. O ființă de care nu poți să te desparți. Despărțirea fiind un fel de moarte, un fel de sfârșit. Mă înțelegeți? Dumneavoastră trebuie să mă înțelegeți! spune Cornel adresându-se Violonistului, sau poate chiar nouă, celor care-l urmărim.

SECVENȚA 12:

Casa Ștefan – interior – noapte – zi

Noaptea târziu. Cornel s-a culcat, dar nu poate dormi. Într-un colț al încăperii, zărim violoncelul. Se aude o ușoară bătaie în ușă:

Cornel:

— Cine e acolo?

Voce off băieţelul lui Ştefan:

— Eu.

Cornel:

— Ţi-am spus să te culci şi să dormi. Când o să se întoarcă ai tăi, au să ne certe pe amândoi!

Voce off băieţel:

— Nu se întorc până dimineaţă. Ai văzut tu pe cineva care să se întoarcă mai devreme de la o nuntă?!

Cornel:

— Şi ce vrei?

Băieţelul deschide cu multă sfială uşa, o crapă încetişor, deocamdată neîndrăznind să intre în încăpere.

Băieţelul:

— Să cânţi la violoncel.

Cornel categoric:

— Nu se poate.

Băieţelul:

— Chiar dacă nu ştii cânta bine de tot, nu ai de ce să te jenezi. Eu nu sunt aşa de pretenţios.

Cornel:

Intră odată şi aprinde lumina.

Băieţaşul aprinde lumina şi se duce spre violoncel. Violoncelul e mai înalt decât el şi cu greu reuşeşte să-l târâie până la patul lui Cornel. Acesta se scoală şi aşa, în chiloţi, începe să cânte. Băieţelul se aşază pe un scaun în faţa lui Cornel şi ascultă. În pat, băieţelul doarme.

La el în pat, Cornel doarme.

Violoncelul se odihneşte pe scaunul de lângă perete.

Aparatul e pe holul de la intrarea în apartament. Se aude cheia în broască şi în uşă apare Stela care ţipă lăsând uşa deschisă.

— Mai ai curajul să vorbeşti, ticălosule!

Stela fuge spre cameră. Pe uşă intră şi Ştefan, greoi, cu gulerul răsfrânt şi cravata în buzunarul de la piept.

În pat Stela plânge. Ştefan vine şi se aşază lângă ea, încercând să o mângâie. Stela sare ca o pisică şi începe să-l tragă de păr, cu ură – gemând. Ştefan o domoleşte:

— Ai înnebunit! Ce-i cu tine? Dacă se trezeşte copilul? Ai uitat că avem şi oameni străini în casă? Dacă îţi spun că nu am nimic cu ea. Aseară am văzut-o prima oară în viaţa mea!

Stela începe să urle, apoi ţipă:

— Nu ţi-i ruşine! Dacă nu v-aş fi surprins!

Cornel s-a trezit şi ascultă:

off Ştefan:

— Ruşinează-te de Cornel, dacă de copil nu-ţi pasă. Nu-i obligat să asiste la asemenea scene.

Din nou Stela şi Ştefan. Stela, ţipând:

— Să plece dacă are urechile prea subţiri! N-am nevoie de rudele tale! Nu-i destul că am intrat servitoare la tine?! Vrei să intru acuma şi la el?!

Ştefan:

— Eşti o proastă.

Băieţelul s-a trezit şi ascultă şi el.

Ştefan:

— Chiar ai merita să te înşel, ca să te învăţ minte. Îmi pare rău că n-am făcut-o până acuma.

Băieţelul, toropit de somn, adoarme cu capul pe pernă.

La o berărie, Cornel şi cu Ştefan stau în faţa unei halbe cu bere.

Cornel:

— Vreau să te întreb ceva. Nu eşti obligat să-mi răspunzi.

Ştefan, anticipând:

— Vrei să ştii dacă scandalul are vreun fundament real sau sunt simple închipuiri ale Stelei?

Cornel, curios:

— Da.

Ştefan:

— Înţeleg că putem sta de vorbă ca de la bărbat la bărbat...

Cornel, serios:

—Fără îndoială.

Ştefan, care începe să povestească:

— Cu femeia cu care m-a văzut Stela sunt de aproape zece ani. O poveste veche, care durează.

Am cunoscut-o la puţin timp după ce m-am căsătorit. Bărbatul i-a murit într-un accident.

Cornel, curios:

— O iubeşti?

Ştefan, sigur pe el:

— Nu.

Cornel:

— Dar pe Stela o iubeşti?

Ştefan îşi aprinde o ţigară:

— Sigur că o iubesc! Doar e nevasta mea. Rea, bună, e nevastă-mea.

Cornel, nedumerit:

— Atunci nu înţeleg.

Ştefan soarbe din halbă:

— Nu-i uşor de înţeles.

Tac o vreme, apoi Ştefan schimbă vorba.

— Când s-or mai potoli apele, treci pe la noi. Şi să nu-i porţi pică Stelei. A vorbit la supărare.

Începe să se audă o stropitoare cu jet puternic care creşte în intensitate.

Întunecare

SECVENŢA 13:

Tramvai – zi – soare – oraşul – cămăruţa

Suntem în interiorul unui tramvai. Cornel, cu violoncelul aşezat alături şi cu sacoşa pe genunchi, a adormit. Tramvaiul e supus pe dinafară spălării, aşa că zgomotul e cel cu care s-a încheiat secvenţa precedentă, de jet puternic de apă. Tramvaiul a pornit prin ceaţa dimineţii spre oraş.
În interior, Cornel doarme; se pare că soarele care dă semne de strălucire nu-l poate trezi. În spatele lui, pe scaun, stă aşezat violoncelul.
Subiectiv, din tramvai, vedem oraşul pustiu care se trezeşte cu greu.
În centrul oraşului, tramvaiul a oprit.
Cornel deschide ochii şi se ridică.
Cornel a coborât din tramvai. Se întinde, apoi cască lung. Tramvaiul pleacă încet, închizând uşile. Cornel tresare şi o ia la fugă după tramvai, dar nu-l mai poate ajunge. În tramvai a rămas violoncelul.
Suntem în tramvai şi violoncelul, rămas singur, se plimbă prin oraşul încă netrezit la viaţă. El e singurul pasager. Aparatul se retrage undeva în colţ. Tramvaiul a oprit şi din staţie încep să urce oameni, bărbaţi şi femei cu feţe nedormite, muncitorii întreprinderii al cărei nume îl poartă staţia. Tramvaiul este aproape plin. Şi noi, cu aparatul, plecăm printre oameni să căutăm violoncelul. În sfârşit,

l-am găsit – stă singur pe scaun, respectat ca un om bătrân, nimeni nu l-a clintit de pe locul lui. Şi tramvaiul aleargă pe străzile oraşului purtându-i pe oamenii nedormiţi spre casă, precum şi pe prietenul nostru, violoncelul lui Cornel.

Un atelier de reparat instrumente muzicale. Viori, contrabase, scripci, chitare şi în sfârşit violoncelul nostru – cam lovit şi cu două corzi rupte.

Pe un scaun, în faţa bătrânului care tocmai repară o vioară, stă Cornel.

Bătrânul, privind spre Cornel:

— Ce ai făcut cu el că l-ai adus în halul ăsta?

Soţia meşterului bagă capul de după perdea şi întreabă privind spre Cornel:

— O cafea bei?

Cornel spune:

— Da, mulţumesc.

Cornel se dă mai în faţă, pus să povestească toată aventura:

— Păi să vedeţi...

Aparatul panoramează printr-o cămăruţă curată, modestă, un pat vechi, o noptieră... Se deschide uşa şi intră bătrânul reparator şi Cornel.

Bătrânul:

— Nu-i prea grozavă, dar până găseşti altceva mai bun te poţi mulţumi şi cu atât. Poţi să rămâi aici, noi nu ne folosim de ea.

Cornel îşi face o cafea pe plita din cămăruţa lui, apoi o pune pe fereastră să se răcească. Până se răceşte, ia violoncelul care arată acum normal şi începe să cânte ceva care începe să sune parcă a muzică.

Planul e lung. Întunecare.

SECVENȚA 14:

Oraș - pe înserat - cameră -frizerie - magazin

Cornel se întoarce pe înserat de la treabă. Spre surprinderea lui, la el în cămăruță e lumină. Cornel se apropie și, curios privește înăuntru.
Pe scaun, în mijlocul încăperii, e prietena lui de la Bocșa, fata de care s-a despărțit în seara de după concert.
Cornel vrea să bată în geam, se gândește o clipă, apoi îl vedem luând-o la fugă spre ieșirea din curte.
Într-un magazin, la casă, Cornel plătește o sticlă de șampanie.
Cornel iese grăbit prin ușa magazinului - traversează strada și intră într-o frizerie.
Pe scaun, în fața oglinzii, Cornel este săpunit. De grăbit ce e, ține sticla în mână.. Privește spre frizer și cu candoare zice:
— Vă rog să vă grăbiți. Mă așteaptă acasă o fată.
Cornel, proaspăt bărbierit și cu sticla de șampanie în mână, vine grăbit către ușa camerei.
A intrat, se oprește o clipă nedumerit, apoi privește, trist, spre scaunul gol. Fata a plecat. Cornel se așază pe scaun și în privirea lui parcă citim: Poate că nici n-a fost - poate că mi s-a părut...

SECVENȚA 15:

Atelierul de reparat - camera lui Cornel- canalul Bega - exterior - pe-nserat

Magazinul de reparat instrumente muzicale. Pe scaunul lui cu trei picioare, bătrânul repară un contrabas, asistat de un tânăr, care pare nerăbdător. Se deschide ușa și apare

Cornel, care, după ce dă „Bună seara", se așază pe un scaun liber. Bătrânul, cu ochii la lucrul lui, îi spune tânărului cu contrabasul:

— El e tânărul nostru chiriaș; învață să cânte la violoncel.

Tânărul cu contrabasul spune cu o voce groasă:

— Un contrabas se întâlnește cu un violoncel. Bună ziua, îi răspunde violoncelul. Mi-ar face plăcere să scriu o povestire care să înceapă așa. L-ai citit pe Urmuz?

Sunt în cămăruța lui Cornel. Cornel spune:

— Nu, nu l-am citit.

Tânărul cu contrabasul:

— Am un caiet întreg de povestiri scrise în maniera lui.

Pe malul Begăi, cei doi prieteni se plimbă. Tânărul își continuă fraza:

— Dacă o să ne cunoaștem mai bine, am să ți le dau odată să le citești.

Tânărul nostru iese din cadru. Cornel, rămas singur, se plimbă gânditor. Deodată se aude o mică explozie și o lumină mare, colorată îl luminează pe Cornel.

Cornel privește și pe apă plutește un foc multicolor. Tânărul cu contrabasul râde și aruncă în apă pungulițe care iau foc. Vine lângă Cornel și-i dă și lui:

— Hai, aruncă și tu. E invenția mea. Te-am dat gata, nu-i așa?

Cei doi stau cu fața spre apă și aruncă săculeți. La fiecare aruncătură, chipul li se luminează straniu. Începe să se audă un zgomot de petrecere și muzică de orchestră.

SECVENȚA 16:

Nunta – exterior – casa bătrână – câmp – zi

Și zgomotul, și muzica se continuă. Cornel, cu violoncelul, și tânărul, cu contrabasul, cântă într-o orchestră. E dimineață străvezie, lumina se chinuie să răzbească prin negura nopții care moare încet. Orchestra cântă o melodie de petrecere. În mijlocul curții, sub pomi înfrunziți. O masă lungă la care rezistă eroic mirele și mireasa, câteva babe; au rămas cam puțini invitați.

Mireasa e cam la 40-45 de ani – se mai citesc pe față urme de frumusețe.

Mirele, să tot aibă 50 de ani: mic, ghebos, stă umil, cu privirea goală.

În capul mesei tronează o bătrână cu ochi vii, care, în ciuda vârstei, rezistă eroic. Mai târziu o să aflăm că e „învățătoarea fără vârsta" – trăiește de atâția ani încât ea singură și-a uitat vârsta – și marea ei pasiune sunt nunțile – nu a lipsit de la nici una și a stat întotdeauna până dimineața, de fapt asta vor comenta în cadrele care urmează babele, nu înainte de a bârfi perechea care s-a unit în noaptea asta. Deci să dăm cuvântul babelor.

Prima bătrână, al cărei chip e ascuns de batic și care are doi dinți mari și destul de ascuțiți:

— Ai văzut ce răbdare a avut el să o aștepte până acuma? De parcă ar fi știut că bărbatu-su o să se prăpădească la timp.

Pe melodia orchestrei, mirele și mireasa dansează. Mireasa e mai înaltă cu trei capete decât mirele care pare pitic. Acum realizăm cât de frumoasă e mireasa.

O altă babă, membră a aceleiași confrerii, semănând aproape identic cu prima, spune:

— Și doamna noastră învățătoare ține minte că a jucat și la nunta bunicii mele.

Se vede o altă babă:

— Oare câți ani să aibă?

Prima babă:

— Cine-i mai numără!?

Și babele încep să râdă.

Între timp, mirelui și miresei li s-au alăturat la dans perechea „învățătoarea fără vârstă" cu bătrânelul ei.

Cornel face cu ochiul spre tânărul cu contrabas, care-i răspunde.

Pe această atmosferă pașnică de nuntă spartă începe să plouă. Treptat, toată lumea se adăpostește pe unde apucă. Masa rămâne goală și răvășită. Pe podiumul improvizat al orchestrei, plouă puternic.

Undeva, sub o streașină, mirele ține capul în poala miresei. În cameră, în fața oglinzii, babele au găsit trusa de machiaj a miresii și se rujează și se fardează.

De după un nor soarele apare ce o aureolă.

Undeva într-un colț al grădinii, Cornel, sub o șură, stă singur. Ia violoncelul și începe să cânte – tema din trio elegiac a lui Ceaikovski. În timp ce cântă, soarele răsare. Minunata zi de vară își desfășoară întreaga ei splendoare.

Din ce în ce mai curioasă, „învățătoarea fără vârstă" se apropie tiptil de locul unde se aude muzica. Se oprește la o oarecare distanță și ascultă.

Cornel cântă pentru el. E la ultimul acord. A terminat. Învățătoarea fără vârstă aplaudă.

Curtea cu masa şi personajele noastre în locurile în care le-am lăsat. Udă şi strălucitoare după ploaia de vară. Soarele a răsărit roşu ca o purpură.

Pe poteca din câmp, băieţii din orchestră (cinci la număr – între cei cinci, unul e Cornel, altul tânărul cu contrabasul). Cu instrumentele sub braţ, merg în şir indian. În frunte se află băiatul cu chitara. În dreapta lor începe să se zărească malul unei ape. Pe malul bălţii, cei cinci s-au oprit. Unul:

— Nu ne-ar strica o baie. Uite ce limpede e apa.

Altul:

— Se vede pietrişul pe fund.

Ca la un semnal, cei cinci se dezbracă şi, goi, se aruncă în apă. În apă, ca nişte pui de animale, se joacă, se stropesc.

Pe mal, instrumentele, sub dogoarea soarelui, parcă-i invidiază.

Cornel şi prietenii lui din orchestră sunt în vizită la învăţătoarea fără vârstă. O cameră mare cu mobilă veche. Învăţătoarea deschide obloanele ca să se facă mai multă lumină. Tinerii au fost serviţi cu dulceaţă.

Mâna învăţătoarei, zbârcită, mângâie o vioară. Învăţătoarea, cu vioara în braţe, se apropie de masa unde stau băieţii:

— Mă gândeam că poate ştiţi pe cineva care vrea să cumpere o vioară.

Învăţătoarea se plimbă prin cameră un timp, apoi, ca şi cum ar vorbi singură:

— Viorile sunt ca vinul, cu cât sunt mai vechi, cu atât sunt mai bune.

Unul din băieţi:

— O să ne interesăm şi o să vă scriem!

Bătrâna, ca şi cum n-ar fi auzit ce a spus băiatul, continuă:

— Îmi amintesc că a costat o groază de bani. E mai mare păcatul să zacă nefolosită.

Cornel intervine politicos:

— Ați avut o rudă violonist?

Bătrâna întoarce privirea spre el:

— Da...

După plecarea tinerilor, învățătoarea singură privește vioara care e pe masă. În încăpere intră un om bătrân cu pași grei, târșiți. În planul doi, la geamul deschis, îl zărim pe Cornel care privește curios înăuntru. Bătrânul se așază și, nervos, spune:

— Iar ai încercat să-mi vinzi vioara?

Învățătoarea:

— Tu mi-ai spus s-o vând...

Bătrânul:

— Nu țin minte să-ți fi spus așa ceva! De ce n-aș cânta la vioară dacă am chef?

Învățătoarea:

— Sunt treizeci de ani de când n-ai mai cântat. Nu vreau să-ți imput nimica.

În mișcarea lui, aparatul l-a surprins din nou pe Cornel, care, la geam, ascultă discuția:

Învățătoarea:

— Nu ești tu de vină... Dacă n-ar fi fost războiul!

Bătrânul, enervat:

— Iar vorbești prostii. Corzile i s-au copt. Probabil s-au umplut de praf.

Bătrânul ia vioara și o încearcă:

— Știi, draga mea, am impresia că am uitat, că nu mai știu...

Învățătoarea izbucnește în plâns din senin. Bătrânul țipă:

— Iar începi. O să mă bagi în mormânt! Învățătoarea iese din cameră. Singur în încăpere, bătrânul caută să pună la punct vioara. Corzile vibrează ori de câte ori mâna sa zbârcită, cu pete de ficat, le atinge.

În geam, Cornel a privit toată scena. Se întoarce și pleacă. Se aud zgomote de oraș.

Întunecare

Pe bicicletă, Cornel se apropie, cu geanta de poștaș pe umăr, de cartierul de blocuri noi.

E în fața ușii violonistului. Sună. Sună. Nici un răspuns. De abia acum desface telegrama și o citește împreună cu noi: „Mare succes. Săptămâna viitoare concert la Amsterdam; vă sărut, Adrian". Cornel se apleacă și o pune sub ușă.

Camerele locuinței violonistului: o bliblioteca, o sufragerie, un pian... Și, în sfârșit, în fața ușii, pe dinăuntru, acolo unde suntem noi, telegrama lăsată de Cornel.

Cornel, cu bicicleta lângă el, merge pe o stradă lăturalnică. Pe lângă el, încă doi, cu un pian vechi - apoi alți doi, cu un alt pian. Cornel s-a oprit. Oamenii cu pianele au intrat într-o curte. Cornel se întoarce și, mascat de un stâlp, aude următoarea discuție:

Voce I:

— Să vină el să le spargă cu toporul.

Voce II:

— Tu nu înțelegi că el e șeful comisiei de casare și ordinul trebuie executat?

Voce III:

— Dacă ești așa deștept, crapă-le tu cu toporul! Eu nu pot.

Cornel, ascuns, îi vede pe cei patru în salopete. Au topoare în mână și în fața pianelor continuă discuția:

Voce IV:

— Eu nici un pui de găină nu pot tăia, darmite...

Voce III:

—O frumusețe și poate e așa de vechi cât anii noștri la un loc...

Voce I:

— Ei, ce facem? Dă cineva?

Toți tac.

Și cei patru pornesc spre ieșire, în timp ce Cornel se urcă grăbit pe bicicletă și pleacă.

Se aud bătăi în ușă - ușa se deschide și în cameră pătrunde fata de la concertul de la Bocșa.

Cornel, culcat și cu picioarele pe tăblia patului vechi, spune:

— Intră.

Fata se apropie și, timidă, se așază la marginea patului. Se privesc o clipă, apoi fata întreabă timid:

— Ei, ai învățat să cânți la violoncel? Sau ai renunțat?

Cornel tace și, după un timp, spune:

— N-am renunțat.

Fata, prinzând curaj:

— Și tot cu solfegiile te lupți?

Cornel, în aceeași poziție:

— Știu o sonată. Dacă vrei, ți-o cânt?

Fata se trage spre el. E chiar lângă el. Pune mâna pe capul lui și începe să-l mângâie:

— Numai că eu n-am timp.

În timp ce vorbește, îl mângâie din ce în ce mai insistent:

— Mă grăbesc foarte tare. Trebuie să fac o mulțime de cumpărături pentru...

În acest moment se apleacă și-l sărută pe gură, apoi spune:

— ...nunta mea.

Sunt în pat. Fata ține capul pe umărul lui și vorbește:

— E student la politehnică. În ultimul an. Nu-i cine știe ce frumusețe, dar e simpatic și ține la mine.

Cornel:

— Tu îl iubești?

Fata:

— Așa și așa.

Cornel:

— Atunci de ce te măriți?

Fata:

— Ce întrebare? Parcă n-ai ști că fetele vor să se mărite. Să nu ajungă fete bătrâne.

Cornel începe să râdă, apoi îl înecă tusea.

Aparatul panoramează prin cameră. Pe diferite detalii din cameră se aude tusea lui Cornel. La capul patului, pe un scaun, e nevasta bătrânului reparator de instrumente și, în pat, Cornel, cu o cârpă în jurul gâtului. E bolnav. Transpiră abundent. Doamna Avachian:

— Te-o fi tras curentul pe bicicleta asta a ta. Bea-l fierbinte.

În pat, Cornel bea ceaiul cu înghițituri mici.

— Mi-a înțepenit gâtul; abia mai pot să-l mișc.

Domna Avachian:

— Să mai scadă temperatura, și să te duci la medic.

SECVENȚA 17:

Policlinică – interior – exterior – zi – noapte

Un cabinet la policlinică. Cușete, cu perdele între ele. Într-o astfel de cușetă, Cornel își lasă cămașa și se așază pe pat;

întins pe burtă, o întreabă pe fata care se pregăteşte să-i facă razele indicate de doctor:

Cornel:

— Spondiloză cervicală. Asta-i o boală mai mult pentru oameni bătrâni, nu-i aşa?

Fata:

— După numărul mare de tineri care ne vin zilnic, n-aş crede.

Fata îi pune săculeţele pe spate.

Fata:

— E bine aicea unde le-am pus?

Cornel:

— Ceva mai sus şi mai la dreapta.

Fata:

— Pişcă. Sau pot da drumul la curent mai tare.

Cornel:

— E foarte bine aşa.

În timp ce Cornel stă cu faţa îngropată în pernă, fata începe să numere cu voce tare.

Cornel:

— Ce faceţi?

Fata:

— Vă număr coastele.

Cornel:

— Am cu una în plus sau în minus?

Fata:

— Într-adevăr,vă lipseşte una sau am greşit eu?! Să mai număr o dată.

A doua zi. Cornel intră în cabinet, se dezbracă şi se întinde. Trece un timp şi apare fata (Adina) care e proaspăt coafată, rujată, cu unghiile făcute. Fata îi aşază săculeţii.

Fata:

— E bine așa?

Cornel:

— Puțin mai la dreapta.

Adina dă drumul la curent și întreabă:.

— Nu-i prea tare?

Ca și data trecută, Adina începe să numere coastele.

Adina:

— Nu știu de ce îmi iese din nou cu una mai puțin. S-ar putea ca ieri să nu fi numărat bine a doua oară și să vă lipsească, totuși, o coastă. Nu ar fi de mirare.

Cornel:

— Eu zic să le mai numărați o dată.

Adina:

— Una, două, trei... Aveți dreptate. Am numărat greșit. Nu știu ce am astăzi, că sunt teribil de distrată. Am greșit – recunosc; aveți câte trebuie.

Cornel, zâmbind:

— Mi-a venit inima la loc.

În fața policlinicii, seara, Cornel o așteaptă pe Adina. Fata iese pe poarta policlinicii. Cornel merge în întâmpinarea ei. Adina la început nu-l recunoaște. Se dă speriată la o parte.

Cornel:

— Nu mă recunoașteți?

Adina, revenindu-și și zâmbind:

—Cum să nu? Sunteți... pacientul cu o coastă în plus sau în minus, nu mai țin minte exact.

Cornel, continuând jocul:

— Greșiți, am exact atâtea coaste câte scrie la carte. E adevărat că, la început, ați greșit numărătoarea.

Adina, zâmbind:

— A, da. Acum îmi amintesc foarte bine.
Cornel, râzând:
— Din păcate, tratamentul s-a terminat.

Întunecare

SECVENȚA 18:

Casa Violonistului - Casa Cornel

Aparatul se retrage până îl vedem pe Cornel cu violoncelul. Începe să cânte. E o bucată scurtă. După ce a terminat, stă și așteaptă.
În fața lui Cornel stă Violonistul, cel cu concertele la Amsterdam. Ne aflăm în casa violonistului.
Violonistul își caută cuvintele.
— Nu-i chiar așa de ușor să spui: e bine, nu-i bine, cântă în continuare, lasă-te de cântat... Sper că nu aștepți așa ceva de la mine.
Violonistul continuă, în timp ce Cornel se joacă nervos cu violoncelul.
— Ceea ce pot să-ți spun e că ești încă la început; că mai ai un lung drum de străbătut până să fii un adevărat virtuoz.
În pat, întins, cu picioarele ridicate pe tăblia patului, Cornel se uită în tavan.
Voce interioară Cornel:
—Vreau să vă întreb ceva. Aveți un disc cu Pablo Casals?
Voce off Violonist:
— Am unul nou, l-am cumpărat de la Bruxelles. În cameră pătrunde melodia lui Pablo Casals. Planul e

lung. S-a înnoptat. Cornel, în pat, nu poate dormi, se ridică, se duce la oglindă, se piaptănă un timp, apoi bea apă din cana de pe pervazul geamului. Se duce, ia violoncelul şi-l mută lângă masă, se aşază pe scaun, şi-l priveşte lung. Se ridică, ia violoncelul şi-l aşază pe pat, se joacă cu corzile. De afară se aud greierii. Cornel îşi reazămă faţa de violoncel; chipul lui reflectat în lemnul violoncelului pare trist.

SECVENŢA 19:

Nunta – casa – interior – exterior

Nunta lui Cornel. Mireasa este Adina, fata de la policlinică. E momentul de după cununia civilă, când tinerii căsătoriţi primesc felicitările rudelor şi prietenilor.
În stradă, grupul nuntaşilor şi cu mirii se urcă în maşini. Convoiul de maşini pavoazate cu flori străbate străzile oraşului. Într-o maşină îi zărim pe Cornel şi pe Adina.
Mirii şi invitaţii, printre care îi zărim pe Ştefan, vărul lui Cornel, şi pe Stela, urcă scările spre apartamentul părinţilor Adinei.
Bunica lui Cornel:

— Auăleu, dar multe trepte mai sunt; aşa am eu noroc să se strice liftul.

În sfârşit, au ajuns în faţa uşii.
Cornel:

— Cheile sunt la tine.

Adina:

—Nu le-ai luat tu de la mama?

Din figura pe care o face Cornel, ne dăm seama că nu le-a luat.

Cornel:

— Să aşteptăm să vină mama soacră.

Naşa, care s-a aşezat pe o batistă, lângă scară, zice:

— Nu e nici o supărare dacă mă aşez pe jos. Zilele trecute am avut inventar şi sunt frântă de oboseală.

Din grup, cineva lansează gluma:

— Numai mirele să nu fie obosit!

Toată lumea râde.

Nuntaşii au dat buzna în apartamentul cu camere încărcate de mobile. Mesele sunt pline cu bunătăţi.

O femeie spune spre soţul ei:

— Mi-i o foame! Am venit direct de la servici.

Bărbatul:

— Eu nu doresc la început decât un pahar de sifon. După aia om mai vedea!

SECVENŢA 20:

Oraş Bocşa – spital – exterior – interior – zi

Îl vedem pe Cornel străbătând străzile orăşelului Bocşa. Se opreşte în dreptul spitalului, intră.

Coridoarele lungi şi albe de spital. Cornel se opreşte în dreptul unei uşi, bate încetişor, apoi intră.

Cameră de spital. Aşezată pe unul din fotolii, bunica, îmbrăcată, îl aşteaptă pe Cornel. E slăbită şi îmbătrânită. Cornel o sărută, apoi, ţinând-o de mână, se uită la ea.

Bunica:

— Nu trebuia să vii. Acum mă simt mai bine. Doctorii au făcut adevărate minuni.

Cornel, care o sprijină pe bunică, se plimbă pe o alee în parc. Bunica:

— La concertul tău tot am să vin. Fii liniştit. Am să-mi pun rochia de dantelă.

Cornel tace şi priveşte înainte.

Din maşină se văd străzile Bocşei.

În maşina-taxi, bunica şi Cornel.

Maşina a ajuns pe un platou de deal. Cornel coboară, apoi o ajută pe bunică şi pornesc împreună spre centrul platoului. Din locul unde ei s-au oprit, se vede toată panorama oraşului – până hăt-departe, în câmpia Caraşului.

Bunica priveşte.

Cornel priveşte

Oraşul şi câmpia şi, parcă, undeva, în fund, un alt oraş şi o altă câmpie.

Bunica s-a urcat în taxi. Cornel se urcă şi el. Taxiul demarează şi, după ce dispare din cadru, aparatul panoramează spre platou şi se opreşte pe o piatră funerară unde se poate citi cu greu: „Aici odihneşte Gheorghe, care a iubit dealul".

Din locul pietrei se văd oraşul şi câmpia.

Camera bunicii pe care o cunoaştem atât de bine. Cornel priveşte cu nostalgie lucrurile din încăpere. La vechiul patefon se aude discul cu *Trio elegiac.*

În mijlocul camerei, Cornel, pe scaun, ascultă muzica.

SECVENŢA 21:

Consignaţia – acasă la Cornel – acasă la Ştefan

Cornel trece pe lângă magazinul „Consignaţia". Când e aproape de uşă, se opreşte. Pe uşă tocmai iese un tip cu un violoncel foarte vechi. Uluit de forma violoncelului, Cornel se ia după tip.

Trece tipul cu violoncelul, după el trece şi Cornel, grăbit.

Tipul se urcă într-o mașină. Cornel nu reușește să se urce. E agitat, nervos. Se urcă în următoarea mașină.
Tipul cu violoncelul intră pe o poartă. După un timp, intră și Cornel.
Curte interioară cu balcoane și uși. Cornel pare rătăcit. Se plimbă un timp. Lângă o ușă veche stă violoncelul. Cornel se apleacă să-l vadă mai bine. Pe ușă apare tipul urmărit, care spune:

— E de vânzare dacă vă interesează.

Cornel se uită lung la violoncel.
Întunecare

SECVENȚA 22:

Acasă la Cornel – acasă la Ștefan

Acasă la Cornel masa e pregătită sărbătorește. Cornel a luat primul examen – cu zece – ca student la politehnică. Toți îl așteaptă. În jurul mesei stau părinții Adinei, Ștefan și Stela. Adina e deja gravidă. Doar scaunul lui Cornel e gol. Ștefan:

— Și se plângea că nu e bun la matematică! Și când colo ia 10 dintr-un șut.

Ștefan, după ce se uită la ceas, spune:

— În schimb, punctual văd că nu prea este.

Adina, scuzându-l pe Cornel:

— Mi-a dat telefon asigurându-mă că într-o oră cel mult e acasă.

Stela:

— S-o fi dus și el cu noii lui colegi la un șpriț.

Mama Adinei, către Adina:

— Vezi să nu ți se ardă prăjitura!

Stela deschide discuția cu Ștefan, pe care are ea un cui:

— Nu ți-ar fi stricat nici ție să fii mai ambițios. Ștefan, răzând:

— Cinci pe toată linia! Dar ce, parcă are vreo importanță? Ți-e bărbatul inginer? Ți-e!

Masa pregătită a rămas neatinsă. Invitații au plecat supărați. În camera ei, Adina se chinuie să citească, dar pe față i se citește îngrijorarea.

SECVENȚA 23:

Acasă la Ștefan – la Cornel – noapte

Stela, Ștefan și copilul stau la masă și mănâncă: Copilul spune:

— Nu-mi place conopida!

Stela, furioasă:

— Știi ce pățești dacă întinzi coarda.

Copilul:

— Ce ți-am făcut?

Stela:

— Amintește-ți ce mi-ai spus la prânz.

Ștefan:

— Iară ți-a spus vreo obrăznicie?

Stela:

— Încă ce obrăznicie! Să-i spun lui taică-tu?

Copilul:

— Spune-i.

Stela:

— Spune-i tu, dacă ești așa de curajos.

Copilul:

— Vreau să cânt și eu la violoncel!

Ştefan:

— Ce prostii îţi pot ieşi pe gură? Pe deasupra, nici unchiul Cornel nu mai cântă la violoncel.

E noapte. Cornel nu a venit încă. Adina, cu lampa aprinsă, încearcă să adoarmă. Se ridică şi se duce până la baie. Se reîntoarce cu un pahar de apă, din care soarbe o înghiţitură. Se aşază în pat – stinge lumina. Ne apropiem de chipul său. Stăm mult, până respiraţia devine egală, semn că a adormit. Încet, încet, începe să se audă un violoncel – apoi, pe măsură ce ne apropiem de gros-planul Adinei, violoncelul e tot mai tare. Adina deschide ochii şi ascultă.

Se ridică şi, în cămaşă de noapte, iese.

În încăperea cealaltă, Cornel, aşezat pe scaun, lângă geam, unde zorii mijesc, cântă la un violoncel. Adina vine şi se aşază pe un scaun în faţa lui şi-l ascultă. Între ei stă masa cu bunătăţi. Cornel cântă în transă.

BUCĂTĂRIA DE VARĂ

Acasă la învățătorul Drăguțoiu.
Învățătorul stă la masă și se pregătește să scrie ceea ce o să-i dicteze Eva Nada.
Eva Nada e o femeie între două vârste, cu un chip bun și inteligent.
Învățătorul așteaptă ca femeia să înceapă să-i dicteze și o privește încurajator.
Eva Nada stă pe un scaun în fața învățătorului, cu mâinile în poală și îndreaptă spre el o privire rapidă și înfrigurată.
Expresia feței i se schimbă brusc. O durere profundă îi desfigurează chipul și abia acum pornește un oftat lung și dureros, un oftat în care ea a căutat să pună o mulțime de lucruri. Un oftat care să înlocuiască vorbele, în care să pună toată amărăciunea care e în sufletul ei.
Oftatul lung și prelungit al femeii se stinge și o mare liniște se lasă în încăpere.
Învățătorul așteaptă în continuare în fața hârtiei albe ca Eva Nada să înceapă să-i dicteze scrisoarea.
Eva Nada uită de învățător și e cât se poate de mirată că hârtia din fața lui continuă să rămână albă.
Fața femeii e din nou răvășită de durere și același oftat adânc și prelungit pornește din străfundurile sufletului ei amărât, însoțit de data asta și de cuvinte:

— Săăăăracă Liiiină, se tânguie femeia și cuvintele ei se transformă într-o nesfârșită litanie.

Învățătorul scrie cuvintele spuse de femeie pe hârtia albă din fața lui: „Săracă Lină".

Aşteaptă ca femeia să continuie dictatul.

Femeia, închipuindu-şi că învăţătorul n-a priceput, se adună din nou în ea, se pregăteşte să repete cuvintele şi într-adevăr de data asta ele sunt spuse parcă şi cu o mai mare expresivitate:

— Săăăracă Liiiiină...

Învăţătorul priveşte din ce în ce mai nedumerit la cuvintele care sunt deja scrise pe hârtie şi aşteaptă ca Eva Nada să dicteze în continuare.

— Păi, nu scrieţi, domnule învăţător? întreabă din ce în ce mai uimită Eva Nada. Ce amaru faceţi, rogu-vă, că nu scrieţi?

— Am scris, spune învăţătorul arătând spre cuvintele de pe coala de hârtie: „Săracă Lină".

— Aşa cum am spus eu aţi scris, ori altfel? întreabă femeia.

— Cum altfel? întreabă nedumerit învăţătorul.

— Şi ce aţi scris acolo, domnule învăţător? întreabă Eva Nada. Fie-mi iertat că vă întreb, ce anume aţi scris dumneavoastră acolo pe hârtie?

— Cum ce-am scris, face mirat învăţătorul. Ce mi-ai dictat tu, aia am scris: „Săracă Lină".

— Păi nu aşa, domnule învăţător, spuse Eva Nada profund nemulţumită. Nu aşa v-am spus eu dumneavoastră „săracă Lină", şi gata. Păi dacă aţi scris aşa „săracă Lină" şi atât, cum vreţi să priceapă ceva din asta Ion al meu?! Mai bine să mai ascultaţi o dată şi de data asta să scrieţi exact aşa cum vă spun eu şi nu altfel.

Şi din nou Eva Nada oftează din tot sufletul spunând pentru a treia oară cuvintele în care a adunat toate necazurile din

sufletul ei, fiind convinsă că așa cum sunt ele spuse, sunt suficiente pentru ca fiul ei să înțeleagă totul, să înțeleagă cât de greu îi este ei și cât de mult suferă ea știindu-l departe, acolo, pe front, în timp ce ea se luptă cu sărăcia și cu neajunsurile...

— Numai atât să scrieți, domnule învățător, nu mai mult. Numai atât, că lui nu-i trebuie mai mult ca să priceapă ce-i în sufletul meu și cât de neagră îi inima mea. Dar să scrieți așa, nu altfel. Altfel pierdem vremea de pomană.

În sfârșit, învățătorul pricepe ce vrea Eva Nada. Fața învățătorului se destinde într-un fel de zâmbet.

— Așa cum vrei tu, îi explică el femeii, nu se poate scrie.

— Cum nu se poate?! întreabă mirată femeia.

— Așa bine, spune învățătorul.

Eva Nada se uită nemulțumită la învățător. Pe chipul ei tuciuriu și bun, îndurerat în aceste clipe, dar în același timp iluminat pe dinăuntru de un fel de bucurie nețărmurită și de o mare încredere în viață, apare umbra unui zâmbet pe care dă să și-l ascundă cu dosul palmei.

— Eu cred că dumneavoastră, spune ea privindu-l drept în față pe învățător, cât sunteți de învățat, tot degeaba. Păi dacă nu puteți să scrieți ce v-am rugat eu, atunci mai bine mă las păgubașă. Așa cum ați scris dumneavoastră: „Săracă Lina" și gata, asta, vă spun drept, nu înseamnă nimic, îi spune Eva Nada cu tristețe învățătorului și se ridică de pe scaun.

— Eu vă mulțumesc că ați încercat, adăugă apoi din pragul ușii. Dar dacă nu-i puteți scrie așa cum vreau

eu, atunci mai bine să nu-i mai scriu, spune Eva Nada și părăsește încăperea în timp ce învățătorul se uită stupefiat după ea.

GENERICUL FILMULUI

Un tren de marfă străbate întinderile în lumina tulbure de dinaintea zorilor.

Într-un vagon stau înghesuiți elevii care se întorc la școală din vacanța de primăvară. Geamantane de lemn, saci cu merinde, baloturi uriașe... Mamele care își însoțesc odraslele stau de vorbă între ele.

Prin ușa deschisă a vagonului se pot vedea, prin întunericul care începe să se destrame, cireșii înfloriți, câmpiile înverzite. Mamele stau pe geamantanele de lemn cu lacăte grele, copiii în picioare și atât de înghesuiți, încât nici nu se pot mișca. Printre ei îl descoperim pe Andrei, un băiețaș palid și slăbuț. Femeile vorbesc între ele, își spun una alteia necazurile.

— Eu la internat nu-l mai dau, spune una din ele. L-am dat un an la internat și mi-a venit copilul acasă cu păduchi, mă credeți; și nu l-am dat la un internat obișnuit, ci la internatul bisericii unite. Toți mi-au zis c-ar fi un internat bun și copiii ar fi mai îngrijiți ca în altă parte. Nici vorbă de așa ceva, spune femeia și oftează.

— Eu sunt de altă părere, spune o doamnă, soție de preot, judecând după hainele negre în care este îmbrăcată. Un copil trebuie lăsat la internat, să se învețe cu greul. Destul îi cocoloșim noi acasă; dacă îi răsfață și alții unde ajungem? Iese din școală complect nepregătit pentru viață, și nu-i bine... – Eu vă spun drept, am vrut să-l dau în gazdă la profesorul Popescu,

ăla grasu care e profesor de geografie la Brediceanu, numai că cere mult, doi porci graşi de copil. Cine poate să facă faţă? „Eu îi fac şi educaţia", zice, „îl învăţ să se poarte", zice... Aşa o fi, numai că nu avem cum să îngrăşăm doi porci... De unde!...

*

Întunericul e din ce în ce mai puţin dens în trenul de marfă cu care călătoresc spre oraş liceenii. O lumină galbenă se prelungeşte ca o apă murdară pe feţele lor obosite.

Şi iată că trenul opreşte în plin câmp.

— Puteţi coborî, strigă cineva din faţă, dintr-un alt vagon. Stă aici mai bine de un ceas, până vine acceleratul!

Băieţii coboară repede din tren, fericiţi de distracţia care li se oferă pe neaşteptate, şi se împrăştie veseli prin livada cu cireşi înfloriţi care se află în preajmă.

Fetele rămân adunate în cerc în preajma trenului neîndrăznind să se îndepărteze prea mult. Mamele nu coboară, de rămân în tren.

— Să nu vă îndepărtaţi prea tare, strigă una dintre ele, să nu plece trenul fără voi.

— N-aveţi grijă, răspund băieţii, când o fi de plecare fluieră şi avem timp să ne urcăm...

Cireşii îşi scuturaseră în mare parte florile şi în lumina tulbure a zorilor crengile lor, verzi de-acuma, se profilează pe cerul cenuşiu. Nu departe, se poate vedea un semafor roşu, mult mai roşu decât luna palidă de pe cer din spatele lui.

La un moment dat, băieţii încetează să mai alerge şi adunaţi în cerc se uită la ceva cu mare atenţie.

— Care vrei să vezi un mânz mort?! strigă unul dintre ei.

— Ce-i cu voi? De ce v-ați adunat acolo buluc? strigă mamele din tren.

— E un mânz mort aicea. Are capul despicat în două! vine din întuneric glasul unui copil.

*

Pe șosea se aude o căruță oprindu-se. Căruța se oprește undeva în preajma copiilor. O femeie grasă și rumenă la față și lângă ea un copil gălbejiu cât se poate de speriat.

— Tot la școală mergeți? întreabă femeia dornică să intre în vorbă cu liceenii. Noi tot la liceu ne ducem, spune femeia, numai că n-am avut bani de tren cu scumpetea asta, așa că am plecat cu trăsura. Vezi, Duțule, îi spuse ea copilului care părea gata să plângă, că și ei sunt copii ca și tine, tot la liceu merg și ei și uite cât sunt de bucuroși! Mă credeți, dragii mei, se adresează femeia liceenilor, mă credeți că tot timpul mi-a plâns că el nu se duce la școală că-l bat colegii...

Se aude fluieratul trenului.

— Plecăm, încep să strige speriate mamele din vagoanele de marfă. Grăbiți-vă că pleacă trenul fără voi!

La librăria din oraș, părinții lui Andrei îi cumpără băiatului cele trebuincioase pentru școală.

— Zece maculatoare, zece caiete, hârtie albastră pentru învelit cărțile, penițe, cerneală...

Între timp, Andrei are prilejul să se admire în oglinda uriașă care se află prin cine știe ce întâmplare în librărie. Poartă o

uniformă nou-nouță și un chipiu cu șnur galben de toată frumusețea.

După ce au ieșit din librărie – strada e plină cu elevi proaspăt sosiți din vacanță – tata îi spune mamei lui Andrei:

— Uniforma e cam mare, v-am spus și când am cumpărat-o dar n-ați vrut să mă ascultați

— Crește copilul! Vrei să iasă din ea?

— Trebuia să luăm niște penițe din cele de două mii de lei, spune Andrei. Astea-s tare proaste. Scrii de două ori cu ele și nu-s mai bune de nimica.

*

La internatul școlii, pe coridorul lung și murdar, mama îi ajută lui Andrei să-și așeze lucrurile în dulap, fără a uita să-i dea sfaturile necesare:

— Vezi să nu pierzi mănușile, îi spune ea. Pune-le întotdeauna în buzunarul de la palton când le scoți de pe mâini. Și fularul, de câte ori nu ți-am arătat cum să-l pui la gât, că altfel degeaba îl porți, nu folosește la nimic. Acum după operația de amigdalită trebuie să ai grijă, să nu bei apă foarte rece, gâtul rămâne o vreme foarte sensibil...

Sală de bal undeva la țară, în anii războiului. E dimineață și în geam se pot zări zorii cenușii ai dimineții de vară. Doamna Binder, soția directorului fabricii, spune, făcând pe doamna mare, pretențioasă și puțin ridicolă:

— Ce dimineață frumos, nu-i așa? îi întreabă ea pe cei care au fost la bal, funcționari din fabrică și intelectuali ai satului.

Lumea arată deja obosită după o noapte de petrecere.

— Nici soarele n-a răsărit și e așa o căldură, spune cineva încercând să întrețină conversația.

*

Bărbați și femei se întorc în zorii tulburi ai zilei de la bal.

— Să facem o baie, ce ziceți? propune un bărbat mai cu chef...

— Ce idee minunat! spune încântată soția directorului.

— Dar nu avem costume, obiectează cineva.

— Chiloți și sutien fiecare femei are, spune nemțoaica. Și iată-i pe toți, bărbați și femei în costumele lor de baie improvizate, aruncându-se în apa rece a râului. Strigăte și râsete... Trupurile lor albe în apa cenușie, moleșite de petrecere și de noaptea de nesomn. Suntem în preajma unei mori vechi și părăsite. Tremurând de frig unii încearcă să se ridice pe scândurile acoperite cu mușchi alunecos ale jgheabului morii. Cineva, în glumă, dă drumul la roata morii și din pricina zgomotului făcut de roată nu se poate auzi ce-și spun unul altuia. În tot cazul e o societate veselă și petrecăreață, ce pare să fi uitat de război.

Părinții lui Andrei au ajuns în sfârșit acasă.

— Sunt tare obosită, îi spune mama lui Eva Nada. I-am spus lui domnu să plecăm mai repede de la bal, dar cine să se-nțeleagă cu el când are chef să se distreze. Și pantofii ăștia nenorociți m-au strâns îngrozitor!

— Lasă-i, doamnă, spune Eva Nada, și dă-mi să-ți frec picioarele că s-a oprit sângele, de-aia s-au umflat și te dor. De-aia s-au umflat, spune ea și începe să frece picioarele mamei ținându-i-le în poală.

— Cred că domnu s-a culcat, că nu-l mai aud, spune Eva Nada și rânjește cu bunătate cu gura ei mare și

ştirbă... Tot mă uit la dumneata, doamnă, ce picior mic ai, aşa ceva nu s-a mai văzut, spune ea cu multă admiraţie... Şi cum a fost, doamnă ? întreabă apoi Eva Nada. Povestiţi-mi şi mie cum a fost la bal, că nu mai pot de curioasă să ştiu cum v-aţi distrat.

*

Bantu se întoarce acasă cu lucrurile furate de la evreii care au fost deportaţi. Copiii lui Bantu, cei doi fraţi gemeni surdomuţi, se află şi ei în căruţă. E o noapte cu cerul spuzit cu stele. Căruţa e încărcată cu tot felul de lucruri furate. Sub cămăşile lor largi, surdomuţii, care nu sunt întregi la minte, au ascuns ceva. Cămaşa stă umflată pe ei, hoţia se vede de la o poştă!

— Ia să văd eu ce ascundeţi voi acolo cu atâta grijă, întreabă Bantu. Cele două viori ascunse de surdomuţi nu sunt greu de găsit.

— Prăpădiţilor, spune Bantu furios foarte. Pe altceva n-aţi putut şi voi pune mâna, vai şi amar de capul vostru.

Surdomuţii îşi scot viorile şi încep, scălămbăindu-se în fel şi chip, să „cânte" la ele.

— Tăceţi odată, strigă Bantu la ei, că m-aţi asurzit. Doar dă Dumnezeu să ajungem acasă fără să ne întâlnim cu careva, le spune el surdomuţilor care cântă mai departe, nepăsători şi cât se poate de fericiţi de „achiziţia" făcută.

Bantu trece cu căruţa cu lucrurile furate pe lângă biserică. E noaptea de înviere şi din biserică răzbat vocile celor care cântă „Cristos a înviat".

— Bine că nu ne întâlnim cu nime pe drum să ne vadă, le spune Bantu surdomuților care, fericiți, se fac a cânta la viorile lor cu corzile rupte.

*

Au ajuns acasă. Bantu deschide poarta și, ajutat de surdomuți, coboară mașinile de cusut și celelalte lucruri furate din căruță.

Gâfâind din greu, surdomuții urcă mașinile în podul cu fân. Bantu face semne surdomuților să tragă mașinile mai spre fundul podului, apoi le acoperă cu fân.

— Astea-s pentru nevestele voastre, le explică Bantu surdomuților, care, bineînțeles, nu înțeleg nimic și dau fericiți din cap. Să aibă cu ce să vă coasă izmenele când o fi să vă însurați și voi și să intrau în rândul oamenilor. Unde s-or găsi și muierile alea să-și pună mintea cu voi, spune Bantu și îi privește pe cei doi cu obidă. Vai și amar, mormăie el în timp ce coboară din pod, că degeaba mă trudesc și mă zbat, că n-am pentru cine...

În mijlocul ogrăzii, fericiți la culme, surdomuții încep să scârțâie la viorile lor cu corzile rupte și să țopăie apucați de o bucurie nătângă.

Prin fața porții se aud trecând sătenii care se întorc de la biserică. Se aude murmurul înăbușit al vorbelor lor.

— Tăceți, că acuma vă trăsnesc, le șoptește Bantu surdomuților, care nu înțeleg, bineînțeles, ce le spune el și se uită cu ochi nătângi la Bantu.

*

Plutonierul din sat îi anchetează pe refugiații din Moldova, care sunt învinuiți c-ar fi dat foc la clăile cu fân din grădina unui țăran.

Trei bărbați înalți ca niște zdrahoni și o femeie micuță și plăpândă stau în picioare, speriați și năuciți în fața vinii nedrepte care li s-a adus.

— Păi, de asta ne arde nouă, domnu plutonier, spune femeia în timp ce bărbații o privesc încremeniți, punându-și toată nădejdea în ea. Să dăm foc la bunul omului? Dacă suntem străini și ne-am lăsat pământu nostru și tot ce am avut, dacă ne-a mânat foamea până aici la dumneavoastră, asta înseamnă că suntem niște ticăloși și prăpădiți, domnu plutonier ? Nu vă faceți batjocură de noi că-i mai mare păcatul, acuma în ziua de Paști, și credeți-ne că noi nu avem nici o vină, spune femeia printre lacrimi.

— Noi suntem moldoveni, domnu plutonier, spune în sfârșit cu multă greutate unul dintre bărbați. Noi n-am făcut rău la nimeni niciodată. Nu ne stă în obicei.

— Asta așa-i cum spune cumnatu, aprobă cel mai tânăr dintre bărbați.

*

Acasă la plutonier. Acesta, numai în cămașă și bretele, taie satisfăcut niște felii de șuncă în cămară. Vorbește cu nevastă-sa care se află în bucătărie.

— Ca omul să mărturisească, trebuie strâns cu ușa, spuse el cu gura plină. Și când mărturisește n-ai de unde ști dacă minte de frică sau spune adevărul.

Nevasta plutonierului, o femeie grasă și stupidă, îi povestește mamei:

— Greu i-a fost lui bărbatu-miu până să-i facă să recunoască. Dar el când își pune ceva în cap, nu i-o scoți cu una cu două, e tare încăpățânat. Și pe deasupra trebuie să-și arate devotamentul, că pentru asta i-au dat uniformă nouă.

Scena are loc în bucătărie, unde mama, ajutată de Eva Nada, tocmai ridică de pe foc o cratiță uriașă în care se află dulceață de cireșe.

— La mine nu s-au legat atât de bine, spune soția plutonierului, în timp ce-și bagă nasul în cratiță, să vadă cum arată dulceața. Mă dau în vânt după dulceața de cireșe amare, declară ea. O adevărată delicatesă...

*

Într-o pivniță, femeia din Moldova taie singură lemne cu ferăstrăul. În ușa pivniței apare silueta uriașă a unuia dintre bărbați.

— Hai tu, îi spune el femeii, că ne-au dat drumul. În spatele lui sunt ceilalți doi. Par speriați și năuciți de toate cele ce li s-au întâmplat, arătând ca niște copii prigoniți de o soartă nemiloasă.

*

O bucătărie de vară. „Refugiații" și cu gazdele stau în jurul unei mese joase de lemn.

— Păi la început de ce ați recunoscut, oameni buni? Nu voi ați pus focul, nu voi ați fost de vină, așa că nu trebuia să recunoașteți.

— Păi, de vinovați nu eram vinovați, spune mirat și speriat în același timp unul dintre moldoveni, dar n-am mai putut îndura.

*

În bucătăria de vară, Eva Nada o ajută pe mama să spele vasele. Eva Nada povestește:

— S-a îmbogățit Bantu, doamnă, nu știu dacă ați auzit ori ba. Când a fost să-l ridice pe Grun de la Făget, cică Bantu a avut grijă să se afle prin preajmă. Ar fi fost el înțeles cu cei de la poliție, așa se spune. Așa că el numai bine a intrat în casa omului și cum a găsit totul vraiște, a luat și el pe ce a putut pune mâna așa, în grabă. S-ar fi întors acasă cu căruța încărcată cu lucruri furate.

— Am auzit și eu, spune mama, dar parcă nu-mi vine să cred să fie el așa de ticălos. Se spune c-ar fi luat și niște brățări de aur ale doamnei Grun. Lumea mai și exagerează.

Eva Nada și cu mama au spălat niște rufe și amândouă ies în curte să arunce apa murdară din copaie. E noapte senină, cerul e spuzit cu stele și Eva Nada, parcă în continuarea discuției dinainte, îi spune mamei:

— Știți cumva, doamnă, ce-i cu dunga aia mai albă pe cer? Dunga care se întinde de la Carul Mare până la Carul Mic?

— Nu știu, spune mama.

— Se zice din bătrâni, povestește Eva Nada, că un om ar fi furat un car cu fân de la fratele lui și de lacom ce a fost și-a umplut carul prea tare și a început să piardă fânul pe drum. Și drumul ăsta alb, pe care îl vedem noi noaptea pe cer, ar fi fânul furat de omul ăla.

*

Mama e în vizită la soția directorului fabricii, doamna Binder. Mama e foarte emoționată, pentru prima oară se află în vizită la o doamnă atât de mare. E îmbrăcată într-o rochie de gală, albastră cu dantelă.

— Ce rochie frumoasă, spune doamna Binder, încercând să fie cât mai amabilă și făcând în același timp pe marea doamnă. Garnitura de dantelă e splendid; umerii, numai, sunt puțin prea lăsați, spune ea și încearcă să ridice puțin umerii de la rochia mamei.

— E o croitoreasă foarte bună la Făget, spune mama vădit emoționată, dar nu cred să fie chiar în pas cu moda... Aveți un păr minunat, doamnă Binder, vă invidiez pentru o așa splendoare de păr, spune mama.

— Când eram mai tânără, era mult mai deschis, avea color foarte deschis, spune doamna Binder. Așa cum sunt acuma sunt mai frumos, adăugă ea și-i zâmbește mamei așa cum ai zâmbi unei fetițe căreia i-ai dat ciocolată și ea îți mulțumește.

Din camera alăturată se aud doi copii, Tuți și Luți, jucându-se și făcând gălăgie mare.

— Mamă, spune unul din copii, un băiat blond și frumos, aflat în anii adolescenței, pe care îl vedem apărând în pragul ușii, Tuți s-a așezat cu fundul pe pian. Îl bat măr dacă nu se ridică. O să strice pianul.

— Tuți, astâmpără-te, pentru numele lui Dumnezeu, îi spune mama pe nemțește (apoi, întorcându-se către mama), în curând o să vină și cel de-al treilea și atunci n-o să mai fie atât de răsfățați. Nu mai sunt

chiar aşa de tânăr, spune doamna Binder, dar trebuie sacrificiu; trebuie mult sacrificiu, spune ea mişcându-şi cu multă gravitate în toate părţile frumosul ei cap blond. Fiihrerul a spus ca fiecare mutter să nască mulţi copilaşi.

*

Bantu, care încearcă să se îmbogăţească şi să profite cât mai mult de pe urma războiului, îşi începe şantajul. El, ca primar, e în posesia unor liste cu cetăţeni din colonia muncitorească ale căror soţii sunt evreice. Îi vizitează, aşadar, pe fiecare pe rând, încercând să le stoarcă bani cât mai mulţi. Bantu a bătut la uşă. În prag a ieşit o bătrână.

— Vi-i acasă nepotul? întreabă el.

— Doarme, spune femeia. A fost de rând azi-noapte şi abia s-a culcat.

— Dacă nu vă e cu supărare, spune Bantu, faceţi bine şi-l sculaţi, că am o treabă cu dânsul.

— Vino şi dumneata mai târziu, spune femeia, măcar un ceas, două să se odihnească, sărăcuţul.

— Îmi pare rău, doamnă, dar nu se poate, că-i grabă mare, spune Bantu.

Privindu-l cu neîncredere, uşor ostilă, bătrâna îl invită pe Bantu înăuntru şi-l lasă să aştepte într-o cămăruţă cu obloanele trase.

Târşindu-şi picioarele umflate, ea se întoarce în cămăruţa întunecată.

— Mai aşteaptă puţin, spune ea în şoaptă.

Apoi Bantu o aude şuşotind cu altă femeie. Peste puţin timp intră o femeie. Trage obloanele şi în încăpere se face lumină. E o femeie tânără şi extraordinar de frumoasă.

— Vă rog să luați loc. S-a dus mama să-l scoale pe Tibi.

— Mulțam, doamnă, spune Bantu cât se poate de politicos. Nu vă deranjați, vă rog frumos, pentru mine. Pot sta și în picioare.

— Ce dracu vrea cu mine, nu i-ai spus că m-am culcat? Nu poate omul în casa asta să se odihnească un pic, se aude din odaia alăturată vocea unui bărbat tânăr.

Apoi bărbatul intră în încăpere. Chipul îi este furios și buimăcit de somn.

— Cu cine aveți treabă? întreabă bărbatul în timp ce femeia părăsește încăperea.

— Îmi pare rău că vă sculai din somn, spune Bantu și se uită pe fereastră. Numai că e ceva foarte urgent și important, continuă el și se uită drept în ochii celuilalt. Bărbatul privește încruntat și vădit nemulțumit din pricina vizitei inopinate a lui Bantu.

— Spuneți-mi atunci despre ce e vorba? zice el și-l privește pe Bantu cu vădită antipatie.

— Păi, soția trebuie să fi fost femeia care a ieșit din odaie? întreabă Bantu.

— Ea a fost, aprobă bărbatul. Și ce-i cu asta?!

— Păi de ea e vorba, spune Bantu. De-aia și întrebai.

— Cum adică? întreabă bărbatul și deodată se face alb la față. În ochi i se poate citi un început de spaimă.

— E româncă? întreabă Bantu, și iar se uită pe fereastră.

— Da, răspunde ezitând bărbatul.

— O fi, spune Bantu și rânjește, apoi își șterge sudoarea de pe frunte cu dosul mânecii. După soț nu zic că nu-i româncă, dar înainte de a se mărita, de ce naționalitate a fost?...

Bărbatul coboară privirea în pământ şi nu spune nimic. În încăpere se lasă tăcerea, o tăcere grea şi apăsătoare.

— O să fie deportată, cad greu, după un timp, cuvintele lui Bantu.

Şi din nou se lasă liniştea.

Femeia intră în odaie, uşor stânjenită şi, cum are mâinile pline cu cocă, deschide uşa cu cotul să nu murdărească clanţa.

— Poate ar fi bine să vă servesc cu o dulceaţă, spune ea timidă. Sau cu un păhărel de afinată?

Caută privirea soţului ei, neliniştită şi nerăbdătoare să afle despre ce e vorba. Privirea lui aleargă în toate părţile, evitând-o pe a ei.

Femeia părăseşte încăperea şi se întoarce cu sticla şi paharele de ţuică. De nelinişte – a înţeles din comportamentul bărbatului ei că s-a întâmplat ceva foarte grav şi într-un fel şi bănuieşte ce anume – tava cu păhărelele, care scot un clinchet uşor, îi tremură în mâini.

— S-a întâmplat ceva grav? îndrăzneşte ea să-l întrebe...

— Nu, spune bărbatul, evitând tot timpul s-o privească. Nu s-a întâmplat nimic, adăugă el repede.

Femeia îl serveşte pe Bantu cu un păhărel de afinată, apoi iese.

— Să ne ajutăm unii pe alţii, spune Bantu cu multă blândeţe, că de aia suntem dintr-un sat.

— Cum? spune bărbatul şi se uită spre uşă cu frică, nu cumva să intre nevastă-sa şi să audă ce pun ei la cale.

— E adevărat că nu-i prea uşor, spune Bantu. Mai ales pe vremurile astea.

Nu mai zice apoi nimic, se aşterne din nou liniştea. Bărbatul

se foieşte pe scaun în căutarea unei soluţii. Bantu îl lasă să se frământe şi după un timp îi spune:

— Trebuie să se găsească o soluţie, eu aşa gândesc. Numai că aşa sunt vremurile, că fără bani nu se poate aranja nimica. S-a stricat lumea tare rău cu războiul ăsta, orice mişcare ai face cere bani.

Între timp, femeia revine, val-vârtej, în odaie.

— S-a întâmplat ceva şi nu vrei să-mi spui! spune ea gata să facă o scenă.

— Lasă-ne singuri, replică bărbatul, calm şi cu multă blândeţe, şi o determină să părăsească încăperea.

După ce femeia pleacă, bărbatul îl întrebă pe Bantu, privindu-l drept în ochi:

— Cât?

— Un milion de lei, spune Bantu, cu o voce albă şi neutră.

*

Mama şi cu Eva Nada au pregătit de sărbători un tort uriaş.

— Să-l ducem în cămară, doamnă, zice Eva Nada, să-l ţinem la răcoare, să nu se topească crema prea repede.

— Untul mi se pare că n-a fost prea proaspăt, spune mama. Parcă crema e puţin acrişoară, nu ţi se pare?

— Lasă că-i bună, spune Eva Nada, mai ales glazura de zahăr ars e o minune.

Şi Eva Nada, purtând tortul ca pe un trofeu, dispare cu el în cămară.

— L-am acoperit, îi explică ea mamei de îndată ce se întoarce. E o muscărie în cămară, să te cruceşti nu alta! Nu ştiu nici eu de unde s-au strâns, căci în fiecare dimineaţă mă ajută domnul să le dăm afară.

— Sper că nu l-ai acoperit cu hârtie, căci se lipeşte şi n-o mai putem dezlipi, spune mama.
— Nu sunt eu aşa o proastă, nu aveţi grijă, spune Eva Nada. Am pus o oală deasupra.
— Până mâine numai bine se îmbibă cu cremă foile şi o să fie minunat!
— Sunteţi o mare specialistă, doamnă, spune plină de admiraţie Eva Nada, nu cred să se afle o altă doamnă mai pricepută ca dumneavoastră când e vorba de doboş-tort.

*

Doamna Binder îi spală pe cei doi fraţi gemeni pe cap.

— Mamă, spune unul din băieţi, în timp ce capul său plin de clăbuci se află în lighean, am uitat să-ţi spun că mi-am rupt cămaşa la umăr.

— Mamă, spune celălalt băieţaş, la cinematograf joacă un film minunat: Aventurile baronului Miinhausen. L-am văzut ieri împreună cu Tuţi. Când am să fiu mare am să-ţi cumpăr un capot transparent, aşa cum purta ţarina Rusiei...

*

Inginerul Cristea i-a adus lui Andrei un pachet cu mâncare. Coridorul murdar al internatului. Andrei îşi aşază mâncarea în dulap.

— Bate vântul pe coridorul ăsta, mai mare jalea, spune inginerul rău impresionat de atmosfera deprimantă din internat.

— De două săptămâni îi tot aştept, spune Andrei. Iar nu s-au ţinut de cuvânt, se plânge el către tânărul inginer.

— O călătorie cu trenul costă azi mult, spune inginerul. Știi tu doar că nu prea sunt bani.

*

După-amiază de duminică. Pe corso, locuitorii micului orășel au ieșit la plimbare. Printre ei, îi zărim pe Andrei și pe domnul inginer Cristea. Acesta s-a întors infirm din război și șchiopătează. Pe lângă ei trec, făcând mare hărmălaie – tocmai au ieșit din restaurant – câțiva etnici germani.

— Ticăloșii, spune inginerul, stau aici la fereală în timp ce ai noștri, săracii...

— Păi aici, la noi în Banat, parcă nici n-ar fi război, spune Andrei.

— Războiul e peste tot, băiatule, spune inginerul.

*

La circ. Andrei vrea să se oprească în fața unei gherete unde se trage la tir.

— Habar nu aveți ce ochitor bun sunt. Pot să vă arăt dacă vreți, îi spune el inginerului,

— Altădată, spune inginerul căruia trasul la tir îi amintește probabil de război.

— Acolo pe front, întreabă Andrei cu sfială, ați tras vreodată...

— Ce zici intrăm s-o vedem pe femeia-fenomen? întreabă inginerul schimbând cât mai repede direcția discuției. (Pe afișul din fața barăcii se poate citi: „Vizionați pe domnișoara-fenomen! Domnișoara nu are decât o mână care seamănă cu o aripioară și ca să nu se lase mai prejos decât celelalte gospodine...", afiș

pe care îl citește Andrei uimit că există pe pământ și astfel de ființe cu totul ieșite din comun.

*

Între timp, Bantu își continuă șantajul. Acasă la inginerul Dobrescu.

— Îl căutați pe soțul meu? întreabă soția inginerului,

— Pe domnul inginer, spune Bantu. Am o treabă cu domnul inginer.

— Nu-i acasă, spune femeia. A plecat cu niște prieteni să joace fotbal. Îl găsiți pe teren.

— Mulțumesc, doamnă, spune Bantu, am să-l caut acolo.

*

Terenul de fotbal văzut de undeva de sus. Bantu îi face semn inginerului care, după ce pasează mingea cuiva, se apropie de marginea terenului. Discuția pare foarte agitată între cei doi. La un moment dat Bantu pleacă, inginerul îl strigă. Bantu se reîntoarce.

*

La cârciumă. La o masă, Bantu și inginerul. Se vede că inginerul a băut mult, ochii îi sunt roșii și privirea rătăcită.

— Domnu' inginer, îi spune cârciumarul, nu mai beți, că iarăși vine doamna după dumneavoastră, și știți că tare nu-i place la doamna să vă vadă așa. Puteți să vă și supărați, dar nu vă mai dau.

— Încă un rând, spune inginerul, să bem adălmașul. Și de plătit eu plătesc, pentru că eu sunt cumpărătorul.

Cel care cumpără plătește și cel ce vinde primește, nu-i așa, domnu' Bantu? Spune-i prăpăditului ăstuia dacă am dreptate, ori nu am?

— Gata, spune birtașul, ani închis prăvălia, vă rugați degeaba, domnu' inginer, că s-a gătat, trebuie să mă duc la Făget să cumpăr altă sticlă de lichior din ăsta de care vă place dumneavoastră, că nu mai am... Dar ce supărare aveți, rogu-vă, domnu inginer, că sunteți așa de cătrănit?

— Nici o supărare, spune inginerul, nici nu știi tu ce am cumpărat astăzi, ce lucru de preț! Ce târg bun am făcut eu cu domnul Bantu! Clasa întâi!...

Bantu, plin de atenție și cât se poate de afectat, îl ajută pe inginer să se ridice de la masă și să părăsească cârciuma.

*

Zi de vară, înainte de secerat. Lanuri de grâu. Undeva în depărtare, pădurea. Pe bicicletele lor strălucitoare, cei doi copii ai doamnei Binder, Tuți și Luți, dispar pe potecile ce străbat grâul înalt și auriu. Amândoi par a fi cât se poate de veseli, se iau la întrecere, strigă unul la altul, nepăsători și lipsiți de grijă ca toți copiii.

Dinspre pădure, pe cerul de un albastru strălucitor, fără pic de nor, apare un avion, rătăcit cine știe cum, coboară în picaj și începe să mitralieze. Cel dintâi copil cade secerat, cu bicicleta deasupra lui. Celălalt caută să scape, aleargă disperat pe bicicletă, dar tirul îl ajunge și pe el. Avionul se mai rotește de câteva ori deasupra câmpiei, apoi dispare. O mare liniște se lasă. Câmpia văzută de sus. Lanuri de grâu unduitoare în vântul ușor care a început să bată.

*

Un țăran i-a descoperit pe cei doi copii uciși. Îi urcă cu greu în car și-i întinde pe niște paie, în căruță. Fața unuia dintre copii e neatinsă, un băiat frumos cu păr auriu numai inele. Doar ochii par de sticlă, înghețați.

*

În bucătăria de vară mama și Eva Nada stau de vorbă. Discuție calmă, obișnuită, contrastând puternic cu cele întâmplate în scena anterioară.

— Poți să mă bați, doamnă, zice Eva Nada, dar iar am spart un pahar.

— Ai îmbătrânit și te-ai cam ramolit, spune mama.

— Bată-le Dumnezeu de mâini, se supără Eva Nada.

— Capu' e de vină, nu mâinile, spune mama.

— Ai dreptate, doamnă, așa o fi cum spui, capul meu prost.

Pe masă se află borcanele cu dulceață, pe care mama și cu Eva Nada tocmai le-au umplut. Mama le numără și Eva Nada le numără și ea.

— Douăzeci de borcane de dulceață au ieșit, doamnă, spune Eva Nada. Cea de pe fundul căldării are un pic gust de cocleală. Luați o linguriță și gustați. Poate că mi se pare mie.

— Eu mă pun să tai celofanul, și dumneata numai bine între timp le legi, spune mama.

— Le leg, doamnă, zice Eva Nada. Numai să se răcească puțin, că-mi frig degetele, știți ce-am pățit anul trecut că m-am fript toată la mâini.

Şi în timp ce începe să lege borcanele cu dulceaţă, Eva Nada începe să povestească:

— Mare jale a fost ieri, doamnă, păcat că n-aţi venit şi dumneavoastră la cimitir. Atâta lume a fost că abia au încăput în biserică. Au fost doi popi, unul din cel nemţesc şi popa nostru. Când au ajuns cu ei acasă erau amândoi reci, tot sângele s-a scurs din ei. Ăl mic, cum a căzut de pe bicicletă, s-a lovit cu capul de o piatră; nici nu i se putea vedea bine faţa, era toată zdrobită...

— Săracii părinţi, spune mama şi rămâne pe gânduri. Apoi se apucă din nou să taie celofanul.

*

Bantu îşi continuă şantajul. Bate la o uşă şi la început nu-i deschide nimeni. Vrea să plece, dar se aud paşi şi, în sfârşit, o femeie deschide. Femeia îi face loc să intre într-o bucătărie. E spălătură mare şi bucătăria e plină de aburi. Pe duşumea e întins un bărbat uriaş şi peste el, trei, patru copii unii peste alţii, strigând şi făcând gălăgie mare.

— Pe mine mă căutaţi ? încearcă să spună bărbatul, dar unul din copii îi închide gura cu palma şi întrebarea rămâne nedusă până la capăt.

— Pe dumneavoastră, spune Bantu cât se poate de respectuos şi aşteaptă ca bărbatul să se ridice de jos şi să-i explice despre ce e vorba.

*

Zdrobită de durere în urma pierderii celor doi copii, doamna Binder începe să dea primele semne de nebunie. O vedem stând în faţa ferestrei, palidă şi nemişcată ca o arătare.

Curentul se întrerupe şi se declanşează o alarmă aeriană. Ea continuă să rămână pe scaun, în faţa ferestrei, în timp ce camera se cufundă în întuneric. Undeva în depărtările întunecate ale cerului se aud trecând avioane. Zgomotul lor surd şi ameninţător îi intensifică durerea. În odaia alăturată se aude plângând copilul pe care ea l-a născut „la porunca Fuhrer-ului". Auzindu-l, privirea doamnei Binder se încarcă parcă de ură. Îşi astupă urechile să nu le mai audă. Îşi lipeşte fruntea – părul desfăcut i se resfiră pe umeri – de geamul rece. Când curentul se reia, se ridică de pe scaun, se duce la comutator, stinge lumina şi rămâne nemişcată în mijlocul încăperii, înconjurată de întuneric. În încăpere intră fraulein cu copilul în braţe şi aprinde lumina.

— Stinge lumina, îi spune cu o voce albă doamna Binder, e mai bine aşa. Apoi din nou se apropie de geam. Pe cărarea din faţa geamului se văd trecând muncitorii care au ieşit din schimb.

*

Bantu îşi continuă şantajul. O femeie îl invită în bucătărie şi-i oferă un scaun pe care să stea. Apoi femeia îşi caută în continuare de treaba ei: încearcă să încalţe un băieţaş care e foarte neastâmpărat şi nu se lasă încălţat defel.

— Sunteţi de mult măritată, doamnă? întreabă Bantu.

— Nu sunt măritată, spuse femeia, fără să se întoarcă spre Bantu, chinuindu-se în continure să încalţe copilul, să-i vâre pantoful în picior. Eforturile sunt însă zadarnice.

— Cumnata mea a murit săptămâna trecută. Tuberculoză la oase, sărmana, repede s-a curăţat... Şi

dumneavoastră ce treabă aveți cu fratele meu? întreabă femeia ridicând nedumerită privirea spre Bantu.
— Acuma nu mai am nici o treabă, spune Bantu încurcat. Mi-a luat-o ea înainte...
— Care ea? întreabă femeia nepricepând despre ce este vorba.

*

Doamna Binder stă în dreptul ferestrei în zorii tulburi ai zilei. Are părul despletit și privirea rătăcită și tulbure.
În curte, un tânăr strânge într-un coș frunzele veștede ale toamnei. Surâde stânjenit când o vede pe doamna Binder la geam și încearcă timid să o salute.
O dimineață cețoasă, cu un soare palid ridicându-se deasupra clădirii de cărămidă roșie a fabricii, pe un cer tăiat parcă în două de coșul înalt al acesteia.
Doamna Binder deschide fereastra și ceața jilavă pătrunde în încăpere. Soția directorului fabricii părăsește locul de lângă geam unde stă probabil nemișcată zile și nopți și se îndreaptă spre patul desfăcut și lăsat în neorânduială. Se culcă și, tremurând de frig, își trage plapuma până sub bărbie. Rămâne un timp așa, privind fix tavanul, apoi, în clipa în care aude undeva clinchetul unei biciclete – care îi amintește de fiii ei uciși – sare repede din pat și aleargă la geam. Cel cu bicicleta a dispărut undeva departe în dimineața cețoasă.
În pat nu mai are de gând să se întoarcă și caută febril printre plăcile de patefon și pune o placă: un lied de Schubert. Pune patefonul la maximum, cântecul se strecoară afară prin fereastra deschisă, se ridică deasupra clădirii sumbre a fabricii.

Pe perete e portretul lui Hitler pe care doamna Binder îl ia jos și îl așază în pat lângă ea. Un timp se uită la el, apoi ia o foarfecă și cu multă atenție îi scoate fuhrer-ului ochii. Apoi îl așază pe perete la locul lui, se uită la el un timp, stând nemișcată pe pat, în vreme ce din odaia vecină vine plânsul nestăvilit al noului-născut, care nu-i produce doamnei Binder nici o impresie.

*

În bucătărie, mama cu Eva Nada continuă obișnuitele lor discuții.

— Doamnă, spune Eva Nada, când s-o termina și războiul ăsta? Că mie, vă spun drept, mi s-o urât!

— Ai să vezi ce-ți fac dacă te mai prind că arunci apă fiartă peste crinii turcești. Nu-ți intră nimic în capul ăla bătrân, spune ea supărată.

— M-am prostit, asta așa-i, spune Eva Nada, clătinând din cap.

Cu un gest brusc își leagă strâns baticul de parcă ar fi vrut să se strangulеze.

Picioarele ei desculțe lipăie pe cimentul bucătăriei, picioarele ei cu degete noduroase și crăpate. Se opintește și ridică de pe plita sobei cazanul cu rufe puse la fiert și aburii o înconjoară ca un fel de aureolă. Cu mâna ei neagră despică, cu un gest hotărât, aureola de aburi.

*

Bantu își continuă șantajul. De data asta se află într-o încăpere în care toate lucrurile zac într-o mare dezordine. În patul desfăcut – doi tineri: fata e acoperită cu pătura până

la gât, în încăpere e probabil destul de răcoare, bărbatul, în schimb, a dat pătura la o parte și e numai în chiloți și în maieu.

— Ai să răcești, îi spune Bantu tânărului cu multă grijă. Intră sub pătură că putem vorbi și așa, putem sta liniștiți de vorbă, nu-i nici o grabă.

Bărbatul își trage pătura peste el și Bantu se așază pe marginea patului. Femeia se ghemuiește cu multă dragoste, cerând parcă ocrotire, lângă tânărul bărbat care o cuprinde în brațe, cu multă dragoste.

— Dacă nu sunt bani, nu sunt și nu ai ce-i face, spune Bantu și oftează, foindu-se pe un colț de pat. O să ciupesc și de la alții, o să dau și de la mine dacă e cazul și de aranjat tot o să aranjăm noi, fiți fără grijă, nu vă las, eu ce v-am promis rămâne sfânt. Ce dracu, Pavele, ne cunoaștem doar de multă vreme, spune Bantu și-l lovește ușor cu palma peste piciorul pe care tânărul și-l scosese din nou afară de sub pătură. Numai voi să aveți grijă, nu cumva să vă scape și să spuneți cuiva ce și cum, că atunci iese totul la iveală și nu-i bine. Atunci s-a sfârșit și cu mine și cu voi. Ne-a bătut Dumnezeu!

Femeia începe să plângă speriată, tânărul bărbat o liniștește spunându-i în șoaptă cuvinte drăgăstoase.

*

Doamna Binder se pregătește de plecare. Își îmbracă cea mai frumoasă rochie pe care o are; în fața oglinzii, își aranjează părul, încercând să realizeze o coafură cât mai elegantă. Cum nu e nimeni în tot imobilul, poate să plece fără să fie reținută. Fredonează o melodie și arată cât se poate mai veselă și fericită.

*

La gară, doamna Binder şi-a luat bilet de tren. Şeful de gară îi spune impegatului:

— Când o vezi cât e de înţolită şi aranjată, nici nu-ţi vine să crezi că şi-a pierdut minţile, săraca de ea...

— Cum de nu-i e frică directorului s-o lase să călătorească singură, spune impegatul şi se uită la doamna Binder cu multă milă.

Doamna Binder se urcă în tren. Trenul se pune în mişcare. O clipă o mai putem zări stând la o ferastră ca o păpuşă mare şi neînsufleţită, apoi trenul dispare în depărtarea ceţoasă.

*

Doamna Binder e singură în compartimentul de clasa întâi, zăcând, păpuşă inertă, printre catifelele rupte şi prăfuite ale trenului. Vine conductorul. Doamna Binder îl întreabă:

— Puteţi să-mi vindeţi un bilet de tren până în Germania?

— Nu, doamnă, spune controlorul privind-o năuc, controlorii nu vând bilete de tren. Bilete cumpăraţi până unde vreţi dumneavoastră, la casa de bilete.

— Ah, da, desigur, am înţeles, spune doamna Binder şi dă înţelegătoare din cap.

Dimineaţă de toamnă târzie. Un soare rece şi palid se ridică deasupra întinderilor pustii care sunt zărite din goana trenului.

*

Călătoria a fost întreruptă pe neaşteptate. Un ceferist îi explică doamnei Binder:

— Linia, doamnă, a fost distrusă. Au bombardat-o americanii. N-aveți alta de făcut decât să vă întoarceți frumos acasă.

— Dar bine, îi explică foarte mirată doamna Binder, eu vreau să merg acasă. În Germania...

Șeful de gară o privește mirat, apoi observă că ceva nu e chiar în regulă cu distinsa doamnă și pleacă repede ridicând din umeri.

*

Doamna Binder e singură în vagonul părăsit pe o linie lăturalnică.

— Rămân aici, spune ea hotărâtă. N-am să părăsesc vagonul până se repară linia!

— Nu-mi faceți necazuri, vă rog frumos, spune un acar (acesta a descoperit-o în vagonul pustiu). Degeaba mai așteptați, că nu mai pleacă nici un tren. Ascultați-mă ce spun!

*

O cameră de hotel mizeră. Geamuri murdare, mobilă roasă de carii. O chiuvetă spartă. Un scaun fără picior. Doamna Binder își privește chipul obosit în oglinda pătată de muște. Un moment de luciditate?

*

Doamna Binder a ieșit să se plimbe prin oraș.

O după-amiază târzie de toamnă. Începe să se înserereze. Puținii trecători se uită mirați și nedumeriți la doamna Binder, care este, într-adevăr, o apariție cât se poate de

bizară: părul i s-a desfăcut şi-i atarnă pe sub pălăria elegantă în şuviţe murdare. Stratul gros de pudră de pe faţă i s-a transformat într-un fel de mâzgă murdară.

*

Doamna Binder a intrat într-o cofetărie. Comandă o prăjitură.

— E război, doamnă, de unde vreţi să avem prăjituri? întreabă uimit cofetarul.

*

Îşi continuă drumul prin oraş. Afară a început să cadă o ploaie deasă şi măruntă. Pălăria i-a alunecat bine într-o parte şi-i atârnă neglijent smocuri de păr pe umeri.

Doamna Binder s-a rătăcit pe străzile întortocheate ale micului orăşel.

Ploaia devine din ce în ce mai deasă, orbind-o şi făcând-o să nu mai găsească drumul spre hotel.

Chipul doamnei Binder e din ce în ce mai speriat şi mai răvăşit, în timp ce îmbrăcămintea atârnă pe ea în neorânduială.

Pe lângă doamna Binder trece un băiat cu bicicleta.

Claxonează când ajunge în dreptul ei, apoi dispare după colţ.

Doamna Binder începe să alerge, vrea să-l ajungă din urmă pe băieţelul cu bicicleta. Strada e însă pustie; băiatul a dispărut.

— Căutaţi vreo adresă, doamnă? întreabă un trecător văzând-o pe doamna Binder care umblă buimacă pe străzi.

Strada merge de-a lungul râului cu apele murdare şi tulburi. Împleticindu-se şi oprindu-se mereu, doamna Binder abia mai poate să păşească.

*

În bucătărie mama şi Eva Nada stau de vorbă.

— Paharele alea numai bine şterse nu sunt, îi spune mama Evei Nada.

— Ba, că şi dumneavoastră nimica nu vă place, spune furioasă Eva Nada. Prea sunteţi pretenţioasă, prea strâmbaţi din nas! Cine poate să vă facă pe voie!

— Am să-ţi tai limba, dacă mai vorbeşti urât cu mine, îi spune mama mai în glumă, mai în serios.

— Prea mă dăscăleşti, zău aşa! Că dacă nu s-a prins nimica de mine până acuma, nici de acum înainte nu se mai prinde. Sunt şi întoarsă pe dos, dacă am aflat cum a murit doamna Binder, cum s-a înecat în Dunăre...

— Nu-mi vine să cred că s-a aruncat, sărmana de ea, spune mama. S-ar putea să fi fost un accident.

— Ce accident, nici vorbă de aşa ceva, ascultaţi-mă ce vă spun, ea de multă vreme nu mai e întreagă la minte. La copilul care a venit pe lume după ce-au murit gemenii nici nu voia să se uite, de parcă n-ar fi fost tot al ei! Hitler i l-a cerut şi tot el i-a luat şi pe ceilalţi doi, bată-l Dumnezeu să-l bată, că nu ne mai vedem odată scăpaţi de el! Că-i mai rău decât holera! Numai nenorocire şi necaz a adus pe lume. Odată şi odată tot o să răsuflăm uşuraţi, că n-o fi asta pe vecie!...

De furioasă ce era, scapă din mână un pahar.

— Nu știu ce-o fi cu mine astăzi, toate le scap din mână, face ea furioasă. Așa am pățit și cu tabloul cu regina. Ce-o să spună domnu' când o să vadă, mamă doamnă, ce-o să mă mai muștruluiască.

— Ăsta-i al treilea în câteva zile... Numai bine n-o să-i pară, spune mama.

— Ba, vă spun drept, că după fotografia cu regina mie nici nu-mi pare rău! mărturisește Eva Nada. Mie fotografia asta așa, mai mult în pielea goală decât îmbrăcată, nici nu mi-a plăcut!

— Așa sunt rochiile reginelor, spune mama. Cine și-a găsit să le critice!

— Așa o fi, spune Eva Nada gânditoare. Așa o fi moda la ele să-și arate țâțele, au nu au! Ce poate pricepe o proastă ca mine, spune Eva Nada, făcând pe neștiutoarea, apoi îi face cu ochiul mamei și amândouă încep să râdă.

*

Acasă la Bantu. Cum în ultimul timp gospodăria i s-a mărit foarte mult, Bantu și-a luat un argat care să-i ajute la lucru. Cornel, argatul, aruncă niște fân din pod când se aude strigat de Bantu.

— Cornele, strigă Bantu, ești ori surd ori ce-i cu tine că nu-mi răspunzi.

— Ai și dumneata un pic de răbdare că vin acuma, îi răspunde băiețandrul.

Cornel coboară din pod și se îndreaptă spre pridvor, unde Bantu, foindu-se de nerăbdare, îl așteaptă.

— Bag seamă că azi nu te-ai uitat la orar, spune Bantu și arată spre așa-zisul „orar" de pe perete. Ai văzut ce

scrie aicea ori n-ai văzut? spune Bantu și se apleacă să citească ce scrie în orar; și cum e miop își apropie foarte mult fața de hârtia de pe perete:

— Am văzut, cum să nu văd, spune Cornel și se leagănă de pe un picior pe celălalt.

— Atunci mai citește o dată c-a să aud și eu, spune Bantu.

Cornel citește cu voce tare cele scrise de Bantu în „orarul" său.

— „Luni, cât e ziua, la săpat cucuruzu a doua oară, marți cât e ziua, la plivit grădina și cumpărat răsaduri de la Monică"...

— Și azi, rogu-te, ce zi îi? întreabă Bantu.

— Păi azi e luni toată ziua, eu așa cred, spune Cornel și începe să se rânjească la Bantu, pentru că toate i se par a fi un fel de glumă, nu-i vine să le ia în serios.

Bantu se apleacă din nou spre orar și cu ochii lui miopi citește încă o dată cele scrise pentru ziua de marți.

— Astăzi așa scrie, spune el cât se poate de serios, că trebuie săpat cucuruzul, scrie așa ori nu? îl întreabă Bantu pe Cornel.

— O fi scris, spune Cornel cât se poate de neîncrezător, numai că Dumnezeu nu are grijă de orarul nostru. A și început ploaia! spune el și arată vesel spre cer cu degetul.

Începe ploaia. Din cer cad stropi mari și grei.

— Și azi-noapte, când m-am dus și eu afară ca tot omul, a plouat, îi explică tânărul argat lui Bantu. Spre dimineață, când a dat a se lumina, s-a mai oprit un picuț. Și uite că acuma s-a pornit din nou, spune Cornel și arată vesel spre cerul înnourat... Și asta nu-i

o ploaie dintre acelea care trec repede. Poate să scrie acolo la dumneata în orar, dar degeaba, pe aşa o vreme nu avem cum să-l săpăm. Parcă poţi intra cu sapa în holdă, pe un timp ca ăsta!...

— N-am eu grija ploii, spune Bantu. Aşa scrie în orar, aşa facem!

*

Povestea cu orarul lui Bantu e povestită în continuare de către Cornel în cuina de vară, în timp ce mama şi cu Eva Nada pun dulceţurile de cireşe în borcane.

— Orarul ăsta, spune Cornel, şi se distrează foarte tare povestind, Bantu îl face de o săptămână; aici să mă trăznească dacă vă mint ori dacă pun ceva de la mine! Cu cerneală roşie, galbenă şi albastră, de arată ca tipărit, aşa-i de frumos! Şi ce scrie acolo în orar, trebuie să facem. Fix aşa!...

— Bantu, eu aşa cred că ne poate cumpăra pe toţi, doamnă, nu se uită la bani, aşa are de mulţi! De unde şi cum, numai el ştie, dar nu-i lucru curat. Mira-m-aş să nu-şi fi băgat dracu coada!

— Mă întreb şi nu înţeleg, de unde o fi găsit el atâţia bani, când vremurile sunt aşa de grele, spune mama.

— Poate că-i face, spune Eva Nada. Mă gândesc că o avea o fabrică din acelea de făcut bani... Pe el nu-l plâng eu, spune Eva Nada. Lui întotdeauna i-a mers bine. A ştiut să se întoarcă aşa cum a bătut vântul şi de căzut tot în picioare a căzut. Om descurcăreţ!

*

La jandarmerie.

— Târziu, Bântuie, vii și tu să-mi spui, îl ceartă șeful de post pe Bantu. În două zile de când au fugit nenorociții de ei, cine știe unde dracu or fi ajuns acuma! De unde vrei tu să ți-i scot?!

— De ajuns departe n-au ajuns, domnu' plutonier, spune Bantu, că-s săraci la minte. N-au avut cum să ajungă, dacă au plecat de capul lor. S-or fi rătăcit prin pădure și i-or fi mâncat lupii și asta se poate.

— Și spui că bani n-au avut cu ei? întreabă plutonierul. Adică vreau să spun, n-au luat și ei ceva bani din casă că ești plin de bănet, Bântuie, cine nu știe, spune plutonierul plin de invidie și-i face cu degetul lui Bantu.

*

Fuga surdomuților: zi de iarnă, foarte devreme, cu mult înaintea răsăritului de soare. Sania se odihnește în mijlocul curții. Buimăciți de somn, surdomuții se rotesc în jurul ei și uneori se lovesc unul de altul, cuprinși de o extraordinară febrilitate. Scot calul din grajd. Calul nechează. Bantu doarme însă somn greu și nu-i aude. Surdomuții scot tot felul de sunete nearticulate, găinile, trezite și ele de agitația din ogradă, încep să cotcodăcească. Surdomuții deschid poarta, apoi se urcă în sanie și ies cu sania din ogradă. În urma lor poarta rămâne larg deschisă, ograda pustie.

Sania străbate ulița, încă adormită la acest ceas al dimineții, a satului. Din când în când zăpada cade cu bufnituri grele duzii de pe marginea drumului.

Au ieşit din sat. Drum nins, sania pluteşte parcă.
Surdomuţii şi-au luat cu ei o muzicuţă şi acum şi-o trec unul altuia. Din muzicuţă ies sunete stranii. Muzicuţa se înfundă cu salivă şi ei o lovesc de tălpoaia saniei.
Undeva, în depărtare, se vede un tren.
Surdomuţii se ridică în picioare şi fac semn celor din tren cu căciulile lor uriaşe, cuprinşi de o mare bucurie.

*

Surdomuţii intră într-un sat cufundat încă în somn şi întuneric. Sania alunecă veselă pe lângă casele mohorâte şi îngheţate, cu geamuri oarbe. La o singură fereastră lumina e aprinsă. Surdomuţii opresc sania şi cască gura la cele ce se întâmplă în odaia luminată. În odaie o femeie tânără îşi lasă de pe ea cămaşa cu care a dormit în timpul nopţii şi rămâne goală în mijlocul odăii. Îşi trece amândouă mâinile peste sâni şi şi-i ridică cu un gest somnoros.
Surdomuţii sunt emoţionaţi şi extrem de agitaţi.
Cu gesturi leneşe, femeia începe să se îmbrace. Surdomuţii îşi scot afară limbile roşii şi fulgii de zăpadă se topesc pe limbile lor fierbinţi. Apoi sania o porneşte din nou la drum.

*

Surdomuţii au adormit în sanie.
Sania a intrat într-o curte mare, gospodărească, cu tot felul de acareturi. În şura uriaşă nişte căzi mari pentru ţuică. În sanie, gemenii adormiţi şi pe jumătate îngheţaţi. În jurul lor se foiesc nişte băbuţe care cu chiu, cu vai reuşesc să-i ducă pe gemeni până în casă.

— Nişte ţuică din cea fierbinte, suratelor. Să se dezmorţească, sărmanii de ei, că-s înghețaţi, spune o bătrânică. Şi trage laviţa aia mai lângă foc, să-i aşezăm pe laviţă, spune ea, în timp ce celelalte două bătrâne fac întocmai ceea ce li se spune.

O odaie în care bătrânele lucrează la război. Mosoarele de lână frumos colorată sunt răspândite peste tot. Nişte pisici uriaşe se joacă cu ghemele, în timp ce surdomuţii torc de zor. O babă controlează firul ca să vadă dacă e destul de gros, apoi se aşază din nou la război şi continuă să lucreze.

*

Surdomuţii s-au supărat pe pisici şi le alungă din încăpere. Aruncă cu gheme colorate de lână după ele. Pisicile încep să se joace cu ghemele în zăpada albă, pufoasă, căzută de curând. Surdomuţii intră şi ei în joc, în timp ce babele stau la geam, îl şterg cu mâinile lor zbârcite să poată vedea mai bine şi privesc, dând pline de înţelegere din cap, hârjoana pisicilor cu surdomuţii...

*

La jandarmerie. Plutonierul le anchetează pe bătrâne, care stau smirnă în faţa lui, speriate foarte. Nici nu îndrăznesc să clipească din ochi.

Surdomuţii stau pe scaun lângă plutonier.

— Şi ce ziceţi voi c-au făcut toată iarna, întreabă plutonierul, uitându-se fioros la bătrâne.

— Au tors, ce să facă! prinde curaj una din bătrâne şi se oţărăşte la plutonier, apoi se strânge fricoasă lângă celelalte.

— Și nu le-a fost greu să învețe să toarcă? întreabă plutonierul și se uită mirat la surdomuți care aprobă cât se poate mulțumiți din cap.

— Au învățat, alta n-au avut de ales, spune bătrânica cea curajoasă. Numai că la început au fost prea grăbiți, torceau prea repede și nu întorceau firul îndeajuns.

— Și de îngrijit, i-am îngrijit, nu au avut de ce se plânge. I-am ținut cu mâncare bună, pentru cât au muncit au primit înzecit înapoi. N-a fost pe de gratis!

— Asta se cheamă sechestru de persoană, intervine în discuție Bantu. Am citit și noi legile, că de-aia suntem primar!

*

Surdomuții s-au întors acasă. Stau cocoțați pe patul înalt și se plictisesc de moarte. Minunata lor aventură, cu pisici, babe care țes la război cât e ziua de lungă și cu mosoare frumos colorate, a luat sfârșit.

Apoi se duc la geam și privesc ulița pustie, peste care cade o ploaie măruntă și din ochi începe să le curgă potop de lacrimi.

Intră Bantu și își scutură haina și pălăria udă.

— Mă poartă gândul să vă însor, le spune el surdomuților. Mâine, dacă e vreme bună, mă duc în oraș să vă caut o nevastă. Cornele, își strigă el argatul, ai grijă și țesală caii, că mâine mergem la târg.

— Și ce-om cumpăra? se aude glasul argatului de-afară.

*

Începutul lui septembrie al anului 1944.
Bantu și plutonierul din sat călătoresc cu trenul.
Observăm cum Bantu încearcă să se acomodeze noilor timpuri.

— Porcii ăștia de nemți, spune Bantu, că mult rău ne-au mai făcut. Eu vă spun drept, muream de urâtul lor și înainte, numa că cine a putut să facă sau să spună ceva? Ei au fost stăpânii și cum spuneau ei, așa trebuia să joci că altfel ajungeam și noi unde au ajuns atâția alții, ce să mai vorbim! Am trăit vremuri grele, mă și mir cum de le-am putut face față!

— Asta așa-i, spune plutonierul destul de distrat și se scobește în dinți. Porcii de nemți, repetă el, ca să fie în același ton cu Bantu și să nu se lase mai prejos.

— A venit și vremea lor. Mă uit la ăștia de la noi, de la fabrică. Tremură carnea pe ei de frică, să nu vină rușii și să-i bealească!

— A venit, cum să nu vină, spune plutonierul pe același ton de indignare ușor obosită.

— Eu știți ce-aș face cu ei? întreabă Bantu.

— Cu cine? întreabă plutonierul care n-a urmărit de fel discuția.

— Cum cu cine? întreabă revoltat Bantu. Cu porcii ăștia de nemți, că despre ei e vorba acuma. I-aș lua așa, de părul ăla al lor creț, aș încinge bine plita, aș face așa, un foc mare, și când îi mai bine încinsă, le-aș apropia obrazul de ea, să se satureț! Ați făcut voi pe stăpânii în țara asta, acuma na-vă!

— Nu le-ar strica, spune plutonierul care începe să fie din ce în ce mai atent.

— Cu capul aşa pe plită, spune Bantu vădit încurajat de spusele plutonierului, fericit că a reuşit, în sfârşit, să-l facă atent, să simtă şi ei ce-i durerea.

— Bună idee, spune plutonierul din ce în ce mai interesat şi trezindu-se din somnolenţă.

— Aşa pe rând, domnul plutonier, să simtă şi ei ce greu ne-a fost nouă când făceau ei pe marii şi tarii. Pe rând, unul câte unul. Să le sfârâie pielea, să strige că nu mai pot şi nouă nici să nu ne pese. Rabdă, rabdă, că şi noi am răbdat, să le spui. Şi să-i ţii strâns, să nu-i laşi oricât ar da ei să se zbată...

— Tu ai cap, mă Bântuie, spune plutonierul cuprins de admiraţie şi se desface la uniformă. Stau şi mă crucesc câte îţi pot trece prin el. Cu obrazul aşa pe plită... să le sfârâie pielea... a dracului... spune plutonierul admirativ şi scuipă pe fereastră.

*

O seară frumoasă de septembrie. Vară târzie. La o masă, în curte, stau părinţii lui Andrei, mătuşa acestuia care e învăţătoare şi bineînţeles Andrei care încearcă să citească un roman al lui Jules Verne, la lumina lunii. Ceea ce n-ar fi de mirare pentru că e lumină ca ziua, o lună uriaşă şi rotundă s-a ridicat deasupra satului.

— Ce noapte splendidă! spune mama.

— Şi ce lună! spune mătuşa lui Andrei.

— Ploaia asta a spălat pământul, spune Eva Nada din uşa bucătăriei în timp ce mestecă, folosindu-se de un polonic uriaş, nişte cremă.

— Nu mai țin minte un septembrie atât de cald, spune mătușa lui Andrei.

— Nu mai citi, Andrei, spune tata, ai să-ți strici ochii.

— La lumina asta se poate citi de parcă ar fi ziuă, spune Andrei. Se vede foarte bine.

— Ar fi cam vremea să mergem la culcare, spune din ușă Eva Nada. Mâine trebuie să ne sculăm devreme. Trenul nu așteaptă după dumneavoastră. Acum, dacă pleacă la școală copiii, o fi înghesuială din cele mari.

— Și crizantemele astea, nu-i așa că sunt o splendoare? întreabă mătușa lui Andrei.

— Sunt frumoase, spune mama, dar parcă nu mai au un miros atât de puternic ca în alți ani.

— M-am săturat să stau în întunecimea asta, spune Eva Nada. Mă duc să aduc o lampă cu petrol, dacă ăia de la fabrică au întrerupt curentul cu alarma lor. Numai să nu se fi terminat feștila, că era pe sfârșite.

— Nu-i voie, spune tata. Dumneata n-ai auzit că-i alarmă?

— Că nu mai pot eu de alarma lor! spune furioasă Eva Nada.

Și chiar în acele momente, undeva pe cerul înalt al nopții de vară, puternic luminată de lună, se aud, cu un huruit surd și îndepărtat, avioanele.

Avioanele zboară deasupra satului, o amenințare cumplită care îi tulbură pe cei care stau în jurul mesei. Și-au ridicat privirile spre cer.

— Ăștia trebuie să fie americanii, spune tata în șoaptă.

— Mult o mai ține și războiul ăsta, spune Eva Nada tot în șoaptă. Să dea Dumnezeu să-l văd și eu pe Ionuț al meu acasă, alta nu-mi doresc, spune ea. Vuietul surd

continuă să se audă, îndepărtat și amenințător, iar cei din jurul mesei nu mai îndrăznesc să scoată o vorbă.

*

Din nou vacanță de primăvară.
Andrei se întoarce de la oraș cu trăsura.
În trăsură se mai află domnul Cristea și Eva Nada.
Domnul Cristea și-a cumpărat o oglindă mare pe care a așezat-o cu multă grijă în mijlocul trăsurii.
Se apropie ploaia. Trăsnetele și fulgerele care brăzdează cerul au speriat-o cumplit pe Eva Nada. Își face cruce după cruce și tremură ca varga.

— Oglinda asta nu cumva atrage trăsnetele, domnu' inginer? întreabă ea speriată. Trăscăr toată de câte ori fulgeră, la ce să mint! mărturisește și începe să râdă ca să-și facă puțin curaj.

— Cu cei care n-au păcătuit niciodată în viața lor, Sfântu Ilie nu are treabă, spune în glumă inginerul.

— De păcătuit, am păcătuit, mie îmi place să spun drept, recunoaște Eva Nada. Parcă dumneavoastră n-ați greșit niciodată, n-ați călcat în viața dumneavoastră cu stângul? Puteți zice ce vreți, eu asta n-o cred, îl înfruntă Eva Nada pe inginer.

Între timp a început ploaia. O ploaie torențială care îi face pe toți ciuciulete.

— Păcat de chipiu, spune Andrei, că se înmoaie cozorocul...

Ploaia se oprește de tot atât de repede cum a început, norii se destramă și pe cer apare curcubeul. În depărtare se văd coșurile fabricii de la Margina, semn că se apropie de casă.
Doamna, povestește Eva Nada, abia te vede venit. Mă

credeți, domnu' inginer, că de o săptămână numai de asta vorbește: Să vină Andrei, zice, să-i fac un doboș tort așa cum îi place lui... Tare s-ar bucura!...

*

Au ajuns la inginer acasă și căruțașul, ajutat de Eva Nada, coboară oglinda din trăsură, având grijă să nu se spargă.

— Ei, ce zici de oglindă, o întreabă inginerul pe Eva Nada, îți place sau nu?

— Îmi place, cum să nu-mi placă, spune Eva. Te vezi în ea din cap până în picioare, asta zic și eu oglindă. Numai ce se vede în oglindă nu-mi place, spune ea și începe să râdă cu gura până la urechi. Că așa o babă neagră și urâtă e păcat să se vadă într-o oglindă atât de frumoasă și pe deasupra și nou-nouță.

*

— Uite, o întreabă mama pe Eva Nada, în bucătăria de vară și ridică cozonacul imens spre fereastră, în lumina strălucitoare a soarelui. Ce zici de cozonacul meu, ai mai văzut vreodată un cozonac atât de frumos?

— Numai să fie copt pe dinăuntru, spune Eva Nada. Eu în cuptorul ăla, de când l-au lipit țiganii, nu mai am prea mare încredere.

— E adevărat, întreabă mama curioasă, că Bantu își însoară surdomuții? Am auzit că le-ar fi găsit două croitorese...

— Da, spune Eva Nada, toată lumea vorbește. Le-a dat la fiecare câte o mașină de cusut, dintre cele ce-au fost ascunse în pod...

*

Le vedem pe cele două croitorese aduse de Bantu lucrând de zor la mașinile de cusut, croind și trăgând la mașină cămăși și izmene pentru surdomuți. Între timp aceștia, ca să le mai distreze, cântă la viorile lor fără corzi furate de la Grun. Apoi croitoresele se află într-o trăsură care se îndreaptă în tropotul cailor spre oraș, fardate ca niște păpuși. O croitoreasă în stânga lui Bantu și alta în dreapta lui. Una are o umbreluță de soare verde, iar cealaltă o umbreluță galbenă, iar în spate, în căruță, stau surdomuții, cu pălării negre cu boruri tari.

*

Bantu și croitoresele se află în sala de cinematograf, filmul pare să fie destul de emoționant, croitoresele plâng iar Bantu cască plictisit, nerăbdător să se termine filmul.

*

Surdomuții așteaptă în holul cinematografului să se termine filmul. Se distrează și ei cum pot: se joacă, lovind cu bănuții de perete și cu degetele răsfirate măsoară să vadă la ce distanță au căzut unul de altul.

*

Odaia în care dorm gemenii cu croitoresele lor, într-un pat dublu. Gemenii sforăie, unul gros iar celălalt subțire, femeile sunt treze și cu ochii în tavan. În jurul lor, în odaie, peste tot cămăși croite și necusute încă. Apoi le vedem pe croitorese, ridicându-se încet din pat în timp ce gemenii continuă să

doarmă. Încep să umble prin odaie, se îmbracă, atente tot timpul să nu se trezească gemenii. Apoi se aud bătăi ușoare în geam, croitoresele trag cu urechea, chipul li se luminează, zâmbesc fericite și, cu șiretenie, în vârful picioarelor, părăsesc încăperea în care cei doi gemeni continuă să doarmă și să sforăie fără să aibă habar.

*

În bucătăria de vară. Mama și cu Eva Nada vopsesc niște lână. Cu un polonic uriaș de lemn, Eva Nada ridică sulurile de lână să vadă dacă s-a prins culoarea.

— Au fugit croitoresele, doamnă. Și-a găsit fiecare câte un drăguț și pe aici ți-i drumul! Gurile rele spun că nici n-ar fi fost croitorese, că le-ar fi adus Bantu știți dumneavoastră de unde...

— De unde? întreabă mama. De unde spui că le-a adus?

— Și-au luat și mașinile de cusut cu ele, prăpăditele. A rămas Bantu fără mașini de cusut, spune Eva Nada și ridică un alt sul pe polonic, să vadă dacă s-a prins vopseaua și dacă e destul de frumoasă culoarea.

— Ce ziceți, doamnă, de culoarea asta? întreabă Eva Nada și îndreaptă sulul spre lumină, să se poată vedea mai bine.

*

Într-o librărie. Domnul Cristea a intrat cu Andrei să-i cumpere o carte.

— Prin urmare, romanele lui Jules Verne le-ai și citit pe toate care au apărut până acum? întreabă inginerul.

Nu mai avem ce cumpăra? Şi Bolidul de aur? întreabă el şi-i arată lui Andrei una din cărţile oferite de librar.

— L-am citit, spune Andrei.

— Dar Doamna de Monsoreau de Alexandre Dumas?

— Am citit-o, spune Andrei.

— Dar Povestea unui mic marinar de Hector Malot?

Andrei ia înfrigurat cartea şi începe s-o răsfoiască.

— Pe asta n-am citit-o, recunoaşte el, cât se poate de bucuros.

— Vă rog s-o împachetaţi, îi spune el librarului, în timp ce Andrei freamătă ca un căluţ de bucurie.

*

A venit primăvara. Domnul inginer Cristea se întoarce de la oraş cu căruţa împreună cu Andrei. Andrei e foarte mândru în uniforma lui nouă şi stă pe capra căruţei lângă inginer. Câmpii verzi, sub lumina strălucitoare a soarelui de primăvară. Pe marginea drumului o fată tânără, cu un acordeon în spate, pe care abia reuşeşte să-l ducă.

— Nu vi-i greu, domnişoară, să-l duceţi? întreabă inginerul, în vreme ce domoleşte caii încercând să oprească.

— De uşor n-aş spune că-i uşor, spune fata şi-şi mută acordeonul pe celălalt umăr.

— Urcă-te în căruţă, domnişoară, spune inginerul. Mai întâi dă-mi te rog acordeonul să ţi-l ţin ca să poţi urca mai uşor.

Fata se urcă şi Andrei îi face loc între el şi inginer.

— Am fost la Lugoj să-l repar, spune fata după ce s-a urcat şi căruţa porneşte din nou. Am dat pe el o groază

de bani. Săculeţul ăsta, spune fata, a fost plin numai cu mii şi sute. Cu inflaţia asta e ceva de speriat!

— Aşa-i, domnişoară, spune inginerul. Banii nu mai au nici o valoare.

— Şi dumneavoastră de unde veniţi, dacă nu sunt indiscretă? întreabă fata.

— Am avut nişte treburi la direcţia agricolă, spune inginerul. Cu ocazia asta m-am gândit să-l aduc şi pe Andrei acasă, să nu mai dea banii pe tren.

— Pot să-mi permit să întreb unde lucraţi? spune fata pe acelaşi ton ceremonios, timid, nu lipsit de un anume farmec.

— Sunt inginer agronom la Margina, domnişoară, spune inginerul.

— O, spune fata, la Margina, aşadar. Am fost şi eu la Margina, toamna trecută, la o colegă de şcoală. Am fost şi la bal, ne-am distrat minunat! E o fabrică la Margina şi miroase peste tot a oţet.

— Da, e o fabrică de acetilenă, aprobă inginerul.

— Ştiu, spune fata. Lângă fabrică e un cinematograf. Am văzut şi un film absolut minunat: „Ora douăsprezece după război". M-a impresionat teribil! Am şi plâns..., spune fata şi începe să râdă, amintindu-şi de lacrimile de odinioară.

— „Floarea de piatră" ai văzut-o? întreabă inginerul.

— Cum să nu! spune fata. E colorat.

— Te pomeneşti că e primul film în culori pe care îl vezi dumneatale? întreabă inginerul tratând-o ca pe o puştoaică neştiutoare.

— Mărturisesc că da, răspunde fata şi roşeşte toată.

— Dar „Lacrimi de ţigancă" şi „Femeia diabolică" pariez că nu le-ai văzut? intervine Andrei în discuţie,

în timp ce trăsura își continuă drumul de-a lungul câmpurilor verzi. Peste tot s-a ieșit la munca câmpului și țăranii se opresc din lucru și-i salută pe cei ce trec în goana cailor.

*

Discuția în trăsură continuă.

— Unde ești învățătoare? întreabă inginerul.

— De unde știi că sunt învățătoare, spune fata. La Bujor, îi explică ea apoi inginerului.

— Uite că aproape am ajuns, spune inginerul. Pentru că te-am adus cu trăsura poate că ai să-mi cânți și mie odată la acordeon.

— Cu cea mai mare plăcere, spune fata.

— Dacă am să te invit la bal la Margina ai să vii? întreabă inginerul.

— Cu multă plăcere, spune fata în timp ce coboară din trăsură.

— Nici nu mi-ai spus cum te cheamă? întreabă inginerul.

— Stela, spune fata.

— Poate vii de Paști, spune inginerul. A doua zi e bal mare. Vii, nu-i așa? întreabă inginerul.

— Aștept să-mi trimiteți vorbă, spune fata.

*

Bal la Margina. Un acordeonist care cântă la acordeon cu o singură mână, un țigan, chior de un ochi, la vioară, la contrabas un vlăjgan cu părul roșu.

— Bine că au terminat cu serbarea, spune un flăcău, altfel ne plecau muzicanții.

— Nu știu de ce au lungit-o atâta. Și tot poezii din cele mai lungi, spune altul.

Orchestra atacă un vals care poate fi foarte bine „Dunărea albastră" sau „Valurile Amurului".

— Mai bine ați cânta „Stepa Baicală", se roagă o fată. Sunt moartă după cântecul ăsta...

Stela dansează cu inginerul Cristea.

— Ce-am să mă fac cu fierul de călcat pe care l-am câștigat la tombolă? întreabă fata.

— Ai să te măriți, spune inginerul, și ai să calci cămășile bărbatului cu el...

— Nici vorbă de așa ceva! spune Stela. Sunt prea tânără. La ce m-aș grăbi?!

— Nici nu știi când vine duminica oarbă, spune inginerul.

*

Orchestra se odihnește și lumea se înghesuie la bufet unde se servește bere.

— Rugați-o dumneavoastră pe Stela să ne cânte ceva, îi spune inginerului colega și prietena Stelei. Cântă așa de frumos!

— Faceți liniște, strigă inginerul, că o să ne cânte domnișoara Stela un cântec.

— Poate îmi dați puțin acordeonul dumneavoastră? îi spune Stela acordeonistului, care îi dă acordeonul și fata, cu o voce groasă de alto, începe să cânte „Banii, banii", vechiul cântec al stânjenarilor.

— O sticlă de bere pentru domnișoara, strigă cineva când se termină cântecul, că tare frumos a cântat. Eu plătesc!

*

Dimineața, în zorii zilei, au mai rămas puțini dansatori. Ghirlandele de creponată de pe tavan s-au desprins și atârnă neglijent, dintre muzicanți singurul care a mai rămas e acordeonistul care cântă un tangou vechi și demodat. Stela dansează cu inginerul Cristea.

— Afost minunat, spune fata. N-am să uit niciodată balul ăsta!

*

— Cristea ne invită la o plimbare cu trăsura, spune tata în timp ce mama și cu Eva Nada trebăluiesc ca de obicei prin bucătăria de vară.

— Nici vorbă să pot pleca, spune mama. Tu nu vezi ce-i în bucătărie?

— Duceți-vă, doamnă, fără grijă, spune Eva Nada. Mă descurc și singură.

— Are să ne spună ceva foarte important, spune tata.

— Te pomenești că se însoară, spune mama.

*

Au coborât din trăsură la marginea pădurii, în preajma unui izvor.

Inginerul, aplecat deasupra izvorului, bea apă.

— Mi-au înghețat dinții, așa-i de rece, le spune el.

— Tu ai grijă, îi spune mama soțului ei. Cu gâtul tău sensibil, una, două, ești răgușit. Mai bine te-ai abține.

— Mă însor, spune inginerul în timp ce cu o batistă se șterge la gură. Nunta am fixat-o de unu iulie. Vreau să vă rog să-mi fiți nași.

— Ce surpriză, spune mama.

— Sunt îndrăgostit, doamnă, până peste urechi. Nu știu ce s-a întâmplat cu mine. Nu mi-am putut închipui c-am să pot fi atât de îndrăgostit!...

Seara, în bucătăria de vară. Eva Nada trebăluiește singură. Intră inginerul Cristea. Pe masă tronează un tort uriaș pe care sunt scrise obișnuitele urări de nuntă.

— Frumos tort, spune inginerul. Sunteți pricepute, nu cred să vă întreacă cineva la prăjituri.

— Am spus eu, domnu' inginer, că mireasa aici ai să ți-o găsești și nu în altă parte, am spus sau n-am spus? întreabă Eva Nada și-l privește cu multă dragoste pe inginer.

*

La marginea satului, în apropiere de stația CFR, un soldat, după ce a coborât din tren, s-a spânzurat într-o livadă de pomi de pe malurile Begheului. Cauza nu se știe. Sătenii au venit să-l roage pe preotul din sat să-l înmormânteze după obiceiul străvechi pe soldatul cel mititel. Popa are guturai și, ca să-i treacă, și-a pus picioarele într-un lighean cu apă fierbinte. Când nu mai poate suporta – apa e foarte fierbinte – își scoate câte un picior afară. Pielea de pe picioare e roșie și opărită.

— N-am voie, le spune părintele sătenilor. Știți și voi, pe ăștia care își fac seama singuri nu-i îngroapă popa. Vreți să se afle și să am necazuri din pricina asta. Și așa ăi mai mari se uită la mine ca la dracu, spune părintele și-și șterge picioarele înroșite cu un prosop curat și cu înflorituri.

*

Eva Nada s-a dus la preotul cel bătrân ca să-l roage să-i facă el soldățelului slujba de înmormântare. Casa preotului e la marginea satului, o casă veche și dărăpănată. Eva Nada bate la ușă, dar nu-i răspunde nimeni. Încearcă ușa care e deschisă, intră într-o bucătărie murdară în care de multă vreme nu s-a mai făcut curățenie; peste tot farfurii murdare, resturi de mâncare... E gata să se împiedice în lemnele care zac aruncate în mijlocul bucătăriei, trece printr-un coridor întunecos și, în sfârșit, intră în odaia în care zace popa. Popa doarme cu gura larg deschisă, acoperit până la gât cu o pătură murdară și zdrențăroasă. Eva Nada se așază pe un scaun lângă pat și așteaptă ca popa să se trezească.

După un timp, popa Stoian deschide ochii și o vede pe Eva Nada stând pe scaun cu mâinile în poală și așteptând trezirea lui.

— Ce-i cu tine? întreabă popa răsuflând din greu din pricina astmului. Și, înainte de a aștepta răspunsul, îi spune femeii: vezi că pe masă e o sticluță cu doctorii, fii bună și dă-mi-o, să nu mă mai scol eu.

— Care? întreabă Eva Nada, că sunt două.

— Aia verde și mai mică, spune părintele.

— Care e necazul, muiere? întreabă părintele și dă să se ridice pe pernă s-o vadă mai bine pe Eva Nada. Trage și tu perdelele alea, îi spune el femeii, să intre puțină lumină.

Eva Nada trage perdelele, apoi îi spune preotului:

— Am venit și eu ca proasta să mă rog de dumneata. Poate faci pustiul ăsta de bine să faci slujba de înmormântare. Nici aceia nu-i drept să-l băgăm în pământ ca pe păgâni...

— Pe cine să înmormântați? face nedumerit popa, neînțelegând prea bine despre ce este vorba. Și de ce nu vine popa celălalt să-i facă slujba? Eu și așa sunt cu un picior în groapă, ce slujbă vrei să fac? spune popa Stoian, privind supărat foarte la Eva Nada, și începe să tușească și să horcăie în chip demonstrativ.

— E unul care s-a spânzurat, părinte, spune Eva Nada și-și șterge nasul cu catrința, apoi tot cu catrința își șterge lacrimile. Un soldat, săracu, spune încă o dată și din nou ochii i se umplu de lacrimi, pe care și le șterge repede, cu ciudă aproape, cu dosul palmei.

— Și ce ai tu cu soldații? întreabă popa. Cine te-a pus pe tine să-i îngropi, poți să-mi spui?

— Nici douăzeci de ani împliniți nu cred să aibă, spune Eva Nada în loc de răspuns. Cu o voce ascuțită și certăreață îi spune preotului: Două, trei vorbe să mormăi și dumneata, părinte, că știu că nu te-o durea gura! N-o fi ăsta ăl mai mare păcat, chiar dacă și-a luat zilele, săracu.

— Care păcat?! se burzuluiește popa. Toanto, cine îți dă ție voie să vorbești de păcate, care-s mai mari și care-s mai mici?

— Câte păcate îi avea și dumneata, părinte, unul în plus sau în minus tot nu mai trage mult la socoteală. Dacă eu nu te știu, Doamne, iartă-mă, atunci cine nu te știe. N-ai fost nici dumneata ușă de biserică!

Văzând-o atât de furioasă fața popii se destinde într-un fel de râs. Își aduce probabil aminte de ceva de mult uitat.

— Tot așa ai rămas, Evo, spune el în șoaptă, mângâindu-și barba. Nu te-ai schimbat defel. Păi să mergem atunci, dacă zici tu așa.

— Al meu să fie păcatul, părinte, spune Eva Nada, bucuroasă că l-a convins pe preot.

*

Preotul și Eva Nada trec prin bucătăria cea cu farfurii murdare.

— Pune-ți un cojoc mai gros, părinte, îi spune Eva Nada, nu cumva să răcești și să pui după aceea vina pe mine.

*

O înmormântare cel puțin ciudată. La marginea cimitirului, unde e săpată groapa, preotul, cu o biblie zdrențuită și veche într-o mână și cu o cădelniță în cealaltă, face slujba de înmormântare cântând pe nas și răgușit. Singura care l-a însoțit la acel ceas de seară e Eva Nada, care ține loc de paracliser, ajutându-l pe părinte în timpul ritualului. Popa citește slujba, repede, înghesuind cuvintele, încât nu se mai pricepe nimic, nerăbdător să sfârșească cât mai repede. Popa tremură de frig, abia ținându-se pe picioare în anteriul său zdrențăros, cu bărbuța rară și țeapănă, iar în spatele lui cimitirul cu copacii ninși, cu curcile acoperite cu glugi de ninsoare.

— O făcurăm și pe asta, spune în sfârșit părintele, închizând cu zgomot cartea veche și zdrențuită.

Apoi amândoi încep să arunce pământ deasupra sicriului în care se odihnește soldățelul.

*

S-a lăsat seara şi preotul însoţit de Eva Nada părăseşte cimitirul.

*

Cerul, cu stele îngheţate şi reci, se bolteşte deasupra satului. Din afara imaginii auzim vocea domnului Cristea, care îl întreabă pe Andrei:

— Ştii care e carul mare?

— Nu, spune Andrei, nu ştiu.

Îi descoperim pe amândoi stând în faţa casei şi privind cerul.

— Uită-te în direcţia mâinii mele, spune inginerul. Andrei urmează întocmai indicaţiile inginerului.

— E o stea mai mare şi care străluceşte mai tare. O vezi?

— O văd, spune Andrei.

— Bun... În stânga ei, cam la o palmă mai jos, vezi o stea ceva mai micuţă?

Din interior se aude glasul mamei care îi cheamă înăuntru.

— O să îngheţaţi de frig, spune mama. Veniţi odată. Şi aşa Andrei s-a plâns că-l doare gâtul.

Prin fereastra îngheţată pătrundem în odaia în care mama lucrează la goblen. Eva Nada apare în cadrul uşii cu un pahar în mână pe care vrea să-l şteargă. Înainte de a-l şterge, suflă în el şi-l abureşte ca să se poată şterge mai uşor.

— Când te laşi de obiceiul ăsta prost? îi spune mama supărată.

— Care, doamnă? întreabă Eva Nada şi face nişte ochi mari cât cepele, plini de nevinovăţie.

— Să sufli în pahar înainte de a-l şterge!

— N-am nici un dinte stricat în gură, puteți trece la control.

— Nu-i igienic, spune mama. Cine știe ce microbi...

Andrei împreună cu inginerul Cristea intră în odaia în care mama lucrează la goblen și, ca de obicei, se ceartă cu Eva Nada.

— Ați înghețat, probabil, de frig, spune mama uitându-se la cei doi care sunt roșii la față din pricina gerului.

— Domnu' inginer mi-a arătat „caru mare", spune în culmea entuziasmului Andrei.

— Sunteți o adevărată maestră, spune inginerul uitându-se la goblen.

— Mâinile Măriei Magdalena sunt cele mai reușite, spune mama. Am avut „moline" de dinainte de război. Contează și materialul cu care lucrezi... Cum se simte Stela? întreabă mama.

— Suportă destul de greu sarcina, nu știu ce să mă fac cu ea, spune inginerul.

*

Acasă la inginerul Cristea.

— A trimis Bantu după mine, îi spune inginerul Stelei. E seară, amândoi stau la masă, în bucătărie, și mănâncă. Stela, mișcându-se cu greu – nu mai are mult până să nască – scoate din cuptor mâncarea și o așază pe masă.

— Să-l duc eu cu trăsura ocolului până la Curtea.

— Mănâncă până nu se răcește mâncarea, îi spune Stela. Nici nu te-ai atins de ea.

— Mă enervează Bantu cu pretențiile lui stupide, spune furios inginerul. S-a adunat la el tot felul de

plevușcă. Au ținut-o într-un chef de dimineață pană seara și acum au chef să se plimbe cu trăsura. Numai că nu și-au găsit ei omul care să stea la dispoziția lor.

— Mănâncă, îi spune Stela arătând spre farfuria din fața lui. Ai timp să-mi povestești mai târziu...

Se aud bătăi în geam. Stela iese afară să vadă cine bate.

— Pe tine te caută, spune ea revenind în odaie. Bantu a trimis un copil după tine.

— Ce ți-a spus copilul? întreabă inginerul.

— Stai liniștit și mănâncă, îi spune Stela. Nu scrie niciunde că trebuie să fii la dispoziția lui Bantu.

*

Acasă la Bantu petrecerea e în toi.

— Ce-i cu omul tău, Bantule, întreabă unul dintre domni. Văd că se lasă rugat și nu are de gând să vină. Am impresia că nu prea e de partea noastră.

— Vine, domnu' avocat, fiți fără grijă. Nu mișcă în front. Numai că e așa subțire la nas. Nu-i place să i se comande.

— Suntem așteptați, nu putem întârzia prea mult. Așa că, te rog, ocupă-te de problema asta, spune avocatul.

*

Acasă la inginerul Cristea se aud din nou bătăi la geam.

— Cheamă-l înăuntru, spune inginerul din ce în ce mai enervat. Să stau eu de vorbă cu el.

Stela deschide geamul – afară e lapoviță și vânt – și-l cheamă pe cel care a bătut înăuntru.

— Poți intra, spune ea copilului. Ușa e descuiată. Copilul se scutură de ninsoare lângă ușă și începe să spună ca pe o lecție învățată pe de rost:

— A zis uica Bantu să vină neapărat domnu inginer cu căruța, altfel înseamnă că e împotriva alegerilor, așa a spus. Că nu-i căruța lui domnu' inginer, e căruța statului și caii tot ai statului sunt, așa mi-azis să vă spun.

— Spune-i lui unchiu-tu, spune Stela, c-a spus domnu' inginer că un cal e bolnav și nu poate pleca cu el la drum noaptea. Așa să-i spui... Vrei o plăcintă? îl întreabă Stela pe copil care se uită pofticios la plăcintele de pe masă

— Mulțumesc, dar avem și noi acasă, se codește copilul, neputându-și lua ochii de la plăcintă.

— Nu-i nimica, spune Stela zâmbind, iei și de la mine una, și-i întinde copilului o plăcintă.

Copilul începe să mănânce cu poftă.

*

Până la urmă, presat și amenințat de Bantu, inginerul Cristea acceptă să plece cu oaspeții lui Bantu.

Aceștia așteaptă sub streașina porții – printre ei îl descoperim și pe Bantu – în timp ce inginerul, ajutat de un tânăr, scoate căruța din șură și caii din grajd și îi prinde la căruță.

— Asta e aproape orb, spune inginerul arătând spre unul din cai. Sper să nu am necazuri cu el. Noaptea nu vede de fel.

— Rău faceți, domnu inginer, îi spune în șoaptă tânărul lui Cristea în timp ce îl ajută să lege caii. Ăștia

nu merită să le umblați în rând și să le faceți toate poftele. Numai uitați-vă la ei cum arată. S-a dat Bantu cu ei, dar de data asta cred că și-a greșit socotelile.

*

Au ajuns la Curtea și trăsura, supraîncărcată, trage la postul de miliție. Cu ochi somnoroși, șeful de post le strânge mâinile noilor-veniți.

— Bun căruțaș ești, inginere. Ai mânat extra!

— Bravo, spune și domnul avocat și-l bate pe Cristea protector pe spate. Acuma vii cu noi să ne mai dezmorțim oasele cu ceva tare. Ce zici?!

— Prefer să vă aștept aici, spune inginerul cu o voce de gheață.

— Nu fă mofturi, inginere, spune Bantu și îl amenință cu degetul, că nu-i frumos.

— O să vă fie frig, n-am mai făcut focul nu mai știu de câte zile și pereții sunt înghețați, spune șeful de post.

– Nu-i nimic, spune Cristea. Prefer să vă aștept aici. Își ascunde cu greu disprețul de care e cuprins.

— Cum vrei, spune Bantu rânjind. Numai că o să ai de așteptat cam mult. Până se face ziuă să nu crezi că o să plecăm...

*

Inginerul stă și așteaptă întoarcerea petrecăreților. O odaie cu pereți mâncați de igrasie, murdari, cu bănci cu vopsea roasă, cu ciment pe jos, care n-a fost spălat de cine știe când. Pe perete portretul regelui și al reginei are sticla spartă, de unde impresia că regina zâmbește strâmb. Soba e prăvălită

într-o parte, iar prin geamul murdar se văd ivindu-se zorii tulburi ai zilei. În sfârșit se aud glasurile celor care se întorc de la chef.

— Gata, inginere, plecăm, se aude vocea lui Bantu.

Inginerul deschide ușa și întreaga bandă, clătinându-se pe picioarele nesigure, e nerăbdătoare să plece cât mai repede. Se urcă în căruță, claie peste grămadă, și trăsura o pornește spre casă.

*

Un camion cu farurile aprinse. Speriați, caii au tendința să se năpustească drept în fața camionului. Inginerul sare din căruță încercând să-i oprească. Camionul încearcă să-l ocolească, dar nu reușește și-l lovește pe inginer în plin. Speriați, cei din căruță încep să strige și să vocifereze. Trupul zdrobit al inginerului e scos cu chiu, cu vai de sub camion de șoferul camionului, năucit de cele întâmplate.

— Ce l-o fi apucat să sară din căruță? întreabă disperat șoferul, după ce constată că inginerul e mort și că orice încercare de a-l salva e inutilă.

*

Ziua de început de martie pătrunde prin ferestrele murdare ale dormitorului de internat, rece, înghețată. Se așază în fâșii lungi, tremurătoare, pe parchetul murdar, pe dulapurile prăfuite, pe hârtiile mototolite aruncate peste tot. Andrei a primit un pachet de-acasă. I l-a adus domnul învățător Drăguțoiu.

Stau pe pat unul în fața celuilalt, iar Andrei încercă să desfacă pachetul legat cu tot felul de sfori. Ochii îi sunt plini

de lacrimi și din pricina asta nu vede prea bine să desfacă nodurile.

— Cum a murit? întreabă el. Când a murit domnu' inginer Cristea?

Învățătorul, înțelegând cu destulă greutate cele ce se petrec în sufletul copilului, îi spune aproape cu indiferență:

— Săptămâna trecută. L-a călcat o mașină... Să ai grijă să mănânci mai întâi carnea de pui, că se strică mai repede. Ouăle sunt fierte, dar mi-a spus maică-ta să ai grijă, că sunt cam moi. Ai și puțină sare, într-un șervețel cu buline. Și un borcan de dulceață. Am plecat, îi spune el lui Andrei. Altfel nu mai prind trenul... Să înveți bine și să fii cuminte...

*

Ora de Naturale. Domnul profesor Pițu face gluma lui obișnuită:

— Absenții să se ridice în picioare.

Clasa râde, tot ca de obicei, singurul care nu e atent și care, cu ochii plini de lacrimi, privește pe geam, e Andrei. Prin geamul deschis se văd crengile negre ale castanilor din curtea școlii.

*

În curte, elevii joacă fotbal. E noroi și atât mingea, cât și elevii sunt plini de noroi.

— Ce-i cu tine? Nu vii să joci fotbal? îl întreabă un elev pe Andrei.

— A murit domnu' inginer Cristea, spune Andrei cu

lacrimi în ochi. L-a călcat o mașină.

Peste drum de școală se află râul și Andrei privește apele tulburi, umflate din pricina ploilor de primăvară și a zăpezilor care s-au topit undeva sus.

*

La biserică. Cântărețul care dă răspunsurile preotului e Frunză-Verde, un bărbat slăbănog și prost îmbrăcat, cu o înfățișare de copil bătrân, un fel de prost al satului, considerat astfel din pricina inocenței sale, a neajutorării, a lipsei de simț practic. Frunză-Verde cântă în falset cu o voce caraghioasă și ascuțită, în timp ce Bantu îl urmărește cu multă atenție. După privirile acestuia se vede că pune ceva la cale.

*

Slujba s-a sfârșit și sătenii părăsesc biserica. Ultimul care rămâne e Bantu, care îl așteaptă pe Frunză-Verde. Acesta iese din strană și Bantu îi taie calea.

— Am o vorbă să-ți spun, îi șoptește Bantu, dacă nu te grăbești prea tare.

— Unde amaru să mă grăbesc, spune Frunză-Verde. Că acasă, de când a murit Ana, tot nu mai are cine să mă aștepte.

*

Ulița satului. Frunză-Verde pare destul de speriat de cele ce i le-a spus Bantu.

— Eu n-am făcut alta, spune Frunză-Verde, decât le-am umplut paharele. Mă chemai să te ajut, singur nu

te descurcai. Era plină casa cu din ăia. Pe tine te-or lua la întrebări, tu ai fost omul lor.

— Tu să n-ai grija mea, că eu mă descurc. Nu de mine e vorba acum! Au vrut să te primească în partid ori ba?

— Au glumit așa, la un pahar.

*

Acasă la Frunză-Verde, un fel de colibă la marginea satului. Frunză-Verde trăiește de unul singur într-o mizerie cumplită. Bantu îl instruiește:

— Tu să asculți de mine, am eu un plan al meu, m-am gândit bine și într-un ceas să fii gata de plecare. Dacă întârzii, au și venit să te ridice și ni s-a dus dracului tot planul!

— Da pe tine de ce nu te arestează, că tu ai fost omul lor, spune cuprins de disperare Frunză-Verde.

— Eu mă descurc, nu avea tu grija mea, spune Bantu. Îți spun eu unde să te duci. Îți pierzi urma și gata! O lună, două stai ascuns până trece focul ăsta și după aia te întorci frumos acasă și nime n-o să-ți mai aibă de grijă...

— Nu știu ce să fac, se agită Frunză-Verde cuprins de panică. Nu mă lasă inima să-mi las căsuța, mi-i tare greu să mă despart de ea.

*

Au trecut câteva luni și Frunză-Verde a fost în sfârșit prins de oamenii legii. Poartă o barbă lungă, hainele îi sunt zdrențuite și murdare, într-un cuvânt e greu de recunoscut.

Însoțit de doi milițieni, străbate pădurea.
Liziera pădurii. Bantu îi așteaptă. Frunză-Verde îl vede pe Bantu, înțelege trădarea acestuia, dar nu mai are puterea să se revolte.

*

La miliție un ofițer tânăr, se uită, cu milă și cu repulsie la Frunză-Verde, care continuă să se tânguie cu vocea lui subțire și ascuțită:

— Numai să nu mă omorâți, domnu' ofițer, spune el cu ochii roșii de plâns și de oboseală. Eu n-am nici o vină. Le-am turnat în pahare, că așa mi-a spus Bantu, îmi dădea și mie câte o paclă de tutun pentru asta, dar altă legătură cu ei n-am mai avut. Aici să-mi sece inima dacă vă mint!

— Nu te omoară nimeni, spune calm ofițerul și în același timp agasat de vocea plângăreață a fugarului. La judecată ți se va stabili vina și vei primi pedeapsa pe care o meriți.

— Dar cu Bantu cum rămâne? El nu pățește nimica, nu-i așa? El s-o descurca și de data asta, așa cum a știut întotdeauna...

*

Sala de așteptare a unei gări, noaptea. În afară de Bantu și de încă un tânăr, amândoi tunși chilug, în sala de așteptare nu se mai află nimeni. S-au întins amândoi pe băncile murdare, încercând să doarmă. Bantu a adormit, în schimb tânărul nu poate dormi. El își ridică încet, cu frică aproape, capul tuns chilug de pe bancă și privește prin ușa deschisă vagoanele de

marfă care trec cu zgomot mare fără să se oprească. Ascultă cu urechile ciulite până când zgomotul făcut de marfar se stinge în noapte.

Peronul pustiu. La un capăt al acestuia, zărim două femei înfofolite şi care abia trag după ele nişte mături uriaşe.

— Mi-am luat doi metri de americă, spune una dintre ele. A adus Ionel la noi la cooperativă. Numai culoarea nu-mi prea place.

— Ce culoare are? întreabă cealaltă femeie. – Vânătă, spune prima. Nu-i prea potrivită culoarea, dar ce să fac, altceva nu s-a găsit.

Tânărul din sala de aşteptare, cu mâinile în poală şi cu chipul răvăşit de o mare tristeţe şi de oboseală se uită la Bantu care continuă să doarmă, răsucindu-se cu greutate pe scaunul îngust, oftând prin somn. Apoi fluieratul strident al unui tren îl trezeşte din somn. Îl priveşte cu nişte ochi apoşi, grei de somn, pe tânărul din faţa lui.

— Cât o fi ceasul? întreabă şi cască prelung.

— E abia trei, spune tânărul.

— Asta înseamnă că mai pot trage un pui de somn, spune Bantu şi se culcă la loc. Nu-i mai tare decât patul din celulă, adaugă el şi oftează. Rogu-te, când o fi vremea de tren să mă trezeşti, nu cumva să pleci fără mine şi să mă laşi aici...

Adoarme din nou şi începe să sforăie, în timp ce tânărul, cu mâinile în poală, îl priveşte nemişcat.

*

Bantu s-a trezit, afară s-a făcut ziuă. Bantu se chinuie să-şi scoată bocancul flenduros din piciorul stâng, celălalt bocanc se află în faţa lui.

— De-acum îi cald, spune Bantu. Pot merge şi desculţ. Îi las aici cadou, tot nu mai sunt buni de nimic. Uite că eu sunt mai bătrân ca tine şi cu cât, dar mă crezi că eu n-am ştiut cât am stat acolo ce-i aia frigul. Eu grija lui n-am avut-o... Zic să mergem, adaugă el după o scurtă pauză, văzând că tânărul său însoţitor nu spune nimic. Mă gândesc c-o fi tras trenul, că o fi vremea.

Tot fără să scoată o vorbă, tânărul îl însoţeşte pe Bantu, se îndreaptă amândoi spre o linie mai lăturalnică unde trebuie să se afle trenul cu care urmează să plece spre casă. Bantu împreună cu tânărul său însoţitor se urcă în tren. Vagonul în care s-au urcat e gol. Tânărul încearcă să deschidă o fereastră. Fereastra e însă înţepenită, toate eforturile lui de a o deschide sunt zadarnice. Renunţă. Apoi fereastra se deschide singură cu mult zgomot. Amândoi privesc prin fereastra deschisă gara care se trezeşte la viaţă. Capul tuns chilug al tânărului, lângă cel cărunt şi îmbătrânit al lui Bantu.

*

Vagonul se umple cu muncitori navetişti. Unul din muncitori îşi aprinde o ţigară.

— Mă! spune altul, referindu-se la cel care trage satisfăcut din ţigara abia aprinsă, ştii cu cine semeni tu acuma?

— Cu cine? întreabă cel ce fumează.

— Cu pensionarii lui Franz-Josef, cu aceia semeni tu, că numai ăia trăgeau aşa din ţigară şi de mine nu aveau grijă!

Trăgeau din țigară și stăteau pe niște scaune din acelea de paie, uite așa, spune el și arată cam în ce fel stăteau pensionarii lui Franz-Josef.

Ceilalți muncitori încep să râdă.

— Ce fel de pensionari or fi fost și ăia? întreabă primul, intrând în joc.

— Păi, mă mir că nu ai auzit de ei, spune celălalt. În cazul ăsta nu mai avem ce discuta!

Atât Bantu cât și tânărul care îl însoțește urmăresc discuția, apoi Bantu își reazămă capul de fereastră și adoarme din nou. Tânărul, în schimb, rămâne treaz. Muncitorii, care au început să joace cărți, își ridică din când în când ochii de pe cărțile soioase și se uită cu curiozitate la el și la Bantu, bănuind desigur de unde vin amândoi. Tânărul coboară într-o gară. Trenul pleacă mai departe și tânărul se uită un timp la el, apoi se întoarce și pleacă spre casă.

*

Bantu continuă să doarmă.

La un moment dat muncitorii navetiști coboară din tren. Vagonul rămâne gol, singurul călător e Bantu, care doarme. Doarme cu gura larg deschisă și respiră greu, probabil din cauza căldurii, a soarelui care își revarsă lumina lui strălucitoare deasupra lanurilor de grâu pe lângă care aleargă trenul.

O nouă gară. În vagon se urcă un elev, care se așază chiar lângă ușă și începe să citească.

Trenul se oprește, la fel ca la începutul filmului, în plin câmp și prin fereastra deschisă se văd secerătorii care fac semne cu mâna spre tren, apoi își continuă lucrul.

Trenul se repune în mișcare. Oprește în gară la Margina, unde Bantu ar fi trebuit să coboare, dar acesta continuă să doarmă, nu-l trezește nimeni și pleacă mai departe.

*

În sfârșit, Bantu se trezește. Prin fereastra deschisă vede o gară mică pierdută în plin câmp. E o liniște intensă. Prin fereastra biroului de mișcare se aude ticăitul monoton și neîntrerupt al telegrafului. Privirile obosite ale lui Bantu se îndreaptă spre fântâna din fața peronului. Încearcă să se ridice, cu intenția să coboare și să bea apă dar nici de asta nu-i în stare. Bantu privește cu mai multă atenție gara și abia acum observă că e o gară ciudată; atât pe peron cât și în biroul de mișcare nu e nimeni. Telegraful merge singur. Bantu își scoate capul pe fereastră și observă că vagonul în care se află nu e legat de nici un tren. Vagonul e părăsit. Încearcă din nou să se ridice de pe banchetă, dar nu e în stare. Apoi trupul lui Bantu se prăbușește de-a lungul banchetei, iar noi părăsim vagonul și, de undeva de sus, privim mica haltă pierdută în câmp, înconjurată de lanurile de grâu care așteaptă să fie secerate.

TOATĂ LUMEA VREA SĂ JOACE HAMLET

Sfârşit de spectacol. Cortina se ridică încă o dată şi publicul entuziasmat îi ovaţionează pe actori. Pare să fi fost un spectacol de mare succes, pentru că ropotul de aplauze nu conteneşte. Cortina se ridică de mai multe ori şi până la urmă singurul care rămâne pe scenă mulţumind publicului este actorul principal, cel ce l-a interpretat pe nefericitul prinţ danez. Maşiniştilor li se face semn din culise să mai ridice încă şi încă o dată cortina, în timp ce se succed pe ecran aceste imagini, banda sonoră nu reproduce nici ropotul aplauzelor, nici şuşotelile celor din culise, ci o foarte cunoscută poezie a lui Cari Sandburg, spusă de vocea încă în formare a unui adolescent: *Cu toţii vor să joace Hamlet.*

În sfârşit, cortina nu se mai ridică, publicul începe să părăsească sala. Pe acest fundal se derulează genericul filmului, în timp ce vocea „în formare" continuă să spună poezia lui Sandburg:

„Cu toţii vor să joace Hamlet pentru că e ceva trist
cum trişti sunt toţi actorii şi pentru că a te posta în faţa unui mormânt deschis, ţinând în mână craniul unui ins
şi-apoi rostind rar şi iar rostind rar fel de fel de cuvinte gingaşe, duioase, -nţelepte, ce maschează o inimă zdrobită;
e ceva ce răspunde sângelui lor.
Ei joacă în timp ce vorbesc şi ştiu bine

că a juca exigent nu înseamnă decât a juca
și iar a juca, și totuși: cu toții vor
să joace Hamlet".

*

Suntem în sala de spectacol și nici în culise, ci în fața unei comisii foarte severe și încruntate care îl ascultă pe tânărul candidat – același cu cel ce mulțumea publicului entuziast pentru aplauze – dar, bineînțeles, mult mai tânăr; cam neras, însă, și cu „creastă de cocoș", așa cum purtau tinerii „nonconformiști" pe acele timpuri. Sunt spuse ultimele versuri: „...și totuși: cu toții vor să joace Hamlet" și tânărul se închină în fața comisiei de parcă sar afla pe scenă. Apoi se așterne o interminabilă tăcere. Persoanele din comisie arată a fi impenetrabile. Tânărul încearcă să citească pe fețele lor hotărârea luată. În comisie se află și celebra actriță X, care tocmai își notează ceva în carnețel, și celebrul actor Y, care se apleacă spre urechea vecinului său. Tânărul e din ce în ce mai stânjenit, se lasă când pe un picior când pe celălalt și, neștiind ce să facă de acum cu mâinile, și le duce la spate. Șușotelile celor de la masa comisiei continuă: par a fi uitat de tânărul candidat. În sfârșit, cineva spune:

— Frumoasă poezie și plină de tâlc, nu-i așa? (O voce bine lucrată, vocea unui mare actor.) Cine e autorul?

— Poetul progresist american Cari Sandburg, spune, cu o voce gâtuită de emoție, tânărul candidat.

— Poetul are dreptate, spune marele actor și zâmbește, plin de bunăvoință. Nu există într-adevăr actor care să nu dorească să-l joace măcar o dată pe Hamlet. Și dumneata, dacă o să devii actor, ai să vrei să-l joci.

— Eu prefer rolurile comice, spune candidatul, și vedem cum se sperie de propria-i declarație.

*

Suntem iarăși în sala în care tocmai s-a jucat Hamlet. Personalul teatrului a început deja să demonteze decorurile.

E scos de pe scenă tronul în care nefericitul prinț a expiat, mașiniștii ridică decorul și scena își dezvăluie neplăcuta sa goliciune, pereții de un alb murdar, dușumelele grosolane. Misterul e dat la o parte, palatul Eisingor dispare cât ai bate din palme, totul n-a fost decât iluzie, o plăsmuire de vis. Luminile rampei mătură scena goală...

Undeva, în culise, garderobierele discută între ele.

— Sunt și copii care se nasc la șapte luni, spune una dintre femei. Să nu nască pe scenă.

— „Până în luna a șaptea pot să joc liniștită, zice, rochia asta largă îmi ascunde perfect sarcina". Uite așa mi-a spus ieri. Să vezi și să nu crezi! Am dat drumul la tiv, altfel n-ar mai fi cuprins-o rochia...

În sala de spectacol se aprind luminile. Scaune goale. Spectatorii au plecat.

*

Din nou în fața comisiei. Tânărul candidat e întrebat de Marea Artistă care îi zâmbește plină de bunăvoință, arătându-și dantura splendidă:

— Ai pregătit, probabil, un exercițiu. Să vedem despre ce e vorba... Nu te grăbi... Concentrează-te puțin... Așa, foarte bine...

*

Bucureştiul, noaptea. Bulevardul Bălcescu. Afişele cinematografelor. În maşina care străbate bulevardul, se află actorul care l-a interpretat pe Hamlet – eroul scenariului nostru – împreună cu prietenul său, Scriitorul.

Actorul e foarte nervos şi agitat, emoţiile spectacolului nu l-au părăsit încă.

— Anul trecut, când am fost în Danemarca, spune Scriitorul în timp ce maşina se opreşte în dreptul unui stop, m-am dus să văd Elsingorul. Mare dezamăgire. Un castel ca toate castelele.

Nici urmă de prinţ.

Maşina trece prin dreptul unui mare cinematograf. Un afiş uriaş cu o nouă premieră. Pe afiş distingem chipul Actorului: un medic în halat alb, aplecat deasupra unei mese chirurgicale. Actorul întoarce capul, evitând să se uite la afiş.

— Când o să-l schimbe? spune Actorul enervat. Mă îmbolnăvesc de câte ori îl văd...

— Nu eşti tu de vină, îi spune Scriitorul. Rolul nu ţi se potrivea deloc.

— Atunci de ce dracu l-am acceptat, poţi să-mi spui? Îmi urăsc compromisurile, dragul meu. Nu pot să mă gândesc decât cu oroare şi cu spaimă la ele... Elena e în noaptea asta de gardă, schimbă el repede vorba. I-am promis că trec pe la ea după spectacol.

— Am înţeles că ea te-a văzut ieri, la repetiţia generală?

— Scena cu actorii a ieşit ieri mult mai bine ca astăzi. De altfel, întregul spectacol parcă...

— Mă întreb dacă eşti conştient de faptul că Hamletul ăsta e cel mai mare rol pe care l-ai făcut până acuma.

— Am ratat scena cu groparul. Cristescu era beat turtă şi tot timpul am trăit cu spaima c-o să-şi uite rolul...

*

Din nou la examenul de admitere. Tânărul candidat şi-a terminat exerciţiul şi aşteptă comentariile comisiei.

— Aţi întors capul când aţi ajuns în dreptul ferestrei. Explicaţi-mi şi mie de ce? întreabă Marea Artistă.

— Ştiam că nu e nimeni în odaia în care trebuia să pun bomba. N-aveam cum să văd prin întuneric. Şi totuşi mi s-a părut că aud o mişcare. Eram urmărit...

*

În dreptul Spitalului de Urgenţă, maşina în care se află Scriitorul. Ferestrele spitalului sunt puternic luminate. Scriitorul a deschis fereastra maşinii şi fumează aşteptându-şi prietenul să se întoarcă.

*

Actorul urcă grăbit treptele spitalului. Camera de gardă. Sora îi spune:

— Doamna doctor a intrat chiar acum în sala de operaţie. Un accident grav de maşină...

Pe lângă Actor trece căruciorul cu cel accidentat. Bandaje şi sânge. Un om pe moarte care se uită cu nişte priviri agonice la Actor. Prilej de confruntare între moartea reală, cumplită, a celui de pe targă şi moartea de pe scenă a prinţului Hamlet. Iată scena morţii lui Hamlet pe care Actorul a jucat-o doar cu o oră înainte şi pe care noi o vedem derulându-se din nou pe ecran.

„Te izbăvească cerul, te urmez.
Horaţio eu mor, iar tu, adio
Regină urgisită. Şi voi cei care,
Cutremuraţi şi palizi priviţi prăpădul
Şi-n faţa dramei sunteţi martori muţi.
O, de-aş avea răgaz, dar cruda moarte
E temnicerul care mă aşteaptă –
V-aş povesti atunci dar să lăsăm –
— Horaţio eu mor. Tu să trăieşti
Să-mi aperi amintirea şi dreptatea
În faţa celor ce mă învinuiesc."

Moartea reală şi moartea de pe scenă jucată de Autor, moartea prinţului Hamlet. Ochii împăienjeniţi deja de moarte a celui aflat în agonie. Actorul care a jucat moartea şi omul care o... trăieşte.

— O să scape? întreabă profund răvăşit Actorul.

— E în stare foarte gravă, spune în şoaptă cineva.

— Spune-i soţiei mele să-mi dea un telefon.

— Am să-i comunic, cum să nu-i comunic, spune sora privindu-l cu multă admiraţie pe marele actor... Sunteţi murdar pe faţă, să iau un şervеţel, să vă şterg.

Şi sora udă şervеţelul la robinetul din camera de gardă şi şterge fruntea Actorului care nu şi-a curăţit, probabil, cu destulă atenţie machiajul după spectacol, drept care au mai rămas pe frunte şi pe gât două pete mari şi roşii.

— Ia uitaţi-vă, spune sora şi îi arată vopseaua roşie de pe şervеţel.

— Asta pe scenă se cheamă sânge, spune cu tristeţe şi ironie Actorul. Sângele nefericitului rege Claudius, sângele lui Polonius...

— Mi-a promis doamna că-mi face și mie rost de două bilete la piesa în care jucați dumneavoastră, spune sora. Pentru mine și pentru fiică-mea. E studentă la filologie în anul trei și e moartă după teatru. Mai ales pe dumneavoastră vă admiră grozav, spune sora și Actorul coboară scările fără să mai asculte sporovăială femeii.

*

— Nu prea am chef să merg acasă, spune Actorul a cărui agitație, în urma celor văzute la spital, a crescut parcă. Să mergem undeva și să bem, ca în anii studenției, ce părere ai? își întreabă el prietenul.

Mașina cu cei doi prieteni străbate din nou străzile Bucureștiului.

— În scena cu groparul, din pricina încordării, am sărit o replică, spune Actorul, obsedat în continuare de spectacol. Sper că nu s-a observat.

— Bineînțeles că nu s-a observat. Și pentru Dumnezeu, liniștește-te odată! Ai fost extraordinar, dacă îți spun. Și tu, în loc să te bucuri, te tot vaiți ca o babă care suferă de reumatism!

— Asta e și replica pe care am sărit-o! spune Actorul: „La gândul ăsta simt o durere în oasele mele"...

*

O grădină de vară pe malul lacului.

— Am lăsat Elenei vorbă să mă caute, spune Actorul. O să mă sune și n-o să mă g ăsească acasă.

— Norocul tău că nu ai o nevastă geloasă, spune Scriitorul.

— După aproape zece ani de căsătorie asta ar mai lipsi, spune Actorul.

În timp ce le toarnă vin în pahare, ospătarul îl recunoaşte pe Actor şi-l priveşte plin de admiraţie.

— Ana o să regrete că n-a fost la premieră, spune Scriitorul. E în Maramureş aproape de o lună. Am o nevastă cam plimbăreaţă, ce părere ai?

*

Şi, peste cuvintele Scriitorului, o imagine din tinereţea celor trei, în acele timpuri aproape nedespărţiţi. O amintire din frumoşii ani ai începuturilor. Ana a făcut schiţele pentru un spectacol. Toţi trei stau aplecaţi deasupra desenelor, cercetând-le cu multă atenţie. E vorba de decorurile la Livada cu vişini, concepute în maniera vaporoasă a picturilor lui Dufy.

— Ei, ce părere aveţi? întreabă Ana adresându-se amân- dorura, dar cu privirea îndreptată spre prietenul ei, Actorul, a cărui părere o interesează în primul rând.

— Mie îmi plac, spune Scriitorul. Sunt convins, însă, că nu părerea mea te interesează...

— Îmi plac... spune Actorul, ezitând puţin. Poate un pic cam prea „suave". În tot cazul, lipseşte „ironia" lui Cehov... O anumită necruţare...

Eu nu-l văd aşa pe Cehov, spune furioasă Ana. Ai citit *Casa cu mezanin?*

— Am citit-o. Şi ce-i cu asta? întreabă Actorul.

— Unde ai văzut tu acolo necruţare şi ironie! Voi, oamenii de teatru, învăţaţi pe de rost...

— Ana, spune Scriitorul şi începe să râdă. Nu te ştiam atât de refractară la critică!

— Sunt primele mele decoruri şi el în loc să mă încurajeze... spune Ana şi izbucneşte în plâns. Apoi părăseşte în fuga mare odaia.

Cei doi prieteni se privesc stupefiaţi.

*

Revenim la micul restaurant de pe malul lacului.

— Îţi mai aminteşti decorurile Anei la Livada cu vişini? întreabă Actorul.

— Dacă n-ar fi descoperit arheologia, probabil că Ana ar fi rămas toată viaţa un scenograf mediocru. Nu iubeşte, nu simte teatrul. Norocul meu cu premierele tale. Altfel greu aş mai fi convins-o să calce într-o sală de spectacol... Spune-mi drept, întreabă după o scurtă pauză actorul, ce crezi că s-ar întampla cu tine dacă, într-o bună zi, din cine ştie ce motive absurde, ai fi constrâns să nu mai joci?

— Ai căpiat?! spune Actorul şi începe să râdă. Îmi pui nişte întrebări!...

*

Ne aflăm din nou în sala unde tânărul candidat se află încă în faţa comisiei.

— Mulţumim, spune bătrânul actor, marele interpret al unor faimoase roluri istorice, cu vocea sa frumos timbrată. Următorul să aştepte câteva minute, până îl chemăm noi

Candidatul nu înţelege prea bine dacă poate pleca sau e necesar să mai rămână. Se uiţă derutat şi speriat la cei din comisie.

— Poţi pleca, băietele, spune Marea Artistă care interpretează roluri moderne de vampă, şi-i surâde dulce candidatului.

Candidatul iese. Se schimbă păreri între membrii comisiei.

— Are o voce plăcută, melodioasă, spune interpretul rolurilor istorice. Cam mică, e adevărat...

— E prea timid, spune șefa comisiei și decana facultății. Asta pe scenă se pierde, nici nu mai știe cum îl cheamă.

— Cu scena te obișnuiești, spune bătrânul actor care a cam moțăit puțin și, rușinat, se uită în jurul său să vadă dacă s-a observat.

— Nu v-ați uitat la ochii lui?! Precis e miop. Încă un actor cu ochelari!... spune junele prim și cască plictisit.

— În schimb, are originea sănătoasă, spune tipul de la cadre, în timp ce răsfoiește dosarul candidatului... Băiat de muncitor de la Oțelu-Roșu...

*

Cei doi prieteni, Actorul și Scriitorul, au părăsit restaurantul și acum se îndreaptă spre ieșirea din parc. Merg de-a lungul lacului, în apele negre ale căruia se reflectă lumini e restaurantului.

— De câte ori mi se întâmplă să trec pe-aici, îmi amintesc de anii studenției, spune Scriitorul. Chiar pe aleea asta mă plimbam singur-singurel... Cât de singur și disperat poți să fii la douăzeci de ani! O carte pe care o amân mereu și pe care odată și odată poate am să ajung s-o scriu, va fi o carte despre tinerețea mea...

— După premiera cu Flacăra care nu se stinge, ții minte, am venit și am cinat toți trei la „Pescărușul", spune Actorul, derulându-și propriile-i amintiri, prea puțin atent la cele spuse de prietenul său.

— Ai întârziat, spune Scriitorul. Ai venit abia după miezul nopții... Autorul piesei te-a invitat acasă la el și ați băut amândoi, cel puțin așa te-ai lăudat, o sticlă întreagă de „Johnny Walker". Erai într-o formă teribilă. Ai ținut cu orice preț să ne declami monologul din Hamlet...

— Îmi amintesc perfect: răsărea soarele și eu făceam pe nebunul, aici pe mal, mă credeam chiar prințul în persoană. Numai că acum îmi dau seama că, în ciuda entuziasmului meu, monologul mi-a ieșit atunci destul de prost. Nu băusem niciodată... whisky până atunci și eram, ca să zic așa, făcut praf...

*

Ne reîntoarcem în timp și-i vedem pe cei trei prieteni într-o mică bodegă din apropierea teatrului, unde vin de obicei actorii înainte de spectacol ca să se încălzească puțin, să prindă curaj. Lângă ei, la bar, se află un actor cu un chip cât se poate de ieșit din comun, un actor bine cunoscut, probabil, de toată lumea actoricească.

— M-a ținut cam așa, o jumătate de oră, în anticameră înainte de a mă primi, povestește actorul respectiv. Din fericire, secretara era foarte drăguță, o bomboană de fată. Avea o pungă cu prune uscate și până să intru la director i-am mâncat, sărăcuței de ea, toate prunele! Intru, și tipul nici nu ridică ochii la mine. Cerceta, pasămite, programul la piesișoara pe care o jucați voi astăzi, era ocupat! „Să trăiți, tovarășe director, zic eu, am venit și eu cu o doleanță, dacă sunteți bun să mă ascultați." „Dă-i drumu, zice, pentru asta sunt pus doar aici, ca să te ascult..." „Păi, am venit cu o rugăminte, așa, mai specială, zic, nu știu cum să încep."

„Începe cum vrei, dar nu mă reține, zice, vezi și tu că sunt ocupat!" „Păi, am venit, tovarășe director, zic, să mă înfiați..."

Râsete și aplauze din partea celor care ascultă, râsete care îi dau apă la moară povestitorului. Revenim la masa unde stau cei trei prieteni, eroii noștri.

— Nu-i vorba de curaj, spune Actorul, agitat și pervers.

— Ce-i cu tine, întreabă nedumerită Ana, nu te-am văzut niciodată atât de nervos?!

— I-am povestit subiectul piesei ăsteia unui inginer, un vecin de-al meu care lucrează într-o uzină, să moară de râs nu alta! Situațiile sunt total absurde și neverosimile, și eu trebuie să par convins de toate inepțiile care îmi ies pe gură. Să fiu cât se poate de convingător. Să cuceresc publicul, să-l fac să creadă în vorbele mele, să-l emoționez! Vă dați voi seama?

— Ce facem cu el, spune, mai în glumă mai în serios, Ana. În halul în care e, precis că o să încurce replicile și-o să se facă de râs.

— Atâta scofală dacă am să le încurc. Și așa... spune și dă a lehamite din mâini... Sper să nu dau ochii cu autorul. Nu știu ce-aș fi în stare să-i fac! spune Actorul, furios în continuare. Dacă din gura unui om au ieșit vreodată, de-adevăratelea, vorbe ca astea pe care le spun eu în piesa asta, atunci mă împușc, spune el în timp ce bea dintr-o înghițitură păhărelul cu coniac pe care i l-au oferit prietenii.

— Spune-i tu, Ana, bancul ăla cu pensionarul care stă la coadă, poate reușim așa să-l înveselim un pic.

— Un pensionar stă la coadă la făină de porumb... începe Ana să spună bancul, dar Actorul o întrerupe, nu are răbdare să asculte.

— Ce-ar fi, spune el încântat de soluția găsită, să nu veniți la spectacol.

— Ești nebun, spune cât se poate de surprinsă Ana. Asta-i bună! Cum să nu venim la spectacol. Tu ne-ai făcut doar rost de bilete. Și încă în primul rând!

— Neștiindu-vă pe voi în sală, le explică Actorul, o să-mi fie mai ușor să spun toate inepțiile alea.

Și Actorul ia biletele celor doi, le pune în scrumiera din fața lui și le dă foc. Toți trei se uită la ele, atenți să vadă cum ard.

*

Din nou ne aflăm pe malul lacului.

— Și totuși ai avut mare succes, spune Scriitorul. Presa s-a întrecut cu laudele. Mai ales în final, când te jertfeai ca să salvezi abatajul, toată critica a fost de părere că ai fost extraordinar! Ai fost atât de convingător, încât ai smuls lacrimi până și din ochii celor mai acerbi comentatori, adaugă Scriitorul, privindu-și ironic și amuzat, în același timp, prietenul.

*

Și iată-l pe scenă pe Actor, la sfârșitul spectacolului, îmbrăcat într-o salopetă albastră și imaculată, cu brațele pline de flori, mulțumind publicului care îl ovaționează.

Cortina se lasă și se ridică de mai multe ori.

În culise autorul piesei îl așteaptă emoționat pe Actor și când îl vede se repede la el și-l îmbrățișează cu ochii plini de lacrimi. Ceilalți actori s-au adunat în jurul lor și-i aplaudă.

— O seară de neuitat, o seară de neuitat, repetă autorul, un bătrân domn cărunt, cu ochelari cu dioptrii mari şi cât se poate de distins.

— Se pare că am avut într-adevăr mare succes amândoi, maestre, spune Actorul, bâlbâindu-se uşor, derutat şi mirat de toate cele ce se întâmplă.

*

Cei doi prieteni străbat din nou cu maşina străzile Bucureştiului. Din nou afişul uriaş cu chipul Actorului în mărime naturală. Şi din nou Actorul întoarce vădit enervat capul.

— Da, spune Actorul şi oftează, am avut mare succes atunci. Aproape că până la urmă m-am lăsat şi eu convins că e aşa cum spun criticii...

Maşina străbate câteva străzi mai liniştite.

O vilă în stil florentin. Maşina opreşte.

— Poate urci puţin să bem un coniac, îi spune Actorul prietenului său.

*

În timp ce urcă scările imobilului, Actorul îi spune însoţitorului său:

— Am intrat ieri într-o librărie şi, spre stupefacţia mea, am dat peste un volum de poezie al Angelei Chiriţescu. Nu ştiam că scrie versuri.

— A îmbătrânit mult în ultima vreme. A avut o viaţă nu dintre cele mai uşoare, sărmana de ea...

— Cât a fost de splendidă! Aveam optsprezece ani când am văzut-o prima dată. Au trimis-o în micul nostru

orășel să selecteze elemente talentate pentru examenul de institut, un fel de preexamen...

Iată o mică sală de club pavoazată cu lozinci și fotomontaje în stilul epocii. O masă cu o cană de apă pe ea și un pahar nu tocmai curat. Actrița stă la masă și își face vânt cu un program vechi de teatru.

În fața ei, transpirați și foarte intimidați, doi candidați.

— E o căldură îngrozitoare, le spune splendida Actriță și le zâmbește prietenos. Nu vreți să deschideți geamul puțin?

Cei doi tineri, în uniformă și cu chipiele de liceeni în mână se reped amândoi să deschidă geamul.

Apoi tânăra actriță trece la verificarea „culturii generale" a celor doi candidați. Ea scoate dintr-un dosar portretul lui Paul Robinson și-l întreabă pe colegul Actorului.

— Poți să-mi spui, te rog, al cui e portretul?

Tânărul stă și se gândește puțin, apoi spune cu vocea gâtuită de emoție:

— Nu știu...

— Dumneata știi? îl întreabă Actrița pe eroul nostru.

— Paul Robinson, spune acesta cât se poate de mândru de cunoștințele sale.

— Bravo, spune Actrița. Apoi îl întreabă pe celălalt: Dumneata știi cine e Paul Robinson.

— Un boxer, spune acesta cu jumătate de gură, legănându-se când pe un picior, când pe celălalt.

— Nici vorbă, spune ușor enervată Actrița. Poate îi spui dumneatale cine e Paul Robinson, i se adresează ea eroului nostru.

— Paul Robinson, spune acesta mândru de cunoștințele sale, e un cântăreț progresist american.

— Sigur că da, spune Actrița. El interpretează printre altele *Cântecul lui Wu-Wing* și *Oda bucuriei* de Beethoven.

— Precum și *Cântecul edecorilor de pe Volga*, adaugă Actorul.

— Excelent, spune Actrița, mulțumită fiind de „cultura generala" a tânărului candidat...

*

Se aude vocea Actorului în timp ce în imagine vor prinde viață cele povestite de el: „A doua zi ne-am plimbat toți trei pe Corso, ne consideram deja artiști și ne uitam de sus la toată lumea. Era o femeie inteligentă și cât se poate de drăguță, s-a purtat foarte frumos cu noi".

Și iată scena în care cei doi liceeni se plimbă pe strada principală a orașului, cu Artista la mijloc, aproape cu un cap mai înaltă ca ei, nemaiîncăpându-și în piele de onoarea care li se face. E ora la care lumea a ieșit la plimbare, duminică după-amiaza. Actrița e o femeie de o frumusețe într-adevăr ieșită din comun, de o mare distincție și eleganță, a cărei prezență nu poate să nu fie remarcată. Elevii își scot șapca și salută respectuoși pe cineva.

— Guriac, profesorul de chimie, spune colegul Actorului. Ne-a văzut și mâine precis o să ne scoată la răspuns pe amândoi.

— E sever? întreabă Actrița.

— Destul de sever, spune Actorul. Mai avem o săptămână și am terminat cu școala, adaugă el fericit.

*

Seara pe peronul gării. Cei doi elevi își iau rămas bun de la Actriță. De la fereastra vagonului frumoasa femeie le face semn cu mâna.

— În septembrie, la București, mai are ea timp să le spună, apoi trenul se îndepărtează.

Băieții părăsesc peronul și se îndreaptă spre autobuzul cu care urmează să se întoarcă în oraș. Autobuzul e gol. Ei sunt singurii călători.

Colegul de școală îi spune Actorului:

— M-am hotărât să dau la mecanică navală... Tu du-te la actorie. Ai să intri, sunt sigur de asta. Ai talent, e păcat să nu te faci actor.

— Prin urmare ne despărțim? întreabă Actorul.

Colegul dă din umeri și zâmbește trist.

*

Actorul scoate din frigider o sticlă de coniac. Suntem în apartamentul său. Taie câteva felii dintr-o bucată de caşcaval.

— Credeam teribil în steaua mea, îi spune el Scriitorului. O clipă nu mi-a trecut prin cap c-aș putea să cad la examen.

—Nu te-ai înșelat, spune Scriitorul. Toate ți-au ieșit din plin.

—Ai uitat, probabil, piesele în care arătam ca un dulap. Ai uitat cum s-au repezit criticii la mine, fericiți că li se oferă prilejul de-a mă face harcea-parcea? Cum vrei caşcavalul, cu piper sau fără?

— Fără... Întotdeauna urma însă o nouă piesă cu care le rupeai gura. Eşecul era uitat cât ai bate din palme. Te ridicai din nou în picioare. E şi norocul vostru, al actorilor. Vorbele nu rămân...

— Nu mi-a surâs, totuşi, întotdeauna norocul, aşa cum spui tu. Am căzut şi eu odată la un examen, când am dat admiterea la liceu. Aveam doar paisprezece ani şi nu mi-a fost deloc uşor să suport o asemenea înfrângere. Şi când te gândeşti că luasem la toate materiile zece! Nişte referinţe false, nişte reclamaţii necinstite adăugate la „dosarul" tatălui meu au fost de-ajuns ca...

— Nu mi-ai povestit niciodată până acuma? spune surprins Scriitorul.

— O poveste aproape uitată, spune Actorul. Bineînţeles că la vârsta aia totul a îmbrăcat forma unei adevărate tragedii.

Şi iată-l pe Actor la paisprezece ani, un băieţandru deci, aflându-se audienţă la o persoană foarte importantă. Nu pare impresionat. Stă pe un scaun în faţa unui bărbat în costum de gabardin, cu cămaşă albă şi cu un nod impecabil la cravată, care, jucându-se cu un stilou, desenând ceva pe foaia de hârtie albă care se află în faţa lui, îi explică băiatului:

— Voi, spune bărbatul, la vârsta voastră sunteţi la fel ca oţelul când se călește. Sunteţi supuşi, ca să spun aşa, la tot felul de încercări, de probe, dintre care unele nu sunt defel uşoare. Nu vă rămâne decât ori să vă căliţi, ori să crăpaţi, spune zâmbind prietenos şi mulţumit de metafora găsită bărbatul cel important. Nu aveţi de ales, adaugă el şi se ridică de pe scaun, semn că audienţa s-a terminat.

— Dar eu am răspuns la toate materiile foarte bine, spune băiatul. Am luat numai zece. Nu înţeleg...

*

Și iată-l pe același bărbat foarte important peste ani și ani, mai încărunțit la păr, mai încercănat, aplaudându-l plin de entuziasm pe Actor, la sfârșitul spectacolului cu Hamlet. Aplaudă și strigă în gura mare „Bravo, bravo!"

*

— Da, spune Actorul, a venit la mine în culise după spectacol, să mă felicite. A aflat nu știu de la cine că suntem din același oraș. Bineînțeles, atât episodul, cât și metafora cu oțelul le-a uitat între timp.

— I-ai adus aminte?

— Am încercat să-i aduc...

— Și ce ți-a răspuns?

— Că erau alte timpuri. Că s-au făcut multe greșeli și că el e cel mai fericit că s-a terminat cu ele. Apoi m-a invitat să mergem undeva împreună să bem un șpriț. Ce-a fost a fost, zice, bine că s-au terminat toate. Iar dumneata ești acum un mare actor cu care noi, bănățenii, ne mândrim...

— Și te-ai dus să-ți bei șprițul?

— Nu, nu m-am dus. I-am spus că, din păcate, noi, actorii, avem memorie foarte bună... Altfel ne-am uita rolurile de la un spectacol la altul, ceea ce ar însemna o adevărată nenorocire. Șaptezeci la sută din meseria noastră se bazează pe memorie... „Așa sunteți voi, artiștii, originali, a zis el și mi-a strâns din nou mâna cu multă căldură, a dat chiar să mă și îmbrățișeze, dar am avut grijă să mă feresc, apoi mi-a cerut un autograf pentru nevastă-sa și a plecat...

*

În faţa teatrului. O maşină cu lumina aprinsă în interior. O femeie care aşteaptă la volan, nerăbdătoare.

— De ce ai stat atât? întreabă femeia pe bărbatul care se urcă lângă ea în maşină. Ai reuşit să-l abordezi? Mi s-a spus că e un om destul de drăguţ, nu-i infatuat aşa, ca alţi actori...

— Altădată să te duci să-ţi iei autograful singură. Să nu mă mai porţi pe mine prin cabinele măscăricilor ăstora. Nu-mi face nici o plăcere să-i văd de-aproape. Pe scenă, cu fardul pe mutră, arată în tot cazul mult mai bine actoraşul tău iubit. A început să chelească şi să facă burtă, dacă vrei neapărat să primeşti amănunte...

*

Suntem din nou în apartamentul Actorului. Scriitorul cercetează fotografiile de pe pereţi: Actorul în diferite roluri. Printre fotografii, una care ni-l arată pe Actor ca elev, interpretând un rol de bătrân voievod cu barbă.

— Văd că meseria de actor te-a preocupat din fragedă copilărie, cum se spune, exclamă el cercetând fotografia în cauză.

— Aici greşeşti, spune Actorul. Pe la opt ani am vrut să devin homar. Apoi explorator.

*

Şi din nou o amintire: O odaie cufundată în întuneric. Doar aparatul de radio e deschis. Se vede ochiul magic şi scala luminată a acestuia. Se aude vocea lui Mihai Popescu

interpretând faimosul monolog al lui Egmont din piesa lui Goethe: „Mergi înainte popor viteaz. Zeița victoriei te conduce. Și așa cum marea..." etc.

Cel care ascultă plin de emoție, stând singur în întuneric, este un băiat de vreo doisprezece ani, viitorul Actor.

— Cât vrei să te mai aștept, se aude din încăperea alăturată vocea mamei. Schimbă-ți ciorapii mai întâi, ești ud la picioare și ai să te îmbolnăvești dacă nu mă asculți... Parcă văd că mâine o să te doară iarăși gâtul.

— Numai puțin, mamă, te rog frumos. Vin imediat. Să se termine piesa. O secundă și vin.

*

Apoi îl vedem pe băiat la spital, lângă patul tatălui său. Mama vorbește în șoaptă cu tatăl bolnav, dar băiatul pare a fi destul de neatent și prea puțin impresionat de boala tatălui. Gândurile lui zboară în cu totul altă parte, la piesa pe care a auzit-o el la radio. Iată-l deci din nou pe Mihai Popescu spunând celebrul monolog al lui Egmont. Vocea marelui actor se ridică deasupra paturilor de spital cu oameni suferinzi și, în ciuda faptului că sensul cuvintelor spuse de Egmont e cu totul altul, vorbele acestuia sună și ca un fel de încurajare, de îmbărbătare a celor aflați în suferință.

Fiul și mama se întorc de la spital. E o zi de iarnă cu nămeți înalți, cu un soare strălucitor, care pare la rândul său înghețat. Cei doi înaintează cu greu prin zăpada înaltă. Mama arată foarte îngrijorată, toate gândurile ei sunt îndreptate spre soțul bolnav. În schimb, fiul pare a fi destul de absent.

— Încearcă el să mă liniştească şi să-mi spună că se simte mai bine. Parcă eu nu văd că a rămas numai pielea şi osul pe el, i s-au mărit parcă şi ochii în cap de slab ce-i... dar parcă am reuşit să mă abţin, dacă l-am văzut aşa? Trebuia să-i mai spui şi tu, de-ale tale, de pe la şcoală, ştii cât e el de curios să afle cum îţi merge ţie cu învăţătura, dar tu tot cu ochii în tavan ai stat, nici nu te-ai apropiat de patul lui... De parcă ar fi fost un străin, nu taică-tu... Auzi ce-ţi spun, cu tine vorbesc?... întreabă mama. Băiatul pare şi de această dată cu gândurile în altă parte. Cu tine vorbesc, spune mama. Unde amar îţi zboară gândurile, îşi trage ea supărată fiul de mână, căutând să-l trezească la realitate.

— Ştii, mamă, spune băiatul. Eu când am să fiu mare, am să mă fac actor.

— De asta ne arde nouă acuma, spune supărată mama. Ce-i mai trece lui prin cap, să te cruceşti nu alta!

*

Ne reîntoarcem în încăperea unde Actorul şi prietenul său stau de vorbă.

Scriitorul se află în faţa rafturilor cu cărţi. Citeşte titlurile de pe cotoarele acestora. Caută o anumită carte.

— Când te gândeşti că n-am citit *Război şi pace* decât o singură dată, spune cu melancolie Scriitorul, oprindu-şi privirea pe marele roman al lui Tolstoi. Şi încă pe vremea studenţiei.

— Îmi cer iertare, spune Actorul, dar n-am reuşit încă să-ţi citesc ultima carte. Cu repetiţiile la *Hamlet* am fost prins până peste cap. Premiera am fost siliţi s-o pregătim într-un timp record. Altfel ne-ar fi prins sfârşitul stagiunii cu spectacolul neterminat. Pe deasupra Popescu pleacă în

America, să pună spectacolul şi acolo. Nici nu-ţi închipui în ce ritm a trebuit să lucrăm. Dacă cineva aşteaptă să tragem cât mai repede obloanele şi să plecăm în concediu, acela sunt fără îndoială eu... În concediu, da, în concediu o să am timp berechet să-ţi citesc romanul. Nici nu voiam să ţi-l citesc aşa, în fugă. Altfel citeşti o carte când nu te mână nimeni din urmă...

— Ei, nu-i nimic, nu-i nimic, nu trebuie să te scuzi atât. N-ai avut timp şi gata, eu nu mă supăr, nu te impacienta!

— Penultima, în schimb, ţi-am citit-o, dar nu am avut timp să discutăm despre ea, spune Actorul, vădit încurcat.

— Uite la el câte probleme îşi face! Stai, frate, că avem vreme s-o discutăm. Chiar sunt curios să aflu cum ţi s-a părut?...

— O, penultima mi-a plăcut, spune Actorul foarte repede, dar după stânjeneala lui ne dăm seama că, luat pe neaşteptate, nu reuşeşte, de fapt, să-şi amintească dacă a citit-o sau nu.

— Penultima, penultima, spune Scriitorul şi începe să râdă. Parcă văd că nici titlul nu ţi-l mai aminteşti! Hai mai bine să schimbăm subiectul. Altfel devenim penibili amândoi.

— Nici vorbă să-l schimbăm! se încăpăţânează Actorul. Uiţi că noi, actorii, avem o memorie bună? Te referi, nu-i aşa, la *Setea de adevăr*?

— Exact, spune Scriitorul. Titlul văd că îl ţii minte, ceea ce nu-i rău. Adevărul e că te-ai plictisit, nu-i aşa, de cărţile mele până peste cap... Vrei să-ţi fac o mărturisire?

— Dă-i drumul, bătrâne, spune Actorul încercând să pară cât mai dezinvolt, cu toate că o reală tensiune s-a strecurat, pe nesimţite, între ei.

— Au început să mă plictisească și pe mine... Ce părere ai de o asemenea mărturisire epocală?! spune Scriitorul și izbucnește într-un râs forțat și strident. Un râs din care nu se poate opri, ca și când cele spuse, mai curând l-ar fi distrat.

— Stau, așa, la masă și scriu, își continuă el confesiunea pe același ton amuzant, aștern pe hârtie, cuvânt după cuvânt, rând după rând, pagină după pagină, și în vreme ce paginile se umplu cu scrisul meu mărunt și foarte citeț – pe vremea când eram elev eram mereu lăudat pentru scrisul meu foarte caligrafic, nu sunt scriitor modern ca să scriu direct la mașină –, plictiseala se strecoară încet, încet...

— Dar bine, spune Actorul, din ce în ce mai stânjenit și luat pe nepregătite – nu-și închipuise că discuția o să alunece în direcția asta – în cazul nostru la un moment dat intervine uzura, sau, mai bine spus, un anumit tip de profesionalism. Din păcate, nu ne putem păstra entuziasmul de la douăzeci de ani... Îți mărturisesc că nici eu nu mă mai simt în stare să joc cu însuflețirea cu care am jucat în Livada cu vișini la examenul de absolvire.

— Ai dreptate, desigur, spune Scriitorul, dar nu despre așa ceva e vorba. Profesionalismul, uzura, cum îi spui tu, e una, și plictiseala e cu totul altceva... Iar în ceea ce privește ultima mea carte, să-ți spun eu ce s-a întâmplat: ai citit primele cincizeci de pagini, hai să zicem o sută, și după aceea ai lăsat-o cu gândul s-o reiei când ai să fii mai puțin obosit, mai în formă... „Nu știu ce-i cu mine astăzi – parcă te văd spunându-i Elenei, nu mă pot concentra defel"... Nu te-ai gândit, totuși, că poate nu erai tu de vină, nu ți-a trecut prin cap să pui vina pe autor?... Poate că prietenul tău de o viață a scris o carte atât de plicticoasă, încât n-ai fost în stare s-o duci până la capăt?...

— Ce-i cu tine?! Potolește-te! Ăsta-i masochism curat! Nu te știam atât de...

— Atât de cum?

— Eu știu, atât de...

— ...de pe geantă, nu-i așa? Hai spune lucrurilor pe nume, nu te sfii!

— Hai să lăsăm patetismul ăsta de doi lei bucata... spune Actorul revoltat... Faptul că nu te-am citit, nu relevă, dacă vrei tu să știi decât un singur lucru: egoismul meu îngrozitor, superficialitatea mea crasă. Cine te-a pus să te împrietenești cu un circar! Cu un tip căruia îi lipsește o calitate pe care tu o ai din plin: cultul prieteniei. Nu mă întrerupe, așa e cum îți spun. Noi, actorii, avem o profesie nenorocită: nu facem altceva, cât e ziua de lungă, decât...

— Ai început acum tu să te autoflagelezi! Te-ai molipsit, probabil, de la mine!

— Tu ești cu totul altfel, da, da, cu totul altfel... Tu care ai văzut toate piesele în care am jucat! Și pe cele proaste, și pe cele bune... De douăzeci de ani te simt alături de mine. Nici nu-ți dai seama cât de importantă a fost prezența ta în toți acești ani, cât demult mai ajutat...

— Poate că ăsta a fost și rostul meu pe lume, spune Scriitorul și încearcă să zâmbească.

— Nu fă acum pe sfântul Pafnutie! Ești unul din scriitorii importanți...

— Bine găsit cuvântul: „important".

— Ce te legi acum de cuvinte? Pot număra pe degetele de la o mână pe cei mai însemnați...

— „Însemnați"... „importanți"... Folosești, dragul meu, niște cuvinte care mi se potrivesc perfect...

— Ești, în tot cazul, în primele rânduri ale...

— Trecut în manualul de liceu cu o jumătate de pagină, nu-i aşa? Citat al patrulea, sau al cincilea, de câte ori sunt trecuţi în revistă... Dar ce fel de scriitor sunt, într-adevăr, bun sau rău, la o astfel de întrebare aş vrea, dragul meu, să-mi răspunzi?!

— Suntem prieteni de o viaţă, nu uita... şi în talentul tău am crezut întotdeauna. Şi nu mai pune întrebări lipsite de orice noimă!

— Hai, linişteşte-te, nu te mai agita atât. Eu sunt de vină c-am provocat o astfel de discuţie idioată... Şi dacă vrei să fii într-adevăr generos, ia-ţi inima în dinţi şi citeşte-mi cartea până la capăt. Caută să depăşeşti handicapul primelor o sută de pagini, chiar cu riscul de-a te plictisi de moarte... Şi, într-un elan superb, care să certifice devotamentul, să nu laşti de prea multe ori. Încearcă să-ţi închipui că eu stau în spatele tău şi-ţi număr fiecare căscat!

— Termină odată! spune Actorul.

— Ei, am terminat. Gata. Am pus punct. Mi-am făcut autocritica şi în acelaşi timp te-am mustrat şi pe tine puţin. N-a fost însă decât o critică prietenească... Cu ocazia asta mi-am spus şi eu păsul. Şi cui altcuiva aş fi putut să i-l spun dacă nu ţie, prietenul meu de-o viaţă... Poate că ăsta e şi rolul meu, menirea mea pe lume: să trăiesc în umbra ta şi să ascult cum te aplaudă publicul! Şi ce aplauze, Doamne Dumnezeule! Astăzi nu voiau în ruptul capului să evacueze sala! Ai şi tu un secret al tău, că îţi ies toate bine! Poate într-o zi ai să te înduri şi ai să mi-l spui şi mie. Gândindu-mă la marele tău succes, poate că ar trebui să mor de ciudă. Şi cu toate astea, oricât aş căuta, oricât aş scormoni, nu găsesc în sufletul meu nici o fărâmă de invidie. Fiecare succes pe care îl ai mă umple de bucurie, mă face să mă simt în nouălea

cer! Aşa cum ai avut noroc în toate şi ţi-au ieşit toate bine, nici cu mine n-ai greşit prea mult, atunci când m-ai ales. De fapt, dacă mă gândesc bine, profesia mea de bază ca să zic aşa e aceea de a fi prietenul tău...

*

După plecarea prietenului, Actorul a rămas singur. E profund tulburat de discuţia avută. Iese pe terasă şi îşi aprinde o ţigară..; E foarte târziu şi, în blocul de vizavi, la o singură fereastră lumina continuă să fie aprinsă. Trece o maşină care spală asfaltul. Un taxi care dispare în noapte. Se aude sunând telefonul. Surprins, Actorul se îndreaptă spre telefon. De la celălalt capăt al firului se aude vocea voalată a unei femei.

— Îmi cer scuze, se aude în pâlnia aparatului vocea femeii: Te-am trezit probabil din somn. Dormeai, nu-i aşa?

— Nu, nu dormeam, spune Actorul ascunzându-şi cu greu iritarea.

— La ora asta! se aude vocea femeii. Eram convinsă că dormi. Astăzi a fost doar premiera! Te credeam frânt de oboseală. Închipuieşte-ţi că am reuşit să fac rost de bilete şi am fost şi eu în sală! În rândul al doilea în partea stângă. La sfârşit, la a doua ridicare de cortină, când ai mulţumit publicului, am avut impresia că te uiţi la mine în mod special. Era desigur o impresie falsă. Îmi place să mă iluzionez singură. Întotdeauna...

— Nu te cunosc, domnişoară, spune Actorul cu o voce răguşită. Habar n-am cum arăţi... Pare destul de plictisit şi agasat de discuţia asta care se repetă, pare-se, destul de des.

— Şi totuşi, nu eşti curios să mă vezi?! Nu eşti curios să vezi cum arăt? Cine ştie, poate că sunt o femeie frumoasă.

Văzându-mă s-ar putea să te îndrăgostești de mine. Sau ești un bărbat de modă veche. Care ține atât de mult la soția lui, încât nu vrea în ruptul capului s-o înșele?

— Mă bucur că ești o fată cu intuiție, spune Actorul. Bravo!

— Și acum vrei să închizi telefonul, nu-i așa? Nu ești nici măcar curios să afli părerea mea despre spectacol? Despre felul cum ai jucat... Urmează o scurtă tăcere, probabil femeia de la capătul firului așteaptă ca Actorul să spună ceva. Actorul însă tace. Ar dori probabil ca discuția asta absurdă în miez de noapte să se sfârșească foarte repede și totuși o „voce din public!" nu-l poate lăsa indiferent.

— Ei, ce părere ai? întreabă el în sfârșit. N-a fost tocmai rău Hamletul meu! Așa se pare...

— Ai fost magnific, se-aude vocea femeii. După ce l-am văzut pe Smotunovski, nu mi-am putut închipui că altcineva va mai fi în stare... Și nu semeni deloc cu el. Hamletul tău, cum îi spui tu – nu te superi că te tutuiesc, nu-i așa? – este într-adevăr mai puțin lucid, în schimb, ce forță a disperării... E un dznădăjduit, nu-i așa, copleșit de durere. Singurul punct luminos în existența lui tragică e amintirea tatălui, unica lui iubire de fapt, pentru că pe Ofelia...

— O, dar văd că ești în temă. Cât se poate de pusă la punct...

— Nu-ți fie teamă, nu sunt om de teatru...

— Și totuși iubești teatrul. Se vede asta după pasiunea cu care vorbești.

— Pe tine te iubesc, nu teatrul, se aude vocea exaltată a femeii la celălalt capăt al firului.

— Mi-ar fi plăcut, îți spun sincer, să nu deviem discuția.

— Și totuși, spune drept, nu ești curios să mă vezi? Să afli cine sunt?!

— Nu, nu sunt curios. Îmi ajung cuvintele tale frumoase despre *Hamlet*. Și-ți mulțumesc pentru ele...

— Și acuma ai să închizi telefonul, nu-i așa?

— Da, am să-l închid, spune Actorul. E trecut de miezul nopții, trebuie să mă odihnesc și eu, ce părere ai?

— Și, totuși, într-o singură scenă ai fost complet pe dinafară. Fals de la o poștă!

— Ce vorbești, domnișoară? spune vădit intrigat Actorul. Ei, sunt și eu curios să aflu de care scenă e vorba?

— Discuția dintre tine și Ofelia. Arătai ca un bătrân profesor care stă de vorbă cu o studentă dificilă. Nu arătai nici pe departe ca un tânăr îndrăgostit de o fată...

— Nu cred... începe Actorul să-i explice, dar vocea de la celălalt capăt al firului îl întrerupe:

— Ai uitat, probabil, cum arătai la douăzeci și cinci de ani. Cum iubeai la douăzeci și cinci de ani? Ai uitat ce făceai la douăzeci și cinci de ani, sunt convinsă că ai uitat!

— La douăzeci și cinci de ani terminam Institutul.

— Nu despre asta e vorba... Oricum, e târziu, într-adevăr, și trebuie să te las. Știu că soția ta e de gardă, altfel n-aș fi îndrăznit să te sun, nu sunt chiar atât de obraznică...

— Și, totuși, de ce crezi că... încearcă Actorul să revină la scena cu Ofelia, dar vocea de la capătul firului pare că nu mai are chef să continue discuția.

— O să vorbim altădată despre Ofelia și despre felul în care văd eu scena respectivă. Mi-e somn și mie, ce părere ai? N-o să stăm de vorbă toată noaptea. Adio, cum spune stafia nefericitului prinț. La urma urmei, ce sunt eu pentru tine altceva decât o stafie? Pe altă dată, așadar. Somn ușor.

*

„La douăzeci şi cinci de ani... la douăzeci şi cinci de ani, terminam Institutul...", se aude vocea Actorului care, provocat de discuţia avută cu necunoscuta de la telefon, caută acum să-şi amintească. Şi iată că anii de atunci reînvie şi ne aflam de data aceasta într-un compartiment de tren. O parte din noua promoţie de absolvenţi ai Institutului a fost repartizată la un teatru care se află într-un centru muncitoresc, tocmai la celălalt capăt al ţării. Ne întâlnim cu ei, deci, tocmai în momentul plecării, când ceilalţi colegi i-au condus la gară şi acum fac cu toţii mare gălăgie în faţa geamului compartimentului respectiv.

— Să ne scrieţi de cum ajungeţi, spune unul dintre colegii aflaţi pe peron. Să ne trimiteţi o fotografie în grup. Dacă e bine acolo, să staţi toţi în picioare. Dacă e rău, pe scaun. Cică ar fi pus un director nou. Vedeţi cum vă înţelegeţi cu el!

În compartiment, cel care a venit ultimul nu are unde să-şi pună geamantanul.

— Toate cutiuţele astea trebuie să fie ale Andei. Gagica vrea să dea gata provincia! Spune sincer, câte fustiţe şi câte pulovăraşe ţi-ai luat? Dar fără exagerare! Corect!

— Lasă-mă în pace şi nu te mai tot lega de mine, ciripeşte cu o voce dulce persoana în cauză.

—E sensibilă, dragă, n-o mai cicăli tot timpul. Fii şi tu mai delicat, spune maimuţărindu-şi colega un alt tânăr coleg.

—În primul rând să cereţi să vă dea locuinţă, spune un alt coleg de pe peron. Rezolvaţi-vă întâi de toate chestiile astea materiale, că după aceea pentru artă aveţi timp destul.

— Corina, întreabă de pe peron o fată, ce-ai făcut cu pisicile.

— Le-am făcut cadou mătuşi-mi. Nu s-a arătat ea prea încântată, dar nici să le omor nu mi-a venit.

— Sensibilo! spune unul din tineri.

Şi iată că trenul se pune în mişcare. Batiste flutură în semn de rămas bun. O fată izbucneşte în lacrimi.

— Ei, asta-i bună, îi spune o colegă. Dar slabă mai eşti de înger, draga mea. Lacrimile păstrează-le pentru scenă. Când ai s-o joci pe Maslova în Învierea şi-ai să pleci în Siberia...

— Ei, gata, spune un tânăr actor ceva mai optimist, o făcurăm şi pe asta. Scoateţi fetelor haleala că-s rupt de foame.

— Am văzut parcă şi o sticluţă, sau cumva m-a înşelat vederea, întreabă un altul.

*

Noaptea târziu. Trenul n-a ajuns încă la destinaţie. Tinerii actori au adormit, fetele cu capul culcat pe pieptul băieţilor. Printre ei şi o pereche de tineri căsătoriţi care dorm îmbrăţişaţi. Una din actriţe are un copil în faşă şi cum copilul plânge, a ieşit cu el pe coridor, îl leagănă, doar, doar s-o opri din plâns. Actorul a ieşit şi el pe coridor să fumeze o ţigară.

— Toată noaptea te-a chinuit, îi spune el arătând spre copil. Vrei o ţigară?

— Asta-i bună, spune colega. Ştii doar că nu mai fumez... Cred că s-a răcit la stomăcel, are crampe săracu...

— Are şi el emoţii. Pleacă şi el în necunoscut, spune în glumă Actorul şi începe să râdă.

— Suntem o gașcă veselă, o să fie bine, spune colega și între timp copilul s-a oprit din plâns și zâmbește către cei doi.

— O să fie bine, nu-i așa? își întreabă mama copilul. Vezi ce deștept e? întreabă ea. Înțelege tot ce-i spun.

*

Pe peronul gării îi așteaptă directorul teatrului, un actor scund, vădit stânjenit de statură, care face vădite eforturi să pară cât mai solemn și mai impozant cu putință.

Actorii coboară, unii dintre ei au bagaje grele, mai ales fetele, pe care le înșiră pe peron, geamantane și cutiuțe de tot felul, alții, mai boemi, doar cu câte o servietă mai burdușită, sau un mic geamantan în care nu poate încăpea mare lucru. Se fac prezentările, directorul e cât se poate de aferat, sărută mâna actrițelor, pe băieți îi îmbrățișează, e patetic, cabotin și în același timp sincer emoționat.

— Dacă ați ști cât v-am așteptat! O să facem minuni. Voi sunteți viitorul și speranța, le spune el printre îmbrățișări și pupături.

— Să vă fac cunoștință, le spune el arătând spre bărbatul care îi însoțește. Tovarășul Scânteie, secretarul meu literar. Un tânăr poet foarte talentat. Probabil că i-ați citit poeziile...

— Nuvele, tovarășe director, îl întrerupe Scânteie.

— Bineînțeles, nuvele, se corectează repede directorul. Ți-am spus, dragul meu, că eu te consider poet. Proza dumitale colcăie, ca să zic așa, de poezie... Dar nu despre asta e vorba acum. O parte vă urcați în mașina mea, iar pentru ceilalți am luat două taximetre. Sper să încăpem toți. Întâi și întâi, vreau să vă arăt orașul. Orașul nostru muncitoresc,

cu care ne mândrim, nu-i aşa... Cetatea de foc, ca să citez o minunată piesă pe care sunt convins că o cunoaşteţi... chiar acum vrem să începem repetiţiile cu ea, n-am aşteptat decât sosirea dumneavoastră.

Şi în timp ce directorul continuă să turuie, deschide uşile maşinilor ca să urce „actorii lui". Şi iată-i în cele trei maşini îndreptându-se spre oraş – care, de pildă, poate fi Reşiţa de acum douăzeci de ani, sau alt mare centru industrial.

— În partea stângă, dincolo de apele râului, explică directorul, e proiectat un nou cartier, construcţia de-altfel a şi început, se poate vedea... şi maşinile cu actorii se îndepărtează. Directorul, volubil, cabotin, sentimental, este sincer totuşi în bucuria cu care îi primeşte pe tinerii absolvenţi ai Institutului.

—Măi, copii, le spune el în timp ce „plimbarea" prin oraş continuă, prin fereastra maşinii putându-se vedea marile furnale ale uzinelor metalurgice, dacă aţi şti voi cu câtă nerăbdare v-am aşteptat. Mă credeţi că de o săptămână n-am închis ochii? Consideraţi-vă copiii mei! Dacă vreţi vă înfiez pe toţi!...

Tinerii absolvenţi schimbă priviri între ei. Nu prea ştiu cum să ia declaraţiile atât de patetice ale directorului.

— Când a vrut să-mi plece Constantineasca din teatru, le spune în continuare directorul, văzându-i destul de neîncrezători, ştiţi ce am făcut? Am cerut-o de nevastă! E adevărat, eram însurat dar aş fi fost în stare să şi divorţez dacă, nu-i aşa, interesele teatrului ar fi cerut acest lucru! Nu mă credeţi, văd eu că nu mă credeţi, dar aşa e cum vă spun...

Plimbarea continuă, maşina străbate străzile unui cartier nou.

— Dar să trecem la lucruri mai pământeşti, le spune directorul. Măi, copii, ştiţi voi ce am eu aici? şi din buzunarul pantalonilor scoate un maldăr de chei. Fiecare cheiţă, spune el şi începe să se joace cu cheile, să le resfire ca pe nişte cărţi de joc, e o frumoasă garsonieră pentru voi.

Vedeţi voi blocul acela care se profilează atât de pregnant, ca să zic aşa, în faţa voastră?! E al vostru! Vi-l dăruiesc! Luaţi-l în primire şi faceţi din el un adevărat lăcaş al artei.

— Vă mulţumim foarte mult, sar fetele în ajutorul directorului care vrea să dea întregii scene o turnură de mare spectacol.

— Nu de mulţumiri am nevoie şi nici de recunoştinţa voastră! De altfel, m-am şi obişnuit să fac bine şi să mi se răspundă cu rău. De multă vreme nu mai sufăr din pricina asta. Ceea ce cer de la voi este doar să ardeţi pe altarul artei! Să facem aici, în acest minunat colţ de ţară, un teatru căruia să i se ducă vestea...

Între timp ajung în dreptul blocului, coboară din maşină, urcă scările şi se opresc în dreptul primului apartament, a cărui uşă directorul teatrului ţine să o deschidă el personal.

— Intraţi, nu vă sfiiţi, spune directorul pe acelaşi ton teatral. Pe voi vă aşteaptă! E a voastră!

Şi tinerii, năuciţi de vorbăria directorului, se năpustesc în garsonieră.

*

În ciuda acestei primiri festive, directorul nu întârzie să-şi arate şi celălalt chip, mult mai puţin luminos. Iată-l speriat de un spectacol care i se pare a fi „nonconformist"

și din pricina căruia îi este teamă să nu aibă „necazuri". A întrerupt repetițiile – jur-împrejurul lui stau actorii, aceiași pe care i-a primit cu un așa mare entuziasm – și directorul joacă de data asta „scena" încrederii înșelate, a bunei credințe ultragiate de niște tineri cu capul în nori, care nu știu pe ce lume se află și a căror singură grijă e să-i facă lui neplăceri.

— V-am fost ca un tată și voi altă grijă nu ați avut decât să îmi infigeți cuțitul pe la spate... Nu mă întrerupeți, știu foarte bine ce vorbesc. Ce-o să spună tovarășul Mareș când o să vadă spectacolul, ce părere aveți? Nu-i nimic, eu nu mă mai opun, faceți-vă de cap, aveți-mă, ca să spun așa, pe conștiință... băgați-mă în spital!... Tovarășe Orlea, i se adresează el tânărului regizor, eu sunt un om bolnav, sufăr de ulcer duodenal. Cea mai mică enervare și gata! Cuțitul mă așteaptă. Vrei dumneata să vuiască tot orașul că, uite, regizorul Orlea l-a băgat pe directorul teatrului în spital... Vouă ce vă pasă! Voi faceți pe curajoșii și toate oalele se sparg în capul directorului. Pentru că el răspunde, nu voi!

— Nu înțeleg de ce v-ați speriat în halul ăsta, tovarășe director, încearcă regizorul piesei să intervină cu multă timiditate.

— În primul rând piesa, tovarășe Orlea, piesa n-a fost bine aleasă. Ce-i cu tipul ăsta singur care dă mereu la telefoane și peste tot sună ocupat sau nu-i răspunde nimeni! N-are părinți, înțeleg, și eu sunt orfan, nu are prieteni, hai să zicem, se întâmplă. O iubită putea să aibă totuși! Sau, în cel mai rău caz, dacă nu are cui telefona în acele momente grele prin care am înțeles că trece, nu uita că există șeful sindicatului, al cărui rol...

— Tovarășe director, vă bateți joc de mine sau vorbiți serios? îl întrerupe regizorul vădit enervat de cabotinismul directorului.

— Prin urmare, dumneata negi rolul sindicatului, tovarăşe Orlea. Eu zic să nu ne jucăm cu cuvintele, tovarăşe.

— Nu eu am scris piesa, tovarăşe director, şi în piesă nu-i vorba de nici un sindicat.

— Bine, bine, spune directorul, dar toba aia care bate tot timpul de te asurzeşte, dumneata ai adus-o în scenă, nu autorul! Explică-mi şi mie ce rol are toba pe care ai pus-o în mijlocul scenei?! Dacă o să mă întrebe tovarăşii, să ştiu şi eu ce le explic, să nu mă ieie ca din oală! Trebuie să aibă şi ea vreun rost, că n-ai pus-o dumneata numai aşa, de distracţie! în piesă nu există nici o tobă, recunoşti sau nu?

— Tovarăşe director, iertaţi-mă că intervin, spune Actorul, dar tovarăşul Orlea are tot dreptul să „vadă" piesa într-un anumit mod, nu putem noi influenţa...

— Prin urmare şi tu te-ai aliat cu el, sare directorul. „Et tu mi filli Brutus!" Toţi sunteţi împotriva mea. Eu ştiu însă de la marele Stanislavski că atunci când pe scenă se află o puşcă, la sfârşitul piesei trebuie să se tragă cu ea...

— Sunt cuvintele lui Cehov, nu ale lui Stanislavski, tovarăşe director, îl corectează cu timiditate Actorul.

— Ce vă pasă, voi vă distraţi, faceţi pe îndrăzneţii, face directorul, făcându-se că nici nu a auzit corectarea care i s-a făcut, iar eu trebuie să îndur pentru voi. Ce-o să spună...

— Important e ce-o să spună cei care văd spectacolul, tovarăşe director, îl întrerupe Actorul. Adică muncitorii din uzină. Ei sunt spectatorii noştri, să nu uităm. Şi în ultima vreme jucăm tot timpul cu casa închisă, trebuie să recunoaşteţi şi dumneavoastră că-i aşa. Sau cumva mint?

— Eu îmi iau mâna de pe voi, spune directorul profund aferat de discuţie şi de cele întâmplate. Faceţi cum credeţi voi. Din clipa asta nu mai sunt director, îmi dau demisia!

— Şi-a mai dat-o până acum de şaptezeci şi trei de ori, spune în şoaptă o artistă mai veche în teatru.

*

Un afiş mare cu titlul piesei, o banderolă pe care scrie: „Astăzi premieră".

*

Sala teatrului muncitoresc arhiplină, la sfârşitul spectacolului. Aplauze frenetice, cortina se ridică de mai multe ori. Actorii mulţumesc publicului entuziast.

În culise, cu lacrimi în ochi, în al nouălea cer de fericire, directorul le mulţumeşte actorilor.

— Un spectacol care va rămâne în istoria teatrului nostru, un spectacol extraordinar. Gata, s-a hotărât, mergem cu el la Bucureşti la bienală. Le rupem gura... spune directorul care a uitat, se vede, cu desăvârşire, cu câtă încrâncenare s-a opus premierei... Cu băieţi ca voi, merg până în pânzele albe, spune el în timp ce se îmbrăţişează cu unul dintre actori sub lumina unui blitz.

*

Actorii locuiesc în acelaşi bloc, după cum am mai văzut, şi cum sunt tineri şi fără familie, se ajută la nevoie unul pe celălalt.

Iată-l pe Actor cu un prosop în faţă în chip de catrinţă, strigând din capul scărilor către colega lui:

— Adina, poate ai nişte sare şi doi-trei cartofi, nu-mi trebuie mai mulţi.

— Sare am, răspunde Adina din ușa garsonierei ei, dar de cartofi nici vorbă! L-am rugat pe Andrei, dacă tot îl trimite Stela să facă piața, să-mi cumpere și mie un kilogram, nu mai mult, de cartofi. Nu s-a întors însă nici până acum, cine știe unde s-a împotmolit... Dar tu ce faci acolo?

— Gătesc după Sanda Marin, răspunde Actorul. Iahnie de vinete. Te invit dacă vrei, când e gata...

— Mulțumesc, dar n-am curaj. Invită-l pe Bobiță, că-i lihnit de foame. S-ar putea ca lui să-i placă ce faci tu acolo. În halul în care e, mănâncă orice...

*

Timpul trece și în blocul artiștilor are loc prima nuntă. Se căsătorește Stela, actrița care are un copil și cu care am făcut cunoștință într-o secvență anterioară, cu un inginer din uzină. Suntem în fața blocului, după cununia civilă, se fac fotografiile de rigoare: întâi doar mireasa cu mirele, apoi aceștia cu părinții amândurora și bineînțeles cu copilașul pe care mireasa îl ține în brațe, apoi încă o fotografie cu toți „locatarii" blocului. Toată lumea e veselă și se fac glumele obișnuite. Apoi grupul împietrește într-o fotografie și revenim în apartamentul Actorului pe care îl regăsim îmbătrânit, cu totul altul decât tânărul actor de odinioară, privind fotografia cu nunta respectivă, apoi alte fotografii din aceeași perioadă. Într-o fotografie se poate vedea întreaga „trupă" de tineri actori pe stradă, în timp ce unii urcă într-o furgonetă o canapea extensibilă, iar ceilalți sunt încărcați cu tot felul de obiecte necesare unei gospodării incipiente. Fotografia prinde, bineînțeles, viață și suntem din nou în orașul muncitoresc; tinerii actori și-au luat salariul

de proaspeți angajați, au dat năvală în magazinul universal din centrul orașului; și-au luat tot felul de „nimicuri" cu care să-și mobileze garsonierele. Actorul duce în brațe un lampadar uriaș.

— Altul mai mare n-ai găsit? întreabă un coleg. O să umpli cu el toată garsoniera. M-aș mira să-ți mai încapă și altceva înăuntru.

— Lasă-l, nu știi că el are boala lămpilor.

— Nu uitați ce-a spus Goethe pe patul de moarte: „Să se facă lumină"...

—Cultule, spune colega. Mai bine m-ai ajuta să urc aragazul în furgonetă. Nu vezi că nu mă descurc singură...

*

Două furgonete străbat străzile orașului. Nu numai cu obiecte sunt încărcate, ci și cu actori, care fac hărmalaie mare, atrăgând în acest fel atenția prietenilor care se opresc pe margine și se uită la artiști...

Și iată-l pe actor noaptea în noul său apartament. La radio, o melodie de jazz. Cântă Miles Davis. Noaptea târziu. E greu să fii singur într-o astfel de noapte de primăvară. Prin fereastra deschisă orașul și pomii în floare. Doar uzina cu zgomotul ei neîntrerupt își continuă activitatea. Actorul se învârte prin mica lui garsonieră ca printr-o cușcă, nu-și găsește defel locul. Deschide încet ușa garsonierei și, în vârful picioarelor, iese pe coridor. Coboară, tot în vârful picioarelor, până la garsoniera care se află dedesubt. Bate la ușă.

— Cine-i acolo, se aude dinăuntru o voce speriată de fată.

— Eu, spune Actorul în şoaptă.

— La ora asta! spune revoltată vocea dinăuntru. Eşti nebun! Tocmai aţipisem. Şi aşa am insomnii şi adorm greu!

— Am un disc splendid cu Miles Davis. Poate vii să-l ascultăm împreună, spune tot în şoaptă Actorul cu gura lipită de uşă.

— Ştii că eşti bine! spune revoltată vocea din interior. Am impresia că mă confuzi! Drept cine mă iei.

— A mai rămas şi un picuţ de votcă pe fundul sticluţei. Un deget de votculiţă... spune Actorul cu o voce pe care şi-o vrea cât mai ademenitoare.

— O batistă cu apă rece, te legi cu ea la cap şi ai să vezi c-o să-ţi treacă. Şi din interior se aude un hohot batjocoritor de râs.

— Afurisită mai eşti, spune Actorul cu ciudă şi iată că uşa de la garsoniera vecină se crapă uşor.

— M-ai speriat îngrozitor, spune căscând cealaltă colegă, care apare în uşa garsonierei îmbrăcată într-o splendidă cămaşă de noapte. Ce dracu cauţi pe coridor la ora asta?

— Un antinevralgic, spune Actorul în graba mare, neştiind ce să inventeze.

— Dacă te mulţumeşti cu un piramidon, pot să-ţi ofer eu unul, spune colega şi cască din nou cu multă voluptate.

— Îmi dai voie să viu să-l iau personal? întreabă Actorul, făcând pe şiretul.

— Stai cuminte, băieţaş, c-am să ţi-l aduc eu, spune colega şi dispare în interiorul garsonierei.

Revine cu piramidonul.

— Tocmai învăţam rolul, spune actriţa. Orice aş face, versurile îmi intră teribil de greu în cap, întotdeauna m-am

chinuit îngrozitor cu rimele. Ia-l, spune ea referindu-se la piramidon, şi bea-l cu multă apă, să nu-ţi facă arsuri.

Actorul se îndreaptă spre garsoniera lui, cam fără chef, şi, în timp ce urcă scările, înghite furios piramidonul aşa, fără apă.

*

Între timp discul s-a terminat şi acul pick-up-ului merge în gol. Actorul mai pune încă o dată acelaşi disc, şi aceeaşi melodie cântată de Miles Davis se aude, nostalgică, în noaptea de primăvară. Neputând să adoarmă, Actorul caută dosarul cu rolul şi începe să-l înveţe.

*

La repetiţie. O nouă discuţie furtunoasă între directorul teatrului şi regizorul cel iconoclast.

— Nu există piesă, tovarăşe regizor, spune directorul cu o voce plângăreaţă, în care dumneata să nu bagi o tobă, e sau nu e nevoie de ea! Chiar dacă nu are nici o legătură cu ceea ce se întâmplă în piesă...

— Vă rog un singur lucru, tovarăşe director, îl întrerupe furios regizorul, să-mi respectaţi viziunea, să nu discutaţi modul în care gândesc textul.

— Nu-ţi dai seama că nu numai eu, ci şi publicul s-a săturat de tobe! Un regizor trebuie să aibă imaginaţie, să găsească în permanenţă ceva nou!

— Şi ce-aţi vrea să găsesc? întreabă încruntat regizorul.. Directorul, simţind că prinde teren, încearcă să-l ia discret peste picior. Mai ales că are şi „public": actorii care, jur-împrejurul lor, asistă la scenă.

— Un alt instrument muzical, n-am nimic împotrivă, spune directorul și începe să râdă, susținut de unii actori.

— Fără ironii, tovarășe director, spune regizorul care, simțindu-se ironizat, turbează de furie.

— Ce-ar fi să înlocuiești toba cu un pian, spune directorul, amuzându-se în continuare și simțindu-se din ce în ce mai tare.

— Vă bateți joc de mine, nu-i așa, spune regizorul cuprins de disperare. Și eu -care am vrut să fac ceva din teatrul ăsta nenorocit, am vrut să vă ajut... prin urmare așa găsiți de cuviință să-mi mulțumiți? Asta vă e recunoștința.

— Ei, ușurel, am glumit, dă înapoi directorul, nu o lua și dumneata în tragic, îi spune el regizorului care, între timp, s-a luat cu mâinile de cap, și se plimbă ca un leu în cușcă dintr-o parte în alta a sălii de repetiție.

— Vă rog, tovarășe director, spune regizorul solemn și se oprește în fața directorului, să-mi permiteți demisia. Așa nu mai merge! Gata! Plec la Petroșani. Acolo cel puțin voi fi stimat. Nu-și va permite nimeni ironiile pe care vi le permiteți dumneavoastră. Găsiți un alt regizor pe care să-l manevrați cum vreți, nu sunt eu omul ăla!

*

Directorul năvălește în cabina Actorului care tocmai se machiază înainte de spectacol.

— În tine mi-e nădejdea, îi spune el acestuia. Oprește-l, nu-l lăsa să plece! Ce mă fac dacă teatrul rămâne fără regizor. Ne prăbușim! Dăm faliment! Convinge-l pe nebun ca să rămână. Promite-i orice. Nu o tobă, zece, câte vrea el, nu mă mai amestec, spune directorul și se prăbușește pe un scaun.

*

Au trecut anii și Actorul surâde amintirilor de odinioară. Actorul se ridică din fotoliu și se îndreaptă spre telefon. Amintirile s-au spulberat, pare a fi preocupat de cu totul altceva.

— Cu doamna doctor Romanescu, spune el în pâlnia telefonului... Soțul, răspunde el la întrebarea pusă la celălalt fir. Bineînțeles, aștept... Să revin peste cinci minute?.. Mulțumesc, domnișoară, am să revin. A, domnișoara Cristina? Scuză-mă, nu ți-am recunoscut vocea... O mică răceală, prin urmare... Spune-i, te rog, că am căutat-o. Să mă sune mai bine ea. Perfect, spune Actorul și închide telefonul.

În timp ce așteaptă telefonul soției, obsedat probabil de o întrebare pe care vrea să i-o pună acesteia, o altă amintire de odinioară îi vine în minte:

*

Suntem pe vremea studenției Actorului, la o oră de „Tehnica mișcării". Profesoara e o femeie micuță, cu un nas lung, ca de pasăre, cu un coc uriaș, care i s-a desfăcut însă în timpul exercițiilor. Pe un cub de lemn, care a slujit probabil drept butaforie la o piesă de teatru, se află un student înalt și slab căruia profesoara îi explică.

— Nu așa, dragă, spune profesoara, ți-am explicat că nu e vorba de o simplă cădere, te-ai împiedicat, cazi și atâta tot! Cazi, te prăbușești, adică, pentru că ai fost grav rănit într-un duel, străpuns drept în inimă.

Așa că te rog să fii atent, îi spune ea viitorului actor care, profitând de faptul că profesoara nu se uită la el, se scălămbăie în fel și chip, spre marele amuzament al

colegilor. Ai nevoie să înveți asta, dragă, închipuiește-ți c-ai să-l interpretezi pe Mercuțio, sau chiar pe Hamlet! Ce-ai să faci, dacă nu-ți bagi în cap ce te învăț eu acuma?! Așadar, spune profesoara reluând exercițiul și arătându-i studentului ce trebuie să facă, te împletici de două, trei ori, te lași ușor, pe piciorul stâng sau pe cel drept, e același lucru, mâinile relaxate, cu coatele ușor aduse în spate, capul cât mai căzut în față, spune profesoara și își prinde capul cu amândouă mâinile și-l apleacă, te legeni ușor, de două ori, mai faci un pas, iar te datini și încă un pas, așa, apoi te prăbușești fulgerător, căderea n-o mai repet, ți-am arătat-o înainte. Așa, să vedem... Dar cu tine m-am lămurit: tot n-ai să-l joci tu pe Hamlet cu o asemenea figură de spânzurat, spune profesoara fericită că a găsit prilejul să se răzbune, să răspundă întru-un fel la obrăzniciile studentului, care i-a cam luat în glumă toate indicațiile. Altul la rând, spune ea și arată spre Actor. Încearcă tu, să vedem ce iese. Urcă-te frumos sus, spune ea, și-l ajută să se urce, cam greu fundul, ce părere ai? Întâi repetăm, așadar, căderea în prăpastie, apoi scena lui Mercuțio, să vedem cum iese. Nu-ți fie frică, îi zice ea Actorului, jos e prelata, care e moale, n-ai să-ți spargi capul, aruncă-te cu nădejde.

Actorul repetă exercițiul, vine până la marginea cubului, se clatină, încearcă să-și păstreze echilibrul, duce mâna la inimă ca și când ar fi fost săgetat și se aruncă, destul de caraghios și neîndemânatic, jos.

— Așa se moare, dragă? întreabă enervată și profund nemulțumită profesoara. Nu ești la ștrand, iubitule, nu te arunci de pe trambulină în bazin! N-am văzut ezitarea, înainte de a cădea, ușorul balans pe un picior. Ești mort, înțelegi?

— Am făcut exact cum mi-ați arătat dumneavoastră, spune Actorul. Fix așa!

— Dacă ai fi fost mai atent ți-ai fi dat seama de diferență, spune profesoara. Lucian, fii drăguț și reia exercițiul, să vadă toată grupa.

— Și totuși eu nu cred că-i bine, insistă Actorul, spre marea surprindere a profesoarei.

— Ce anume nu-i bine? se interesează ea enervată.

— Când moare omul, spune Actorul, nu cred că-i mai trece prin cap să ducă mâna la inimă, așa cum ne-ați arătat dumneavoastră!

— Nu încurca lucrurile, iubitule, spune profesoara și zâmbește ușor disprețuitoare. Eu ți-am arătat cum să mori pe scenă, nu știu dacă în viață se moare chiar așa, cum ți-am arătat eu acuma. Nu știu și nici nu mă interesează, spune ea și se îndreaptă spre studentul care așteaptă cu mâinile ridicate, într-o poziție cât mai expresivă, să înceapă exercițiul.

— Ați văzut vreodată pe cineva murind, tovarășă asistentă? întreabă Actorul.

— Nu fă pe filozoful cu mine, că nu-ți merge, spune profesoara convinsă că studentul vrea să o ia în răspăr.

— De unde știți dumneavoastră cum se moare, dacă n-ați văzut pe nimeni murind?

Între timp sună.

— Am sporăvăit, spune profesoara și se uită la ceas, din care pricină n-am reușit să punem la punct exercițiul. De-altfel, a și sunat cu cinci minute mai devreme. Așa-i Costică, grăbit... Nu-i nimic, o să le reluăm data viitoare, spune ea peste capul studenților, care, fără s-o mai asculte, încep să se hârjonească, bulucindu-se cu toții spre ușă...

*

Sună telefonul. Suntem în apartamentul Actorului. Actorul ridică receptorul.

— Am trecut pe la spital după spectacol, spune Actorul soției, care se află la celălalt capăt al firului. Mi s-a spus... Puteai să mă suni, după cum vezi nu m-am culcat nici acum. Nu, nu dormeam. Da... Mare succes. Cel mai bun rol al meu și așa mai departe. Ceva mai bine ca la repetiție... Un mic rateu cu scena groparului... Praf și pulbere, îmi era teamă că nu-și amintește rolul. Am stat cu spatele la public și-i șopteam din când în când... Nu râde, draga mea, zău că nu-i de râs!... Îți închipui ce emoții... Te reții, ai multe pe cap, sunt sigur... Abia ai ieșit din operație?...

...L-am văzut și eu, tocmai îl aduceau. Îngrozitor... Trăiește? Răspunsul care vine de la celălalt capăt al firului, apoi se lasă tăcerea. Actorul stă cu telefonul la ureche și nu prea știe ce să spună, ne dăm seama că cel despre care a întrebat a murit pe masa de operație.

— Câți ani avea?... Întreabă după un timp Actorul. Iartă-mă, nu-ți mai pun nici o întrebare. Știu foarte bine că nu s-a putut face nimic... Doi copii mari? Însurați... La al doilea, sau la al treilea spectacol, să se ruleze puțin. Îi fac eu profesorului rost de o invitație la lojă... Credeam că te-ai obișnuit, draga mea, de atâția ani de când... Sunt convins că profesorul a făcut tot ceea ce... Dar și eu, în Hamlet, am murit în seara asta, încearcă să glumească Actorul, nici mie nu mi-a fost ușor... Îți amintești? „Și restul e tăcere." Mi-a ieșit extraordinar. Sala își oprise respirația. Probabil că știau toți piesa, dar o uitaseră complet. Și eu o uitasem, eram uimit că trebuie să mor, așa, în floarea tinereții, ucis de sabia

otrăvită a lui Laerte... Sper că am reușit să te dispun puțin, să te fac să mai uiți de ale tale...

*

O mare actriță, glorie a teatrului românesc, în *Wasa Jeleznova*, de Maxim Gorki. Scena finală, moartea eroinei. Și o vedem pe marea actriță, ridicându-se de jos după ce moare, mulțumind publicului.

Aceeași actriță în timpul unei repetiții. Studenții, viitorii actori, asistă, dintr-o lojă, la repetițiile conduse chiar de artistă. Nu-i mulțumită de jocul unui actor și i-o spune cu francheța-i atât de cunoscută.

— Te miști ca o cizmă, dragă, nici o pălărie din cuier nu ești în stare să ți-o iei firesc. Ești frumos de pică și gata, ți-ai pus în cap să te faci artist, să furi inima liceenelor. Să te schimbe din rolul ăsta, că altfel ne ducem pe copcă, ne dă autorul în judecată, că i-am stricat piesa... Iartă-mă, își revine Marea Actriță, am fost cam dură, nu-i chiar așa, uită ce-am spus și mai încearcă o dată. Ai talent, fii fără grijă, am eu o gură otrăvită, am vrut numai să te necăjesc puțin... Și voi, ăia din lojă, nu mai faceți gălăgie că vă dau afară. V-am lăsat să asistați la repetiții, așa că faceți bine și tăceți... (Către culise.) Fără nici un fond muzical. Cine a ales muzica asta tâmpită?

— Dumneavoastră, maestră, spune timid asistentul de regie.

— Zău?! Nu mai țin minte! înseamnă că m-am ramolit. Prin urmare, încă o dată și fără muzică. Îți iei frumos pălăria din cuier, îți privești lung soția care croșetează într-un fotoliu, apoi copiii care se joacă neștiutori și veseli pe covor, faci un pas spre ei, apoi te răzgândești, arunci o ultimă privire spre

fotoliul soției, te întorci brusc și ieși, alergând, de pe scenă. Așa, să te văd că faci frumos... Și voi, ăia din lojă, fiți atenți că aveți ce învăța... I-am arătat eu ce și cum să facă și să vedeți ce frumos o să iasă... Fără muzică, v-am spus o dată! Scoateți muzica aia tâmpită, strigă Marea Artistă, adresându-se celor din culise.

Apoi actorul repetă încă scena despărțirii, întocmai cum i s-a spus.

— Excelent, spune Artista. Și acum facem o mică pauză, trebuie și eu să mă odihnesc puțin la cei optzeci și nouă de ani ai mei, nu sunt nici eu de fier, cât credeți că rezist. Iar voi, se adresează ea studenților, marș la Institut. Iar am discuții cu madame Dobrescu, dacă întârziați la ora de Istoria artelor.

Duceți-vă să vă vorbească despre Rembrandt, să vă mai faceți un pic de cultură. Să nu se mai spună că actorii sunt inculți...

*

Un parc, într-o zi de iarnă. Copaci încărcați de zăpadă, un cer albastru cu un soare strălucitor. Un grup de studenți care s-au jucat cu bulgări de zăpadă. Roșii la față și încinși de joc, se regrupează. O fată, asupra căreia s-a concentrat tirul băieților, se scutură de zăpadă.

— Sunteți niște nesuferiți, spune ea ușor graseind, atacați o ființă sărmană, lipsită de apărare.

— Mai bine v-ați ține de carte, spune un student, imitând vocea certăreață a unei precupețe. V-au dat părinții la școală ca să învățați, nu să vă distrați.

— Mi-e o frică de examenul de Istoria artelor, băieți, mărturisește o studentă. Numai când mă gândesc la el

tremur toată. Vouă ce vă pasă, trebuie să recunoaşteţi că-i mult mai indulgentă cu băieţii. Cu fetele, în schimb...

Actorul, care se află şi el printre studenţi, rămâne ceva mai în urmă, face un bulgăre de zăpadă şi-l trimite în direcţia uneia dintre fete. N-o nimereşte, însă.

— Nu te supăra, tinere, spune un bătrân cu o voce tremurândă. Poate mă ajuţi puţin, să ies din parc. Am o criză, spune bătrânul, răsuflând greu.

Se agaţă de braţul Actorului şi împreună părăsesc parcul.

*

În staţia de tramvai.

— Nu vă fie teamă, îi spune actorul bătrânului. Vă ajut eu să vă urcaţi.

Actorul l-a condus pe bătrân până acasă. Mobilă veche şi prăfuită. Atmosferă dezolantă. Casa unui om bătrân şi singur.

— Nu te superi, tinere, dacă am să mă întind puţin, spune bătrânul şi cu multă greutate reuşeşte să se întindă în pat... Ei, viaţa asta, spune bătrânul oftând, a trecut parcă nici n-ar fi fost... Vezi, dragul meu, că în secretarul acela e o sticlă vişinie, sunt nişte picături acolo... Sau mai bine lasă, am să le caut eu, spune bătrânul şi se ridică din pat, se îndreaptă spre locul indicat, tarandu-şi cu greu picioarele, deschide secreterul şi-şi ia sticluţa cu medicamente; apoi toarnă într-un pahar, mâinile îi tremură, apă dintr-o cană. Are grijă să pună în paharul cu apă câteva picături din sticla cu medicamente.

Actorul, în tot acest timp, i-a urmărit, cu multă atenţie, fiecare gest.

*

Actorul, însoțit de o colegă de facultate (suntem în anii studenției) – traversează același parc, doar că acum e primăvară, au înflorit pomii. E însă foarte de dimineață și parcul e pustiu. Tânărul povestește:

— Au început să mă bată toți la cap: e un rol greu, n-ai să-l poți face. Îți riști examenul. Totuși am să-l fac! Și încă ce rol am să fac!

Și brusc, Actorul începe să meargă ca un bătrân. Atât mersul, cât și întreaga ținută, ni-l amintesc perfect pe bătrânul din secvența anterioară.

— Acolo în secreter, spune Actorul cu o voce tremurândă, e o sticluță cu medicamente. Ești drăguț s-o cauți, tinere. Și ai grijă, nu cumva să o scapi, că e foarte prețioasă, improvizează Actorul. O să meargă, ai să vezi ce rol am să fac, îi spune el fetei cu multă convingere și plin de voie bună.

*

Examenul de sfârșit de facultate. Actorul îl interpretează pe Firs din *Livada* cu vișini: pe scena goală, Firs, cu un pas tremurător – asemănarea cu bătrânul din secvența anterioară e din nou cât se poate de evidentă –, trece de la o fereastră la alta și închide obloanele. Se aud loviturile surde ale toporului undeva în livada cu vișini. La fiecare lovitură, Firs tresare, de parcă în trupul lui bătrân și gârbovit s-ar lovi, și nu în vișinii din livadă. Firs încearcă o ușă care e încuiată. Cu aceiași pași tremurători, se îndreaptă spre o canapea și se așază. „M-am uitat, spune Firs oftând. Nu face nimic. Am să stau aici puțin... Sunt sigur că Leonid

Andreici nu şi-a luat blana şi a plecat cu paltonul... (oftează preocupat). Dacă n-am fost cu ochii pe el. Aşa-i tinereţea! (Bombăne ceva de neînţeles.) Viaţa mea a trecut de parcă nici n-am trăit..." spune Actorul replica din piesa lui Cehov, replică ce seamănă atât de mult cu cea spusă de bătrân în secvenţa de dinainte. Apoi se culcă, cu aceleaşi mişcări calculate, cu care l-am văzut pe bătrân culcându-se. „Am să mă întind puţin, spune el replica din piesă. Nu ţi-a rămas nici un pic de putere, nici un pic... Eh, târâie-brâu..."

Cortina cade. Un ropot de aplauze. Se ridică din nou şi tinerii actori apar la rampă. Colegii năvălesc pe scenă şi-l îmbrăţişează. Domneşte o atmosferă caldă, colegială.

— Nu te-am recunoscut la început, bătrâne, îi spune un student Actorului. Ai fost extraordinar. Cum îţi mai târâiai picioarele şi ce voce ai putut să-ţi faci! Şcoală înaltă, bătrâne, meriţi să te sărut, spune colegul şi îl îmbrăţişează cu multă căldură.

*

Şi iată-i, după spectacol, într-un mic restaurant, cinci-şase prieteni adunaţi să sărbătorească evenimentul.

Restaurantul e aproape gol, înainte de închidere, adunaţi în jurul tejghelei, chelnerii îşi fac socotelile, o femeie face curăţenie şi aşază scaunele cu picioarele în sus. De fapt singurii consumatori care au mai rămas în cârciumă sunt eroii noştri. Ei se simt bine şi nu prea au chef să se grăbească, total indiferenţi la privirile ostile ale ospătarilor nerăbdători să închidă.

— Să joci Cehov, *Pescăruşul*, *Livada cu vişini*, *Unchiul Vania*, ce altceva îşi poate dori un actor. Visul vieţii mele e să ajung s-o joc pe Nina Zarecinaia.

— „Eu sunt un pescăruș. Nu-i asta... Despre ce vorbeam...", declamă un actor caricaturizând, bineînțeles, faimoasele cuvinte ale eroinei lui Cehov.

— Să-ți începi cariera de actriță cu gândul la Nina Zarecinaia. Nu e deloc încurajator, spune o studentă. Ascultă: „Da, el nu credea în teatru, râdea de visurile mele și, încetul cu încetul, n-am mai crezut nici eu și mi-am pierdut curajul... M-au copleșit meschinăriile, nimicurile, jucam fără viață... Nu știam ce să fac cu mâinile și cum să stau pe scenă, nu eram stăpână pe vocea mea"...

— „Sunt o actriță adevărată, continuă Actorul să spună în șoaptă rolul Ninei Zarecinaia. Joc cu plăcere, cu entuziasm... Și acum, de când sunt aici, am mers mult pe jos, și tot umblând m-am gândit și am simțit cum cu fiecare zi ce trece cresc puterile sufletului meu ...

— „Acum știu – continuă o studentă monologul Ninei – că în ceea ce facem noi, ori că am juca pe scenă, ori că am scrie, principalul nu e gloria, nu e strălucirea, nu e ceea ce visam eu, ci puterea noastră de a îndura"...

— „Și atunci, când mă gândesc la chemarea mea, nu mă mai tem de viață"... spune Actorul. Apoi, la masă, se așterne liniștea.

Cuvintele lui Cehov sună asemeni unui jurământ solemn, pe care tinerii actori, la început de drum, îl fac hotărâți să-l respecte întru totul. Arată gravi și înduioșător de tineri. Sunt treziți însă de ospătar, care li se adresează cu o voce răstită, aducându-i din nou pe pământ:

— Vă rog să vă grăbiți, e ora de închidere. Vrem și noi să ajungem acasă! Avem și noi familie!...

*

Actorul – suntem din nou la timpul prezent – caută în bibliotecă o carte. Titlul cărții, *Marea familie*; pe coperta a doua, fotografia Scriitorului. Actorul se așază într-un fotoliu și începe să citească. Și iată că prima frază a cărții este citită chiar de Scriitor. Vocea Scriitorului: „Nu cred că e necesar să vă mai spun cât de repede trec anii tinereții și cum vine o zi în care descoperi, cu uimire și cu tristețe, c-ai încetat să mai fii tânăr. Vreau să vă fac o mărturisire, care o să vă surprindă: N-aș mai vrea să fiu tânăr"...

*

Cuvintele citite de Scriitor, de fapt primele fraze din romanul acestuia, cheamă din nou o amintire de demult. Anii studenției. Duminică, spre seară, într-un cămin studențesc. Se joacă șah. Actorul citește trântit pe pat. Scriitorul dă buzna în încăpere. Îi întinde Actorului o revistă.

— Deschide-o la pagina treisprezece, îi spune el Actorului.

Actorul caută în revistă pagina respectivă.

— Fotografia nu-i prea reușită, spune Scriitorul. Mai aveam una, dar din pricina frezei n-au vrut s-o publice. Cu creasta asta de cocoș, prea arăți a malagambist, mi-a spus redactoarea.

— Aș fi putut să-ți fac eu o fotografie. Păcat că nu mi-ai spus, spune Actorul.

— Am cumpărat trei exemplare, îi explică Scriitorul prietenului său. Unul pentru tine, unul pentru mine, iar pe cel de al treilea l-am trimis acasă, la părinți. Parcă îl văd pe tata cum o să se laude prin tot orașul cu revista!

— Nu cred că ți-o știu, spune Actorul după ce-și aruncă privirea peste textul povestirii. Nu țin minte să ți-o fi citit.

— Astea, pe care am de gând să le public, nu are rost să ți le citesc, îi explică Scriitorul. Fie vorba între noi, sunt așa, mai ajustate, mai aduse din condei, nu-i cine știe ce de capul lor. Dar de mers, merg! Asta se cere, asta le dau! Ce scriu pentru sufletul meu, pentru „sertar", cum se spune, e altă mâncare de pește.

— N-am să pot niciodată înțelege cum poți să scrii pentru publicat într-un fel și pentru sertar „altfel"?!

— Sunt abia la început, nu pot face pe nebunul. Mai târziu, după ce-mi fac și eu o platformă, altfel o să se pună problema! Nici cu povestirea publicată, cât e ea de conformistă, nu mi-a fost ușor. M-au întrebat, de pildă, de ce are muncitorul cămașa ruptă. Foarte simplu, le-am spus: s-a urcat pe stâlpul de telegraf, a făcut o mișcare greșită și și-a rupt-o. Nu-i tipic, a zis redactoarea. Și uite așa, a trebuit să scot fraza cu cămașa! Îți dai seama, ce șansă aș avea atunci cu povestirile „pentru sertar"...

*

Au trecut anii, și Scriitorului i-a apărut primul roman. Cei doi prieteni trec pe aleile aceluiași parc, cunoscut de noi din anii studenției. Cad frunzele. Toamnă.

Actorul răsfoiește o carte.

— E destul de groasă, spune Actorul întorcând volumul pe toate părțile. Și nu arată rău. Poate culorile coperții sunt puțin prea violente.

— E adevărat, spune Scriitorul, sunt cam tari. Dar atrag atenția, sar, ca să zic așa, în ochi. O copertă nu trebuie să fie

neapărat frumos „pictată", în schimb trebuie să te incite, să-ți rețină privirea, să-ți trezească neapărat curiozitatea! Într-un cuvânt, să te determine să cumperi cartea!

— Îți dai seama că sunt nerăbdător să ți-o citesc, spune Actorul, răsfoind în continuare volumul.

— E un capitol, în mod sigur cel mai bun din toată cartea, în care descriu dragostea dintre doi; ea, o fostă ilegalistă, bolnavă de tuberculoză, iar el, medic la spitalul la care ea a venit să se trateze, fiul unui director de închisoare care și-a schimbat numele, ca să nu aibă neplăceri, partea asta din carte sunt convins că o să-ți placă. Cum el încearcă să-i ascundă tot timpul adevărul și cum în cele din urmă se hotărăște să-i spună, chiar în noaptea de Anul Nou... Mă rog, toată partea cu amorul dintre cei doi nu-i de fel rău scrisă. Bineînțeles, sunt și capitole mai de umplutură, dar dacă n-aș fi acceptat să le scriu, n-ar fi mers, și așa a trebuit să mă lupt cu redactoarea de carte o lună de zile până s-o conving...

— Prin urmare, romanul e împărțit în două, spune Actorul. Sunt și lucruri „pentru sertar", cum spui tu, și din cele care „merg"...

— Tu ești actor, ți s-a încredințat un rol și singura ta grijă a fost să-l faci cât mai bine... Cu literatura lucrurile sunt mult mai complicate. Nici nu-ți dai seama cât a trebuit să mă zbat... Sunt un om ambițios, înțelegi. Vreau ca viața mea să aibă un rost, să nu treacă de pomană... Să fac ceva, să rămână ceva după mine! Știu ce vrei să-mi spui, că mă grăbesc prea tare, că n-am răbdare! Numai că știi și tu foarte bine: dorința unei artist de a se exprima e mai puternică decât el, nu poți să i te opui, e ca un fel de avalanșă care...

— M-ai înțeles greșit, spune Actorul, nici nu mă gândesc să te judec în vreun fel. Nici măcar să te ajut cu o vorbă bună, cu vreun sfat înțelept nu mă simt în stare... Asta-i, probabil, și nenorocirea în artă: trebuie să hotărăști singur totul, nimeni, nici cel mai apropiat om nu te poate ajuta... N-are cum!... Am să-ți citesc toată cartea. N-am să sar, însă, capitolele mai slabe, chiar dacă există, să zicem, riscul să le umbrească pe cele bune. Și nici n-am să fiu în stare să le citesc ca și când ar fi scrise de altcineva. E o necruțare pe care mi-o permit, chiar cu riscul de-a te supăra un pic...

— Perfect, bătrâne, spune Scriitorul. Citește-mi cartea, desfă-i toate cusăturile proaste, nu ierta nimic, și-ți promit c-am să-mi înfrâng vanitatea și că n-am să mă supăr. Chiar dacă ai să fii un cititor cât se poate de necruțător, unul care nu-i dispus să mă cocoloșească în nici un fel. Nu știu de ce, dar pe tine nu pot să mă supăr, dracu știe de ce. Orice ai face...

— Hai, lasă, lasă... Să vedem dacă o să te mai simți în stare să-mi faci declarații de iubire veșnică și după ce am să-ți citesc romanul. După ce am să te fac harcea, parcea. Atunci să te văd ce zici, nu acum.

*

Actorul a ațipit cu romanul prietenului în mână. Suntem din nou, bineînțeles, la timpul prezent. Se trezește și își continuă lectura de-acolo de unde a întrerupt-o. Se obosește să citească în continuare, însă romanul îl cam plictisește și face eforturi.

*

Zi de iarnă. Un camion care străbate șoseaua pustie. În depărtare, munții acoperiți cu zăpadă. În cabina camionului, șoferul și două femei înfofolite. Camionul transportă niște țevi groase de metal. Cocoțat pe ele, Scriitorul, într-un hanorac jerpelit, zgribulit de frig. La un moment dat, o femeie coboară și șoferul îi face semn Scriitorului să coboare și să vină în cabină.

— Eu v-am spus să aveți răbdare și să așteptați alt camion. Mă și mir că nu ați înghețat, spune șoferul... Dumneavoastră trebuie să fiți tovarășul de la foaie. Ați venit să scrieți despre noi. Despre cum muncim, cum depășim planul... Frumos, spune șoferul și trage cu ochiul către femeia care a mai rămas în cabină, voind să-i atragă atenția cât de frumos știe el vorbi cu oamenii de la „foaie", ca din carte. Scriitorul îi privește posomorât.

*

O fereastră luminată, undeva la un demisol. Scriitorul bate cu putere. Înăuntru e un aparat de radio deschis, o voce urlă cât poate de tare celebra melodie „O cunoașteți pe broscuța Oach", și tânărului îi e teamă că din pricina muzicii bătăile lui insistente în geam nu sunt auzite. În sfârșit, cineva închide radioul, Actorul deschide ușa – o casă veche destul de dărăpănată, în stil florentin – și cei doi prieteni se îmbrățișează.

— Bravo, bătrâne, spune Scriitorul. Stai la căldurică și asculți muzică. Vreo gagică nostimă?...

— Intră, până nu înghești de tot. Și așa ești pe jumătate congelat. Sunt nerăbdător să aflu pe unde ai mai umblat.

Camera de la demisol a Actorului. Pe perete, un afiș mare cu zborurile interplanetare. O fotografie a lui Gagarin, Actorul în Firs, din *Livada cu vișini.*

— Să-mi descleștez puțin fălcile, spune Scriitorul. Se dezgheață ele, nu-ți fie frică. Deocamdată simt că mi-am pierdut piuitul.

— Aoleo, ce-ți mai chiorăie mațele. N-am decât un ou, bătrâne, și două bucățele de brânză „Lica". Cămară de burlac. Să te decongelezi oleacă și mergem la o cârciumioară drăguță, recent inaugurată, chiar la colțul străzii. Și să-mi povestești, să stăm liniștiți de vorbă, te-ai întors, probabil, cu sacul plin de impresii noi... Sau le păstrezi, te pomenești, doar pentru tine, să le pui în carte... Strict secret!

*

Seara târziu. Actorul și-a improvizat pe jos un fel de pat, iar Scriitorul e culcat în patul acestuia. Lumina e stinsă, doar din când în când pe stradă trece câte un camion, iar jetul de lumină al acestuia mătură încăperea.

— Nu știu dacă mă înțelegi, se destăinuie Scriitorul, dar am avut tot timpul impresia că sunt incapabil să ajung până la ceea ce se cheamă, hai să zicem, „miezul lucrurilor". De câte ori încercam să vorbesc cu oamenii de acolo, ei aveau grijă să-și aleagă cuvintele, ca să-mi facă mie plăcere, eram omul de la foaie, și vorbele lor trebuie să sune la fel cu cele ale altor muncitori, pe care le citiseră cu o zi înainte în ziar. Aveau grijă, deci, să nu se arate așa cum sunt ei în realitate, ci cum își închipuiau că vreau ei să-i văd. Am încercat atunci să mă uit prin „gaura cheii", ca să zic așa, dar indiscreția mea îi nemulțumea și aveau grijă „să închidă

uşa", în aşa fel încât eu să nu văd nimic... Cam la modul ăsta s-a realizat „contactul meu cu realitatea"...

— Intenţionai să scrii o carte. Renunţi la ea? De vreme ce n-ai reuşit...

— Mă întreb dacă o să am tăria să n-o scriu... Când e vorba să renunţ la un lucru, sunt mult mai slab decât atunci când îmi propun să cuceresc ceva... Editura îmi aşteaptă cartea. M-am lăudat cu ea şi la televizor: „La ce lucraţi tovarăşe Marinescu?"... „Scriu un roman despre viaţa tinerilor de pe un mare şantier al patriei"...

— Şi ce fel de carte le-ai promis?

— O carte adevărată. Numai că nu prea văd cum o să fie ea adevărată, de vreme ce m-am întors de acolo, de pe marele şantier al patriei, fără să înţeleg mare lucru... Nu, nu-i vorba că n-am înţeles. N-am avut acces... Sau cine ştie dacă nu cumva mi-am închis singur uşile...

— Gata, bătrâne, tragem cortina. Somn uşor, şi mâine să ne trezim limpezi la minte: tu ca să vezi ce-ai să faci cu romanul tău, iar eu ca să pot intra în pielea unui tânăr domn din Verona. E primul meu rol în Shakespeare. Îţi dai seama că am trac!

*

Actorul a intrat într-o librărie. Printre cărţile expuse, se află şi o nouă carte a Scriitorului. Cartea poartă o banderolă pe care scrie: „Un roman despre tinerii muncitori de pe şantierele patriei". Actorul cumpără cartea, îl vedem ieşind din librărie cu romanul Scriitorului sub braţ, apoi intră într-o cabină telefonică şi formează un număr. La celălalt fir o mână care ridică receptorul. Cel ce răspunde la telefon e Scriitorul.

— Prin urmare totuşi ai scris cartea?! se aude în pâlnia telefonului vocea Actorului.

— Iartă-mă, tocmai voiam să ţi-o trimit, se scuză Scriitorul, făcându-se de fapt că nu înţelege adevăratul sens al întrebării prietenului său.

— Îţi mulţumesc, îi spune Actorul, dar mi-am cumpărat-o chiar acum... Cum ţi-a ieşit? Eşti mulţumit de ea?

— N-a ieşit chiar rea, spune repede şi foarte agitat Scriitorul. Ştii, şederea aia pe şantier, mi-a prins în cele din urmă bine. Când m-am întors, nu ştiu dacă mai ţii tu minte, am avut chiar un mic moment de descurajare. Viaţa e întotdeauna atât de complexă, de bogată, dragul meu, încât întotdeauna ai impresia că ţi-e aproape imposibil s-o cuprinzi... Dar când te aşezi la masa de lucru, îţi dai seama că faptele încep să se limpezească, să fie mai puţin complicate decât ţi le-ai închipuit.

De la celălalt capăt al firului, vine vocea Actorului:

— Dacă tu eşti mulţumit înseamnă că...

— Ei, nu mă lua aşa: nu sunt chiar mulţumirea în persoană. Unele scene, sunt, cum să spun, prea.... Trebuie să ştii, însă, că am avut o excelentă primire din partea criticii. Chiar în numărul de astăzi din...

—Înseamnă că romanul a apărut cam de multişor, de vreme ce criticii au avut timp să scrie despre el. Şi tu, totuşi, nu mi l-ai trimis. Nu cumva te-ai supărat pe mine, bătrâne? Altfel cum aş putea să interpretez gestul tău? Până acum nu m-ai lăsat niciodată la urmă...

Un moment de tăcere. Scriitorul nu ştie ce să răspundă.

— Poate din pricina discuţiei din noaptea când te-ai întors de pe şantier...

— Nici vorbă, spune repede Scriitorul. Ca să fiu sincer, am uitat-o. Și chiar te rog să o uiți și tu. Întotdeauna înainte de a începe lucrul la o nouă carte, sunt teribil de nervos, îmi pierd toată încrederea în mine. Ești și tu, doar, artist, poți înțelege atâta lucru, ce dracu, spune Scriitorul din ce în ce mai agitat... Și la urma urmei nu putem scrie tot timpul capodopere. Important e să fii mereu prezent în librării, altfel criticii – ca să nu mai vorbim de cititori, a căror ingratitudine e bine cunoscută – te uită. Și în tot cazul, cartea spune unele lucruri, chiar dacă...

— Foarte bine, bătrâne, îl întrerupe Actorul cu un zâmbet trist. (Revenim, între timp, la el, în tot timpul discuției vocea acestuia s-a auzit doar prin firul telefonului.) E aici, caldă, ca să zic așa, în mâinile mele. Sunt nerăbdător să ți-o citesc... Dar nu numai pentru asta ți-am dat telefon. Voiam, de asemenea, să te invit vineri seara la premieră. Un Caragiale de zile mari. *D-ale carnavalului* cum nu s-a mai jucat pe scena românească. Eu nu joc, așa că putem merge împreună.

*

Actorul părăsește cabina telefonică. A uitat cartea, își aduce aminte și se întoarce după ea. Nu face decât câțiva pași și se întâlnește cu regizorul de film.

— Ce citești? îl întreabă acesta arătând spre carte. A, romanul lui Marinescu. Știi că se face film? A pus Mareș mâna pe el, a scris un scenariu împreună cu autorul și uite

așa, se pare că nu mai are mult până intră în producție. Are un nas Mareș, ce să-ți mai spun! Cum apare o carte bună, gata o și înhață. Merge la sigur. Îți spun sincer că îl admir pentru asta. Joacă tare, se descurcă cu ăștia de la cinematografie, altfel...

— Și romanul cum e?

— Nu știu, nu l-am citit încă, dar toată lumea îl laudă. O carte dură, care spune lucrurilor pe nume.

*

Suntem din nou la timpul prezent. Actorul a adormit în fotoliu. Romanul prietenului său i-a căzut din mână jos pe dușumea.

Și iată că sună telefonul, dar Actorul e prea adânc cufundat în somn ca să se trezească. Telefonul sună îndelung, în sfârșit, buimăcit de somn, Actorul se trezește și pune mâna pe receptor, dar chiar în momentul în care el ridică receptorul, la celălalt capăt al firului cel ce a sunat cu atâta insistență închide. „Alo, alo", strigă Actorul în pâlnia receptorului, fără să-i răspundă nimeni. Un telefon la o oră atât de neobișnuită i-a trezit, bineînțeles, curiozitatea. Așteaptă lângă măsuța telefonului ca apelul să se repete, cel de la capătul firului nu are însă de gând, se pare, să-și repete chemarea. Și iată că Actorul dă o anumită semnificație acestui apel: nu la fel de surd a rămas și el la „apelurile" disperate ale prietenului său, Scriitorul, cu a cărui nouă carte a adormit în mână? Așteaptă un timp și formează numărul acestuia de telefon. (Între timp, afară s-a făcut ziuă, zorii tulburi ai dimineții de vară se strecoară prin fereastra uriașă din spatele Actorului).

Telefonul sună într-o încăpere cufundată în întuneric. Adormit, Scriitorul ridică o mână spre noptieră cu intenția să oprească ceasul să sune. Îl ia și îl vâră sub pernă. Telefonul continuă să sune. Scriitorul, fără să se trezească deplin, ia receptorul și îl așază pe noptieră, ca să oprească într-un fel sunetul cel neplăcut. În pâlnia receptorului se poate auzi vocea Actorului:

— Alo... bătrâne... mă auzi? Ce părere ai de o plimbare cu mașina până la Sinaia?... Trebuie să discutăm... Alo, bătrâne... Ești supărat, sau ce-i cu tine că nu-mi răspunzi?! Alo... se aude vocea Actorului în pâlnie, în timp ce Scriitorul își continuă somnul de dimineață. Nu-i rămâne Actorului decât să renunțe sau să amâne „discuția" cu prietenul său. Ia cartea căzută pe jos, o așază pe noptieră, se întinde, cască, se scutură de frig ca să alunge somnul și se pregătește să-și înceapă ziua, după o noapte atât de bogată în amintiri revelatoare și de regrete tardive.

Deschide geamul, în odaie pătrunde răcoroasă și luminoasă dimineața de primăvară târzie. Suntem la sfârșitul lui mai, se apropie zilele fierbinți ale verii, un soare mare și roșu ca un bolid de aur se ridică deasupra Bucureștiului. De la fereastra apartamentului său, Actorul își umple sufletul cu această splendidă dimineață de primăvară. Deschide radioul. Un concert de Vivaldi umple încăperea. Actorul trece în camera de baie, odaia rămâne goală, doar lumina soarelui de curând răsărit joacă pe pereții încăperii, în timp ce concertul, plin de o bucurie jubiliară și de strălucire, continuă să curgă. Se aude apa de la duș. Vocea șpicherului care le explică, ascultătorilor ce-au ascultat *Anotimpurile* de Vivaldi în interpretarea lui Ștefan Ruha. Apoi se transmite buletinul de știri. Din nou sună telefonul, dar datorită

zgomotului pe care îl face dușul, Actorul nu-l aude. În sfârșit, zgomotul dușului încetează. La radio buletinul de știri continuă, În baie, Actorul începe să mormăie o melodie care vrea să aducă într-un fel cu un fragment din *Anotimpurile* de Vivaldi.

*

Actorul coboară scările blocului. Un pensionar solemn trece pe lângă el și îl salută ceremonios.

— Matinal ca totdeauna, domnule Cristescu? întreabă Actorul, așa, ca să zică și el ceva.

— Așa-i bătrânețea, dragă domnule, se plânge pensionarul. De cum se face un picuț de lumină afară, gata te-ai trezit.

— Tată, se aude o voce, sus, în capul scărilor, ai uitat borcanele pentru iaurt.

Actorul face cumpărăturile de dimineață. Intră la pâine.

— Luați de cea de trei șaizeci, îi spune vânzătoarea, care îl cunoaște. E proaspătă, acum am primit-o. Ia uitați... spune ea, arătând cât de proaspătă e pâinea.

*

Între timp, soția Actorului s-a întors acasă. O vedem scoțând din poșetă o legătură de chei, deschide și, odată intrată în vestibul, se dezbracă de pardesiu. Intră în încăperea cunoscută de noi din scenele anterioare și nu arată a fi surprinsă văzând că nu e nimeni. Probabil că Actorul are acest obicei, de a pleca după „cumpărături" foarte de dimineață. Deschide geamul, apoi trece în baie. Auzim din

nou curgând apa. Sună din nou îndelung telefonul. Din pricina duşului nu poate fi auzit. Se întoarce Actorul. Elena, într-un halat, iese din camera de baie.

— Ca de obicei, spune Elena, apa a fost mai mult rece decât caldă. M-a pus însă pe picioare. Eram frântă. Închipuieşte-ţi că n-am să mă pot întinde nici măcar o oră. La zece suntem convocaţi de Dobrin la o şedinţă fulger. Am spus că nu mă duc, am făcut gălăgie, dar n-am ce face, până la urmă tot trebuie să merg... Până faci tu o cafea, caut să mă adun puţin, spune Elena şi se aşază obosită într-un fotoliu. Actorul trece în bucătărie să pregătească în grabă cafeaua. Elena închide ochii şi îşi masează tâmplele.

Prin urmare, a fost un triumf, un succes de zile mari...

— Îţi aminteşti poezia lui Sandburg: *Toată lumea vrea să joace Hamlet.* Mi-am văzut visul cu ochii, spune Actorul, mai în glumă, mai în serios.

Apoi se aşterne liniştea. Elena, cu mâna dreaptă peste ochi, pare a fi aţipit. Actorul, în bucătărie, pregăteşte cafeaua, şi iată că telefonul sună din nou.

Elena tresare. Se pare că, într-adevăr, a aţipit puţin. Se îndreaptă spre receptor şi îl ridică. Vestea care i se comunică de la celălalt fir o loveşte asemeni unui trăsnet. E gata să scape receptorul din mână.

Radios, Actorul intră cu cafelele.

— Am pus cam prea mult zahăr, spune el. Mi-a scăpat fără să vreau.

Văzând-o pe Elena cum arată, se opreşte cu fraza neterminată.

— Ce s-a întâmplat?! întreabă el speriat. Ce-i cu tine?

— Anei, spune Elena cu greutate, i s-a întâmplat o nenorocire....

— Imposibil... Poate n-ai înțeles bine, spune Actorul, la rândul său cât se poate de speriat.

— A viscolit și Ana a pierdut drumul... La un pas de cabană... N-am înțeles nici eu prea bine. Cel cu care am vorbit la telefon era teribil de confuz...

— Trăiește? întreabă Actorul.

— Nici asta n-am înțeles. S-a întrerupt convorbirea. O să sune din nou...

— Și el nu știe nimic. Aseară, după spectacol a fost pe la noi. A stat până târziu....

Cei doi soți se privesc stupefiați. Cumplita veste i-a găsit total nepregătiți și nu știu cum să reacționeze.

Și iată că telefonul sună din nou. Actorul îl ridică.

— Da, spune Actorul încetând să fie calm. Vă ascult...

*

O mașină care gonește pe un drum de munte. La volan, îl vedem pe Scriitor. E total răvășit de vestea primită, dar încearcă să se stăpânească, concentrându-se asupra volanului. Lângă el, Actorul. În spate, Elena. Nici unul dintre ei nu vorbește. Nu avem, deci, cum să aflăm dacă Ana trăiește sau nu.

Mașina care urcă. Vreme urâtă, ploioasă, poate chiar lapoviță.

*

Ne aflăm din nou pe scenă. Actorul interpretează încă o dată scena morții lui Hamlet:

„Te izbăvească cerul. Te urmez.
Horațio, eu mor. Iar tu, adio..." etc.

Aparatul de filmat o descoperă pe regina moartă, apoi pe Laerte, pe rege...

*

Din nou suntem în mașina care se îndreaptă spre locul nenorocirii.

— Dacă e prea cald să-mi spuneți să opresc radiatorul, spune Scriitorul.

*

Suntem din nou la orele de tehnica mișcării. Profesoara le arată studenților cum se cade într-o prăpastie: „...Te legeni ușor, de două ori, mai faci un pas, iar te datini, și încă un pas, apoi te prăbușești fulgerător, căderea n-o mai repet, ți-am arătat-o înainte..."

— De unde știți dumneavoastră cum se moare, dacă n-ați văzut pe nimeni murind?... întreabă Actorul.

*

— În jumătate de oră suntem acolo, spune Scriitorul. Mașina se oprește la o barieră. Trece cu mare încetineală un tren de marfă.

— Dacă ai obosit, pot trece eu la volan, spune Elena.

*

În fața comisiei de admitere la facultate, tânărul candidat, emoționat, spune din nou versurile poetului american:

„Cu toții vor să joace Hamlet, pentru că e ceva trist,

Cum triști sunt toți actorii, și pentru că a te posta în fața unui mormânt deschis, ținând în mână craniul unui ins și apoi rostind rar și iar rostind rar fel de fel de cuvinte gingașe, duioase, înțelepte, ce ascund o inimă zdrobită, E ceva ce răspunde sângelui lor..."

*

Aici, la munte, primăvara e încă departe. Departe se văd culmile munților acoperite de zăpadă. Coboară, dinspre munte, văluri de ceață care ascund mașina. Mașina se pierde în ceața albăstrie, apoi apare din nou. Pe chipurile celor trei se citește neliniștea. Ceață pe drumul care urcă.

20 nov. 1979

ÎNTÂLNIREA

Suntem în cușeta unui vagon de dormit. La ceasul la care începe să se facă ziuă.

În lumina tulbure – întunericul e încă precumpănitor – abia se poate zări chipul unui bărbat vlăguit de oboseala unei nopți în care n-a prea putut dormi.

Se foiește o vreme în patul îngust al cușetei, nu-și găsește locul defel; aprinde micul beculeț de deasupra patului și se uită la ceas – cadranul arată ora șase fără un sfert – stinge din nou lumina și își îngroapă fața în pernă, doar, doar o izbuti să închidă ochii măcar acum, spre dimineață.

Bărbatul care doarme în patul de dedesubt începe să se foiască la rândul său: se ridică în capul oaselor, își trece o mână prin părul ciufulit, cască, se freacă la ochi – niște ochi mari și umflați de somn, spune ceva sau doar oftează, nu se înțelege prea bine... Spre deosebire de tovarășul său de călătorie, el a dormit buștean toată noaptea.

Își cuprinde cu amândouă mâinile genunchii și rămâne un timp așa, uitându-se pe geamul murdar – cu o mână a ridicat prelata care acoperă geamul – cu o privire goală și lipsită de orice expresie.

Celălalt, cel ce se află în patul de deasupra – a renunțat la somn, acum, în ceasul al unsprezecelea, cum se spune. Așa că se înfiripă un fel de conversație în timp ce pe dinaintea ochilor noștri se perindă un peisaj văzut prin geamul cam murdar și în fuga trenului care fluieră de câteva ori, prelung, semn că ne apropiem de o gară: pământuri golașe, acoperite

cu resturi de zăpadă (primăvara e aproape, chiar dacă iarna nu se lasă gonită cu una, cu două). Apoi trenul opreşte într-o gară pustie. Prin fereastra biroului de mişcare, o lumină decolorată se revarsă pe peronul pustiu... Semafoarele îşi schimbă culorile, şeful gării salută cu fanionul, în poziţie de drepţi. Trenul porneşte din nou, gara rămâne în urmă şi în tot acest timp, cât s-au perindat aceste imagini – am putut urmări şi discuţia desfăşurată între cei doi tovarăşi de cuşetă:

— Am dormit toată noaptea – spune cu o voce plângăreaţă cel ce a dormit dedesubt – şi cu toate astea, dragă domnule, vă spun drept că mă simt frânt de oboseală. Cald, în cuşeta asta, ca într-o etuvă. Au dat drumul la căldură, în prostie ca să zic aşa...

— Vă invidiez, spune cel care se află în patul de deasupra. Eu, în schimb, n-am închis ochii toată noaptea.

În cazul ăsta n-ar strica, poate, o picătură de coniac, să ne punem pe picioare... Ce părere aveţi?

— Îmi pare rău, spune celălalt, dar nu beau dimineaţa. Din pricina ulcerului... S-a închis, e adevărat, de vreo doi-trei ani, n-am mai avut treabă cu el, dar oricând poate să-mi facă din nou bucata...

— Da, ulcerul e boală păcătoasă, recunoaşte celălalt. Am şi eu un văr bolnav de ulcer, nu s-a reţinut de la nimic, de băut a băut mai dihai ca unul sănătos... L-au operat şi i-a rămas stomacul mai mic decât pumnul ăsta al meu. Credeţi sau nu?... Între timp, tovarăşul lui de călătorie – de fapt eroul principal al scenariului nostru – a coborât din patul de deasupra – în cuşeta strâmtă, mişcările îi sunt îngrozitor de neîndemânatice – şi se pregăteşte să se spele pe obraz, a dat drumul la cele două robinete, se spală aplecat deasupra

chiuvetei, apoi se şterge cu prosopul, îşi freacă bine faţa, ca să se mai învioreze oleacă. Îi vedem, în sfârşit (între timp afară s-a făcut ziuă), chipul: un bărbat trecut de patruzeci de ani, care a început să se cam îngraşe, un ins masiv şi cam greoi, negricios şi cu un început de burtă.

— Da, de la o anumită vârstă, spune celălalt în timp ce-şi caută papucii de casă (e cam de aceeaşi vârstă cu eroul nostru, dar ceva mai scund şi mai rotofei) – încep şi necazurile. Ce să-i faci, spune el pe acelaşi ton de autocompătimire – nu mai suntem chiar atât de tineri, nici dumneavostră şi nici eu... ne vine greu s-o recunoaştem, dar trebuie să ne obişnuim şi cu gândul ăsta. Tinereţea s-a dus, a zburat, ăsta-i adevărul, la ce să ne mai ascundem după degete.

Ultimele cuvinte ale rotofeiului personaj sunt spuse în timp ce pe dinaintea privirilor noastre se desfăşoară acelaşi peisaj, uşor dezolant, de sfârşit de iarnă, văzut în fuga trenului, de la fereastra vagonului de dormit. Între timp s-a făcut ziuă şi un soare portocaliu şi sticlos se ridică deasupra întinderilor golaşe...

*

Trenul a ajuns în gară. Vlad a coborât pe peron. E aşteptat de mai multe persoane. Strângeri de mână, prezentări etc. Deocamdată urmărim de departe întreaga scenă. Ne apropiem în momentul în care cei care l-au aşteptat pe Vlad îl conduc spre maşină.

—Avem cărţi destule, spune responsabilul centrului de librării. Am comandat două mii de exemplare. Păi dacă dumneavoastră nu vă facem reclamă, care sunteţi,

ca să zic așa, de-al nostru... Poftiți în față, lângă șofer... Valiza dați-mi-o să v-o punem în portbagaj...

S-a urcat în mașină.

—Tovarășul este directorul liceului nr. 1, spune adjunctul cu propaganda de la județ, un bărbat într-un costum de culoare închisă. Tânăr și plin de energie! A pus pe roate școala. Fosta directoare – săraca, e și cam bolnavă – nu reușise să facă față...

— Facem și noi ce putem, spune directorul cu modestie.

— Lasă, tovarășe director, nu fi modest. E bine să ne cunoască tovarășul scriitor, poate scrie și despre noi o carte... Căci de-o vreme încoace ne-a cam uitat, am sau nu dreptate, tovarășe Marian?! Ia priviți, îi arată el, scoțând capul pe fereastră, am ajuns în centru. Ce ziceți de orașul nostru? Nu-i așa că arată fain de tot, spune apoi folosind o expresie locală.

— Mai întâi, spune responsabilul centrului de librării, o să-l conducem pe tovarășul Vlad la hotel – aveți o cameră singur, așa că n-o să vă deranjeze nimeni – să se odihnească puțin. Să facă eventual un duș. Eu zic să ne dăm o întâlnire (se uită la ceas), peste o oră, la nouă fix!

— La nouă și un sfert, spune adjunctul cu propaganda, suntem așteptați la tovarășul prim.

Holul hotelului. Fata de la recepție îi înapoiază lui Vlad buletinul. Vlad se desparte de gazde și urcă scările.

Coridorul hotelului. E dimineață și femeile de serviciu, în halate albe, fac curățenie. Trec pe lângă Vlad cu baloturile uriașe în care a fost strânsă rufăria murdară; ușile unor odăi sunt deschise, mobilierul e adunat în mijlocul încăperii, saltelele întoarse etc. Se aude zgomotul aspiratoarelor. Vlad

ajunge în dreptul camerei lui. Vâră cheia în broască. Cheia nu vrea să se întoarcă.

— Intrați, e descuiată, spune o femeie în halat alb.

În odaie s-a făcut curat. Aspectul general al oricărei încăperi de hotel. Baia, prosoapele puse pe marginea căzii. Vlad se uită în oglindă să vadă dacă nu cumva i-a crescut barba peste noapte și trebuie din nou să se radă. Se întoarce în odaie, se întinde pe pat și-și aprinde o țigară. Trage doar câteva fumuri, nu are răbdare să stea liniștit, se duce din nou în baie, dă drumul la robinetul de la cadă. Lasă apa să curgă în cadă, revine în odaie și continuă să fumeze – între timp se aude apa curgând în baie – uitându-se pe geam. Își desface geamantanul, își scoate pijamaua, pantofii de casă; periuța de dinți etc. Se duce din nou în baie, oprește apa, între timp, cada s-a umplut, o încearcă cu degetele să vadă dacă e destul de caldă, se reîntoarce în cameră, ridică receptorul telefonului.

—Vă rog un fir cu Bucureștiul, domnișoară, spune el în pâlnia telefonului. Apoi spune numărul: 35.04.78.

— Bine că te-am mai prins, spune Vlad în pâlnia telefonului. Îmi era teamă că ai plecat.

— Ai uitat, spune o voce de femeie care vine de la celălalt capăt al firului. Lunea nu am ore decât de la unsprezece. Tocmai corectam niște extemporale... Cum ai călătorit?

— Așa și așa. A fost prea cald în vagon. N-am închis ochii toată noaptea... Corina a plecat?

— Acum o jumătate de oră... A luat hanoracul tău, zicea că te știe ea pe tine că ești bun la suflet și n-o să te superi.

— Ce-mi mai trebuie mie, la vârsta mea, hanorac, spune Vlad.

— Bătrânule, clasicule în viață, să te întorci cât mai repede, că mi-e foarte dor de tine...

— Nu-s defel un clasic în viață!... Știi, Ana, azi-noapte cât m-a hurducăit trenul și pe căldura aceea îngrozitoare, mi-am spus că nu sunt bun de nimic, ca scriitor bineînțeles. Că n-am scris încă romanul pe care... Ana, mă auzi? Alo, domnișoară, s-a întrerupt... Poate reușiți să-mi faceți din nou legătura. Tocmai îi spuneam soției mele un lucru foarte important.

Vlad în cada din care se ridică aburi fierbinți. Sună telefonul. La început, Vlad nu-i dă atenție, dar centralista insistă, așa că, vrând-nevrând, iese din cadă, se înfășoară într-un prosop și, călcând cu picioarele ude pe parchet și pe covorul persan, se îndreaptă spre telefon. În receptor, vocea adjunctului cu propaganda:

— Tovarășul prim își cere scuze, se aude vocea respectivă, dar nu vă poate primi, au intervenit niște urgențe, până la zece. Între timp am putea urca să vedeți cetatea, ce părere aveți?

— E-n regulă, spune Vlad. Peste o jumătate de oră sunt în hol. Mai repede, imposibil. M-ați luat de sub duș...

Vechea cetate a Devei. A început să cadă o ploaie deasă și măruntă, așa că celor care au venit să vadă cetatea nu le mai vine să coboare din mașină.

— Ați avut ghinion cu ploaia asta, îi spune adjunctul cu propaganda. Nu ne rămâne decât să ne întoarcem. Putem bea o cafea caldă la „Central", ce părere aveți?!

Restaurantul, la o asemenea oră matinală, e aproape gol.

— Ai greşit-o, Liviule, îi spune adjunctul chelnerului. Ai făcut-o prea dulce... Merge şi un coniac mic? îl întreabă pe Vlad.

— Dimineaţa nu beau, spune Vlad.

— După câte ştiu, aţi făcut liceul în oraşul nostru, întreabă adjunctul. Profesorii, probabil, majoritatea trebuie să fie pensionari...

— Pensionari, iar unii dintre ei au şi murit... Ce vreţi, timpul... Asta e.

Discuţia îl indispune pe Vlad. Se uită pe geam, căutând alt subiect de conversaţie, lucru pe care interlocutorul său nu-l observă.

— L-aţi avut probabil şi pe Simu. Am auzit c-ar fi fost un profesor extraordinar. În jurul lui s-a format un fel de

— Oho, nu mă fă atât de bătrân! Simu era deja la pensie când am fost eu elev.

— Foştii colegi de liceu?...

— Nu mai ştiu nimic de ei... Sau aproape nimic... Cel mai bun prieten pe care l-am avut în liceu a murit... Într-un accident de producţie... A explodat un cazan sau aşa ceva... Îşi făcea facultatea la seral... I se născuse un băiat cu o săptămână sau două în urmă...

— Şi copilul? întreabă în continuare foarte curios adjunctul. De copil mai ştiţi ceva? Sau de soţia lui?

Vlad e cuprins de un brusc sentiment de vinovăţie. Aproape c-a uitat anii aceia pe care călătoria aceasta îi aduce, deodată, cu o neaşteptată şi tulburătoare forţă, în memorie.

— Nu, nu mai ştiu nici de unul, nici de celălalt, spune el uşor enervat, căutându-l din priviri pe chelnerul cu

cafeaua. Ce vreți, au trecut ani mulți de atunci! Dacă mă întrebați acum, cum arăta prietenul acela al meu, ce chip și ce glas avea, mi-ar fi greu să vă răspund... Aproape că l-am uitat... Brutalitatea mărturisirii îl eliberează parcă pe Vlad. Da, spune Vlad și, pe măsură ce povestește amintirile, se vede acest lucru în privirile lui, capătă o mai mare concretețe, eram trei prieteni nedespărțiți. Al treilea era, bineînțeles, o fată. Trecuseră doar șase sau șapte ani de la sfârșitul războiului, știi sau, mă rog, ai auzit, dumneata ești mult mai tânăr ca mine, cum era viața pe vremea aceea. Și totuși eram niște copii fericiți, adică nu chiar fericiți de tot și de tot... Uite, acuma, atâtea amintiri îmi vin în minte, încât, dacă aș începe să povestesc, n-aș mai termina...

*

O gară aproape pustie într-o dimineață de iarnă.

Liniile ferate lucind vinețiu în zorii tulburi.

Vagoane de marfă oprite pe liniile secundare.

Un băiețandru de vreo șaisprezece ani,

În uniformă de licean și cu chipiu, pare a căuta un vagon anume.

Pe o linie lăturalnică, vagonul căutat de băiat.

Zgribuliți de frig, în fața vagonului, părinții băiatului.

Tatăl e un bărbat gras cu o căciulă uriașă de astrahan și cu un palton din stofă reiată, lung până la glezne. Sare de pe un picior pe celălalt și-și lovește palmele, în mănușile cu un singur deget, să se încălzească.

Printre bagajele aruncate în vagonul de marfă, claie peste grămadă, mama caută ceva.

— Maică-ta şi-a pierdut răbdarea, îi spune tatăl tânărului licean. Toţi nervii şi-i varsă pe mine, parcă eu sunt de vină că nu mai plecăm!

— Sunt îngheţată bocnă, nu-s nervoasă, spune mama cu reproş în glas. Tu de ce nu ţi-ai pus căciula? îşi întreabă mama fiul, pe acelaşi ton uşor arţăgos. Ţi-au îngheţat urechile.

— Dar nu mi-e frig, mamă. Mai bine uită-te ce roşu s-a făcut cerul spre răsărit.

—Se lasă cu ger, spuse tata uitându-se la cer şi făcându-i prietenos fiului cu ochiul.

Vagonul de marfă. Printre scândurile acestuia se strecoară cu greu câteva raze de lumină. Abia se deslueşesc siluetele celor trei. A tatălui, a mamei şi a lui Vlad.

— Noroc că nu avem mult de mers. Altfel am îngheţa de frig.

— Abia aştept să ajungem, spune băiatul.

— Prea vorbeşti mult, spune, grijulie, mama. Îţi intră aerul rece în gură şi te îmbolnăveşti.

Fluierat lung, semn că ne apropiem de gară. În sfârşit, trenul se opreşte.

— Te pomeneşti c-am ajuns, spune tata. Păcat că nu pot să văd cât e ora.

— Să fie într-un ceas bun, spune mama oftând.

Un val puternic de lumină pătrunde dintr-o dată: cineva, din afară, a tras uşa vagonului. Vedem chipul îmbujorat de ger al unui ceferist tânăr.

— N-aţi îngheţat de frig? îi întreabă ceferistul. Râneşte la el arătându-şi dinţii sănătoşi şi albi de bărbat tânăr.

Odăi goale, fără mobilier. Urme de tablouri, mai deschise la culoare, pe pereți. Talaj, resturi de hârtie, pe dușumele.

— Ce oameni or fi fost și ăștia, uite ce mizerie au lăsat în urma lor! spune mama revoltată.

— O descurcăm noi, fii fără grijă, spune tata. O luăm încet, metodic, cu răbdare. Nu avem de ce să ne grăbim. Mie concediul îmi expiră abia peste două săptămâni.

— Sunt destul de mari și, mai ales, sunt foarte luminoase! spune încântată mama, referindu-se la odăile apartamentului.

Într-un colț al încăperii, Vlad, tânărul licean și eroul scenariului nostru, găsește o carte aruncată pe jos: Alitet pleacă în munți de Fadeev.

— Și-au uitat biblioteca, spune Vlad răsfoind cartea.

Vlad se trezește în încăperea în care mobilierul nu a fost încă adus.

A dormit pe o saltea așezată direct pe dușumea, în mijlocul încăperii. În încăpere se mai află un scaun cu un lighean cu apă și un prosop. Prin geamul fără perdele se vede cum afară ninge abundent. Vlad se întinde, cască, apoi se uită cum ninge afară. După un timp se scoală din pat, încearcă apa cu degetele să vadă cât e de rece, apoi începe să se spele pe obraz. Din cealaltă încăpere se aud vocile părinților și ale unor străini, un bărbat și o femeie; din discuțiile care au loc ne dăm seama că sunt noii lor vecini.

— Poate aveți trebuință de o mână de ajutor, se aude vocea bărbatului. Astăzi sunt în tura de noapte, așa că sunt toată ziua acasă. Puteți conta pe mine.

— În situații din astea, spune femeia lăudându-și bărbatul, e foarte priceput. Pe toate le descurcă.

Vlad s-a spălat pe obraz. Se așază direct pe dușumea în încăperea goală și se apucă să citească din *Alitet* pleacă în munți de Fadeev. În cealaltă încăpere, discuția continuă:

— Vecinii trebuie să se înțeleagă, să se ajute între ei. Mai ales pe timpurile astea, ce să mai vorbim! spune femeia oftând.

— Poate veniți și dumneavoastră cu noi la gară, să ne ajutați să încărcăm mobila. Băiatul e slăbuț, nu pot avea vreo nădejde în el, spune tata.

— S-a făcut, vecine. Se poate! Cu cea mai mare plăcere.

Camionul e supraîncărcat cu mobilă.

— Putem pleca? întreabă șoferul.

— Nu știu dacă noptiera asta e destul de bine fixată, spune vecinul care se află și el cocoțat în vârful camionului. Camionul încărcat cu mobilă străbate străzile orașului. O dimineață de duminică într-un oraș de provincie. Ninge abundent. Lume puțină. Cinematograful la care rulează filmul *Cartierul Vîborg*.

— În ce clasă ești? întreabă vecinul, un bărbat uriaș, cu o voce groasă de bas. Ne dăm seama după îmbrăcăminte că e ceferist.

— Într-a noua, spune Vlad.

— Uite, ăsta e liceul, spune vecinul, arătând spre o clădire masivă, impunătoare. La fizică și chimie e unu, Căliman, care e văr de-al doilea cu nevastă-mea. Băiat tânăr și inteligent. În toamnă s-a însurat cu o doctoriță care face naveta la Oțelu-Roșu. Nu e, ca să zic așa, frumoasă, dar e foarte cultă.

Între timp, camionul oprește în fața locuinței.

— Stați un pic, până cobor, strigă vecinul. Trebuie să le luăm metodic, cu cap, altfel nu le descurcăm.

Ziua de lucru s-a sfârșit, mobilierul, de bine de rău, a fost aranjat în cele două încăperi. Vecinii, care au dat o mână de ajutor, au fost invitați la un păhărel de țuică. Se stă, bineînțeles, în picioare, la un colț de masă.

— Ne bucurăm că ne-au venit vecini noi și de nădejde, spune ceferistul și ridică paharul pe care îl dă pe gât dintr-o înghițitură.

— Nu te avânta așa, îi spune nevasta, o femeie micuță și foarte slăbuță. Vă rog foarte mult să nu-l mai îmbiați, îi spune tatei.

— Mobilă grea. Stejar! spune vecinul.

— Astăzi nu se mai face așa ceva. Ține pe puțin o sută de ani, spune vecina.

*

O clasă de băieți și fete. Se uită curioși la noul lor coleg, prezentat clasei de directoarea școlii.

— Prin urmare ați aflat cum îl cheamă, așa că vă rog foarte mult să-l integrați și pe el în colectivul vostru. Am impresia că ești cam timid!? îi spune ea lui Vlad, care arată într-adevăr foarte fâstâcit. Dar nu-i nimic, după ce ai să-ți cunoști mai bine colegii, o să-ți treacă.

(Directoarea e o femeie care parcă se află tot timpul pe fugă, gonită de cineva din spate, din care pricină vorbește repede și e mereu agitată.).

— Deocamdată să-i găsim un loc în bancă, spune ea și își aruncă o privire panoramică peste întreaga clasă.

— Stela Coman, spune ea după un timp, văd c-ai rămas singură în bancă. Ce-ar fi să stea cu tine? Îl primeşti, nu-i aşa? Şi înainte de a veni răspunsul acesteia, directoare îi spune lui Vlad:

— Treci lângă fată şi să fii cuminte, m-ai auzit! Lasă-ţi mai întâi paltonul în cuierul din fundul clasei... Ce-i cu cuierul ăla? întreabă ea. De câte ori v-am spus să-l reparaţi?!

În timpul orei de matematică. Profesorul, întors cu spatele, înşiră nişte ecuaţii pe tablă. Colega de bancă a lui Vlad scrie pe caiet cu litere de o şchioapă şi împinge caietul spre noul ei coleg, ca să poată citi ce-a scris.

„Mai sunt cinci minute până sună", scrie pe foaia maculatorului.

Pe poarta mare a şcolii, elevii dau năvală. Se îndreaptă spre casă. Printre ei, îi descoperim pe Vlad şi pe Stela.

Moara de la marginea oraşului. Scări putrede. Ferestre sparte prin care şuieră vântul aspru al zilei de iarnă.

— Ştiu un loc în spatele morii, unde apa e foarte adâncă. Ştii să înoţi?

— Nu prea, spune băiatul.

— Am să te învăţ eu.

Au urcat amândoi în podul morii.

— Scândurile sunt putrede, spune fata. Ai grijă când cobori. Cât eşti de aiurit, rişti să-ţi spargi capul... Care e lucrul pe care îl urăşti mai mult decât pe toate celelalte? întreabă tam-nesam fata în timp ce amândoi coboară scările şubrede, de lemn, ale morii părăsite.

— Nu ştiu, spune băiatul, nu m-am gândit... Ce-ţi veni să-mi pui o asemenea întrebare?! face el mirat.

Apa râului, în spatele morii, e înghețată. O pojghiță subțire.

— Ce faci tot timpul dacă nu-ți pui tot felul de probleme?! spune fata, nemulțumită. De pildă, eu nu pot să-i sufăr pe cei care una spun și alta au în cap. Și e plină lumea de ei! Nu faci bine un pas și ai dat peste unu...

— Îmi plac poeziile, spune Vlad. Vrei să-ți recit jurământul „Demonului"?

— Ești un visător, nu-i așa? întreabă fata cu multă naivitate.

— Nu știu ce sunt, spune Vlad. Mi-au înghețat picioarele.— Te plângi tot timpul ca o babă, spune sastisită fata. Halal, așa coleg de bancă. M-am procopsit cu tine...

Întrunirile tovărășești de sâmbătă seara în sala de gimnastică a liceului. O mică platformă pe care se află orchestra alcătuită din elevii din clasele mari: un clarinetist cu „creastă de cocoș", un băiat uriaș cu niște maracase minuscule în mână, la baterie o fată micuță, roșcată și pistruiată etc. Tinerii nu au început încă să cânte, își pregătesc instrumentele. La intrare e înghesuială mare.

— Degeaba așteptați, spune o fată foarte severă, cu ochelari. Împreună cu un băiat înalt și ușor aplecat din pricina înălțimii, dă drumul celor ce au voie să intre în sală. Tovarășa directoare ne-a spus foarte clar: nu intră decât elevii de la medie unu.

— Nu fi și tu așa de exigentă! încearcă s-o convingă unul din elevii care se înghesuie în fața intrării.

— Nici voi nu ne-ați lăsat săptămâna trecută să intrăm la întrunirea voastră, spune moale lunganul.

— Hai să plecăm, mă, spune unul de la capătul „cozii". Nu vedeți că fac pe nebunii. Le vine și lor rândul.

— Plecați odată! De câte ori să vă spun?! Vreți să o chem pe tovarășa directoare?! îi amenință fata.

Printre cei care dau să intre se află și Vlad. Fata îl oprește punându-i mâna în piept:

— N-au voie să intre decât cei de la medie unu, repetă ea cu severitate.

Vlad se fâstâcește. Sare în ajutorul lui un coleg.

— El e noul-venit, spune Stela. Ce, nu-l cunoști?

— Ai noroc cu mine, îi spune Stela lui Vlad, de cum au intrat. Altfel ai fi rămas să căști gura afară. Știi să dansezi? îl întreabă fata.

— Așa și așa, spune băiatul. Tu știi?

— Nu m-aș mai opri, aș tot dansa! mărturisește fata.

Între timp, „întrunirea tovărășească" a început cu un vals. Încă nu îndrăznește nimeni să danseze. Printre elevi se află și directoarea școlii, o femeie slăbuță cu o înfățișare cam bolnăvicioasă. E înconjurată de către cei aflați în conducerea organizației de tineret.

— Hai, dansați, ce mai așteptați, spune directoarea.

—Tovarășe directoare, să vă aducem un scaun. O să obosiți dacă stați tot timpul în picioare, spune un băiat cât se poate de grijuliu.

— Fii liniștit, spune directoarea, nu-mi trebuie nici un scaun... Mai bine atrage-i atenția lui Bădescu, nu cumva să cânte dansuri decadente. Săptămâna trecută, la medie doi nu a fost nimeni din conducerea școlii și și-au făcut de cap. E un dans nou acuma, nu știu cum îi spune...

— Rock and roll?!

— Tu, Mateescule, văd că pe toate le știi! Dacă te-ai pricepe și la matematică la fel de bine, aș fi tare bucuroasă, i-o reteză directoarea.

Se valsează cu mult foc pe „Valurile Amurului". Vlad stă de-o parte. Nu îndrăznește să invite fetele la dans. Cu privirea o urmărește pe Stela, care s-a avântat într-un vals amețitor. Dansează cu un băiat blond și cu părul tăiat scurt, ca o perie, pe numele lui Valentin, care va fi, de fapt, cel de-al treilea erou de prim plan al scenariului nostru. E într-o clasă „paralelă" cu cei doi. Din vârtejul dansului se oprește în fața lui Vlad.

— Vrei să dansezi? îi spune el acestuia, oferindu-i partenera de dans.

— Nu prea știu, spune Vlad fâstâcit.

— Hai, nu fi așa mofturos, spune Stela și îl ia la dans.

Se pierd amândoi printre dansatori.

Afară s-a făcut întuneric, după cum se poate vedea prin ferestrele mari ale sălii de gimnastică.

Fata cu ochelari, pe care am văzut-o „stăvilind" intrarea celor de la „medie doi", cu același aer întipărit pe chipul său cam urâțel, anunță într-o pauză de dans:

— Vă anunțăm că mai sunt bilete la tombolă. Vă reamintesc că banii încasați din vinderea biletelor vor fi vărsați în fondurile de ajutorare a copiilor din țările care luptă pentru eliberarea de sub jugul imperialist. E o datorie a fiecărui utemist conștient să ia un bilet.

— Cincizeci la sută sunt câștigătoare, intervine lunganul cu argumente noi, îmbietoare. Printre câștiguri se află cinci discuri cu muzică ușoară, o chitară, un atlas, precum și alte surprize. Și să știți că nu mai am așa multe bilete, părerea mea e să vă grăbiți până nu-i prea târziu. O să veniți după aceea să vă rugați de mine și n-o să mai am.

— Dă-mi şi mie două bilete, spune directoarea ca să încurajeze tombola.

Şi din nou se dansează. Din nou Stela dansează cu Valentin care „i-o aduce", ca şi data trecută, lui Vlad; acesta stă singur şi cam părăsit într-un colţ al sălii de dans.

— Dansează tu, îi spune el, că pe mine mă strânge un pantofi Sunt noi şi nu m-am obişnuit cu ei.

— Lasă pretextele, spune fata. Mai bine mărturiseşte că ţi s-a făcut milă de el, dacă l-ai văzut aşa de amărât... Inima ta bună ţi-a dat ghes.

În timp ce dansează, Stela spune:

— De-ar pleca odată acasă directoarea. Mi-a promis Costinaş c-o să cânte un rock.

— Dacă află directoarea, îl elimină...

— Dacă te-ar elimina pe tine, de pildă, ce-ai face?

— De ce să mă elimine?

—N-ai să faci niciodată un lucru pentru care să fii eliminat?

— Nu ştiu, spune Vlad oarecum mirat de întrebare.

— Ce părere ai tu despre pedepse şi despre constrângeri?

— Nu m-am gândit... De fapt, tu mă întrebi tot felul de lucruri la care nu m-am gândit niciodată!

— Ce părere ai de Valentin? îl întrebă fata. Aţi vrea să fiţi prieteni?

— Nu ştiu, spune Vlad. Nu m-am gândit.

— Nici nu ai avut când să te gândeşti, spune fata. Gândeşte-te acuma...

— O prietenie nu se leagă cât ai bate din palme...

— Asta e un răspuns de nota zece... Știi că dansezi bine. Ai ritm. Am să te învăț să dansezi rock. Vrei? Sau ți-e teamă?

— De ce să-mi fie teamă?

— Pentru că nu e voie. Și tu ești un băiat cuminte.

— Și tu ești o fată cuminte. Numai că...

— Numai că, ce?

— Nu știu, spune băiatul, mirat de propria lui descoperire. Parcă ai vrea tot timpul să te răfuiești cu cineva.

— Asta și vreau! spune cu toată hotărârea fata. Între timp, orchestra a trecut la un ritm ceva mai repejor.

— Îmi place să dansez cu tine, spune fata. Ai un simț al dansului extraordinar.

— M-ai lăudat prea țâre și uite că m-am pierdut cu firea, spune băiatul. Te-am călcat pe picioare.

Suntem într-o pivniță. Prin fereastra ce dă în stradă se văd picioarele trecătorilor. Picioare în bocanci, afundându-se în zăpada pufoasă. În pivniță, Vlad și Valentin taie lemne cu ferăstrăul. Stela stă cocoțată pe o stivă de lemne și citește dintr-o carte. E foarte pătrunsă de cele citite și din când în când izbucnește în râs.

— Extraordinar Hasek ăsta! spune ea. Sunt nebună după Svejk. Cum le zice de la obraz. Face pe prostul, dar, după părerea mea, e extraordinar de inteligent.

— Stela, vino să stai pe lemnul ăsta, să nu alunece, spune Valentin.

Stela se așază pe capra de lemne, citește în continuare din romanul lui Hasek. E foarte cufundată în lectură. Izbucnește din nou în râs.

— E extraordinar! spune ea referindu-se, probabil, la ultimul pasaj citit.

În aceeași pivniță, Stela îi învață pe cei doi băieți să danseze rock. Vlad învață destul de repede, totuși pare încă destul de stângaci. Fata, în timp ce dansează, improvizează, un fel de melodie rock.

— Mai bine să dansăm în curte, spune ea. E prea strâmt aici, nu mă pot desfășura.

Au ieșit în curte. Dansează de data asta cu Valentin.

— Mi-au înghețat picioarele, spune Vlad care stă de-o parte și asistă la lecția de dans. Să mergem înăuntru să ne încălzim.

Stau toți trei lipiți, de soba de teracotă fierbinte.

— V-am făcut niște clătite, spune mama lui Vlad. Cu dulceață de coacăze. Aveți grijă, să nu curgă dulceața. Să vă aduc niște farfurioare, spune ea grijulie.

Mama le aduce farfurioarele și cei trei mănâncă clătitele stând în picioare.

Făina a fost cam proastă, n-au ieșit prea grozave, se scuză mama. Săptămâna asta au adus făină albă, dar n-am avut timp să stau la coadă, spune ea.

— Sunt minunate, spune Stela. Mai primesc una?

— Sigur că da. Pentru voi le-am făcut. Am păstrat niște coacă pe când se întoarce soțul meu de la servici, să-i fac și lui.

— Vezi că te-ai mânjit cu marmeladă, îi atrage atenția Stela lui Valentin.

O dimineață de iarnă. Valentin e trezit din somn de soneria de la intrare. Suntem în încăperea lui, o odaie modestă de licean. Masa plină cu cărți unde își pregătește

zilnic lecțiile. Scaunul pe care se află hainele, câteva fotografii de familie pe pereți. În timp ce aparatul de filmat descoperă încăperea, în odaia vecină s-a produs o oarecare vânzoleală. A venit cineva. Valentin se ridică în pat. A coborât, stă pe marginea patului și ascultă. Lui Valentin i se pare, sau chiar o aude, pe mama lui plângând? Dă să iasă din încăpere, dar mama, care se află în fața ușii, îl împinge înapoi în camera lui.

— Au venit să-l ridice pe tata, îi șoptește ea cu o voce gâtuită de spaimă și părăsește încăperea, înainte ca Valentin să se dezmeticească.

Copleșit și speriat de cele auzite, Valentin rămâne înmărmurit în mijlocul încăperii, în timp ce în camera cealaltă vânzoleala continuă. Băiatul e paralizat de spaimă.

În sfârșit dă buzna în încăperea vecină. Pe jos, lucruri răvășite, un scaun răsturnat, cărți împrăștiate pe dușumea, ca după o percheziție. În mijlocul încăperii – mama, frângându-și mâinile.

— Unde sunt? strigă Valentin.

— Au plecat, spune mama cu o voce sfârșită.

Valentin aleargă la fereastră. O mașină, un „Gaz" care se pune în mișcare. Valentin aleargă afară. Mașina tocmai dispare după colțul de la capătul străzii. E o dimineață splendidă de iarnă, ninge cu niște fulgi uriași. Strada pustie peste care se așterne ninsoarea calmă – de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat – ștergând urmele roților lăsate de către „Gaz"-ul care a dispărut.

Valentin și Vlad se află într-o sală de cinematograf.

Rulează *Toată lumea caută, râde și dansează*. Sala se zguduie de râs, scenele care se petrec pe ecran sunt de

o voioșie căreia cu greu i se rezistă. În sfârșit, filmul se termină. În sală se aprind luminile. Cei doi prieteni părăsesc împreună cu ceilalți spectatori sala de cinematograf.

— Ce-i cu tine? îl întreabă Vlad, nu te-am văzut râzând în timpul filmului. A fost splendid, spune băiatul, încântat. N-am mai ras așa... trecem pe la tine să iau Povestea unui om adevărată"?...

— Nu acuma, spune Valentin și se uită în pământ. E clar că-i ascunde ceva prietenului său. Altă dată...

— Avem un ceas la dispoziție. Meditațiile la matematică încep abia la cinci. Nu văd de ce?!... spune Vlad.

— Nu putem trece pe la mine astăzi, spune Valentin ocolind privirea prietenului.

— De ce nu putem trece? întreabă mirat Vlad.

— Tata a fost arestat azi-dimineață, spune Valentin și se lasă o tăcere grea. Amândoi elevii par speriați de cele spuse de Valentin.

— N-a făcut în viața lui nici o ticăloșie. Ce-au oare cu el? întreabă Valentin.

— Trecem pe la mine, spune Vlad cu toată fermitatea. Și-o rugăm pe mama să ne facă clătite cu dulceață de coacăze. Vrei?

— Nu, spune Valentin. N-ai vrea să mai vedem filmul încă o dată? N-am putut să fiu atent. De fapt, nici nu știu despre ce era vorba în el. Poate, a doua oară... Renunțăm la meditațiile de la cinci.

Amândoi prietenii au intrat încă o dată la film. Aceleași scene pline de voioșie, de o seninătate paradisiacă, se desfășoară pe ecran. Încet, încet, Valentin – care e încă un copil – se lasă sedus de hazul întâmplărilor. La rândul

său, Vlad e cucerit de cele ce se întâmplă în film şi amândoi băieţii râd cu gura până la urechi. La un moment dat îşi amintesc de cele întâmplate, în acelaşi timp, printr-o ciudată comunicare ce are loc între ei. Se privesc ruşinaţi, stingheriţi c-au uitat atât de repede şi se opresc din râs.

— Hai să plecăm, îi şopteşte Vlad lui Valentin.

*

Librăria este arhiplină. Cetăţenii oraşului veniţi să-l vadă pe scriitorul plecat din mijlocul lor, mulţi elevi de şcoală, profesorii şi profesoarele care îi apostrofează să facă mai puţină gălăgie etc. Se instalează un microfon; cineva roagă pe cei ce stau în faţa uşii să facă loc, să nu blocheze intrarea.

Plouă tot timpul, o ploaie grea şi mohorâtă deasupra oraşului. O ploaie amestecată cu lapoviţă. Strada principală. Maşina cu Vlad, care opreşte în dreptul librăriei.

— Sper că nu am întârziat prea tare, spune Vlad în timp ce coboară din maşină.

— Oricum, trebuie să ne grăbim, să n-o lungim prea mult. La douăsprezece suntem aşteptaţi la liceul de statistică. O să-l rog pe tovarăşul profesor să fie cât mai succint, spune directorul centrului de librării, întorcându-se spre un tânăr profesor care, foarte intimidat, se pregăteşte să vorbească despre scriitorul „de pe meleagurile lui".

Şi între timp au intrat în librărie, unde sunt primiţi cu un ropot de aplauze.

Tânărul profesor şi-a început prezentarea; îl vedem prin uşa deschisă a depozitului de carte, dar nu-l auzim ce

spune; doar din când în când câte un cuvânt răzleț ajunge până la noi. În depozit, două fetișcane desfac pachetele în care se află noua carte a lui Vlad a cărei prezentare tocmai se face în librărie.

— Care e, tu, scriitorul, arată-mi-l și mie! Sau o fi chiar ăla care vorbește.

— Aiurită mai ești! Ăla care vorbește e profesorul Costinaș. Clientul nostru, ce, parcă nu-l știi! Are o „Ladă" roșie. Trece aproape zilnic pe la librărie, mă mir că nu-l cunoști. Ăla mai bătrân, cu mustață, ăla mai plinuț și în costum bleumarin, ăla e scriitorul!

— Ăla care ține mâinile la spate și se uită pe fereastră?

— Of, Doamne, lasă-mă în pace, că nu-ți mai spun nimic! Ăla de care zici tu e doctorul Mateescu. Mamoșul de la policlinică. Tu pe nimeni nu cunoști! Am spus eu că ești aiurită.

— Am să mă duc să-i cer un autograf. Soră-mea mai mică e moartă după autografe. Are unu și de la Nichita Stănescu. I l-a luat ea când a fost la noi, la Deva...

— Cel puțin acuma știi care e scriitorul?! Nu cumva să te duci la altul și să te faci de rușine... Dă-mi cuțitul tău dacă ai terminat de desfăcut, că al meu taie tare prost...

Suntem din nou în mașina care străbate strada mare a orașului. În mașină se află adjunctul cu propaganda, directorul centrului de librării, tânărul profesor, proaspăt absolvent al Facultății de Filologie (un tânăr grav și ceremonios), șoferul și Vlad.

— S-ar putea să treacă și tovarășul prim pe la liceu, dacă reușește să se elibereze de niște sarcini, spune adjunctul cu propaganda.

— N-am stabilit cum anume procedăm, spune directorul centrului de librării... Eventual, vă prezint eu și după aceea vă dau cuvântul dumneavoastră să le povestiți cum a fost pe timpul când ați fost elev...

— Nu-mi mai amintesc mare lucru, spune Vlad. Doar niște lucruri disparate și fără legătură între ele...

Aceeași sală de gimnastică, reamenajată și în mare măsură schimbată, unde odinioară se țineau întâlnirile tovărășești. Sala e arhiplină. O elevă, intimidată, a luat cuvântul.

— O primă întrebare pe care aș vrea s-o pun tovarășului scriitor: când ne va da volumul doi al romanului Însinguratele zăpezi? Pot să spun că noi, elevii, regretăm că tovarășul scriitor a abandonat un univers despre care suntem convinși că ar mai fi avut multe de spus...

Roșie la față, tremurând aproape, din pricina „îndrăznelii" de care a dat dovadă, fata se așază, înconjurată de șușotelile și foiala colegilor din jur.

La masa la care se află Vlad, flancat de conducerea școlii și de ceilalți invitați de onoare, se produce o oarecare rumoare. După care cineva din „prezidiu" se apleacă la urechea directorului. Acesta ține să ia cuvântul și să amendeze spusele, poate prea îndrăznețe și prea pline de aplomb, ale elevei.

— Nu trebuie să-l sfătuim noi pe tovarășul scriitor despre ce să scrie, spune el pe un ton plin de reproș.

— Dar nici n-am vrut asta, spune fata și e gata să plângă de intimidată ce e. Vroiam doar...

Intervine Vlad, întrerupându-l pe director:

— Întrebarea nu e lipsită de interes, spune el. Din păcate, însă, nu mă simt în stare să-ți răspund! Vezi, ca scriitor, nu știi niciodată exact care e drumul pe care trebuie să te îndrepți... Cauți tot timpul, te afli într-o continuă nesiguranță... S-ar putea la un moment dat să faci o greșeală și s-o iei într-o direcție nepotrivită, doar că îți este greu să-ți dai seama când și în ce fel ai greșit... Mă înțelegi ce vreau să spun? Aș dori, în tot cazul, să răspund la sinceritatea voastră cu aceeași sinceritate...

— Care „greșeală", tovarășe scriitor?! sare directorul școlii, încercând să repare „gafa" elevei. Dumneavoastră nu aveți dreptul, nu vă dăm voie, să vorbiți de greșeli! Ținem să vă comunicăm că noi, întregul nostru colectiv, vă urmărim cu deosebit interes activitatea literară, că în biblioteca noastră se află toate cărțile pe care le-ați scris și că le citim pe nerăsuflate. Ne-am propus chiar – cenaclul de literatură română împreună cu conducerea școlii – să organizăm un simpozion având drept temă literatura dumneavoastră. O elevă din clasa a zecea B va prezenta un referat cu tema... Bunea Eugenia, spune te rog tovarășului scriitor titlul exact al lucrării.

— Natura în proza lui Vlad C....

— Exact, spune profesoara de română. Despre măestria cu care evocați frumusețile patriei noastre. La fel ca Sadoveanu și George Coșbuc, spune ea. Apoi, cu un zâmbet larg și ceremonios i se adresează lui Vlad. Acum poate ne spuneți câteva cuvinte despre anii când ați fost elev al liceului nostru. Vă rugam, tovarășe scriitor, să vă depănați amintirile...

Coridoarele liceului. Vlad, însoțit de cadre didactice; unii elevi mai curajoși cer autografe pe caietele de școală etc. Un bărbat într-un cojoc de piele, un bărbat înalt și bine făcut, se apropie de Vlad.

— Nu aveți de unde să mă cunoașteți, spune bărbatul și-i întinde mâna lui Vlad. Mă cheamă Cristian Manoliu. Sunt soțul Mihaelei...

— Care Mihaela? întreabă Vlad, neamintindu-și, pe moment, despre cine e vorba.

— Ați fost colegi de liceu. Și prieteni buni. Cel puțin așa susține ea... Ea e medic. Are două operații în dimineața asta și nu a putut veni la întâlnire. Am venit în schimb eu. Am primit sarcina să vă invit pe la noi. Poate vă faceți puțin timp... De fapt, mărturisește bărbatul, am venit cu mașina să vă răpesc chiar acuma...

*

Coridorul unui spital. O soră se oprește și îi spune Stelei:

— Domnul doctor e în camera de gardă.

Pe lângă fată, pe un cărucior, un bolnav e dus spre camera de operație. Fata, ușor intimidată, se dă la o parte, îi face loc să treacă.

Bate la ușa camerei de gardă.

— Intră, se aude vocea doctorului Coman.

— Ți-am adus niște garoafe, tată, îi spune fata de cum intră în încăpere. Apoi umple un pahar care se află pe masă cu apă de la chiuvetă și așază florile în pahar.

— Arăți tare obosit, îi spune ea cercetându-și tatăl cu o privire critică.

— Am avut mult de lucru în ultimul timp. Și nici nu dorm prea bine noaptea, îi spune doctorul fetei. La noi, întreabă el, care sunt noutățile?

— Mama e însărcinată, spune fata cu indiferență, pe un ton alb. O să am în curând un frățior.

Doctorul, auzind vestea, e tulburat, dar încearcă să-și ascundă tulburarea. Se lasă o tăcere destul de penibilă. Fata încearcă să o umple.

— El, spune Stela, e mai tot timpul pe teren. Are mari probleme cu colectivizarea. Aseară, în timp ce cinam – mama îi spunea una-alta – a adormit. Mama a început să tragă de el, să-l trezească.

— Și tu, o întrerupe doctorul care suportă cu greu amănuntele date de fiica lui, ai mai luat vreo notă proastă?...

— O singură dată în viața mea am încasat un patru la matematică. Și îmi scoți mereu ochii cu chestia asta...

— Vezi că ți-am adus niște fleacuri de la București. Dacă mai ai timp, treci acuma să ți le iei. Le-am pus toate pe masa din bucătărie.

Stela străbate un coridor „comun" într-o casă veche care a fost odinioară foarte frumoasă, dar care în momentul de față e destul de prost întreținută. O femeie în vârstă care și-a dat pe față cu gălbenuș de ou, ca să-și îngrijească tenul, vecina de apartament a doctorului, o întreabă pe fată:

— Sper că n-ai lăsat poarta deschisă?... De când cu pisica vecinilor trebuie să fiu mereu atentă, se plânge ea.

Stela descuie ușa la apartament. Intră. Dezordinea domnește peste tot, așa cum se întâmplă aproape întotdeauna când un bărbat e singur. Pe masa din bucătărie, un pulover nou din lână angora, un stilou, o fustă plisată etc. Fata se

uită pe rând la fiecare. Apoi încearcă să facă puțină ordine, punând lucrurile, aruncate peste tot pe marginea scaunelor, pe pat, unele chiar pe jos, la locul lor. Pe masa din dormitor sunt împrăștiate mai multe fotografii. Stela se uită la ele cu atenție. Sunt părinții ei, înainte de a se despărți. Par a fi fericiți împreună. Într-o fotografie sunt amândoi într-o curte cu meri înfloriți. Mama râde ținându-se cu o mână de tulpina subțire a unui cireș tânăr, iar doctorul, în spatele ei, apleacă creanga cireșului cu o mână. Într-o altă fotografie merg amândoi pe șina căii ferate și, ca să-și păstreze echilibrul, se țin de mână. Sunt și alte fotografii asemănătoare. Fata le adună și le pune în pupitrul de la masă. Rămâne o clipă pe gânduri, apoi își revine și continuă să facă ordine în încăperea tatălui ei. Pe noptiera de lângă pat, descoperă o carte. Se așază pe pat și începe să citească.

Stela s-a întors acasă.

— Sst! Încet. Taică-tu a lucrat la raport toată noaptea și e frânt de oboseală, spune mama, o femeie frumoasă.

— Nu e tatăl meu! își înfruntă Stela mama.

—Va trebui să te obișnuiești să-i spui așa. Ce rost are să-l jignești? Se poartă frumos cu tine, are atâta răbdare și tact, iar tu ești mereu țâfnoasă, se plânge mama Stelei și ochii i se umplu de lacrimi.

În fața lacrimilor și a imputărilor, se pare nu lipsite de temei, inima fetei se înmoaie.

— Iartă-mă, mamă, spune ea în șoaptă. Dar nu știu ce-i cu mine. Simt că nu mă pot purta altfel.

— Pentru că nu faci nici un efort să te corectezi, îi spune mama pe un ton didactic.

Stela trece prin sufrageria cufundată în întuneric, unde, pe o canapea, un bărbat cam grăsuț, cu un început de chelie, e cufundat în somn. Se oprește la o oarecare distanță și se uită o vreme la el, apoi părăsește încăperea.

O ședință UTM a elevilor din clasele a IX-a. Printre elevi îi descoperim pe Stela, Vlad și Valentin. O elevă cu codițe, cam neglijent împletite, cu ochelari și cu chip destul de șters – aceeași care făcea „ordine" la întrunirea tovărășească, dintr-o secvență anterioară, vorbește cu multă însuflețire.

— După părerea mea, s-au cântat prea multe osanale unuia și altuia și s-a vorbit mult prea puțin în mod autocritic!

— Ia să te văd pe tine ce fel de autocritică ai să-ți faci! sare Stela cu gura și-și privește provocator colega.

— Nu-i vorba numai de mine, ci de noi toți! Avem lipsuri sau nu avem?! După părerea mea obiectivă, avem și nu e principial să le ascundem după degete, să le cocoloșim, să dăm dovadă de o mentalitate greșită, mic-burgheză. Ori de câte ori sună, întârziem să intrăm în clasă, mai ales băieții, dar nici noi, fetele, pot spune, cu toată sinceritatea ce mă caracterizează, că nu suntem mult mai bune. Mai ales Popescu Dorina, a sunat – și încă de când – dar ea nici nu aude, stă pe coridor de vorbă cu Sferdeanu Eugen dintr-a zecea. Și când un coleg sau o colegă îi atrage atenția, în loc să-și însușească critica, scoate limba. Mă și mir că Sferdeanu Eugen...

— Fără atacuri la persoană, sare Stela cu gura.

— Eu nu atac pe nimeni, spune fata. Dacă tovarășa Coman Stela nu este pătrunsă de rolul pozitiv al criticii, dacă are un slab nivel ideologic și politic...

— Şi asta ce faci tu acuma, nu se cheamă atac? o întrerupe un alt coleg, sărind în ajutorul fetei.

— Nu, spune fata pe un ton imperturbabil. Şi nici intimidată nu mă las, aşa să ştii tu! Singura mea dorinţă e să se spună despre clasa noastră că-i o clasă model.

— Şi ce ai tu împotrivă dacă fetele stau pe coridor de vorbă cu băieţii? Ce-i rău în asta?! sare un alt băiat.

— Se ştie că prietenia – şi chiar dragoastea – sunt sentimente care îl înalţă pe om, dar nu după ce a sunat! spune fata pe un ton categoric. Şi mai e o problemă, tovarăşi, nu se lasă ea cu una cu două. Problema unor colegi ai noştri al căror comportament exterior, a căror ţinută vestimentară, dar mai ales freza, nu corespund nici pe departe condiţiei de elev într-o şcoală nouă! Mă refer la băieţi, chiar dacă şi noi, fetele, în treacăt fie spus, uităm câteodată să ne punem cordeluţa cerută de regulament; băieţii în ultima vreme arborează o freză, ce să mai vorbim, zici că vin din Patagonia, ceva de-a dreptul inadmisibil! A spus tovarăşa directoare – sau n-a spus – că e interzisă în şcoala noastră „creasta de cocoş"?! A spus! Şi atunci, mă rog frumos, de ce Cristescu Lucian, Dobrescu Mihai, Marcaş Aurel nu ţin cont de hotărârea direcţiunii?! întreabă ea şi ochelarii cu dioptrii multe aruncă parcă scântei. De noul nostru coleg, spune ea întorcându-se spre Vlad, nici nu mai vorbesc! Nu ştiu cum o fi la şcoala de la care a venit, dar să ştie că la şcoala noastră o asemenea „creastă de cocoş" nu poate trezi decât indignarea cinstită a noilor lui colegi care spun un nu hotărât şi ferm cosmopolitismului, de orice natură ar fi el!

Intră dirigintele clasei, un profesor cu părul alb, care îi face semn să continue.

— Tocmai vorbeam, tovarăşe diriginte, se întoarce ea spre acesta, care şi-a ocupat un loc în ultima bancă, de unde are de gând să urmărească desfăşurarea şedinţei, despre unele manifestări cosmopolite a unor colegi ai noştri...

— Vlad nu are „creastă de cocoş", cum spui tu, sare Stela, care nu pare a fi intimidată de torentul demagogic al fetei cu ochelari. Aşa are el părul, creţ şi foarte des, ce vrei să facă băiatu?!

— Degeaba îi iei apărarea! „Creasta de cocoş" o recunoaşte oricine! Se vede de la o poştă!

— Înseamnă că eşti chioară şi nu vezi bine!

— Unde mă aflu?! întreabă mirat un delegat dintr-o clasă mai mare şi din conducerea organizaţiei UTM pe şcoală. În parlamentul englez, unde fiecare vorbeşte după cum îl taie capul?! Tovarăşa Mihăileanu s-a înscris la cuvânt, are dreptul să-şi susţină punctul de vedere! Noi nu punem pumnul la nimeni în gură. Continuă, tovarăşa Mihăileanu. Şi scuză-ne, te rog, dacă te-am întrerupt într-un mod neprincipial...

— Propun, spune fata cu ochelari, să-şi tundă până luni, când avem dirigenţie, creasta de cocoş. Să ne luăm angajamentul, aici, în faţa tovarăşului diriginte, că vom duce la îndeplinire hotărârea luată...

Pe un scaun, în mijlocul încăperii, Vlad arată de parcă s-ar pregăti pentru supliciu. În faţa lui se află Stela cu o maşină de tuns în mână.

— Mai gândeşte-te puţin, îl roagă fata. Mai mare păcatul să renunţi la un asemenea păr!

— Ce să mai discutăm! spune băiatul cu o voce moale, dar încercând să arate foarte ferm. Dacă m-am hotărât, gata, n-avem la ce s-o mai tărăgănăm atât.

— În definitiv, nici nu merită încuiata aia de Mihăileanu un asemenea sacrificiu, spune Stela oftând.

— Dă-i drumul odată, spune băiatul din ce în ce mai ferm. Dacă nu, mă duc la frizer, o amenință el.

— Cum vrei tu, spune Stela și cu un gest brutal vâră mașina de tuns în părul buclat al băiatului.

— Auleo, spune băiatul. Nu trage așa, că mă doare! Fii mai atentă.

— E proastă mașina, se scuză fata. Nu mă prea descurc cu ea. În părul băiatului apare prima „cărare", nu tocmai dreaptă.

Jos, la picioarele lui, zac buclele blonde.

— Ai o ceafă foarte caraghioasă, spune fata și începe să râdă. Apoi tace, e din ce în ce mai concentrată, prinsă de ceea ce face.

— Nu mai taie mașina, spune fata înciudată. Nu înaintează defel. Uită-te și tu, merge în gol!

Capul băiatului e plin de „cărări" în toate direcțiile.

— Și ce vrei să fac! strigă băiatul. Nu cumva ai de gând să mă lași așa?!

— Să încercăm s-o reparăm, spune fata. Cred că lipsește un șurub. Am impresia că l-am auzit când a căzut.

Amândoi încep să caute pe covor, pe sub pat.

— L-am găsit, spune băiatul triumfător. Asta trebuie să fie.

— Să vedem acuma cum îl pui la loc! spune fata speriată. Habar nu am de unde a picat.

Băiatul îi ia mașina de tuns și încearcă s-o repare.

—Uite că merge, spune Vlad și se aude într-adevăr țăcănitul specific mașinii de tuns părul.

— Daca am început un lucru, trebuie să-l şi terminăm, spune fata oftând, pentru că se pare că nu-i vine prea uşor să ducă până la capăt sarcina pe care şi-a asumat-o.

Tuns chilug – o tunsoare nu tocmai reuşită, de vreme ce a fost realizată de un „neprofesionist" – capul lui Vlad arată într-adevăr jalnic. Se priveşte într-o oglindă care se află în încăpere – suntem în camera Stelei –, la început nici nu se recunoaşte, apoi, când îşi dă seama că în oglindă se reflectă de fapt propriul său chip, face o mutră de-a dreptul înspăimântată.

— Mamă Doamne, cât sunt de urât! spune el cu vădită neplăcere.

— Oricum, ai ochi frumoşi, spune fata ca să-l consoleze.

— Mulţumesc, spune Vlad. Eşti foarte drăguţă.

— Au fost poeţi şi mai urâţi decât tine, spune fata pe acelaşi ton consolator. Leopardi, de pildă, dacă nu mă înşel era şchiop...

— ...Şi Baudelaire a murit de sifilis, adaugă băiatul. Şi ce-i cu asta? Aşa consolare, spune el cu amărăciune, strâmbându-se în oglindă în fel şi chip. Mersi frumos!...

— Ce mutră o să facă mâine la şcoală Mihăileasca, spune fata şi izbucneşte în râs.

Şi, brusc, Vlad uită de urâţenia propriului său chip reflectat în oglinda necruţătoare, se însufleţeşte, e cuprins de încântare gândindu-se la reacţia colegilor.

– Dacă ar pricepe măcar, spune înciudată Stela. Dacă ar înţelege şi încuiata aia de Mihăileanu semnificaţia, ca să zic aşa, a gestului, spune oftând fata. Dar ea n-o să priceapă nimic, o să fie bucuroasă că te-ai tuns şi cu asta basta! Nici

nu merita, zău aşa, spune ea şi-i trece tot atât de brusc tot cheful şi toată însufleţirea.

*

La şcoală, în cancelarie. Directoarea şi profesorul de limba şi literatura română în faţa cărora se află Vlad, al cărui cap, tuns chilug, e cercetat cu toată atenţia de către cei doi profesori.

— Cine te-a ciopârţit, măi băiatule, în halul ăsta? întreabă întristat profesorul de română. Cine a fost frizerul, ca să zic aşa, pe ce mână ai încăput?! Tu te-ai uitat în oglindă, ai văzut cum arăţi?

— M-am uitat, spune băiatul ocolind privirea profesorului.

— Şi ce părere ai? întreabă profesorul.

— Mie îmi place, spune Vlad continuând să-i ocolească privirea.

— Dar nouă nu ne place, sare înfuriată directoarea şcolii, ca un elev al şcolii noastre să arate ca un puşcăriaş! S-a strâns toată şcoala în jurul tău, ca la panoramă! Mie să nu-mi faci pe clovnul, m-ai auzit! strigă ea, furioasă, la Vlad.

— Lăsaţi, tovarăşa directoare, spune cu mult calm profesorul de limba română. Mai bine să aflăm motivul, nu-i aşa, pentru care s-a tuns.

— M-au criticat la şedinţă, spune Vlad uitându-se în pământ, că port „creastă de cocoş". Ori nu-i adevărat, tovarăşe profesor. Am părul creţ şi din pricina asta...

— Bine, spune profesorul cu acelaşi calm imperturbabil. Acum du-te în clasă, că a sunat cam de mult. Ce oră aveţi?

— Cu dumneavoastră, spune Vlad. Română...

— Bine. Du-te, că vin și eu imediat.

Profesorul de română e un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu ochelari fumurii, îmbrăcat într-un costum gri, bine croit. După plecarea elevului, directoarea îi spune:

— Sunteți prea indulgent cu ei, tovarășe profesor. E clar că s-a tuns ca să protesteze împotriva hotărârii – pe care de altfel o aprob și o consider cât se poate de principială – colegilor lui.

— E cel mai bun elev al meu, tovarășa directoare. Un băiat deosebit de inteligent și talentat. Scrie poezii. Și e foarte liniștit și retras. Nu cred să...

— Dar despre creasta de cocoș ce părere aveți?

—Pentru mine, mult mai important e să știu ce-i în capul elevilor mei, decât ce au deasupra...

— Trebuie să veghem, tovarășe profesor. E de datoria noastră să ne opunem...

— Îl pregătesc pentru olimpiadă, o întrerupe, calm, imperturbabil, profesorul de română. Îmi pun mari speranțe în el. Sper să ajungem până la faza pe țară... A citit enorm și are un stil deja format. Pare un puști când te uiți la el, dar, oricum, tovarășa directoare, nu trebuie să ne luăm numai după aparențe... De cele mai multe ori sunt înșelătoare...

— Dumneata, tovarășe profesor, spune directoarea oftând, de fapt profund nemulțumită, ești un original... Ai noroc cu mine, că mai închid ochii. Nu dau importanță și nu fac caz, te las cu ale dumitale, altfel nu știu ce s-ar întâmpla. Ce-ți trece prin cap, aia faci...

— Tot ceea ce îmi trece prin cap, cum spuneți dumneavoastră, spune cu mult calm și cu demnitate profesorul, e spre binele elevilor mei. În privința asta, cred că nu aveți nimic să-mi imputați.

— Parcă de ei E vorba! se înfurie profesoara. Apoi brusc își revine, dându-și seama că fraza ei nu sună tocmai bine. Sau dacă vreți, chiar de ei! Ieri am făcut un control la clasa unde sunteți diriginte. Zece din elevele din clasă nu purtau cordeluță! Știți ce mi-au spus când le-am făcut observațiile: „Tovarășul diriginte nu ne pretinde!" Ori circulara direcțiunii e clară și n-am dat-o de capul nostru, tovarășu Hagiu, avem și noi indicații de sus, în acest sens. (Pe un ton mai calm.) Vedeți? Și când vă spun că sunteți un original, vă supărati pe mine! Spuneți și dumneavoastră dacă nu am dreptate?... termină ea pe un ton, de data asta, foarte prietenos și în același timp ușor lingușitor. Vrea să fie cu toată lumea bine, nu vrea să-și facă dușmani printre profesori...

Acasă la Valentin. E încă foarte de dimineață, prin ferestrele încăperii în care doarme băiatul se strecoară zorii tulburi. Valentin se trezește și rămâne nemișcat în pat. În odaia vecină se aude plânsul cuiva. E un plâns monoton și aproape uniform, ca un fel de litanie, a unei femei care nu se poate împăca, și nici nu vrea să se împace, cu suferința. Valentin ascultă, încordat, se scoală și stă un timp pe marginea patului continuând să asculte. Pe perete, o fotografie: mama (femeia care plânge în odaia alăturată), tatăl (care a fost arestat din motive „politice" necunoscute lui Valentin, doar cu o săptămână În urmă) și Valentin, elev în primele clase, într-un costum de marinar, stă fericit între cei doi părinți. Valentin se scoală, se îmbracă atent să nu facă nici cel mai mic zgomot și în vârful picioarelor părăsește încăperea, se duce în bucătărie, Îl vedem aprinzând focul, lemnele ude nu prea vor să ardă, apoi, după ce focul se aprinde, pune pe plită

o oală mare plină cu apă. În bucătărie se află o pompă de apă, manuală, și Valentin umple o găleată cu apă, își toarnă apă în ligheanul care se află în dreptul ferestrei, se spală pe obraz, apoi se spală pe dinți și în tot acest timp plânsul femeii din odaia alăturată continuă să se audă, monoton și uniform. Valentin simte că nu mai poate suporta. Se așază la masă și-și astupă urechile cu amândouă mâinile. Plânsul încetează brusc. Rămâne un timp așa, apoi iese pe terasa din spatele casei. Dimineața de sfârșit de martie e friguroasă. Zgribulindu-se de frig, Valentin coboară în mica grădină ce se află în prelungirea terasei. Se lasă pe vine și urmărește răsadurile de flori, abia ieșite.

În aceeași grădină se află Valentin, Vlad și Stela.

Fata stă pe buturugă și citește din *Nerantsula* de Panait Istrati. Băieții, înarmați fiecare cu câte o lopată, sapă de zor.

— Auleo, cum ții lopata aia, spune fata amuzându-se grozav și arătând spre Vlad. Spune drept dacă ai mai pus mâna în viața ta pe o lopată până acum! N-am mai văzut de când sunt un tip mai neajutorat. Uită-te numai cât ai săpat tu și cât a săpat Valentin, îl provoacă ea arătând spre lotul săpat de prietenul lui, cel puțin dublu decât al său... Și ce-ai mai transpirat! Roagă-l pe Valentin să-ți dea o altă cămașă, altfel te îmbolnăvești dacă nu ți-o schimbi imediat.

— S-a încălzit foarte tare, spune Vlad. Pot foarte bine să stau și fără cămașă.

Își scoate cămașa și o atârnă de creanga unui cireș, să se usuce.

— Ai să răcești, spune Valentin oprindu-se din lucru. Ia puloverul meu, deocamdată, până mă duc să-ți aduc ceva să pui pe tine, spune băiatul, arătând spre puloverul atârnat de crengile aceluiași cireș.

Valentin pleacă să-i aducă o cămașă. Vlad ia puloverul și se așază jos, pe marginea răzorului, să se odihnească puțin.

— Despre ce e vorba? întreabă el arătând spre carte. N-am citit nimic din Panait Istrati. Nu știu cum scrie. Am citit, în schimb, mi l-a dat tovarășul profesor Hagiu să-l citesc, un studiu al lui Sanielevici despre Istrati și Sadoveanu. Oricât a încercat Sanielevici să tragă spuza spre Istrati, tot nu m-a convins c-ar fi mai mare decât Sadoveanu.

— E vorba despre o fată ciudată, o ființă extraordinară, pe care o cheamă Nerantsula.

— Te pomenești că-ți seamănă? spune băiatul râzând.

— Nu, nu-mi seamănă, spune fata pe un ton categoric. Nici nu vreau să-mi semene. Pentru nimic în lume! A avut un destin îngrozitor. N-are rost să-ți povestesc. După ce-o termin și nici nu mai am mult, am să ți-o dau s-o citești.

Valentin s-a întors cu o cămașă pe care i-o aruncă lui Vlad. Valentin e mult mai înalt și mai solid și cămașa atârnă pe trupul subțirel și slăbuț al lui Vlad.

— Sunt doi prieteni în carte, povestește Stela, care o iubesc amândoi pe Nerantsula. E partea care mi-a plăcut cel mai mult.

— Păi și noi suntem îndrăgostiți de tine, nu-i așa, Vlad? spune Valentin mai în glumă, mai în serios, și-i face cu ochiul prietenului său.

Vlad se face roșu la chip și, fâstâcit, se apucă din nou de săpat.

— Te pomenești că nu vrei să recunoști?! îl tachinează prietenul și face mustrător cu degetul.

— Degeaba mă iubiți dacă eu nu vă iubesc, spune fata făcând pe capricioasa.

— Ţi-am spus eu că o să şi-o ia în cap, spune Valentin pe acelaşi ton. Îi întinzi un deget şi ea îţi apucă toată mâna.

*

Şi iată şi „surpriza", o întâlnire cu o fostă colegă de liceu, pe care eroul nostru se pare că a cam uitat-o. Ne putem da seama de acest lucru urmărindu-i buimăceala ce i se citeşte pe faţă în clipa în care fosta lui colegă – (care nu mai aduce, bineînţeles, defel cu „cerberul" de la intrarea „întrunirilor" tovărăşeşti de sâmbătă seara şi nici cu fata care perora cu o atât de mare însufleţire împotriva „crestei de cocoş" – se precipită spre el, emoţionată şi fericită, – o astfel de întâlnire este, nu-i aşa, tulburătoare – îl ia în braţe şi un torent de cuvinte se revarsă asupra scriitorului.

— Prin urmare, ţi-ai amintit şi de noi, amărâţii, spune ea, cercetându-l prin ochelari – nu ne-ai uitat chiar de tot. Totuşi, nu pot să nu-ţi spun de la obraz – doar am fost colegi, am tot dreptul să te muştruluiesc! – că aşa ceva nu se face: să nu treci prin oraşul în care sensibilitatea şi talentul tău s-au modelat – scuză-mi exprimarea cam preţioasă – să ne întorci pur şi simplu spatele! Ce ţi-am făcut, dragul meu, că te-ai supărat pe noi?!

Apoi, întorcându-se spre ceilalţi, – pentru că ne aflăm (abia acum descoperim locul şi ambianţa) într-o foarte elegantă încăpere cu mobilă stil, unde s-au adunat mai mulţi prieteni de-ai gazdei să-l vadă şi să-l cunoască pe celebrul scriitor, (aceştia urmăresc cu toţii, unii cu un pahar în mână, sau cu o farfurioară pe care se află tot felul de aperitive, scena, emoţionanta scenă a întâlnirii dintre foştii colegi) – întorcându-se, deci, spre ceilalţi, le spune amuzată

de stânjeneala eroului nostru – care nici după ce s-a ținut discursul respectiv nu-și recunoaște colega – (E adevărat că și ea s-a schimbat mult, nu mai e, nici pomeneală de așa ceva, o fetiță urâțică, slăbuță și cu ochelari, cu codițe roșcate! Chiar dacă nu a devenit ceea ce se cheamă o femeie frumoasă, dă dovada unei deosebite distincții și eleganțe, o eleganță, e adevărat, ușor excentrică și nonconformistă: rochia poate cam prea tinerească, cu flori și foarte multe volănașe, pe un trup planturos de femeie care se ține încă bine, multe bijuterii, totul de aur, însă nimic fals, iar codițele roșcate de odinioară s-au transformat într-un coc impunător. Toate acestea le cercetează Vlad. făcând eforturi ca să-și amintească, eforturi zadarnice, pentru că din ceața amintirilor fata cu codițe roșcate de șoricel nu-i apare înaintea ochilor, spunându-i „eu sunt, nu-ți bate capul atâta ca să-ți aduci aminte..."). Se întoarce deci spre invitații ei și, arborând o mină dezinvoltă și foarte mondenă, le spune: – „Tot așa a rămas! Tot așa de zăpăcit și aiurit cum era și în liceu! S-a îngrășat, a făcut burtică – e firesc, de altfel, toți ne-am schimbat, nici unul dintre noi nu mai e cel care a fost odinioară! – dar firea i-a rămas neschimbată! Așa se fâstâcea, fix așa ca acuma, când îl scotea Chioreanu la tablă și-i dădea să rezolve o problemă de trigonometrie... N-ai să spui acuma că ai fost bun la trigonometrie!?... Ei, m-ai recunoscut? Sau e necesar să mă prezint?! Mihaela... spune gazda și face o pauză lungă, privindu-și invitatul drept în ochi, ajutându-l să-și aducă aminte: Ei... Mihaela... "

— Mihăileanu! Tu ești? Nu se poate! spune Vlad mirat. Iartă-mă, au trecut ceva ani, era normal...

— V-am frecat destul ridichea pe la ședințe, cum era să mă uiți, spune fosta colegă, eleganta și dezinvolta

doamnă, și izbucnește în râs. Bine, acuma, de vreme ce „ne-am recunoscut", să-ți fac prezentările. Pe ei n-ai de unde să-i cunoști. Și gazda începe să-și prezinte pe rând invitații:

— Doctorul Poenaru, spune ea, directorul spitalului de copii, tovarășul Motoc, director adjunct la întreprinderea forestieră „Avântul", soția tovarășului Motoc, doctorul Cerneț, stomatolog și burlac înrăit, inginerul Fărcașu de la uzina termică, doamna asta tânără și drăguță e nevasta lui, ca să vezi pe ce bucățică a pus mâna, ticălosul, spune ea și-i face cu degetul... Și prezentările continuă...

Stau cu toții în jurul mesei din sufragerie. Mare animație. Vlad stă lângă fosta lui colegă. Aceasta îi vorbește tot timpul, făcându-i de fapt biografia din momentul în care – după terminarea liceului – viața i-a despărțit.

— M-am măritat în ultimul an de facultate, spune ea, cu un economist. Din păcate, căsătoria n-a prea mers, după trei ani ne-am despărțit. Lucra în comerțul exterior și un an am stat la Bruxelles. Ai fost în Belgia sau Olanda?

— Nu, spune Vlad ușor încurcat. Nu sunt un om prea călătorit.

— Trebuie să vezi Amsterdamul, neapărat! îi poruncește colega. Și orășelele alea fermecătoare pe care le regăsești peste tot în pictura flamandă: Bruggul, Delftul, Harlemul! Bruggul mai ales e ceva de-a dreptul extraordinar! În sfârșit, ne-am despărțit, el nu s-a recăsătorit nici acuma; între timp am aflat că s-a apucat de băut, nu l-au mai trimis în străinătate, s-a cam dat la fund, treaba lui, n-am nici o vină, s-a purtat cu mine îngrozitor, dar nu-l urăsc, mă cunoști doar, nu pot să-i port cuiva pică... Am fost însă o ființă norocoasă, la un curs de reciclare, nici nu eram bine divorțată, l-am întâlnit pe Cristian, și arată spre soțul care

se află la masă lângă ea (un bărbat înalt, brunet, aducând cu un urs; fosta colegă a lui Vlad îl mângâie uşor pe faţă în timp ce vorbeşte şi se lipeşte, felină şi foarte drăgăstoasă, de el). Dragoste mare, ce să-ţi povestesc, un adevărat „coup de foudre", cum spun franţujii. În două săptămâni am fost căsătoriţi... Pot să mă laud că am un soţ minunat.

— Draga mea, o întrerupe una din invitate, dar l-ai acaparat pe scriitorul nostru într-un asemenea hal că nimeni nu mai poate să-l abordeze! Ardem de curiozitate să aflăm ce carte ne mai dă, la ce scrie... Cum de nu v-aţi exersat condeiul şi în cinematografie? întreabă distinsa invitată...

— Parcă nu ştii cum e în cinematografie?! o corectează unul din invitaţi. Pătrunzi greu... Am un prieten, economist de profesie, care a scris şi el un scenariu, după părerea mea foarte reuşit...

— Ei, una e un necunoscut, care vine aşa, tam-nesam, cu un scenariu şi cu totul altceva un scriitor de prestigiu, cum e oaspetele nostru... Ce părere aveţi despre filmele lui Fellini? V-a plăcut *Opt şi jumătate*! Mie, vă spun drept, mi s-a părut destul de complicat... N-am înţeles, de pildă...

— Dar bine, o întrerupe gazda, văd că tu vrei să-i iei un adevărat interviu! Vă rog să nu-mi obosiţi oaspetele cu o mie de întrebări! Trebuie să facem tot ce ne stă în puteri ca să-l destindem, nu să-i împuiem capul cu necazurile noastre. Şi aşa îmi închipui că-i destul de stresat.

— Mă mir că suportaţi oraşul, spune un alt invitat. Eu, de câte ori mă duc în delegaţie la Bucureşti, mă credeţi că seara greu mă mai ţin pe picioare de oboseală! Abia aştept să mă întorc acasă.

S-a făcut târziu. O parte din invitați au plecat. Au rămas, probabil, doar intimii familiei. O pereche, ceva mai tânără, încearcă să danseze, cam fără chef. Cineva ghicește în cafea.

— Ghicește-i, te rog, și lui Vlad. Să vedem dacă o să aibă sau n-o să aibă succes cu noul lui roman. O să-l laude sau n-o să-l laude critica, spune gazda, fosta colegă cu codițe roșcate. Ce faci cu criticii ăia de te laudă atât?! întreabă ea prefăcut sastisită. Ce le-ai dat, cu ce i-ai cumpărat?!

— Ca autor, niciodată nu ți se pare că te-au lăudat chiar destul, spune Vlad pe jumătate sincer, pe jumătate în glumă.

În timp ce „ghicitoarea" i se uită în cafea, fosta colegă își amintește – atmosfera care s-a creat, intimă și ușor obosită, e parcă prielnică aducerilor-aminte și mărturisirilor – anii de școală:

— Da, ai putea scrie despre noi, spune ea ușor visătoare. Cât eram de puri, cu ce pasiune trăiam fiecare lozincă a acelor timpuri! Adeseori mă gândesc cu nostalgie la exaltarea de atunci și o regret, nu pot să nu o regret! A fost ceva frumos, cu adevărat înălțător!.. Ce vrei, dragă, i se adresează ea unuia mai tânăr, ăsta a fost momentu... Nimeni nu ne poate însă suspecta... Am crezut în toate frazele alea patetice, noi înșine eram foarte tineri și nevinovați. Spune-le tu dacă n-am fost așa, i se adresează ea lui Vlad... Totuși, n-am să te iert, spune ea fără să-i aștepte răspunsul, că n-ai scris nici măcar un rând despre noi, despre romantismul nostru de atunci...

— Știi că Valentin a murit? o întreabă Vlad întrerupându-i exaltatu-i debit verbal.

— Da, a fost un accident îngrozitor!... Am aflat, cum să nu aflu... A fost o imprudență pentru care nefericitul a plătit cu viața.

— A fost cel mai bun prieten al meu în anii ăia despre care vorbești tu, spune Vlad.

— De ce nu scrii despre el? întreabă colega, bucuroasă că i-a găsit un subiect. Vezi că-i bine să mai stai din când în când de vorbă și cu foștii colegi? Să nu-i ignori, așa cum ai făcut tu până acuma!... Nu, nu-l iert. Mă cunoașteți doar, la mine ce-i în gușă-i și-n căpușă... Ce-ați zice acum, schimbă ea vorba, de un whisky-uleț micuț? Am mai păstrat puțin pentru ocazii, așa, pe fundul sticlei..: și scoate dintr-un bufet o sticlă de whisky golită pe jumătate. În timp ce pune băutura în pahare, se aude soneria. Mirată – la o asemenea oră târzie cine ar putea suna? – părăsește încăperea. După câteva secunde se întoarce – între timp, ghicitoarea de cafea îi arată lui Vlad ceva pe fundul ceștii – și se adresează soțului. Pare stânjenită și plictisită de oaspetele inoportun, picat în miez de noapte.

— Mircea Voinea, spune ea adresându-se soțului. A aflat că Vlad e în vizită la noi și vrea să-l vadă cu orice preț! Zice că are nu știu ce lucru important să-i spună... Bineînțeles că e și acuma băut... Nu chiar așa să nu te poți înțelege cu el, dar oricum miroase de la o poștă... și face un gest deznădăjduit cu amândouă mâinile.

— Invită-l înăuntru, dragă, spune soțul, ușor enervat de ezitările și modul de a trata lucrurile al soției sale. Îl lași să aștepte la ușă... Nu se face...

— Dar bineînțeles că l-am invitat! spune ea, panicată și stingherită în continuare. Numai că nu vrea să intre... Zice că are ceva de discutat cu Vlad, numai între patru ochi...

Ceva important... Ceva foarte secret... Mircea Voinea, spune ea, întorcându-se spre Vlad. Sper că îți amintești de el...

— Cum să nu-mi amintesc! spune Vlad. Fizicianul nostru... Mai ții minte când era să arunce în aer laboratorul lui moș Birău! S-a făcut o fumăraie de nedescris, au vrut să-l elimine, dar până la urmă tot moș Birău i-a luat apărarea și l-a scăpat... Să mergem, atunci, dacă spui că nu vrea să intre.

*

În bucătărie. Mircea Voinea e un bărbat slab, uscat, și care pare mult mai tânăr. Are ceva în el de adolescent întârziat.

— Uite, ți l-am adus, spune colega. Să mai zici că nu sunt femeie de treabă!

— Te-ai schimbat, bătrâne, spune Mircea Voinea întinzându-i mâna lui Vlad. Dacă te vedeam pe stradă și nu mi-ar fi spus cineva că ești tu, nu te mai recunoșteam...

— Tu în schimb ești neschimbat, îi spune Vlad.

— Așa-i, spune Mircea Voinea. Alcoolul conservă...

— Vă las cu secretele voastre, spune gazda. Să vă aduc un piculeț de whisky.

— Excelentă idee, spune Mircea Voinea.

— N-ai să crezi, spune Mircea Voinea – (între timp, femeia a dispărut, ca să apară din nou cu două pahare de whisky, apoi se retrage discretă) – dar ți-am citit toate cărțile. De când m-au lăsat ambițiile profesionale – aveam tot felul de prostii în cap, îmi pusesem în gând să devin savant, nici mai mult, nici mai puțin! – m-am apucat de citit. Sunt o adevărată bibliotecă ambulantă... Cărțile tale, ce să mai vorbesc... Pot să spun acuma o părere modestă, de simplu cititor?

— Spune, bătrâne, te ascult... Nu-i rău whisky-ul ăsta, ce părere ai?

— Îmi place că nu minți... În literatură, cine minte e un om pierdut, terminat... Cărțile le-am citit, îți mărturisesc, cu o anumită răutate la început. Ia să-l prind eu pe Vlad cu fofârlica, mi-am spus, să-l văd cum o aduce din condei, la o adică... Dar n-am reușit să te prind cu nimic. Sună cam a lingușire, dar vouă, scriitorilor, sunt convins că vă place să fiți din când în când lingușiți... De fapt, am vrut să-ți spun un lucru de o foarte, foarte mare importantă pentru mine, să fac o destăinuire, un fel de autodemascare, dar uite că acuma, când sunt în fața ta, nu mă simt în stare și nici nu-mi dă mâna s-o fac. Poate, dacă aș mai bea ceva, să mai prind curaj... Se lasă o tăcere cam stânjenitoare, Vlad nu știe ce să spună; noroc cu gazda, care dă buzna în bucătărie:

— Ei, ați terminat cu secretele, spune ea.

— Încă nu, spune Mircea Voinea... Ți-l răpesc pe Vlad, spune el pe neașteptate. I-am promis lui Cristian că trecem pe la el. Are o nenorocită de gripă, temperatură mare și nu poate ieși din casă...

— Care Cristian? întreabă Vlad.

— Unu mic și foarte șters, sta el în banca întâia, lângă fereastră... spune gazda.

— Uite că nu-mi amintesc de el! recunoaște rușinat Vlad.

— N-ai pierdut mare lucru, spune gazda.

*

— O să vă rog să vorbim în șoaptă, să n-o trezim pe mama. A lucrat, sărmana, toată ziua și e frântă de oboseală, spune fostul coleg, Cristian.

Străbat toți trei, Vlad, Mircea Voinea și Cristian, un coridor întunecat, uriaș. – Ne aflăm într-o clădire veche și lăsată în paragină. Pe coridor se află depozitată mobilă veche, ca într-un fel de magazie. Apoi intrăm într-o cameră supraîncărcată de asemenea cu mobilă. Fostul coleg, Cristian, e un bărbat într-adevăr foarte „șter". Mic, rotofei, cu chelie. Peste pijama și-a tras niște pantaloni în grabă și s-a îmbrăcat cu o haină veche.

— Prin urmare, așa arată celebrul scriitor, spune el zâmbind.

— Vreți să fiu sincer?... Nu-mi amintesc.

— N-ai pierdut mare lucru, spune Cristian. În tot cazul, am fost colegi amândoi, pot să-ți arăt diploma, dacă nu mă crezi... Banca întâia lângă geam... Actualmente contabil-șef la IGMRD.

— Scoate ceva de băut, bătrâne, și nu te mai lăuda atâta cu IGMRD-ul tău. Păhărelul acela de whisky n-a căzut rău, dar insuficient. Ori eu în seara asta trebuie să fac o destăinuire, să v-o fac vouă, foștilor mei colegi... Ce vă închipuiți voi, că-mi vine ușor...

— Țuică sau vin... De casă amândouă, garantez pentru ele...

Prietenii s-au cam cherchelit și cântă toți trei un cântec de pe timpul tinereții lor: „Sălbatică-i stepa baicală / Sunt mine de aur în ea / Un om blestemându-și ursita / Spre stepa baicală trecea".

— Uite că strofa următoare n-o mai țin minte, spune Cristian... Ei, ți-ai amintit de mine, ori nu ți-ai amintit? îl întreabă el pe Vlad.

— La ce să mint, nu mi-am amintit, spune Vlad, care, poate și sub efectul băuturii, e cuprins de mari remușcări...

— Prima bancă... lângă fereastră... unu mic... Mă puneați voi să fac ca sirena lui Vasile Roaită în pauză...

— „Perduta la memoria"... spune Vlad cu un gest patetic.

— Vrei să fac și acuma ca sirena, poate așa îți aduci aminte? spune colegul.

— Liniștește-te, c-o scoli pe maică-ta, îl potolește Mircea Voinea.

— Și ce-i dacă se scoală?! spune Cristian. Are și ea prilejul, o dată în viață, să vadă un scriitor în carne și oase.

— V-am promis că am să vă fac o mărturisire la miezul nopții, spune Mircea Voinea, și se uită la ceasul vechi de pe perete, care arată intr-adevăr ora douăsprezece fără un minut sau două.

— Chestia asta cu ora douăsprezece ai vârât-o acuma, bătrâne, spune Cristian.

— Ați fost prieteni buni voi amândoi, tu și Valentin, spune Mircea Voinea. Și uite că nici nu m-ai întrebat de el? Noi am fost aici, în oraș, când s-a produs accidentul acela nenorocit. A dat, într-adevăr, dovadă de o imprudență incalificabilă, dar a plătit pentru ea cu propria lui viață. ... Dar nu despre asta e vorba... Sau poate l-ai uitat și pe el?...

— Nu, nu l-am uitat, spune Vlad cu o voce gravă; pe chipul lui se citește o sinceră suferință, amintirea colegului schimbă brusc atmosfera – de petrecere și de bețivăneală – din încăpere.

— Să ne întoarcem, însă, cu ani în urmă, cum ai spune tu, de pildă, într-un roman de-al tău, la acele timpuri minunate când noi toți eram colegi de școală: pe vremea aia nici tu nu erai scriitor celebru, nici eu un inventator ratat și nici Cristian contabil-șef al IGMRD. Eram elevi, cu număr

pe brațul stâng, cu șapcă – uniformă n-am purtat, pentru că pe timpul ăla elevii nu purtau uniformă... Voi doi, Valentin și cu tine – erați buni prieteni. Trei prieteni buni, de fapt, mai era și Stela Coman, de care se poate spune că amândoi erați îndrăgostiți.

— Ai văzut-o pe Stela? întreabă Cristian. Până acum un an, doi, era încă frumoasă.

— Oprește-te, moară stricată! Te-ai pornit să dai raportul! Acuma eu vorbesc! E ceasul destăinuirilor, așa că mai toarnă ceva în pahare, nu vezi că sunt goale! (Ceasornicul se pornește cu zgomot de mașinărie veche și se aud douăsprezece bătăi sonore și profunde...)

— Hai, dă-i drumul odată, spune Cristian în liniștea care se prelungește în încăpere și după ce bătăile ceasului au încetat. Ne-ai făcut curioși. Eu unul, cel puțin, nu mai pot de curiozitate. Despre ce-i vorba?...

— Vă amintiți, întreabă Mircea Voinea, că Valentin a fost exmatriculat în ultimul an de liceu?

— Cum să nu ne amintim! spune revoltat Cristian.

— Și tu mai îți amintești, cap sec, motivele pentru care a fost exmatriculat?

— Cum să nu-mi amintesc! spune Cristian.

— Prin urmare, țineți minte, nu-i așa, că pe tablă au apărut versurile alea, prima strofă, de fapt din Noi de Octavian Goga. Versurile au fost scrise în ora de gimnastică, cât timp noi am jucat, în curtea școlii, baschetbal... Valentin își luxase un picior, avea scutire de la medic, și după mărturiile unuia și altuia a fost văzut dând târcoale clasei. Așa că a fost acuzat că el ar fi scris versurile acelea infamante... Având în vedere și originea lui nesănătoasă – lucurile se brodeau de minune, arătând cât se poate de clar că dușmanul de clasă

nu doarme... L-au exclus, l-au dat afară din şcoală, fără să fie vinovat!...

— Ştiam că nu e vinovat, spune Vlad.

— Atunci cine era vinovatul?!

— Te pomeneşti că le-ai scris tu?! întreabă Cristian, şi pe chipul lui se poate citi o năuceală naivă şi cam prostească.

— Bineînţeles că le-am scris eu, spune Mircea Voinea. Numai că de cum le-am scris, m-a şi cuprins frica... Îmi venea să intru în pământ de frică. Ţin minte că de cum ne-am întors în clasă şi le-am văzut lăfăindu-se pe tablă, mi-a venit să leşin de spaimă. Spaima că am să fiu descoperit. Că cineva o să-şi amintească cum, în pauza dintre reprizele meciului, am fugit după pulover, pretextând că sunt transpirat. Dar nu şi-a amintit nimeni de mine! În schimb, profesorul de gimnastică – un ticălos, sper că l-ai uitat şi pe el, cum l-ai uitat şi pe Cristian – şi-a amintit că Valentin, care îşi luxase piciorul, n-a jucat în ziua aia baschet. Iar eu am tăcut mâlc. Am lăsat să fie pedepsit altul în locul meu, unul care nu avea nici o vină... L-au exmatriculat şi eu îmi ţineam gura strâns închisă, n-am spus nici un cuvânt, iar de bănuit nu mă bănuia nimeni. Valentin era de-acuma exmatriculat când eu n-am mai putut răbda minciuna. Într-o zi i-am spus directoarei totul, aşa cum a fost. M-a sfătuit să tac din gură. Să rămână secretul între noi doi. „Cui slujeşte o asemenea dezvăluire? m-a întrebat ea. Valentin, ca fiul unuia care a fost închis politic, e mult mai potrivit să scrie astfel de versuri decât tine", mi-a explicat ea. Şi cu atâta patos mi-a vorbit. Încât aproape că m-a convins că Valentin le-ar fi scris şi nu eu. Când am plecat de la ea, aproape că nici nu mă simţeam vinovat... Poate că în cărţile tale, Vlad,

o să apară și un personaj strâmt la suflet, care să semene cu mine...

Vlad tace. Dezvăluirea l-a șocat și l-a tulburat foarte tare.

— Hai, nu-ți pune acuma cenușă în cap, spune Cristian pe un ton împăciuitor. Ce-a fost a fost, mai bine să uităm epoca aia de tristă amintire. Parcă ești singurul care ai greșit atunci? Au făcut alții greșeli și mai mari și astăzi sunt bine mersi, nici usturoi n-au mâncat...

— Ce-ar fi să taci din gură! îi spune Mircea Voinea revoltat.

Fata de la recepție a adormit într-un fel de pătuc improvizat din două fotolii. Vlad nu știe ce să facă, s-o scoale sau s-o lase să doarmă în continuare. Fata – care s-a obișnuit să doarmă iepurește – îl simte însă și, pe jumătate adormită, aranjându-și cu o mână rochia șifonată – se îndreaptă spre tabloul unde se află cheile și-i întinde cheia, încercând, așa somnoroasă cum e, un fel de zâmbet amabil.

*

Și din nou suntem în trecut, în anii adolescenței lui Vlad. A sunat și elevii așteaptă, stând în băncile lor, sosirea profesorului. Printre elevi se află, bineînțeles, Vlad, Stela și Valentin. În locul profesorului intră însă un băiat din ultima clasă. Un băiat foarte înalt și foarte slab, cu un aer cam bolnăvicios. Are multe coșuri pe obraz, așa cum au de obicei adolescenții la vârsta lui.

— Mâine la orele șase, spune el, tabără pionierească în curte la medie doi. Sunt invitați și tovarășii utemiști să ia parte... Ce-aveți acuma?

— Chimie, spune unul dintre elevi.

— Tovarășul profesor e chemat până la inspectorat, așa că o să mai întârzie... Nu-i nimic, avem prilejul, ca să zic așa, să mai stăm și noi de vorbă. Fondurile strânse pentru ajutorarea copiilor din Coreea ziceți că le-ați strâns?... Dar cu cotizațiile cum stați?... În clasa voastră câți UTM-iști spuneți că aveți?

— Patruzeci și doi... spune unul din elevi.

— Patruzeci și doi din patruzeci și doi. Bravo! Aveți cu ce să vă lăudați în fața întregii școli... Mareș Valentin, ești și tu UTM-ist, nu-i așa? întreabă pe un ton inocent elevul din ultima clasă.

— Da, spune Valentin, și se face roșu la chip, vădit intimidat.

— Și cu „originea" cum stai? Ce-a fost tatăl tău în vechiul regim burghezo-moșieresc? Poți să ne spui și nouă? Ori ne lași să murim proști și nu ne spui nimic?

— Inginer chimist, spune Valentin.

— Bine, bine, asta știm și noi... Dar moșioara de unde a avut-o?

— N-a avut nici un fel de moșie, spune Valentin.

— Dar bunicul a fost sau n-a fost chiabur? A exploatat și a supt sângele țărănimii sărace, sau te pomenești că nu?

— Bunicul a murit înainte de a mă naște eu, spune Valentin. Nu l-am cunoscut...

— Dar ceva „cocoșei" tot v-au rămas de la ei... Vilișoarele alea cu ce s-au cumpărat?

— N-am avut nici o vilișoară, spune Valentin.

— Și unde lucrează tăticu'?! Spune să audă toată clasa. Doar nu e lucru de rușine să-l ții secret.

— Tata e inginer chimist, spune Valentin, escamotând întrebarea.

— Chimist, nechimist, dar unde lucrează? Asta de ce nu vrei să spui?!

— Nu lucrează niciunde, spune Valentin amânând.

— Şi de ce, mă rog, nu lucrează?! E bolnav sau din ce pricină?!

— Tata a fost arestat acum două luni, şi cu totul pe neaşteptate începe să plângă ca un copil mic, sub privirile speriate şi consternate ale colegilor.

— Corneanu, eşti un ticălos, ăsta eşti! sare Stela. Ieşi afară, altfel îţi dau cu călimara asta în cap, aşa să ştii!

— Constat că tovarăşa Stela Coman nu-i principială şi nu cadrează cu...

— Ieşi afară, că-ţi sparg capul! spune ea şi, la rândul ei, cu totul pe neaşteptate, izbucneşte în plâns. Sunt lacrimi de furie şi de neputinţă. Între timp intră profesorul, un bărbat foarte tânăr, aflat, probabil, la primul său an de învăţământ, de unde şi stângăcia de care dă dovadă în comportarea sa cu elevii.

— Am fost până la inspectorat, spune el uitându-se la ceas. (Între timp, elevul din ultima clasă s-a retras cu toată discreţia.) Nu-i nimic, spune, azi nu vă mai examinez... Aţi avut noroc, ca să zic aşa... Stela Coman, spune el, descoperind-o pe Stela ai cărei ochi sunt încă plini de lacrimi. Poţi să-mi spui şi mie ce s-a întâmplat? Am impresia că ai plâns? Sau cumva mă înşel?

— Tovarăşe profesor, dumneavoastră sunteţi mai mare, mai cu experienţă ca noi, pe de altă parte sunteţi încă tânăr, mai apropiat de vârsta noastră, aşa că îmi permit să vă pun o întrebare.

— Sigur că da, spune profesorul. Am să mă străduiesc să-ţi dau un răspuns care să te mulţumească...

Profesorul e binevoitor şi, în acelaşi timp, echidistant şi puţin ironic. O consideră pe Stela încă un copil ale cărei lacrimi nu trebuie luate în serios...

— Ce trebuie să facem, tovarăşe profesor? întreabă ea printre lacrimi.

— La ce te referi?! întreabă profesorul mirat, neînţelegând mai nimic din comportarea fetei. Te rog să fii mai explicită, poate reuşesc să înţeleg şi eu ce se întâmplă...

— Când cineva comite o nedreptate, întreabă fata, trebuie să trecem pe lângă ea, să ne facem că n-o vedem, sau dimpotrivă!...

— Nu înţeleg! spune profesorul. Despre ce „nedreptate" vorbeşti? Se uită uşor impacientat la ceas. Lacrimile şi „ieşirea" fetei - în fundul sufletului o dezaprobă, are însă de data asta suficient tact să nu arate acest lucru - îi „fură" din oră.

— Lăsaţi, tovarăşe profesor, nu trebuie cu orice preţ să-mi răspundeţi, spune fata revenindu-şi brusc şi ştergându-şi lacrimile. Se aşază la loc, în bancă, şi se pregăteşte să asculte lecţia, care, în sfârşit, poate să înceapă...

— Uite că am pierdut cinci minute din oră şi nu m-am lămurit defel... spune profesorul oftând şi din nou se uită la ceas... Unde ziceţi c-am rămas data trecută? întreabă el clasa în timp ce se îndreaptă spre catedră. Iar aţi şters tabla cu cârpa udă, spune el nemulţumit, şi n-o să se vadă nimic...

*

Se repetă o piesă pe scena sălii de gimnastică. Printre interpreţi se află şi Vlad. Sufleurul este Cristian, care stă în partea stângă a scenei, aproape de fereastră, ca să poată urmări textul piesei scris pe nişte foi de hârtie bătute la

mașină. Profesorul de română, pe care îl cunoaștem dintr-o secvență anterioară, dă unele indicații regizorale. Lângă el se află un pionier dolofan cu o goarnă.

– Trebuie să aveți grijă – i se adresează profesorul lui Vlad – să vă racordați unul cu celălalt. Asta micu a început să sufle înainte de a duce tu goarna la gură... Dacă o să se întâmple așa și la premieră, lumea o să înceapă să râdă și tot spectacolul ni se duce pe copcă... Numai când îl vezi cu goarna la gură, făcându-se că suflă, atunci sufli, nu înainte, m-ai înțeles?! îi spune profesorul puștiului, care dă grav din cap.

— Ar trebui să învețe să sufle și el singur, tovarășe profesor, e de părere un interpret. Așa, o să vedeți, că n-o să iasă bine...

— Am încercat, dar nu știu, spune Vlad, cu toată sinceritatea... (Încearcă să sufle, din trompetă ies niște sunete chinuite.)

— Gata, spune profesorul. Reluăm de la scena întâi, dacă tot am întrerupt. La tine, îi spune el unuia din interpreți, trebuie să se vadă c-ai alergat într-un suflet să aduci banii înapoi, înțelegi? Gâfâi, ai respirația întretăiată, ai transpirat de atâta alergătură...

— Nu pot transpira așa, la comandă, tovarășe profesor! spune elevul consternat.

— În sfârșit, spune profesorul, nu trebuie neapărat să transpiri, doar felul cum ai spus tu textul n-a reușit să mă convingă. Gândește-te, întreaga situație, care e cât se poate de dramatică, pricepi? Makarenko și-a pus toată încrederea în tine, știe în mod sigur că ai să te întorci cu banii colectivului înapoi. Iar tu te grăbești, nu cumva, întârziind, Makarenko să-și închipuie...

— Să mă duc să alerg puțin prin curte, tovarășe profesor? Poate până la urmă reușesc să transpir! propune elevul cu toată sinceritatea...

— Nu vorbi prostii, Jenică, ce dracu, ești băiat mare!... Gata, începem! Cristian, suflă mai tare, să audă și cei din partea dreaptă a scenei... Constat, în treacăt fie spus, că nici acuma nu se cunosc bine replicile piesei. Cristian, fii atent la rolul tău și nu le mai sufla altora, vezi și tu că avem sufleur... Adrian, îi spune el elevului care îl interpretează pe Makarenko, ți s-a dezlipit barba; las-o, deocamdată, așa, să nu mai pierdem timpul... Gata, bate el din palme, am început...

Interpretul care trebuie să aducă banii colectivului – între timp a ieșit din culise – dă buzna pe scenă, gâfâind din greu, gata să-și dea duhul de atâta alergătură. Bineînțeles că „îngroașă" foarte tare, din care pricină nu izbutește să fie prea convingător. – „I-am adus, tovarășe profesor, spune el gâfâind. Numărați-i! Sunt toți! Nu lipsește nici un leu!..."

— Nu-i bine! strigă profesorul întrerupând repetiția. Ce te bălăngăni așa, măi Jenică, doar nu ești „cetățeanul turmentat"?! De data asta ai încărcat prea mult, caută să fii mai firesc... Hai, încă o dată.

Se repetă scena din nou, de data asta ceva mai bine, dar nu întru totul convingător.

— Adrian, îi spune el interpretului care e în rolul lui Makarenko – întoarce-te cu fața spre public, așa, foarte bine, să vadă spectatorii cum reacționezi când Jenică îți întinde banii... Îmi pare rău, spune profesorul, și se uită la ceas, dar trebuie să întrerupem aici. De la cinci am consultații cu clasa a unsprezecea pentru bacalaureat... Ne întâlnim joi, la aceeași oră, cu rolurile învățate...

Valentin, care a asistat și el la repetiție, își așteaptă prietenii să coboare de pe scenă. Ne dăm seama, după cum arată, că i s-a întâmplat ceva foarte grav. Lucru pe care Stela, cu perspicacitatea ei, îl înțelege din primul moment...

— Ce-i cu tine?! îl întreabă ea speriată...

— Am să vă spun, dar nu acuma, spune Valentin.

— Valentin, îl strigă profesorul de română. Vino, te rog, până la mine.

Valentin se îndreaptă spre profesor și între ei are loc un schimb de cuvinte. Profesorul se arată îngrijorat, dar pentru că urmărim întreaga scenă de la distanța la care se află Vlad și Stela, precum și din pricina gălăgiei făcute de ceilalți elevi, nu înțelegem ce-și spun unul altuia profesorul și elevul. Apoi Valentin se întoarce la cei doi, care l-au așteptat nerăbdători.

— Ce-i cu tine? întreabă de data asta Vlad. Ce-ai pățit?

— Să ieșim de-aicea, spune Valentin, și am să vă spun. Hai, nu faceți mutrele astea. O să reușiți să mă speriați mai tare decât sunt.

*

Undeva la marginea orașului. Între timp a venit primăvara. Au înflorit sălciile. Mâțișorii de salcie se apleacă asupra unui râuleț ale cărui ape, venind de la munte, unde s-au topit zăpezile, sunt tulburi. Aici i-a adus Valentin ca să le spună necazurile lui...

— M-au exmatriculat, spune Valentin. Directoarea a chemat-o pe mama la școală, să-i spună... Era și ea destul de mirată. Cică hotărârea ar fi venit de sus, ea nu are nici un amestec... Din pricina versurilor ălora, scrise pe tablă...

— Dar bine, până la urmă s-a constatat că nu tu le-ai scris... Și organizația noastră, și consiliul profesoral...

— Da, dar cei care m-au eliminat s-au lăsat mai greu convinși de adevărul ăsta... Nu voi ați hotărât, și nici școala, cine e vinovat sau nu...

— Și directoarea n-a încercat să facă nimic? întreabă Stela.

— Ba da, s-a scuzat... A zis că dintr-un anumit punct de vedere, cazul o depășește... Era și profesoara de istorie de față. I-au dat lacrimile când a aflat, îi părea rău de mine... De altfel, și mie mi se rupe inima când mă gândesc la situația în care mă aflu, spune Valentin, încercând, fără să reușească, să se autoironizeze. Și n-am făcut nimic. Sunt nevinovat... Nu eu am scris versurile alea și nici nu știu cine le-a scris! Eu vreau doar să fiu un bun matematician! E singurul lucru pe care îl doresc, într-adevăr!...

— O să mergem în audiență, asta o să facem! spune Stela foarte hotărâtă.

— În ce fel de audiență? întreabă Vlad neîncrezător.

— La șeful secției învățământ, spune Stela. Mergem toți trei. Și asta chiar acuma. Nu plecăm de-acolo până nu intrăm la el...

La secția de învățământ, secretara, pe un ton sever și distant:

— Tovarășul Nițelea e foarte ocupat. Sunt chiar uimită că a acceptat să vă primească. Oricum, aveți grijă să nu-l rețineți prea mult. Hai, intrați, le spune, ce mai așteptați!

Toți trei sunt foarte intimidați și în ușă se împiedică unul de celălalt. Totuși, Stela reușește să intre prima.

*

Un birou elegant. Un bărbat cu o înfățișare sobră și distinsă studiază foarte concentrat niște dosare. Cei trei au intrat, salută pe rând, fiind, în continuare, cât se poate de intimidați; intrarea lor trece însă neobservată; bărbatul care studiază dosarele nu-și întrerupe lectura. Scena se prelungește, tinerii nu știu ce să facă; fac un pas spre biroul respectiv, apoi se opresc, se uită unul la celălalt...

— Ne pare rău că trebuie să vă răpim din timpul dumneavoastră atât de prețios, spune Stela pe un ton diplomatic, dar bărbatul continuă să citească, nici n-o aude, atât de concentrat e în lectură, așa că fata se oprește în mijlocul frazei și se uită nedumerită la cei doi, îndemnându-i din priviri să vorbească ei: ea a încercat și uite că n-a avut nici o șansă, n-a izbutit să atragă atenția bărbatului, atât de ocupat și prins cu treburi foarte importante, asupra ei.

— Unui coleg de-al nostru, spune în sfârșit Vlad arătând stângaci spre Valentin, care e roșu la chip ca o sfeclă, i s-a făcut o nedreptate.

Bărbatul de la birou își continuă lectura. După un timp, își ridică privirea, o privire interesată, delegația asta neobișnuită se pare că începe să-l intrige și să-l amuze într-o oarecare măsură.

— Iată un cuvânt pe care un utemist ca tine n-ar fi trebuit să-l pronunțe, spune el. La ce fel de „nedreptate" te referi?

— E vorba de o greșeală, nu de-o nedreptate, spune repede Vlad, corectându-se. Nu m-am exprimat eu bine, caută el s-o dreagă.

— S-auzim, s-auzim despre ce „greşeală" zici că-i vorba? Noi, când greşim, tovarăşi, să nu ne ferim s-o recunoaştem.

— Colegul nostru, spune Vlad şi din pricina timidităţii abia poate vorbi, a fost exmatriculat pe nedrept... adică din greşeală.

— Nu el a scris pe tablă versurile acelea din *Noi* de Octavian Goga, spune pe un ton exaltat şi pătimaş Stela.

— A, spune inspectorul, dintr-o dată foarte atent, despre asta e vorba?! Atunci cine le-a scris? Spuneţi-mi voi cine le-a scris şi în cazul ăsta ne recunoaştem greşeala, recunoaştem „nedreptatea", cum i-ai spus tu...

— Nu ştim cine, spune Valentin, care până acum, din pricina emoţiei, n-a fost în stare să vorbească. La ora de gimnastică am jucat baschet în curtea şcolii, şi când ne-am întors în clasă, le-am văzut pe tablă. Eu nici nu le ştiam versurile alea, nu le-am auzit niciodată, cum era să le fi scris eu?!

— Te cred, spune inspectorul. Nu trebuie să faci atâtea eforturi să mă convingi. Dar noi trebuie să ştim cine le-a scris! Pricepi?! Şi să-l pedepsim pe vinovat!... Nu putem lăsa nesancţionată o asemenea abatere gravă, da, foarte gravă, de la disciplina şcolară.

— Nu ştim cine, spune din nou Stela. Fetele erau în sala de gimnastică, făceau repetiţia pentru serbare, băieţii jucau baschet şi când ne-am întors...

— Când v-aţi întors, aţi văzut versurile acelea pe tablă, şi în loc să daţi dovadă de vigilenţă, să căutaţi să-l descoperiţi pe duşmanul de clasă care urăşte tinereţea voastră luminoasă şi fericită...

— Dar nu era scrisul meu! Se poate cerceta acest lucru, continuă să se disculpe Valentin.

— Să știi că cel mai ușor lucru din lume e să-ți falsifici scrisul. Cu argumentul ăsta nu m-ai convins...

Se lasă tăcerea. Bărbatul din dosul biroului se uită calm la ei. Se vede că se gândește cum să le explice mai bine ca ei să înțeleagă despre ce anume este vorba. Să-i convingă că el, și nu ei au dreptate:

— Ați fost vreodată într-o oțelărie, la Hunedoara, să zicem, și-ați văzut cum se călește oțelul? întreabă el.

— Am fost, spun tinerii într-un glas, neștiind unde anume vrea inspectorul să ajungă.

— Și ați văzut, nu-i așa, cum se călește oțelul? La ce temperatură extraordinar de înaltă se face călirea?!

— Am văzut, spun cei trei tineri.

— Ori se călește, ori plesnește, ați văzut, nu-i așa?... Ei, așa sunteți și voi acuma: ori vă căliți, ori dacă nu... spune inspectorul, ridicând din umeri și încercând să ocolească celălalt cuvânt, care i se pare prea brutal. O probă de foc, înțelegeți?

— Eu nu înțeleg?! spune Stela. Cu totul pe neașteptate, și-a pierdut din timiditate și a devenit destul de agresivă, exemplul inspectorului a reușit mai degrabă s-o întărâte decât s-o convingă...

– De ce tocmai noi, care nu avem nici o vină, să fim „căliți" la o asemenea înaltă temperatură? întreabă ea.

— Sper că m-ați înțeles, totuși, spune inspectorul, care e atât de încântat de exemplul găsit de el, încât nici nu aude bine ce-i spune fata... Mai reflectați, spune el ridicându-se în picioare. Mai gândiți-vă la exemplul meu și o să vă dați

seama că nu întâmplător l-am ales, nu, nu întâmplător... Nu mi-ați spus cum vă cheamă, spune căutând cu privirea un creion, ca să-și noteze numele celor trei în agenda lui... În tot cazul, spune el pe un ton oficial, am luat cunoștință, ca să zic așa, de doleanțele voastre și o să ținem seama de ele. O să cercetăm cazul... Dar să nu uitați un lucru, cum v-am mai spus, oțelul ori se călește, ori crapă, n-are de ales, repetă încă o dată inspectorul, mândru de exemplul pe care l-a găsit și care i se pare cât se poate de convingător.

*

În timp ce Vlad descuie ușa camerei sale, se deschide ușa camerei învecinate și un bărbat în pijama îl întreabă:

— Sunteți amabil să vedeți dacă la dumneavoastră merge caloriferul.

Vlad intră în încăpere și bâjbâind pe întuneric se îndreptă spre calorifer.

— E fierbinte, îi spune el bărbatului care așteaptă în pragul ușii. Apoi aprinde lumina. În cameră e mare neorânduială. Lucrurile lui Vlad sunt împrăștiate peste tot.

— Până mâine dimineață nu m-aș mira să mă congelez, se plânge bărbatul din pragul ușii. Am anunțat de două ori recepția. Fata, foarte amabilă altfel, m-a asigurat că-mi trimite mecanicul să-l repare. Ea l-a anunțat, sunt convins, dar măgarul ăla s-o fi îmbătat, cum are obiceiul...

— Pot să vă servesc cu un coniac, să vă mai încălziți puțin... se oferă Vlad.

— Am golit jumătate de sticlă de votcă, dar tot degeaba, spune bărbatul pe care băutura încălzitoare l-a făcut foarte guraliv. Nu prea are nici un chef să se întoarcă în camera sa

de hotel atât de neprimitoare și continuă să stea în pragul ușii.

— Poate facem o carte, ce părere aveți? încearcă să-l ademenească pe Vlad. Da ce vorbesc! Dumneavoastră, probabil, picați de somn și abia apucați să vă culcați!

Vlad, într-adevăr, abia se ține pe picioare de oboseală, dar nu-i vine nici să-și alunge vecinul în camera sa cea înghețată. Acesta însă îi observă ezitarea și se retrage singur.

— Bineînțeles că vreți să vă culcați! spune el fâstâcit. La ora asta! Mă iertați că v-am deranjat. De altfel, și eu mâine dimineață trebuie să fiu la combinat.

Vecinul dispare. Vlad încuie ușa, apoi, cu mișcări obosite, începe să se dezbrace. Somnul nu se prea prinde de el. Noaptea a fost mult prea bogată în evenimente, Vlad se gândește la toate cele pe care le-a aflat, de la colegii lui care, deși aparțin unui trecut foarte îndepărtat, la care el nu s-a mai gândit în ultima vreme, încep, deodată, să capete mare importanță pentru el. Chiar dacă a ațipit puțin, spre dimineață se trezește din nou, o lumină tulbure pătrunde în încăpere, înălbind pereții. Afară cade un fel de ninsoare amestecată cu ploaie. Se aud camioanele trecând, zgomotele străzii, amplificate de insomnia lui Vlad. În sfârșit, lui Vlad i s-a urât să zacă în pat, sare în mijlocul încăperii, încercând să insufle trupului său cam obosit un optimism ușor contrafăcut. Se duce în baie, dă drumul la duș. Îl auzim de sub duș cum improvizează un fel de melodie, în timp ce zgomotul făcut de duș ne determină să nu prea auzim cuvintele cântecului.

Vlad se întoarce în încăpere, se îndreaptă spre telefon, ridică receptorul: „Un fir cu Bucureștiul, te rog, domnișoara", îi spune el telefonistei, apoi dictează numărul. „Nu răspunde

nimeni", se aude după un timp în pâlnia telefonului. „Nu-i nimic, îi spune el telefonistei. Înseamnă c-a plecat deja la şcoală. Trebuia să telefonez puţin mai devreme. Mulţumesc, domnişoară." „N-aveţi pentru ce. Îmi pare rău că n-am putut să vă servesc..." se aude vocea telefonistei. Se aud bătăi în uşă. Vlad deschide uşa. Vecinul său de cameră, cu un aer speriat şi confuz pe întregul său chip.

— Nenorocirea e, spune el şi limba i se cam împleticeşte în gură, c-am mai avut o sticlă de votcă. Nu m-am lăsat până n-am băut-o pe toată. Am o şedinţă la ora opt cu conducerea întreprinderii şi nu ştiu dacă am să fac faţă. Ce părere aveţi, se vede? E adevărat că votca nu are miros.

Intră în camera lui Vlad, se aşază pe un scaun. Pare uşor năuc şi speriat şi, în acelaşi timp, cuprins de o foarte bună dispoziţie.

— De douăzeci şi cinci de ani dorm cu nevastă-mea într-un pat, îi spune el lui Vlad. Cât copiii au fost mici, au dormit cu noi în aceeaşi încăpere, apoi am primit apartament şi s-au mutat în camera lor. Nu-s obişnuit să dorm singur şi din pricina asta nu pot suferi camerele de hotel. Mai ales când, pe deasupra, mai e şi frig. Dimineaţa, nevastă-mea se scoală înaintea mea, pregăteşte micul dejun... Poate coborâm la restaurant să luăm ceva, vă invit eu, sunteţi invitatul meu, nu se poate altfel...

— O să întârziaţi la şedinţă, îi întrerupe Vlad peroraţia.

— Şi dacă întârzii, ce-i? întreabă vecinul. Şi aşa... face el un gest de lehamite cu mâna. Vorbăraie multă şi rezultate ioc. Eu sunt pentru măsuri eficiente, spune el fără să se înţeleagă prea bine la ce se referă.

— Păi să coborâm atunci să bem o cafeluţă, spune Vlad în timp ce-şi îmbracă pardesiul..

— Cu cea mai mare plăcere, dar nu cred că mai am timp, spune vecinul schimbându-şi buna dispoziţie în care se afla până atunci şi uitându-se la ceasul de pe mână. Ce-am să-i mai duc! Nici n-o să se prindă ei că-s matol. Am plecat... Şi vecinul dispare înainte ca Vlad să aibă timp să reacţioneze în vreun fel.

*

În holul hotelului, Vlad e aşteptat de fostul lui coleg Cristian. Acesta stă zgribulit, cu gulerul ridicat, într-un fotoliu.

— După cum vezi, nu mai scapi de noi, îi spune el lui Vlad, încercând cu timiditate să zâmbească. Ne ţinem ca scaiul de tine, nu te lăsăm în pace... Bem o cafea dacă vrei, dar nu aicea unde o face destul de proastă, vizavi e un fel de cafe-expres. Bărmăniţa e o nepoată de-a mea. Precis că face o cafea bună.

— Mi-ar prinde bine, mărturiseşte Vlad trecându-şi o mână peste faţa obosită. N-am dormit toată noaptea.

*

— Vezi şi pune cât mai puţin zahăr şi cât mai multă cafea, îi spune Cristian bărmăniţei, o fată micuţă şi palidă, cu un surâs vesel pe chip. Ai şi tu ocazia să serveşti un scriitor, îi spune el fetei. Apoi nu se mai poate răbda, trebuie să se laude: am fost colegi la liceu amândoi, îi spune el fetei. Patru ani de zile, dintr-a opta până într-a unsprezecea...

Cristian scoate dintr-un portmoneau cam jerpelit o fotografie pe care i-o arată lui Vlad.

— După ce-ați plecat voi, am reușit să găsesc fotografia asta. Am făcut-o la premiera cu „Viață nouă", piesa aia după Makarenko. Eu eram sufleurul, de aceea-s la mijloc. Tot suflând, învățasem rolurile pe de rost, știam piesa din doască în doască... Dar nu pentru asta am venit la tine, la hotel, cu noaptea în cap, nu ca să-ți arăt fotografia asta care de altfel nu e foarte reușită. Uite-l și pe Valentin, prietenul tău bun, stă chiar lângă tine, cu o mână pe umărul tău, se uită la fotograf, care era chiar dirigintele nostru, și zâmbește. Așa cum numai el știa să zâmbească... Plin de încredere... Dar nu despre asta e vorba...

— Atunci despre ce e vorba? întreabă Vlad, pe care fotografia l-a tulburat foarte mult.

Între timp, fata a adus cafelele.

— V-am adus și puțin zahăr, separat, spune ea. Dacă nu-i destul de dulce...

— Dar ai uitat să ne aduci și o linguriță, îi atrage atenția Cristian. Fata revine cu o linguriță, mormăind un fel de scuză.

— Am și eu un mic rol în toată povestea pe care ți-a spus-o Mircea Voinea, spune Cristian. După ora de gimnastică, eu am fost primul care a intrat în clasă. Am fost primul care am văzut versurile acelea considerate atunci atât de infamante, scrise pe tablă. De unul singur am stat în fața tablei, un minut și mai bine holbându-mă la ea și n-am îndrăznit s-o șterg. Țin minte c-am fugit repede, am dat buzna afară și, de teamă, m-am ascuns în WC. Mi-a fost tot timpul frică să nu mă fi văzut cineva și să fiu învinuit pe nedrept... Cârpa era udă și ar fi fost suficientă o mișcare cu buretele, uite așa (și face gestul respectiv) și tabla ar fi fost curată ca lacrima, pricepi? De ce n-am făcut mișcarea asta foarte simplă?...

— Ai recunoscut singur: ți-a fost frică, spune Vlad, ocolind privirea fostului său coleg.

— Nu, n-a fost numai frică, spune Cristian. A fost încă ceva. Un fel de curiozitate, înțelegi. Ce-o să se întâmple, adică, ce scandal o să izbucnească! Ce-o să zică dirigintele! Cum o să turbeze directoarea de furie! O și vedeam urlând la noi, făcând spume la gură! La consecințe nu m-am gândit prea mult...

— Poate nu era numai atât, îi spune Vlad, ocolind în continuare privirea colegului.

— Ai dreptate, ai dreptate, nu era numai atât! Îmi părea și rău să le fac să dispară versurile alea, ștergându-le cu buretele... poate că în fundul sufletului eram și eu de acord cu ele... Vroiam, adică, să fie văzute... Un fel de a scoate castanele din foc cu mâna altuia de fapt, ceea ce tot lașitate se cheamă...

— Cum a fost cafeaua? întreabă fata cu timiditate apropiindu-se de masa lor.

— Foarte bună, spune Cristian. Te pune tovarășul scriitor într-o carte, ai să vezi, dacă te porți frumos. Apoi se așterne o liniște prelungită căreia nici unul, nici celălalt nu are curajul să-i pună capăt.

*

Serbarea de 1 Mai într-o poieniță, undeva la marginea orașului. Se mănâncă crenvurști, se bea bere, de un frasin uriaș a fost agățat un difuzor și deasupra mulțimii adunate se revarsă o melodie veselă, plină de optimism. Pe o estradă se fac ultimele pregătiri pentru programul artistic care urmează să se desfășoare. Colega cu ochelari, într-un costum popular, se roagă de Stela:

— Ascultă-mă încă o dată înainte de a intra pe scenă. Mi-e teamă să nu mă încurc. Şi în timp ce Stela urmăreşte textul, colega îi declamă cu ochii închişi:

„Anii mei trecuţi de-un veac
Vreau lui Stalin dar să-i fac.
Braţul lui pavăză este
Pentru prunci, copii neveste".

— Prunci şi copii e acelaşi lucru. Cred c-ai copiat greşit textul.

— Nu mă întrerupe. Uite că am uitat ce urmează!

— *„Şi să-i dau până la unu..."*

— Dacă mă încurc, mă încurc! Nu mai am răbdare să ţi-o recit, spune colega şi-i smulge caietul. Apoi îi spune Stelei:

— Îţi spun drept că nu mi-a plăcut cum s-a purtat Valentin la şedinţa la care a fost exclus. Şi tovarăşul inspector de la secţia învăţământ a fost cât se poate de nemulţumit. În loc să-şi recunoască greşeala, să-şi facă autocritica în chip principial...

— Cum să recunoască, dacă nu el a scris versurile alea pe tablă! sare revoltată Stela.

— A făcut o impresie cât se poate de proastă, în tot cazul. Părerea mea e că nici cei care l-aţi apărat nu staţi mai bine.

Ni s-a recomandat să vă discutăm şi pe voi la o şedinţă UTM. Te rog să nu spui la nimeni ce ţi-am spus. Adevărul e că eu ţin la tine foarte mult şi când văd pe ce drum greşit ai apucat-o...

— Poezia e splendidă, o întrerupe Stela. Vezi să n-o uiţi...

Lumea s-a adunat în jurul tribunei improvizate. Fata cu ochelari recită poezia, dar, din pricina gălăgiei, nu se aude și nu se înțelege nici un cuvânt. Ea declamă cu gesturi largi și patetice, la un moment dat însă se oprește, probabil nu-și mai amintește versurile care urmează. Cum însă nu se poate auzi nici un cuvânt și cum în general nimeni nu-i atent – oamenii ciocnesc sticlele cu bere între ei, vorbesc cu voce tare, e un zumzet puternic și neîntrerupt, accidentul trece neobservat; fata se pare că suferă teribil că s-a încurcat; ochii i s-au umplut de lacrimi din pricina umilirii și a supărării. Și-a amintit versurile sau poate că declamă poezia de la început, câte un cuvânt răzleț răzbate cu greu până la noi; chipul i se transfigurează din pricina emoției, ochii aruncă scântei prin ochelari; în sfârșit a terminat, se înclină fericită în fața publicului care o aclamă, bate din palme, cu toate că nimeni n-a ascultat ce-a spus ea.

Îl vedem pe Vlad care o caută în mulțime pe Stela. În sfârșit o zărește și se îndreaptă val-vârtej spre ea.

— Valentin a dispărut, îi spune el Stelei. De ieri de la prânz. Maică-sa e disperată. Am încercat s-o liniștesc, dar n-am reușit. A anunțat miliția și acum îl caută peste tot.

— Unde să fugă?! întreabă Stela nedumerită. Fără ca să spună nimic. Nici nouă, prietenilor lui!

— Era disperat, ai văzut și tu. Și, din păcate, toate încercările noastre de a-l ajuta au dat greș...

— Am vorbit cu tatăl meu vitreg, îi spune Stela lui Vlad. I-am explicat foarte exact ce s-a întâmplat. Mi-a promis că o să ne ajute...

Întâlnirea trimestrială a cadrelor didactice. Tocmai s-a terminat de citit un raport și se ia o mică pauză. Cel ce a citit raportul își adună hârtiile și și le așază meticulos într-un dosar. Îl cunoaștem din secvența audienței. E cel ce i-a îndrumat pe cei trei tineri să se călească la fel ca oțelul dintr-un cuptor încins. Își pune apoi din nou ochelarii și privește sala care se golește. Cadrele didactice se îndreaptă spre ușa larg deschisă care se află în fundul sălii.

În foaier se fumează, se stă de vorbă. Tatăl Stelei stă de vorbă cu șeful secției de învățământ.

— Am auzit că ați avut niște probleme cu un elev. Ar fi scris pe tablă niște versuri de Octavian Goga. Apropo, dumneata, tovarășe Mangu, l-ai citit pe Goga?

— Abia dacă reușesc să-mi fac ceva timp să-i citesc pe poeții noștri contemporani. Știți cât suntem noi de ocupați la secția învățământ! La ce să-mi pierd atunci timpul...

— Eu l-am citit, spune tatăl Stelei. Și nu-i un poet rău... Pentru asta nu trebuie să dați afară un elev, să-l exmatriculați tocmai în ultima clasă. Și am impresia că nici nu sunteți chiar siguri de tot că el ar fi scris versurile...

— Directoarea școlii...

— Las-o pe directoare. Ea a făcut, săraca, ce i-ați spus voi că trebuie să facă... Părerea mea e că ar fi bine să restudiați problema și s-o faceți cu toată seriozitatea. Dar dacă băiatul ăla e nevinovat? Dumneata nu te-ai gândit ce se întâmplă cu un om dacă, la vârsta lui, i se face o mare nedreptate?... Mi-ai spus odată de unde ești de fel, dar am uitat?...

— De la Turda, spune inspectorul.

— Și poezia lui Goga nu-ți spune chiar nimic?!

— Nu l-am citit, vă mărturisesc deschis că nu mi-au căzut până acum în mână versurile lui...

— Dacă vrei, ți le împrumut eu. E o ediție veche, făcută harcea-parcea, dar oricum, versurile mai pot fi încă citite... Și băiatul ăla, vezi ce-i cu el. Se pare c-a fugit de acasă. Să-l scoateți din pământ, de unde știți voi, căci altfel să știți c-o încurcați. E nevinovat. Nu el a scris versurile. L-ați pedepsit degeaba...

*

Undeva, la sediul miliției, într-un sat oarecare. O odaie modestă, prăfuită, cu o sobă de tuci lăsată într-o rână. Pe o foaie de ziar, un milițian taie cu un briceag ruginit niște felii groase de pâine. Valentin stă pe un scaun lângă sobă și se uită atent la el. Cu același briceag, milițianul – care și-a pus șapca pe masă, lângă pâine și i se vede capul cu părul tuns scurt și cărunt – taie niște bucăți de slănină.

— De când zici că n-ai pus nimic în gură? îl întreabă milițianul.

— De șapte zile, îi spune Valentin cu o voce moale și pierdută, care abia i se mai aude.

— Noroc că nu ești copilul meu. Ți-aș trage o bătaie s-o ții minte, îi spune milițianul. Hai, apropie-te de masă și înfulecă liniștit. Am o slăninuță specială, n-ai mâncat tu așa ceva de când ești. Socru-miu e mare specialist. O prepară după o rețetă a lui. N-o spune la nime...

— Nu pot să mănânc, spune Valentin.

— Cum nu poți? face milițianul mirat. Vrei să dai ortul popii, sau ce ai de gând?! Hai, vino repede, până nu mă supăr. Dacă nu te-aș fi găsit eu, acuma cine știe pe unde ai fii zăcut... Mureai de foame, mă copile... Nu te întreb de ce ai făcut tu asta, că dacă te-aș întreba, tot nu mi-ai spune. Nu cumva e o fată la mijloc? întreabă milițianul și-i face

complice cu ochiul. Vino și mănâncă odată și nu mă fă să-mi ies din pepeni! strigă el la Valentin, care se apropie de masă, rupe dintr-o felie de pâine. Mestecă pâinea fără chef, cu privirile în pământ și între timp ochii i se umplu de lacrimi.

— Numai muierile plâng, mă copile, ce fel de bărbat ești tu! spune milițianul. Nu-ți mai fă atâtea gânduri, treci și mănâncă și-ai să vezi că totul o să fie bine, adaugă el pe un ton consolator. Și gustă și din slăninuță, să mai prinzi ceva puteri...

*

Un camion coborând un drum plin de hârtoape. Transportă niște saci de ciment. Milițianul și Valentin, cocoțați deasupra sacilor. Milițianul are chef de vorbă, în schimb băiatul e tăcut și îngândurat.

— Numai să se încălzească un picuț vremea, spune milițianul. Acuma nu îndrăznesc, e prea rece apa. Într-o primăvară am intrat cam pe timpul ăsta, eram lacom de pește, am intrat, așa numai până la genunchi, și două săptămâni am zăcut la pat, aveam fierbințeală mare... Așa că să vii la vară la mine, să te învăț eu cum se prinde mreana cu mâna: bagi mâna până la cot în scorbură. Da degeaba îți vorbesc, tu tot cu gândurile la ale tale... Văd eu că ai un necaz pe suflet pe care nu vrei să mi-l spui... De întremat, te-ai mai întremat oleacă, ai mai prins culoare în obraz... Când te-am aflat, erai galben cum îi ceara... Și cu părinții zici că nu te-ai certat, te înțelegi bine cu ei?

— Mă înțeleg bine, spune Valentin ocolind privirile milițianului.

— Așa că taică-tu e inginer și lucrează la „Semănătoarea", îl întreabă milițianul în continuare.

— Da, așa-i cum v-am spus... minte în continuare Valentin.

— Și ce-o să zică el acuma, când o să te vadă, poți să-mi spui?! O să te certe și n-ar strica să-ți tragă și o mamă de bătaie! Eu, dacă aș fi în locul lui, îți spun sincer că așa aș face. Să-mi fugă copilul de-acasă și să nu știu nimica de el o săptămână și mai bine! Mamă, ce i-aș face!

— Fiți liniștit că nici el n-o să mă ierte cu una cu două, îi spune Valentin.

— Ai mei sunt mici, fetița de Sfântă-Mărie mare împlinește șase ani, ăla mic abia învață să umble, te pomenești că... Păi, dacă îmi fac ei mie una ca asta, eu am terminat-o cu ei...

*

Într-un vagon de tren amenajat special pentru o excursie. Paturi suprapuse, pe fiecare pat câte un geamantan, hanoracuri, bocanci etc. Elevii s-au adunat în jurul dirigintelui, care este și conducătorul excursiei, stând ghemuiți pe paturi și ascultând cu toată atenția.

— Prin urmare, excursia durează două săptămâni și se desfășoară, după cum știți, sub lozinca Să ne cunoaștem frumusețile patriei. Sper să mă pot înțelege cu voi și să nu-mi faceți necazuri prea mari.

Printre elevi îi descoperim pe Stela, Vlad și Valentin.

— Trebuie să alegem un responsabil cu curățenia, unul cu disciplina și unul cu sculatul de dimineață. Faceți propuneri, nu vreau să ziceți după aceea că vi i-am impus eu...

*

Elevii dorm în paturile lor suprapuse. Singurul care a rămas treaz este Valentin. Coboară din pat în vârful picioarelor și se îndreaptă spre geam. Noapte argintată de lună. Livezi cu pomi, un sat adormit, pe lângă care trece trenul. În cadrul limitat al ferestrei s-a ivit capul lui Vlad, apoi cel al Stelei. Fata începe să declame în șoaptă versurile lui Eminescu din Stele le-n cer.

— Niciodată n-am fost atât de fericit, spune Vlad, după ce fata a terminat de spus poezia, ca-n clipa asta.

— Știți, spune fata, tot în șoaptă, aș vrea să rămânem toată viața împreună.

— La anul o să ne despărțim, spune Valentin, mult mai realist. Fiecare dintre noi o să dea la altă facultate... Cine știe dacă, peste ani și ani, o să ne mai amintim unul de celălalt...

— O să ne amintim, o să ne mai amintim, spune fata, aproape cu furie... Și chiar dacă viața ne va despărți, prietenia noastră nu se ve destrăma niciodată!...

*

În camera de hotel, Vlad, bărbatul trecut patruzeci de ani, s-a trezit brusc, ca dintr-un vis care l-a zguduit foarte puternic. Aprinde lumina, se îndreaptă spre fereastră: piața pustie a unui orășel de provincie, un mic parculeț de fapt. O noapte cu lună plină, asemănătoare celei admirate de cei trei tineri prin geamul deschis al compartimentului de tren. Vlad își aprinde o țigară și rămâne la geam...

*

O mică gară, mai curând o haltă pierdută în câmpie. Spre seară, ciripit de păsări și cântecul monoton al greierilor. Vagonul cu excursioniști a rămas pe o linie lăturalnică.

— Vom rămâne toată noaptea aici și mâine dimineață urmează să fim atașați la un alt tren, spune dirigintele. Puteți să vă plimbați, dar să nu vă depărtați prea mult. La orele zece e stingerea, ca de obicei.

— Tovarășe diriginte, ne dați voie să dansăm? întreabă un elev. Mateescu ne cântă la acordeon, așa că muzică avem

— Ștefănească și-a luat flautul cu ea. Nu vrea însă să cânte decât muzică clasică. Zice că altfel își strică forma...

— Poate o convingeți să coboare până la un vals, spune dirigintele.

— Am auzit că se dă drumul la rock, tovarășe diriginte, încearcă un elev să întindă coarda ceva mai mult.

— Eu nu mă pricep, spune dirigintele, la dansurile voastre. Nu știu să deosebesc un swing de un rock, spune dirigintele și-i face cu ochiul elevului. Mă puteți duce de nas, face el pe naivul.

— Noi, pe dumneavoastră! Nici pomeneală de așa ceva, tovarășe diriginte...

În spatele gării e o baltă întinsă, acoperită cu flori de nufăr. Cei trei prieteni, pe mal, admiră florile.

— Ce frumoase sunt, spune fata. Păcat că nu putem ajunge până la ele...

— Vrei să-ți aduc una? întreabă Vlad.

— Apa e destul de adâncă, am impresia, și tu nu știi înota. Așa că nu mai fă pe grozavul.

— Nu sunt un mare înotător, dar până acolo tot sunt în stare să dau din mâini, spune Vlad.

— Intrăm amândoi şi-ţi aducem cate flori vrei, spune Valentin. Hai, frate-miu, ce mai stai, îi spune el lui Vlad, şi amândoi băieţii se dezbracă, rămân numai în chiloţi de baie, apoi intră în apă, care la început le ajunge numai până la genunchi, apoi până la piept şi când apa se face ceva mai adâncă se îndreaptă înotând spre florile de nufăr. La un moment dat, Vlad oboseşte şi atunci prietenul lui se apropie de el, îl sprijină cu o mână şi, înotând unul lângă altul, ajung lângă flori, rup un întreg buchet şi se întorc - Valentin îl sprijină în continuaroe cu o mână pe Vlad - la fata care îi aşteaptă pe malul lacului. Apa a fost destul de rece şi cam dârdâie de frig amândoi. Se îmbracă în grabă, apoi Valentin îi spune fetei:

— Nu ne poţi iubi pe amândoi. Vrând, nevrând, trebuie să alegi, să te decizi...

— Trebuie neapărat?! întreabă fata privindu-i mirată.

— Sigur că trebuie, spune Vlad. Nu se poate altfel.

—Sunteţi prietenii mei, spune fata. Într-adevăr, dacă aş fi îndrăgostită, ar trebui să aleg. Pe tine sau pe tine...

— E clar că nu ne iubeşte, spune Vlad dezamăgit. Şi eu care am fost tot timpul convins că e îndrăgostită de tine... Eram foarte gelos, dar nu voiam să-ţi arăt. Oricum, pentru o fată nu merită să strici o prietenie, îmi spuneam fără să fiu prea de tot sigur că-i aşa...

— Pe cuvântul tău că nu eşti îndrăgostită de nici unul dintre noi? întreabă Valentin, care vrea ca lucurile să fie deosebit de clare.

— Într-un fel, vă iubesc pe amândoi... haideţi să dansăm, îi îndeamnă ea pe băieţi, care arată cât se poate de dezumflaţi.

— De dans ne mai arde nouă acuma! spune Vlad și e atât de mâhnit încât aproape îi dau lacrimile...

S-a înserat și pe peronul gării – o gară mică pierdută în mijlocul câmpiei, după cum am mai spus – se dansează un rock cât se poate de îndrăcit. S-au aprins niște felinare și mica gară cu dansatorii ei se zărește ca o oază de lumină în mijlocul câmpiei. La acordeon s-a alăturat și flautul, o împerechere de sunete cel puțin ciudată.

*

Vagonul elevilor, tras pe o linie lăturalnică. Dirigintele a rămas singur și, trântit pe un pat, citește niște poezii dintr-un volum pe coperta căruia e scris numele lui Baudelaire. Eleva cu ochelari dă buzna în vagon. E cât se poate de scandalizată și pornită împotriva modului în care se dansează pe peronul gării.

— Care e problema? întreabă dirigintele ridicând privirea de pe filele cărții. Te-a supărat cineva sau ce-i cu tine?

— Dumneavoastră auziți ce se cântă acolo! spune fata, furioasă la culme, arătând cu o mână în direcția peronului.

— Ce se cântă?! întreabă profesorul mirat. V-am spus că nu mă pricep.

— Dar nu se poate, tovarășe profesor, să ne compromitem în halul ăsta! spune fata spumegând de furie, aruncând scântei prin lentilele ochelarilor. Acuma s-au apucat să-l învețe și pe șeful gării să danseze rock! E un dezmăț, tovarășe profesor, pur și simplu inadmisibil!... Dacă șeful o să uite de mersul trenurilor și-o să se petreacă un carambol?... Și doar mereu ni s-a spus că trebuie să luptăm împotriva...

— La ora asta nu trece probabil nici un tren, o întrerupe dirigintele, încercând s-o calmeze. Şeful de gară îşi cunoaşte în mod sigur îndatoririle, nu trebuie să-i purtăm noi de grijă...

— Şi dacă o să se afle, tovarăşe profesor, că noi, în loc să dansăm...

— Şi tu de ce nu dansezi? o întrerupe dirigintele.

— Eu sunt împotriva unor astfel de dansuri decadente! spune fata furioasă. Dacă dumneavostră le aprobaţi şi nu luaţi nici o măsură, eu nu le aprob şi la prima şedinţă de UTM...

— Bine, o întrerupe profesorul. Acum du-te şi spune-le că-i mai las încă o jumătate de oră peste program, dar nu mai mult. Am să vin şi eu să dansăm împreună un vals, ce părere ai?

— Îmi place valsul la nebunie, tovarăşe profesor, spune fata, devenind dintr-o dată cât se poate de copilăroasă. Să vedeţi ce uşor dansez! Sunt ca un fulg.

— Atunci să mergem chiar acuma, ce zici? întreabă dirigintele.

— Când o să vă vadă pe dumneavoastră, n-o să mai îndrăznească să cânte nici un rock! spune fata triumfătoare.

*

Excursia organizată sub lozinca „Să ne cunoaştem frumuseţile ţării" a ajuns în sfârşit până la mare. Vagonul cu excursionişti se află undeva pe o linie secundară. E dimineaţă, foarte devreme. În lumina tulbure abia reuşim să distingem silueta unui elev care se îndreaptă spre patul în care doarme dirigintele.

— Tovarășe diriginte, spune el în șoaptă, după ce observă că profesorul e treaz, cred că e timpul să dau deșteptarea dacă vrem să ajungem la timp. Mai sunt doar treizeci și cinci de minute.

— Sună deșteptarea și grăbiți-vă, spune dirigintele. Până pe malul mării facem cel puțin 20 de minute. Într-un sfert de oră trebuie să fiți îmbrăcați. Și să vă puneți pe voi ceva mai gros. Dimineața e destul de răcoare.

Elevul sună deșteptarea din aceeași trompetă din care s-a suflat la spectacolul elevilor cu piesa „Viață nouă".

— Gata cu somnul, spune elevul, altfel nu vedem răsăritul.

— La ce oră răsare soarele? întreabă un elev ceva mai somnoros, căruia nu-i cade chiar bine sculatul cu noaptea în cap.

— La cinci și patru minute.

— Haideți, îmbrăcați-vă repede, spune Stela agitată, cu un minut dacă ajungem mai târziu, am ratat totul!

Străzile pustii, la o asemenea oră matinală, ale orașului Mangalia. Elevii aleargă cam în dezordine, îmbrăcându-se, unii dintre ei, din mers, spre țărmul mării.

— De ce ți-ai pus tenișii?! întreabă un elev. Desculț e mult mai bine. De ajuns, ajungem. Mai avem cinci minute...

Tinerii au ajuns cu un minut sau două înainte de a răsări soarele pe malul mării. Așteaptă acum liniștiți și emoționați ca soarele să se ridice din mare. Fata care cântă la flaut și-a luat flautul cu ea. Se cântă ceva din Mozart în liniștea atât de proaspătă a dimineții. Toți stau cu privirile ațintite spre larg, spre locul de unde trebuie să se ridice soarele. Un strigăt general de surpriză în clipa în care marea

devine dintr-o dată purpurie, un văl strălucitor se așterne deasupra ei și, în sfârșit, soarele fastuos și solemn se ridică din măruntaiele ei. Fata continuă să cânte la flaut aceeași melodie suavă și proaspătă ca apa unui izvor...

*

Dimineața foarte devreme, pe peronul gării, Vlad, un bărbat trecut de patruzeci de ani, își ia rămas bun de la gazdele sale. Strângeri de mână, ba chiar și îmbrățișări.

— Să mai veniți pe la noi și să nu ne uitați, spune șeful de la cultură.

— A fost o adevărată sărbătoare pentru noi, ce să vă mai spun, un eveniment! spune tânărul profesor de limba română...

— Are doar un minut întârziere, spune directorul Casei de cultură, uitându-se la ceas.

— Sper că v-ați simțit bine, spune profesorul. Spuneați că lucrați la o carte nouă? Poate o să fiți de acord s-o lansăm la noi, spune plin de entuziasm tânărul profesor.

Bucureștiul. O mașină care străbate un bulevard împrejmuit de blocuri. Oprește în dreptul unui bloc. La volan se află Vlad. Coboară din mașină. Confruntă adresa din bloc-notes cu cea de pe perete și pătrunde în holul blocului. Un hol destul de întunecat. Se urcă în lift. Liftul oprește în dreptul etajului patru. Vlad coboară din lift. Se oprește în dreptul unui apartament și sună. Deschide o femeie cam de aceeași vârstă cu el, cu părul cărunt și cu o față care pare, altfel, destul de tânără.

—Te-ai descurcat, prin urmare? îi spune femeia zâmbind. De altfel nici nu-i prea complicat de ajuns. Stația

„Favorit" o știe oricine. Să te văd cum arăți, spune femeia zâmbind în continuare. Nu ne-am văzut doar de douăzeci și cinci de ani... După un scurt examen, spune cu același surâs prietenos pe buze: Te-ai îngrășat puțin prea tare. Altfel n-am nici o obiecție – te ții, ca să zic așa, bine.

— Ți-am adus o carte, îi spune Vlad și-i întinde cu simplitate și în chipul cel mai firesc cartea, încercând în realitate să-și ascundă emoția de care e cuprins. E ultima pe care am scris-o.

— Nici n-am văzut-o, spune femeia. De fapt, în ultimul timp cu greu găsești o carte bună. Se epuizează foarte repede. Am noroc cu copiii care trec destul de des pe la librărie... Știi că am doi băieți care termină facultatea la anu? E diferență de un an între ei. Cel mare n-a intrat din primul an la facultate, așa că au ajuns colegi. Amândoi fac politehnica.

— Băiatul lui Valentin e mai mare ca ei cu doi ani, nu-i așa? întreabă Vlad.

— Cu doi ani. Știi că soția lui Valentin s-a recăsătorit cu un medic chirurg? I-am văzut, pe ea și pe copil, prin anii șaptezeci. Dorin era la liceu, într-a opta sau a noua. Era foarte bun la matematică. Îi seamănă foarte bine. Doar că e ceva mai înalt...

— Voi doi de ce v-ați despărțit atunci, chiar în ultimul an de facultate?...

— Valentin m-a părăsit... De ce, nu știu, nici n-am să aflu vreodată... Valentin e mort... Știi că uneori mă gândesc la el fără să-mi pot aminti foarte exact cum arată?! Vocea în schimb i-o țin bine minte. Precum și anumite gesturi ale lui: de pildă cum își trecea mâna prin păr, cu o mișcare rapidă, de parcă ar fi vrut mai mult să se apere decât să-și aranjeze

părul... Ia loc, te rog, pe fotoliul ăsta, dacă vrei... Îmi pare rău că bărbatul meu nu-i acasă. E plecat într-o delegație și se întoarce abia sâmbătă după- amiază... În schimb copiii trebuie să vină dintr-o clipă în alta. Au avut ore până la șase... Sunt mai înalți decât mine cu un cap, spune femeia râzând.

— Aș vrea să stau de vorbă cu soția lui, spune Vlad. Îi știi cumva adresa?

— O am notată într-un carnețel. Dacă între timp nu s-a mutat cumva de la Cluj... Am să-ți fac o mărturisire: evit, atât cât îmi stă în putință, să mă gândesc la trecut... Îmi face rău, mă tulbură mult prea tare... Încerc să-l uit. Gândul că Valentin nu se mai află printre noi e mult prea cumplit, așa că...

Se așterne o liniște grea, apăsătoare. Apoi Vlad începe să vorbească. O face cu mare greutate...

— Nimeni nu-i vinovat de moartea lui Valentin, a fost un accident nenorocit, o știm cu toții. În ultimul timp m-am gândit mult la el, mi-am adus aminte de o mulțime de lucruri de pe vremea când eram tineri amândoi, eram încă elevi... Și nu știu din ce pricină mă simt vinovat, de parcă aș fi contribuit... Știi că despre el, despre prietenia noastră, am încercat să scriu, gândindu-mă că am să mă eliberez în felul ăsta, dar n-am fost în stare...

— Valentin a fost singurul bărbat pe care l-am iubit... El probabil că nu m-a iubit, dar asta nu are nici o importanță... Am fost cu Valentin la tine la Brașov pe vremea când făceai armata, mai ții minte? Îți lăsaseși mustață și erai foarte mândru de ea. Ziceai că te maturizează. Era chiar de ziua ta și Valentin ți-a adus o carte: *Păpușa* de un scriitor polonez, i-am uitat acuma numele. Am văzut și un film împreună:

Ordinul Ana după o nuvelă de Cehov. Vouă v-a plăcut foarte mult şi aţi discutat tot timpul despre filmul ăla. Apoi am intrat într-o cofetărie şi am mâncat îngheţată de căpşune. Am râs de tine amândoi pentru că erai tot îngheţată pe mustăţi... Îţi mai aminteşti?

Se aude soneria.

— Cred că s-au întors copiii, spune femeia. Au uitat să-şi ia cheile la ei. O clipă, să le deschid...

Vlad rămâne singur în încăpere. Din hol se aude glasul femeii.

— Avem un oaspete, le spune ea băieţilor. Aveţi şi voi prilejul să cunoaşteţi un scriitor. Cum i-aţi citit cărţile, o să puteţi sta de vorbă şi să vă spuneţi părerea despre ele. Haideţi, intraţi, nu fiţi aşa de ruşinoşi, îi îndeamnă ea şi pe cuvintele ei de îmbărbătare, filmul se sfârşeşte.

PATIMILE

– Lunga călătorie a prizonierului –

Curtea interioară a unui imobil de locuit semănând perfect cu o închisoare. Prizonierul își ridică privirea spre o fereastră luminată, își ia rămas bun de la cineva, ridicându-și mâinile, cu cătușe la ele, în sus, exact cum fac boxerii după ce au câștigat un meci. Un semn de adio, destul de teatral și patetic. În tot acest timp, însoțitorii lui îl urmăresc cu cea mai mare atenție.

— Hei, grăbește-te, îi spune unul dintre ei, împingându-l cu destulă brutalitate. Nu vrem ca din pricina ta să nu ajungem la timp...

S-au urcat în mașina poliției, împreună cu ceilalți deținuți. Își fac loc pe o banchetă, stau cam înghesuiți unul în altul. Printre ceilalți deținuți se află și o femeie pe care prizonierul pare a o cunoaște de dinainte. Femeia îi zâmbește cu multă afecțiune, făcându-i chiar un mic semn de recunoaștere. Are în același timp grijă de copilul pe care îl alăptează.

Schimb de priviri între prizonierul care pare destul de speriat și femeia care continuă să-i zâmbească în timp ce își alăptează copilul. Ceilalți prizonieri și însoțitorii lor nu observă nimic, ei dau mereu ordine pline de brutalitate, neatenți fiind la mica scenă de mare intimitate care s-a creat între cei doi. Copilul, după ce femeia l-a alăptat, a adormit, iar femeia își acoperă sânul. Pe chipul său a apărut un zâmbet mulțumit și ea seamănă foarte bine cu acele madone pe care le-am văzut pictate de pictorii renascentiști.

E tot atât de tânără, de visătoare, ca şi ele. Se uită pe geamul maşinii, urmărind peisajul arid pe lângă care trec. La rândul său, prizonierul urmăreşte acelaşi peisaj. Se lasă înserarea şi câmpiile nesfârşite pe care camionul cu deţinuţii le străbate sunt de o sufocantă melancolie. Apoi, din nou îşi întorc privirile unul spre celălalt, zâmbindu-şi cu afecţiune. Ne aflăm iarăşi în maşina poliţiei. Femeia care şi-a alăptat pruncul nu-i mai dă nici o atenţie prizonierului... Maşina opreşte undeva în plin câmp. S-a făcut întuneric. E o seară de iarnă. Afară ninge. Femeia coboară din maşină, se îndepărtează însoţită fiind de doi paznici. Prizonierul o urmăreşte prin fereastra murdară a maşinii...

*

— Totul e în regulă, spune şoferul maşinii. V-am dus conform instrucţiunilor primite.

Pizonierul şi însoţitorii lui coboară din maşină.

— Semnaţi aici, le spune şoferul, şi întinde însoţitorilor nişte hârtii pe care aceştia să le semneze. Treceţi, înainte de toate, data şi locul unde v-am lăsat. Nu cumva să puneţi după aceea vina pe mine că nu v-am dus unde trebuie...

Cei doi nu sunt prea pricepuţi la scris. Fac mari eforturi până când izbutesc să mâzgălească pe hârtie nişte litere mari de-o şchioapă. Se încruntă, oftează, scot limba din pricina concentrării şi apasă atât de tare cu creionul pe hârtie, încât hârtia se rupe. În sfârşit, fericiţi că au dus până la capăt o misiune atât de grea, întind hârtiile respective şoferului, care se urcă în maşină, dă drumul la motor, iar cei trei, rămânând în plin câmp, urmăresc cu privirile maşina care se îndepărtează...

Străzile pustii ale unui orășel de provincie. Ninge, coboară întunericul. Prizonierul e doar într-o cămașă subțire. El tremură de frig. Ceilalți doi au mantale călduroase.

— O să-i înghețe sufletul, spune unul din însoțitori, un bărbat gras cu trăsături cam grosolane: nasul borcănat, gura mare, părul tăiat scurt ca la boxeri, cu niște ochi însă albaștri și foarte copilărești, care contrastează frapant cu restul figurii... S-a făcut roșu ca o sfeclă, numai uită-te la el, se adresează el tovarășului lui de drum, cât poate fi de urât.

— Ființe ca el, pur și simplu mă dezgustă, spune și cel de-al doilea însoțitor, un bărbat înalt și uscățiv, cu o gură cu buze subțiri, cu un nas lung și coroiat ca de pasăre de pradă, și cu ochelari cu dioptrii multe. Și dacă crapă, cu atât mai bine. Un ticălos mai puțin.

— În tot cazul, dacă are de gând să crape, s-o facă după ce l-om duce unde avem ordin. Dar unul ca ăsta nu crapă cu una cu două. Au șapte vieți în ei, te și miri cât pot fi de rezistenți, spune grăsanul și scuipă scârbit, uitându-se cu mult dispreț la prizonier, care continuă să tremure de frig fără să scoată o vorbă...

— Și ce picioare subțiri are, spune însoțitorul cel uscățiv. A făcut cură de slăbire, nu glumă, se vede că ține mult la siluetă, adaugă el și se prăpădește de râs... Ai impresia că își dă pur și simplu sufletul dintr-o clipă în alta.

— Cei din categoria acestuia nu mor cu una cu două. Rezistă, îți spun eu că rezistă, spune însoțitorul cel rotofei.

Ți-e frig, mă nenorocitule, recunoaște că ți-e frig? îl întreabă el pe deținut.

— Puțintel, la picioare, recunoaște prizonierul. Am mare noroc însă, că mi-au înghețat de acuma, așa că nici nu le mai simt, recunoaște aproape vesel prizonierul.

— Vezi dacă nu ai fost băiat cuminte, spune unul din însoțitori, și anume cel uscățiv. Cine se ține de marafeturi necurate trebuie până la urmă să dea socoteală. Așa-i corect.

Legea e lege, n-ai dreptul să te joci cu ea după cum îți trece ție prin cap, îi spune el deținutului pe un ton foarte didactic.

— Sunt nevinovat, spune prizonierul.

— Toți spun că sunt nevinovați, spune însoțitorul cel uscățiv. Apoi amândoi însoțitorii izbucnesc din nou în râs.

Și-au găsit un fel de adăpost în subsolul unui mare imobil. Însoțitorii au adormit cu gurile larg deschise. Sforăie și vorbesc prin somn. Ușa odăii unde se odihnesc e larg deschisă. Un coridor lung, luminat de un singur bec murdar.

La capătul coridorului se află un tânăr care fumează. Chipul foarte tânăr îi este luminat din când în când de mucul țigării.

— N-aș vrea să fiu în locul tău, îi spune el deținutului cu anumită indiferență în glas... I-am văzut pe ticăloșii care te însoțesc. N-ai să te descurci, după părerea mea, ușor cu ei. Așa-i când pun mâna pe tine; greu mai scapi din ghearele lor... Cum de-au reușit să te prindă? îl întreabă el, de data asta manifestând ceva mai mult interes.

— E o greșeală la mijloc, spune prizonierul. Dar până la urmă o să se lămurească totul și atunci o să se vadă că sunt nevinovat.

— Eu nu aș fi atât de optimist, spune neîncrezător bărbatul cel tânăr. După ce te-au înhățat, nu scapi cu una cu două, adaugă el pe același ton plin de neîncredere.

— Tacă-ți gura, că nu putem dormi, spune însoțitorul cel rotofei, trezindu-se brusc din somn. Și pe deasupra e și interzis de regulament să se stea de vorbă cu prizonierii.

Strict interzis, adaugă el, şi adoarme la loc imediat ce şi-a terminat muştruluiala.

Discuţia dintre cei doi tineri continuă.

— Poţi să le spui de o mie de ori că nu ai nici o vină, ei tot nu te cred. La proces pun martori falşi care să jure strâmb, adaugă el, în timp ce ţigara i s-a terminat, iar vocea i se aude venind din întuneric.

— Vreau să te rog să le spui că m-au condamnat pe nedrept, spune cu o voce categorică şi hotărâtă prizonierul.

— Am să le spun, promite tânărul, şi vocea lui vine în continuare din întuneric. Între timp s-a apropiat de prizonier, stau amândoi pe o grămadă de cartofi, se află, după cum am mai spus, într-o magazie, şi tânărul, în timp ce stau de vorbă, se joacă cu cartofii. Îi aruncă în sus şi îi prinde cu o singură mână, dând dovadă de o mare îndemânare.

— Poţi să faci şi tu ca mine? îl întreabă el încântat pe prizonier.

— Nu cred că am să pot, spune prizonierul. Sunt în general destul de neîndemânatic...

— Dacă vrei, schimbăm, spune pe neaşteptate tânărul. Rămâi tu aici şi trec eu în locul tău.

— Nu se poate, spune prizonierul.

— Atunci am să plec, spune tânărul. Îşi umple buzunarele pantalonilor cu cartofi şi pleacă...

Când ajunge la capătul coridorului, se deschide, cu mare zgomot, o uşă, se trânteşte de perete şi, în sfârşit, îl putem vedea la lumina zilei pe cel ce a stat de vorbă cu prizonierul: un bărbat tânăr, gol până la mijloc, cu mai multe tatuaje pe trup.

*

E încă foarte devreme şi oraşul la această oră matinală e pustiu. Îi vedem pe cei trei, prizonierul şi însoţitorii lui, străbătându-l. Bineînţeles că prizonierul se află la mijloc, iar însoţitorii în stânga şi în dreapta lui. Prizonierul şchiopătează în timp ce merge.

— Mă roade cizma, spune el cu o voce plângăreaţă de copil neajutorat.

— Ce-ai vrea să-ţi fac eu dacă te roade? întreabă plin de ostilitate însoţitorul cel gras. Nu cumva ai pretenţia să te duc în spate? Mai bine lasă mofturile, căci cu noi nu-ţi merge. Noi suntem obişnuiţi să avem de-a face cu lepădături ca tine...

— Ceea ce nu-mi place mie la el, spune pe un ton foarte teoretic însoţitorul cel uscăţiv, e că prea uşor se delasă. Nu se îngrijeşte suficient. Nu se spală cu săptămânile şi din pricina asta începe să pută.

— Ăsta nu pute, spune însoţitorul cel grăsan, mirosindu-l pe deţinut. E drept că nu miroase cine ştie cât de plăcut, dar de puţit nu pute.

— Slavă Domnului, spune însoţitorul cel uscăţiv. Am un stomac cât se poate de păcătos. Orice miros mai special – de putoare nici să nu mai vorbim – mi-l întoarce pe dos...

Între timp au ajuns la marginea oraşului, lângă o moară veche şi părăsită. Păsări negre zboară deasupra apei îngheţate. Un iepure aleargă prin tufărişul de pe marginea apei şi zăpada se cerne ca o pudră albă şi foarte fină...

Se află toţi trei undeva pe câmp; şi-au aprins un foc mare de vreascuri ca să se poată încălzi. Lângă foc,

bineînțeles, se află numai cei doi însoțitori, doar ei se pot bucura de privilegiul de a sta la căldură.

Prizonierul se află ceva mai departe, la câțiva pași de ei.

S-a așezat pe o buturugă și încearcă să-și repare bocancii scâlciați de atâta mers. E foarte prins de lucrul pe care îl face și seamănă cu un copil care își repară o jucărie.

— De azi dimineață tot meșterește la împuțiții ăia de bocanci, spune cu o anumită exasperare în glas însoțitorul cel slăbănog. Are o răbdare și o perseverență care pur și simplu mă scoate din sărite, adaugă el cât se poate de enervat...

*

Au adormit cu toții în plin câmp. Paznicii lângă foc, iar detinutul ceva mai departe, lângă un tufiș. Și între timp se face ziuă. Razele soarelui sunt mai calde, se pare că a venit primăvara.

— Mă uit și nici nu-mi vine să cred, exclamă prizonierul cuprins de o adevărată stare de beatitudine. A venit primăvara, așa, pe negândite, când nici nu te așteptai. De altfel, așa se întâmplă întotdeauna. Te culci în plină iarnă, ninge și e lapo- viță și dimineața te trezești în ciripit de păsărele, o adevărată încântare. Poate că iubesc mult, prea mult, natura, poate că ăsta-i defectul meu cel mai mare, le spune el însoțitorilor lui, care îl privesc în timp ce sporovăiește cu suspiciune și ostilitate. Chiar dacă nu am scris poezii niciodată, s-ar putea spune că am, totuși, o fire de poet. Cum spunea și profesorul meu de literatură: tânărul ăsta promite foarte mult. Ar putea ieși din el un al doilea

Balzac! Nu știu din care pricină mă compara întotdeauna cu Balzac. Fizic nu semănăm defel, ca să zic așa.

— Dacă mai trăncănește mult, am să-i sparg capul. Nu pot suporta atâta vorbărie, spune cuprins de exasperare paznicul cel rotofei.

— Și cu ce ton familiar ne vorbește! E de necrezut, se revoltă, la rândul lui, paznicul cel slăbănog. Închide-ți pliscul, se răstește el la prizonier, să nu mai aud o vorbă, că-ți mut falca.

*

Prizonierul continuă să meșterească la pantofii lui stând la o oarecare distanță de însoțitorii lui, iar aceștia, în timp ce mănâncă, amândoi, dintr-o cutie de conserve, stau de vorbă între ei.

— După părerea mea, mâncarea, spune însoțitorul cel gras, dacă nu-i pui tot felul de mirodenii, nu are nici un gust. Mă pricep la bucătărie mai bine decât o muiere și dacă ar fi fost după capul meu, mi-ar fi plăcut să mă fac bucătar. Numai că atunci când am intrat în armată, nimeni nu m-a întrebat ce și cum. M-am zbătut eu ca să ajung la bucătărie. Am avut, însă, un șef scârbos, când a văzut cam unde trag, a făcut ce i-a stat în putință să-mi pună bețe în roate. O să-ți fac cu o friptură – numai să prindem niște iepuri de câmp – cum nici n-ai visat.

— Ești foarte amabil, numai că am ulcer și trebuie să țin regim, spune însoțitorul cel uscățiv.

— Duodenal sau gastric? întreabă foarte doct grăsanul.

— Cred că de amândouă, răspunde cam aiurea însoțitorul cel slab.

— Nu se poate de amândouă, e exclus. Știu de la nevastă-mea, care lucrează într-un spital. E soră șefă, e cât se poate de apreciată de superiorii ei...

După ce au terminat conserva, cutia goală o aruncă deținutului de parcă ar fi aruncat un os unui câine care stă deoparte.

— Linge și tu ce a mai rămas, spune însoțitorul cei gras și-i face cu ochiul celuilalt. Apoi amândoi izbucnesc în râs. Pentru asta ai limbă, ca să lingi cu ea. Organul creează funcția, cum zicea nu știu cine. Așa că cine știe dacă până la urmă n-o să ajungi un mare lingău... Și, încântat de gluma făcută, izbucnește în râs. Râde, însă, de unul singur, celălalt nu gustă gluma și îl privește cu multă seriozitate.

*

O fereastră foarte înaltă, la care se poate ajunge cu greu. Ca să se poată uita pe fereastră, prizonierul s-a urcat pe un scaun.

— N-ai voie să te uiți pe geam, îi atrage atenția însoțitorul cel slăbănog, uitându-se la el cu multă severitate. E strict interzis de regulament.

Docil, prizonierul coboară de pe scaun și se așază jos, stând sprijinit de picioarele scaunului.

O femeie și-a făcut apariția în cadrul ușii deschise și se uită plină de curiozitate la ei.

— Hai, intră, îi spune însoțitorul cel gras, rânjind plin de bunăvoință, nu-ți fie teamă, că nu-ți face nimica. Apropie-te fără frică.

Femeia stă în cadrul ușii. Își duce amândouă mâinile la gură de parcă s-ar rușina foarte tare de ei, în același timp

izbucnește în râs; atitudinea ei e provocatoare, sfioșenia e mai mult jucată decât reală.

— Să nu scoți un câine afară din casă, plouă și bate un vânt înghețat, îi înștiințează ea... Mama zicea că de când a fost ea mică nu mai ținea minte un asemenea frig cumplit.

— În sfârșit, o să mă culc și eu într-un pat curat, spune primul însoțitor și se trântește așa îmbrăcat, cu hainele mustind de apă și de zloată pe așternutul alb, murdărindu-l.

*

Cei doi însoțitori au adormit. Prin somn, unul din ei îl prinde în brațe pe celălalt, foarte drăgăstos, crezând că e femeia lui de acasă. Celălalt îi dă mâna la o parte, furios, și se îndepărtează scandalizat. Apoi adoarme. Repetă, prin somn, gestul primului care, fiind cufundat în somn, nu reacționează. Rămân amândoi îmbrățișați. Singurul treaz este prizonierul. El o aude pe femeia din încăperea alăturată, umblând încoace și-ncolo, lipăind desculță prin odaie... Se apropie de ușă, o întredcschide ușor, și, fără ca ea să bănuiască, îi urmărește fiecare gest. Neștiindu-se urmărită, femeia are gesturile cele mai firești. Vorbește singură, dar spune cuvintele atât de încet, încât prizonierul nu înțelege ce spune... Femeia golește niște lapte dintr-o cană în alta, și acum imaginea ar putea din nou să se întrerupă și să vedem celebra pânză a lui Vermeer cu aceeași temă. Aparatul se oprește pe chipul femeii de un mare calm, de o mare pace interioară, așa cum sunt toate femeile din pânzele lui Vermcer, apoi peste chipul său se suprapun alte chipuri de femei, tot din tablourile lui Vermcer, vorbind cu toatele despre ceea ce se cheamă pacea căminului, liniștea, echilibrul, împăcarea cu viața și cu lumea. Femeia părăsește odaia și, în vârful

picioarelor, prizonierul se ia după ea. Femeia lasă, parcă dinadins, uşa la casă deschisă în urma ei, ca şi când ar fi vrut să dea un semn că ştie, de fapt, că e umărită. Femeia intră în grajd, lasă întâmplător, sau iarăşi dinadins, cine poate şti, şi uşa grajdului deschisă. Din întuneric, din mijlocul curţii, prizonierul o urmăreşte. Lângă femeie se află o lumânare şi chipul îi este luminat de o lumină care parcă vine din interiorul ei... Din mijlocul curţii, prizonierul scoate un fluierat scurt ca să-i dea de veste că el se află acolo. Femeia se întoarce foarte calmă, nearătând surprinsă de apariţia lui.

— Ce-i cu tine, n-ai adormit? îl întreabă ea. Nu numai ei, ci şi tu trebuie să fii frânt de oboseală.

— Eşti nevinovat, nu-i aşa? îl întreabă ea.

— Da, sunt nevinovat, spune prizonierul.

*

Din pricina poleiului, cei trei, deţinutul şi însoţitorii lui, înaintează cu destulă greutate. La un moment dat, deţinutul alunecă şi cade. Ceilalţi se împiedică în el şi cad deasupra lui, grămadă. Cu greu se ridică toţi trei de jos. E o mare învălmăşeală...

— Mă, am impresia că tu îţi baţi joc de noi?!

— Pe cuvântul meu că n-am vrut. A fost fără nici o intenţie, se scuză prizonierul.

— Suntem prea umani cu el. I-am făcut toate poftele şi acuma şi-a luat-o la cap, spune însoţitorul cel uscăţiv. Trebuie mai multă disciplină, asta-i tot.

Şi, din nou, prizonierul alunecă, căderea lui are o anumită graţie, ceea ce îi umple de încântare pe însoţitori.

— Ia uitaţi-vă la el ce frumos ştie să cadă. Ca un balerin. Rar poţi vedea atâta graţie. Mă, tu ai fost balerin?

Te pomenești că ești frate cu Nureev și taci din gură, nu spui la nimeni... Ce-ar fi să mai cazi o dată, să te vadă și colegul meu?! El n-a fost atent, s-a uitat în altă parte și nu te-avăzut, spune grăsanul.

Ascultător, prizonierul se face de data asta că alunecă, doar că respectiva cădere nu mai are nici naturalețea, nici grația celei dintâi.

— Grațios ca un fier de călcat, spune însoțitorul cel rotofei. Rahat. Păi, dacă e pe așa, mult mai grațios sunt eu decât nenorocitul ăsta... O grație și un rafinament în mișcări, cum nu s-a mai văzut. Am fost, în tinerețea mea, un mare dansator. Ce mai piruete făceam...

— Îmi și închipui, se și vede pe tine cât ai fost de grațios, spune celălalt însoțitor, cu neîncredere.

Între timp, prizonierul, fără voia lui, alunecă din nou. De data asta, căderea lui e mult mai spectaculoasă.

— Mă, tu ai talente pe care le ții ascunse?! spune bănuitor, ca de obicei, însoțitorul cel uscățiv.

— Ascunse, nu avem nimic împotrivă, spune însoțitorul cel rotofei, dar să le știm și noi.

Fără ca prizonierul să observe, grasul îi pune o piedică. De data asta, în cădere, prizonierul se lovește la cap și-i curge sânge pe obraz.

Însoțitorii se fac că nu observă nimic.

— Sunt pur și simplu uimit cât de repede se ridică, spune însoțitorul cel uscățiv. Are o dexteritate uluitoare.

— Dexteritate da, e de acord însoțitorul cel gras, însă îi lipsește eleganța și grația, și din nou îi pune piedică.

În cădere, deținutul își fracturează o mână. Începe să plângă de durere.

— Te doare, înțeleg, n-am nimic împotrivă, spune însoțitorul cel uscățiv. Totuși, n-ar trebui să fii atât de lipsit de demnitate, încât să urli ca o muiere...

Și îl lovește din nou. Prizonierul cade și, spre mirarea lor, nu se mai ridică.

— A murit, a dat ortul popii! spune însoțitorul uscățiv, pe un ton calm, fără să aibă nici o emoție...

— Ăștia nu mor atât de ușor cum crezi. Se preface, pur și simplu, e de părere celălalt însoțitor.

— În tot cazul, dacă se preface, se preface destul de bine: arată ca și mort... Păi, cu pumnii tăi, nenorocitule, cum dracu să nu-l omori, schimbă dintr-o dată uscățivul tonul, ca să arate că el nu are nimic în comun cu probabila crimă comisă de tovarășul lui, desolidarizându-se, deci, de tovarășul lui de drum. Dai în prostie, năzdrăvanule. Nu te gândești și tu puțin, înainte de a da. Dai ca prostul. Păi, eu când lovesc, nici nu se simte. E și asta o artă, să știi să lovești fără să rămână nici o urmă...

Spre marea lor surprindere, însă, prizonierul își revine după ce însoțitorul cel uscățiv l-a stropit cu un pic de apă...

— Scuzați-mă, spune el, nu știu ce s-a întâmplat. Probabil mi s-a făcut rău și am leșinat...

— Se mai întâmplă, spune cu toată nevinovăția însoțitorul care l-a lovit. Și din pricina insolației, mai ales...

— Îngheață sufletul de atâta frig, și el vorbește, dobitocul, de insolație! spune nemulțumit uscățivul. Înțeleg să cauți o scuză, un pretext, dar atunci găsește măcar unul cât de cât rezonabil...

— Oricum, ce a fost, a fost, vorba lui Shakespeare, totul e bine când se sfârșește cu bine, spune prizonierul pe un ton împăciuitor.

— Te pomeneşti că te-a durut? întreabă grăsanul cu o anumită naivitate, nevenindu-i să creadă că loviturile lui ar putea pricinui cuiva dureri.

— De durut m-a durut, recunoaşte prizonierul pe un ton sfătos, altfel nici n-aş fi leşinat dacă nu m-ar fi durut foarte tare. Poţi leşina din pricina durerii; lucrul e verificat din punct de vedere medical. Dar oricum a trecui, am uitat, e ca şi când nici n-ar fi fost...

— Poarte bine, foarte bine, spune grav şi cât se poate de autoritar şi protector cel ce l-a lovit. Îmi place de tine, băiatule, că nu eşti ranchiunos. Sunt şi din ăia cărora le dai o dată peste bot mai mult din greşeală, ca să zic aşa, nu în mod intenţionat, c-ai avea ceva special cu ei, dar ştii cum se întâmplă, te ia mâna pe dinainte – şi nu te uită toată viaţa, îţi poartă ranchiună câte zile au şi nu se gândesc decât la răzbunare. Pe când tu ai o fire deschisă, sportivă. Bravo, frumos...

*

Au ajuns, prizonierul şi însoţitorii lui, într-un mare oraş. Străzi supraaglomerate, oameni trec pe lângă ei fără să-i bage în seamă. Îşi fac loc cu greu prin mulţimea grăbită. Se opresc în dreptul vitrinelor în care sunt expuse obiecte de lux.

— Ce i-ar place nevesti-mi pantofii ăia din piele de şarpe, spune însoţitorul cel uscăţiv, arătând spre pantofii expuşi în vitrină.

— De-acuma ne aşteaptă să ne întoarcem şi uite că noi nici măcar n-am ajuns! E drept că niciodată socoteala din târg nu se potriveşte cu cea de-acasă, spune celălalt însoţitor.

— Pst, îi spune uscătivul în șoaptă, să nu te audă prizonierul... Așa-i ordinul, el nu trebuie să știe nici când ajungem, nici unde mergem și nici cât mai avem de mers.

— Dar tu știi cât mai avem de mers? întreabă însoțitorul.

— Nu știu, șoptește uscătivul profitând de neatenția prizonierului care se uită fermecat la un bărbat gol până la brâu ce anunță pe toată lumea cu o voce solemnă că o să înghită sabia pe care o ține în mână – se află toți trei într-o piață publică.

Bărbatul face toate preparativele necesare înghițirii săbiei, dar, deocamdată, nici pomeneală să se grăbească s-o înghită.

— Tu ești sigur că ăsta e drumul, ești sigur că nu ne-am rătăcit? întreabă în continuare în șoaptă pentru ca deținutul să nu-i audă ce vorbesc.

— Fii fără grijă, cunosc drumul ca-n palmă, spune celălalt umflându-se în pene și dându-și multă importanță. Când ești cu mine n-ai la ce să-ți faci probleme, lasă-te pe seama mea. Nu-i pentru prima dată când fac drumul ăsta. Pot spune că-l știu și cu ochii închiși...

*

Au adormit toți trei cu capul pe masă într-un restaurant gol, în care chelnerii strâng farfuriile de pe mesele consumatorilor, care au plecat de mult... Într-un colț, doar, o orchestră improvizată din câțiva tineri – cu plete lungi și în fracuri albe – cântă *Serenada melancolică* a lui Schubert. La un moment dat prizonierul se trezește, se uită la tinerii care cântă.

— Ar fi bine să cântați ceva care să fie mai puțin trist, spune el... Cu muzica asta o să întristați pe toată lumea...

— Așa se și numește: „Serenada melancolică", spune însoțitorul cel uscățiv trezindu-se brusc și adormind repede la loc.

— Spune-ne ce vrei să-ți cântăm, întreabă tinerii din orchestră, arătându-se foarte binevoitori.

— Ce părere aveți de „Păstrăvul" lui Schubert. E în tot cazul mai vesel.

Băieții din orchestră încep să cânte celebrul cvartert al lui Schubert și prizonierul, care știe bine liedul cu același nume, se ridică solemn în picioare și începe să cânte în timp ce însoțitorii continuă să doarmă cu capul pe masă, sforăind prin somn...

*

În același local, spre dimineață, s-a inițiat un concurs la care iau parte atât cei trei, adică prizonierul și însoțitorii săi, cât și barmanii și chelnerii restaurantului. Un fel de joc de popice, ținta fiind prizonierul în care se aruncă cu imense cocoloașe de pâine. Unul dintre ei notează foarte atent loviturile care nimeresc în plin. Participă și băieții din orchestră care și-au părăsit instrumentele. Prizonierul însă nu se comportă chiar cum scrie la carte: dând dovadă de multă slăbiciune, se ferește din calea cocoloașelor de pâine, spre marea nemulțumire a jucătorilor. Aceștia îl apostrofează revoltați.

— Ce naiba ești așa de fricos, spun ei... Stai și rabdă, pentru asta ești pus acolo, ca să rabzi! Ăsta e rolul tău, nu-i frumos să fii laș! Un bărbat trebuie să se poarte ca un bărbat, indiferent de situația în care se află...

— Trec eu în locul tău, ca să vezi ce comportare trebuie să aibă un om cu adevărat demn, propune însoțitorul cel uscățiv și-l vedem luând locul deținutului. Unul din chelneri îl lovește însă cu un ou clocit care se sparge în capul însoțitorului. Acesta, voind să rămână în continuare un exemplu viu, nu ripostează, în timp ce gălbenușul i se prelinge de-a lungul obrazului...

Și în timp ce jocul continuă, deținutul reușește să se sustragă atenției celor doi paznici; îl vedem luând-o de-a lungul unui coridor îngust de parcă ar fi voit să caute pe cineva sau, cine știe, chiar să scape de paznicii săi. În tot cazul, se uită cu multă atenție în jurul său; se vede că îi este teamă să nu fie urmărit. Persoana pe care o caută prizonierul e un bărbat ceva mai în vârstă decât el, un ins cu chelie, cu aspect de mic funcționar conștiincios, un bărbat de treabă și familist după toate aparențele, cu o mică valiză în mână.

— Abia am reușit să-ți dau de urmă, spune el ștergându-se cu batista de sudoare și respirând greu, de parcă ar fi alergat. Te-ai fofilat fără să bage ei de seamă, nu-i așa? N-aș vrea să știe că sunt aici... Nu de alta, dar o să-și închipuie că cine știe ce avem de gând să punem la cale, să pregătim o evadare sau o răpire – cum au văzut, sunt sigur, în filme polițiste cu duiumul și au capul plin de evadări de tot felul...

— Dar nici nu mă gândesc să evadez... Nu doresc decât un singur lucru: să mi se facă dreptate, să se spună odată că sunt nevinovat...

— Pe mine nu trebuie să mă convingi. Te cunosc foarte bine. Nu degeaba sunt fratele tău...

— Și cu toate astea nici tu nu ești întru totul convins că n-am nici o vină...

— N-are nici o importanță dacă sunt convins sau nu. Ca frate bun al tău, nu mă interesează decât un singur lucru: să te văd c-ai scăpat viu și nevătămat de toată istoria asta. De altfel ar fi cam timpul să te mai liniștești...

— Prin urmare nu crezi că sunt nevinovat? întreabă prizonierul și se vede că suferă din pricina neîncrederii fratelui său mai mare.

— Nu pentru asta am făcut un drum atât de lung, ca să stabilim noi dacă ești vinovat sau nu. O să hotărască judecătorii la proces, pentru că sunt sigur că o să se reia procesul. Am și făcut de altfel toate demersurile necesare pentru recurs, am angajat pe cei mai buni avocați...

— Sper că n-ai lăsat-o pe mama să-și vândă și ultimele bijuterii ca să-i plătească?!

— A fost absolut necesar să și le vândă, altfel n-ar fi putut face față atâtor cheltuieli. Nenorociții ăia cer niște sume imense...

— Cum am să pot, oare, s-o răsplătesc pentru tot ce-a făcut pentru mine? Aș fi preferat să zac pentru totdeauna în închisoare, decât s-o știu fără splendidele ei bijuterii... Eram copii mici de-o șchioapă, iar ea și le punea întotdeauna când se ducea la vreo petrecere sau la teatru, mai ții minte?...

— Lasă acum amintirile, îi spune enervat fratele mai mare. Nu avem timp pentru ele. O s-o facem și pe asta, o să depănăm împreună amintiri, stând la gura sobei, când tu ai să fii liber... Te rog în schimb să fii foarte atent și să-mi răspunzi cât mai exact la întrebările pe care am să ți le pun, înainte de a prinde ceilalți de veste, spune fratele mai mare și se uită speriat și foarte atent în toate părțile, nu cumva să fi fost descoperiți. Nu trebuie să-i lăsăm să intre la idei...

— Nu observă ei nimica! spune, foarte optimist, prizonierul. Joacă un fel de popice cu chelnerii, un joc născocit chiar de chelneri în noaptea asta, care s-a bucurat de îndată de cel mai mare succes. Sunt atât de prinşi în joc, încât sunt convins că m-au şi uitat...

— Lasă acuma chelnerii, spune din ce în ce mai enervat fratele mai mare, exasperat de vorbăria continuă a celuilalt. Fii, aşadar, atent la întrebările pe care am să ţi le pun şi caută să răspunzi cât mai exact la ele. Vreau răspunsuri limpezi asupra lor. Mai avem doar foarte puţine minute de stat împreună. Prin urmare aş vrea să ştiu mai întâi şi întâi de toate cât mai aveţi de mers, eventual câte săptămâni, zile, ore, minute, precum şi localitatea – eventual scrie-mi-o pe hârtie cu litere de tipar – unde trebuie să ajungeţi?...

— Din păcate nu pot răspunde la nici una din întrebările puse de tine, spune prizonierul. Pentru că nu ştiu nici cât mai avem de mers şi nici unde trebuie să ajungem... Cu mine ei nu stau de vorbă despre asemenea lucruri. Şuşotesc tot timpul între ei, şi când să mă apropii, schimbă vorba... Sunt foarte severi şi distanţi cu mine: ei comandă şi eu trebuie să execut. Dacă spun s-o iau la dreapta, eu fac aşa cum spun ei, o iau la dreapta şi nu le ies din cuvânt... Cu cât eşti mai supus, cu atât eşti mai ferit de neplăceri... Ori cel mai tare se înfurie când îmi dau şi eu cu părerea, când am vreo idee, ca să zic aşa, şi îndrăznesc să le-o comunic şi lor...

— Când le ai, mai bine ţine-le pentru tine, spune fratele mai mare. Fii atent şi şiret. Ei nu trebuie să afle niciodată ce-ţi umblă prin cap.

— Defectul meu e că sunt mult prea sincer şi nu pot să mă ascund suficient, spune fratele mai mic. Întotdeauna

am fost așa: ce-i în gușă și în căpușă, cum spune un vechi proverb... Caut eu să mă ascund câteodată, numai că se vede cale de-o poștă, nu pot să mă prefac suficient. Se uită odată lung la mine și m-au și prins cu fofârlica, cum se spune.. Am o fire cât se poate de păcătoasă, asta-i tot, spune el oftând.

— Am crezut că necazurile prin care ai trecut au reușit să te mai schimbe, spune fratele mai mare, dar constat cu mult regret că tot așa ai rămas. N-ai tras nici o învățătură din toate cele prin care ai trecut. Lucrul ăsta mă înfurie cel mai tare la tine dacă vrei să știi, spune el cu multă asprime. Acum, gata, am trăncănit destul și așa, e cam vremea să plec... E foarte important de asemenea să știu cum îi cheamă pe paznici, dacă au eventual familie mare și remunerație mică, pentru a-i putea mitui, reia discuția, pe același ton de om cu scaun la cap, fratele mai mare.

— Familie mare și remunerație mică au în mod sigur, spune prizonierul. Vorbesc tot timpul despre copii și despre nevestele care le-au rămas acasă. A unuia dintre ei, acum nu mai țin minte anume a căruia, trebuie să nască chiar în zilele astea. Poate că o fi și născut între timp...

— Trebuie să-i corupem pe toți, spune fratele mai mare cuprins de o furibundă ambiție, de la paznici până la judecători, altfel nu văd cum ai putea scăpa de toată istoria asta și să fii din nou liber...

— Tu uiți mereu că sunt nevinovat și că adevărul trebuie să iasă la lumină, să se aleagă, cum se alege uleiul de apă. Tu vorbești de parcă aș fi într-adevăr un infractor și eliberarea mea nu ți-o închipui altfel decât ca de un fel de potlogărie pusă la cale cu multă dexteritate și pricepere. Nu-ți dai seama că mă jignește modul tău de a gândi? Sunt nevinovat și nevinovăția mea trebuie să iasă la lumina zilei.

Nu cer deecât acest lucru: să mi se facă dreptate, strigă în gura marc prizonierul și fratele lui mai mare îi astupă gura.

— Ai înnebunit, spune el în șoaptă și se uită îngrozit în jurul lui. Vrei ca ei să te audă, să afle că am fost aici, vrei ca totul să se deconspire, să iasă în vileag? Nu-ți dai seama că tot ceea ce am vorbit acum și aici trebuie să rămână între noi, strict secret, să nu afle nimeni? Nu-ți dai seama că dacă se află, suntem pierduți!

— Dar n-am pus nimic la cale, spune revoltat prizonierul. N-am făcut altceva decât să vorbim despre nevinovăția mea.

— Ce-i dai tot timpul cu nevinovăția! se enervează fratele mai mare. Puțină modestie nu ți-ar strica totuși. Acum pleacă, du-te la ei, până nu-ți observă absența, până nu intră la gânduri și încep să se întrebe pe unde ai umblat... Să știi că noi n-o să te uităm. O să avem grijă de tine, spune fratele mai mare și-l îmbrățișează.

— Sărut-o din partea mea pe mama. Spune-i, te rog, să mă ierte, să nu-mi poarte pică pentru toate necazurile pe care i le-am făcut. Spune-i, de asemenea, că n-ar fi trebuit să-și vândă bijuteriile, că nu merit un sacrificiu atât de mare, spune-i că sunt nevinovat...

*

Însoțitorii sunt atât de captivați de jocul din restaurant încât îl continuă și acum, în plin câmp. Ținta este, bineînțeles, prizonierul care între timp s-a obișnuit cu gândul că trebuie să fie ceva mai demn și să nu se mai plângă după fiecare lovitură.

— Poate inventăm și găsim un alt joc aici, de ăsta m-am plictisit, spune însoțitorul cel gras.

— Eu propun să ne jucăm de-a creanga ruptă, spune însoțitorul cel uscățiv.

— Cum e jocul de-a creanga ruptă? întreabă primul, că nu-l știu.

— Ai răbdare, ai să vezi, nu mai fi atât de curios. Și însoțitorul cel uscățiv îi șoptește ceva prizonierului la ureche în așa fel încât să nu audă și tovarășul lui de drum. Prizonierului nu-i rămâne decât să execute ce i-a spus paznicul. El se cațără într-un copac, apoi își dă drumul pe o creangă, se leagănă pe ea cu picioarele în vânt... Și între timp urlă în gura mare versurile din *Testamentul* lui Francois Villon:

— „Acum va ști legat cu șnurul / Grumazul meu cât trage curu"... declamă el cu mult patos faimosul testament. Dacă c... e ușor, le explică el, îl ține craca, dacă-i greu, se rupe și cade odată cu ea.

— Urcă-te pe cea de deasupra ei, că-i mai subțire, îl îndeamnă pe prizonier însoțitorii...

Prizonierul se urcă cu o creangă mai sus. Nici de data asta nu se rupe creanga cu el.

— Mă, da ușor cur mai ai! Uite că nu se rupe, uite că te ține, se miră însoțitorii.

Prizonierul e destul de speriat, totuși încearcă să zâmbească, arătând ca un circar, încă nesigur pe numărul pe care îl execută pentru prima dată.

— Încearcă să te ții cu o singură mână, spune de jos însoțitorul.

— Nu pot, mi-i frică, spune prizonierul cuprins de panică.

— Urcă-te mai sus. Să vedem dacă aia te ține sau nu, spune însoțitorul.

— Aia de deasupra mea nu cred să mă țină, e prea subțire, spune prizonierul și e gata să coboare.

— Urcă-te dacă îți spun și nu mai trăncăni atât... Ordinul se execută și nu se discută.

Prizonierul, cu chiu, cu vai, nu prea e el îndemânatic, urcă încă o creangă, se agață de ea cu amândouă mâinile, se leagănă o clipă în aer, apoi creanga se rupe și cade. Rămâne întins pe pământ, cu ochii închiși; arată ca mort...

— Gata, Kaput, semnează-i actul de deces. Sau mai bine completează-l tu și îl semnez eu, spune cu indiferență grasul.

— Sunt viu și nevătămat, se aude vocea voioasă a prizonierului, numai că nu pot să mă mișc. Mi-am rupt o coastă...

— Te doare? întreabă într-un glas însoțitorii aplecându-se curioși asupra lui.

— Nu chiar așa de tare, spune prizonierul politicos.

— Și Adam și-a rupt o coastă și de-aia i-a fost bine mersi, îl consolează însoțitorul cel gras. Fără coasta aia ruptă ar fi fost condamnat să facă onanie toată viața. Nu i-ar fi fost ușor...

Cei doi îl ajută să se ridice.

— Nu pot să merg, spune deținutul. Mă doare la fiecare mișcare pe care o fac.

— Dacă nu ajungem la timp, o să fim trași la răspundere. Nu cumva îți închipui c-o să ne lăsăm pedepsiți de superiorii noștri pentru că tu nu ai chef să umbli, spune însoțitorul cel gras cu o voce plângăreață.

Prizonierul, ascultător, încearcă să facă câțiva pași și leșină de durere. Însoțitorii au găsit totuși o soluție. Au făcut din propriile lor mâini un fel de pat, pe care îl așază

pe deținut. Ca să-și poată ține echilibrul, îi ia pe după cap pe cei doi însoțitori și, în felul acesta, își continuă drumul...

— Și-a găsit fraierii care să-l ducă pe brațe, spune înfuriat însoțitorul cel uscățiv. Uită-te la el cum se lăfăie și ce mulțumit arată. Când îl văd ce mutră face, pur și simplu îmi vine să-i crăp capul.

— Și eu sunt convins că se preface, spune însoțitorul cel uscățiv pe un ton laconic și aparent cât se poate de calm.

Trec printr-o piață pustie în care tocmai se face curățenie. Măturătoarele de stradă, înfofolite în șaluri groase, se uită curioase la ei.

În dreptul unei fântâni arteziene se opresc. Prizonierul coboară de pe scaunul său improvizat, își pune gura sub jetul de apă și bea cu mult nesaț.

— Să-i punem câteva comprese cu apă rece, spune însoțitorul cel uscățiv. Poate în felul ăsta îi trece mai repede și nu mai trebuie să ne dăm sufletul cărându-l noi.

— Ce părere ai, ești în stare să mergi singur sau ai neobrăzarea să pretinzi să te ducem noi și pe mai departe?!...

— Nu cred că am să pot merge, spune deținutul cu toată sinceritatea. La flecare mișcare pe care o fac, mă doare îngrozitor. Îmi vine să urlu de durere, doar că mă rețin cât pot...

— De când te ducem noi în spinare, a avut vreme să ți se lipească la loc coasta aia ruptă, spune însoțitorul cel uscățiv. Pe noi nu ne înșeli! Așa că urlă cât vrei de durere, dar umblă singur, căci noi am obosit și nu te mai putem duce, spune uscățivul.

*

După ce prizonierului i s-a vindecat coasta ruptă, hotărăsc să se joace de-a telefonul fără fir. Prizonierul şopteşte un cuvânt oarecare în urechea unuia dintre însoţitori, iar acesta îl şopteşte la urechea celuilalt care trebuie să spună ce cuvânt a auzit şoptindu-i-se.

Însoţitorul cel slăbănog se supără dintr-o dată.

— Nu întâmplător ai spus cuvântul ăsta, se revoltă el. Anume l-ai ales. Crezi că sunt fraier şi nu mi-am dat seama...

— L-am spus absolut la întâmplare, spune prizonierul. E adevărat că îmi plac cuvintele frumoase. Cuvântul meu preferat este trandafirul...

— Lasă că nu l-ai spus tu la întâmplare, spune însoţitorul cel uscăţiv. Nu suntem noi fraierii pe care să-i duci tu de nas. Anume l-ai ales, ştim noi... Te cam joci cu cuvintele, băiatule, şi asta e rău, îi spune făcându-i mustrător cu degetul. – Nu-i adevărat, neagă prizonierul. Mă învinuţi pe nedrept.

— Lasă că ştim noi unde anume îţi umblă ţie gândul. De ce crezi că suntem noi aici, dacă nu ca să fim atenţi la fiecare cuvânt care îţi iese din gură?

— Da, ca să auzim tot ce spui, pentru asta suntem aici, confirmă şi celălalt însoţitor dând cu multă gravitate din cap.

Îi urmărim de undeva de sus: jocul continuă. Aleargă unul după celălalt, îşi pun chiar piedici, dacă nu pot altfel să se prindă, jocul pare copilăros şi foarte vesel...

— Vă iubesc ca pe fraţii mei, strigă în culmea entuziasmului prizonierul.

— Nu e sincer, spune însoțitorul cel uscățiv. Părerea mea e că nu trebuie să credem o iotă din tot ce spune. Toate declarațiile lui sunt mincinoase.

*

În gară, în plin câmp, departe de orice așezare omenească. Deținutul încearcă să se uite pe fereastra murdară în biroul gării. Înăuntru, impiegatul a adormit cu capul pe masă. Mâna dreaptă a acestuia e întinsă peste mormanul de dosare care zac pe masă, chipiul e dat ușor pe ceafă. Pe perete, ceasul cu pendulă își continuă bătăile monotone. Cei doi însoțitori bat în geamul înghețat, impiegatul îi privește la început cu suspiciune – cine or fi și ăștia și ce caută în miez de noapte? – mai ales la prizonier se uită cu cea mai mare neîncredere.

— Am înghețat de frig, îi spune grasul, poate ne lași să intrăm înăuntru să ne mai încălzim puțin...

— Unde îl duceți? întreabă impiegatul arătând spre deținut... Să-i dau drumul și lui sau pe el îl lăsați afară?

— Afară, bineînțeles, spun însoțitorii.

Au intrat în mica sală a gării. Deținutul îi urmărește prin geamul înghețat... Impiegatul le vorbește tot timpul, dar, bineînțeles, atât noi cât și deținutul nu auzim ce spune. Apoi scoate o sticlă cu vin dintr-un dulap și le dă de băut. Rup toți trei dintr-o pâine și mănâncă. Deținutul se uită hămesit la ei cum mănâncă. Cei doi părăsesc încăperea. Pătrund, toți trei, în sala de așteptare a gării, o sală murdară cu o sobă de tuci căzută într-o rână. Se pregătesc pentru somn ghemuindu-se zgribuliți de frig pe băncile înguste... Apoi se trezesc dimineața, când zorii tulburi s-au ivit în ferestrele murdare. Din pricina somnului chinuit, toți trei

au feţele desfigurate de oboseală... Undeva departe, în sat, se aud cocoşii cântând...

— Afurisiţii ăştia de cocoşi m-au trezit, spune căscând şi întinzându-se somnoros însoţitorul cel gras. Tare mi-ar fi plăcut să mai dorm un ceas, două... Nimic nu-i mai dulce decât somnul de dimineaţă.

— Într-o dimineaţă atât de frumoasă, spune celălalt pe acelaşi ton, cel mai bun lucru pe care îl putem face e să admirăm natura...

— O ziseşi ca să nu taci din gură! Cu oboseala pe care o simt în oase, numai de natură nu-mi arde mie... Mă doare nu ştiu unde de natura ta! Crezi că altceva mai bun nu am de făcut decât să admir natura...

— De sus, din turnul de apă, cred că se deschide o privelişte minunată, spune cu oarecare timiditate în voce prizonierul— S-au urcat de-acuma în turn, de unde se deschide o privelişte dintre cele mai frumoase. Coline domoale, sub lumina strălucitoare a soarelui de curând răsărită...

— Natura nu-mi spune absolut nimic, mărturiseşte plin de dispreţ grăsanul şi scuipă aplecându-se mult în afară. Îşi urmăreşte scuipatul până când ajunge jos...

— Am putea să cronometrăm, îi vine lui ideea. Să vedem al cărui scuipat ajunge jos mai repede...

Şi amândoi însoţitorii încep concursul de scuipat stane mult aplecaţi în afara parapetului Turnului de apă – prizonierul e pus să cronometreze. Jocul, în clipa în care li s-a uscat gâtlejul şi nu mai au saliva necesară, se schimbă, în locul scuipatului se folosesc pietricele.

Însoţitorul cel gras ia o pietricică mai mare care ajunge mult mai repede jos decât a celuilalt...

— Așa nu mă mai joc, spune primul. Pietrele trebuie să fie neapărat egale, altfel înseamnă că mă tragi în piept, spuse el. M-am plictisit și de ăsta, în schimb mi-a venit în minte un alt joc mult mai educativ și mai eficient totodată: să-l punem pe puturosul ăsta să alerge și să cronometrăm în cât timp face drumul până jos și înapoi. De acord? întreabă însoțitorul cel gras. Îi mai dezmorțește picioarele, totodată. Mă gândesc că s-a anchilozat de tot de când trândăvește.

Și noul joc începe. Prizonierul se supune dorinței superiorilor lui, aleargă sus-jos de mai multe ori la rând, din ce în ce mai încet, însă, din pricina oboselii.

— Cu un singur concurent nu prea are haz, spune plictisit însoțitorul cel gras.

— Am putea să-l mobilizăm și pe impiegat. Ar putea să participe, își dă celălalt cu părerea. Împreună cu soția. Nu m-aș mira să fie amator și șeful gării. Trenuri nu trec multe pe linia asta secundară și sunt convins că se plictisește. Oleacă de variație nu strică...

*

Concursul e în toi, participă, pe lângă cei doi impiegați, șeful de gară, soția acestuia (care e în capot lung și se împiedică mereu în el în timp ce aleargă), doi acari și femeia de serviciu cu o mătură în mână cu care îi dă la o parte pc cei care încearcă să treacă înaintea ei: „Stai liniștit că acum te pocnesc", îi spune ea la un moment dat acarului care a depășit-o...

— Nu mă prea dau în vânt după întrecerile sportive, îi mărturisește deținutului soția șefului gării. Mai interesant ar fi, după părerea mea, un concurs artistic... Unul de canto,

de pildă, n-ar fi defel rău. Parlez-vous franțais? îl întreabă ea pe prizonier care, cât a ținut concursul, a stat deoparte...

— Bien sur, spune deținutul.

— Eram atât de dornică să mai pot schimba o vorbă cu un om cult. Aici, în pustietatea asta, spune soția șefului gării pe un ton bovaric, ne sălbăticim, adaugă ea cu nostalgie cehoviană în glas.

*

Concursul de belcanto e în toi. Primul participant este chiar șeful gării care are o voce imposibilă, mai curând rage ca un măgar. Cuprinși de oroare, ascultătorii își acoperă urechile cu mâinile, așa ceva e și greu de ascultat...

— Ce notă să-i dăm? întreabă însoțitorul care conduce întregul concurs. Nu merită după părerea mea nici măcar zero tăiat în patru. Și atât e mult prea mult pentru el... Mulțumesc, îi spune el șefului de gară. Ne-am edificat, altul la rând...

Și în sfârșit vine rândul soției șefului de gară, care interpretează cu multă simțire aria finală din *Traviata*. Ropote de aplauze, soția șefului de gară are un neașteptat, dar binemeritat, succes. Aplauzele și strigătele de „Bravo" nu mai contenesc. Ea mulțumește, ușor intimidată și cu modestie, entuziaștilor ei ascultători.

— Cu o voce ca asta, spune unul dintre acari, poți cânta la „Scala" fără frică. O încântare pur și simplu.

*

Și din nou, în final, spre încununarea unei zile atât de pline de evenimente, un concurs sportiv: aleargă cu toții:

șeful de gară, soția acestuia, impiegații, acarii și însoțitorii prizonierului în linie dreaptă, unul lângă altul, fără ca unul să-l depășească pe celălalt, de-a lungul unui câmp smălțat cu flori mari și roșii... Numai deținutul stă singur de-o parte, lui nu i s-a dat, probabil, voie să participe la joc... Șeful de gară e declarat câștigător și din nou au loc aclamații și urale, șeful gării e ridicat pc brațe și dus în mare triumf, purtat spre mita gară ce se zărește undeva departe, la capătul câmpiei...

*

Și din nou cei trei, însoțitorii, doi la număr, și prizonierul, merg de-a lungul unui drum fără sfârșit. Par toți trei foarte obosiți, dar cel mai ostenit dintre ei arată, totuși, prizonierul.

— A obosit și uită-te la el că abia își mai târâie picioarele, spune însoțitorul cel grăsan.

— Nu cred că a obosit, își dă cu părerea celălalt. Am observat că are o rezistență de-a dreptul extraordinară. Eu în locul lui de mult aș fi spus kaput, mă predau!

Gerul s-a întețit și s-a făcut întuneric. Ei merg toți trei pe același drum de țară fără să scoată un cuvânt.

— Cizma asta împuțită a început să mă supere din ce în ce mai rău, spune însoțitorul cel gras. Nu înțeleg de ce dracu nu mi-am ales niște încălțări mai ca lumea înainte de a pleca. Aveam doar de unde. Numai că eu am pus mâna pe primele care mi-au ieșit în cale și uite că acuma pătimesc.

— N-aș avea de ce să mă plâng, dacă n-ar fi umezeală. Îți dai seama că nu face defel bine la reumatism, spune celălalt însoțitor... În ceea ce îl privește pe tânărul ăsta, spune uscățivul arătând spre prizonier, trebuie să fim foarte atenți cu el. Nu cumva, mai ales, să-i înghețe nasul și să-i pice.

S-a mai întâmplat o dată, de mult, la Petersburg, înainte de revoluție, ca unul să rămână fără nas. I l-au găsit după aceea într-o bucată de pâine, dar până să-l găsească a fost daravelă mare, un adevărat scandal...

— Ce vorbești, se miră grăsanul, aproape că nici nu-mi vine să cred. E adevărat că acolo, după cate am auzit eu, sunt geruri foarte mari, nu m-aș mira să-i înghețe și toate celelalte, nu numai nasul și să rămână bietul om fără ele...

Deținutul a adormit sau poate a înghețat de frig. Cei doi însoțitori stau aplecați deasupra lui, îi freacă mâinile și fața cu zăpadă. În general nu prea știu ce să facă, pentru a-l readuce din nou în simțiri.

— Dacă cumva a crăpat într-adevăr, întreaga noastră călătorie devine fără rost, spune cu cea mai perfectă logică slăbănogul.

— Ce-ar fi să-i facem respirație artificială, spune celălalt. În sfârșit, deținutul deschide ochii.

— Ai leșinat din pricina frigului, nu-i așa? îl întreabă însoțitorul cel gras la ureche, de parcă ar fi vrut ca celălalt să nu-l audă ce spune...

— Într-adevăr, m-a cam luat cu frig, recunoaște deținutul încercând să se ridice de jos. Dar n-aveți grijă, mă încălzesc eu. O mică alergătură și o să vedeți cum am să mă încălzesc, spune și sare repede în picioare și, înainte ca însoțitorii să se lămurească ce se întâmplă cu el, o ia la fugă în cerc în jurul celor doi, care îl urmăresc uimiți. Deținutul se învârtește în jurul lor atât de repede încât aproape că nici nu-l mai pot urmări.

— Oprește-te odată, că ne-ai amețit la cap... Am știut că ăsta are șapte vieți în pieptu-i de aramă... Noi credeam că ai crăpat și când colo tu ești mai zglobiu ca o păsărică,

îi spune însoțitorul cel gras cu multă tandrețe deținutului, bucuros să-l vadă din nou pe picioarele lui.

A început să cadă o ploaie deasă amestecată cu lapoviță; cei trei călători își caută adăpost într-o baracă părăsită. Acoperișul barăcii e spart, ploaia cade înăuntru. Îi vedem pe toți trei căutând un colț mai ferit de ploaie. Dar în locul acela nu se află spațiu decât pentru cei doi însoțitori, așa că prizonierul e obligat să rămână în mijlocul încăperii, unde ploaia pătrunde din plin. Ploaia se scurge de-a lungul îmbrăcămintii sale flenduroase...

*

Deținutul a făcut febră mare, zace delirând într-un colț al încăperii... Însoțitorii l-au acoperit cu mantalele lor groase și stau aplecați asupra lui, curioși să afle ce spune, pentru că deținutul aiurează, rostește tot felul de vorbe fără șir și lipsite de orice sens.

— Scoate carnețelul, îi spune însoțitorul cel slab celuilalt și notează tot ce spune... Știi doar că fiecare cuvânt al lui, conștient sau nu, trebuie trecut în raport. Ai uitat ce ni s-a spus: să nu vă scape un cuvânt, fiți tot timpul cu urechile la pândă și cu ochii în patru.

— Nu înțeleg nimic din tot ce spune, cuvinte rostite în stare de comă, lipsite de orice noimă, spune celălalt însoțitor, care a ascultat bâlbâiala delirantă a deținutului cu cea mai mare atenție.

— Așa îți închipui tu că nu au nici o noimă, dar nu uita că dușmanul nu doarme niciodată. Se preface numai că doarme, spune slabul dând dovadă de multă vigilență.

— Dar ăsta nu doarme, spune celălalt însoțitor. Delirează. Nu-i același lucru...

— Dar dacă se preface numai că delirează? Ce ştii tu?

— Se preface pe dracu. Tu nu vezi că-i dus pe lumea cealaltă...

— Defectul tău, ţi-am mai spus-o, e că eşti prea încrezător... Pe ăştia nu trebuie să-i crezi niciodată...

Între timp, deţinutul începe să horcăie, apoi se ridică în capul oaselor, vorbeşte cu cineva care bineînţeles că nu se află în încăpere.

— Iartă-mă, mamă, spune deţinutul... Îmi pare aşa de rău ca ţi-am făcut atâtea necazuri... Tu eşti atât de bună, mamă, tu ai să mă ierţi, sunt sigur...

— Ce spune despre mama lui? întreabă foarte curios însoţitorul cel slab.

Îşi cere iertare de la ea, spune celălalt.

— Dacă îşi cere iertare, asta înseamnă că recunoaşte că e vinovat. Îţi dai seama pe ce mărturie importantă am pus mâna? spune slabul.

— Am făcut o mare greşeală că n-am înregistrat declaraţia... I-am fi pus banda sub nas şi n-ar mai fi avut curajul să nege cele spuse.

Unul din însoţitori stă aplecat asupra deţinutului urmărindu-i cu cea mai mare atenţie expresia feţei. Între timp, deţinutul a adormit.

— Ce face? întreabă celălalt.

— Doarme, răspunde primul.

— Parcă spune totuşi ceva?

— Nu, sforăie... spune celălalt, apoi se ridică de lângă patul improvizat al deţinutului şi se duce la mica sobiţă care se afla într-un colţ al încăperii şi mai pune lemne pe foc să nu se stingă...

Prin crăpăturile barăcii, prizonierul se uită la stelele care strălucesc departe, pe cer.

— Mi-am amintit nişte versuri, le spune el celor doi însoţitori. Vreţi să vi le spun şi vouă? îi întreabă el.

— Nu ne dăm în vânt după versuri, spune grăsanul. Dar dacă le ştii, spune-le, noi nu avem nimic împotrivă... Hai, dă-i drumul, nu te teme. N-o să păţeşti nimica dacă o să spui nişte nenorocite de versuri...

— „Luceşte pe ceruri / O stea călătorului", declamă prizonierul, arătându-le steaua care luceşte undeva în depărtare.

*

Îi vedem seara stând toţi trei în faţa focului şi scriind celor de-acasă... Cei doi însoţitori nu prea sunt obişnuiţi cu scrisul, fac mari eforturi ca să poată aşterne pe hârtie un cuvânt întreg, şoptesc fiecare silabă, scot limba, fac gesturi necontrolate...

— Mâine, se scrie cu î din i sau din a? întreabă unul din ei.

— După noua ortografie, cu î din i, spune deţinutul.

— Numai să poată nevastă-mea să răspundă la toate întrebările pe care i le-am pus şi aş fi mulţumit, spune însoţitorul cel gras, satisfăcut de scrisoarea trimisă.

— Am întrebat-o dacă a scos amigdalele lu' ăla micu, spune celălalt însoţitor.

— A mea sărmana are des crize de ficat, aş vrea să ştiu dacă s-au mai repetat în ultima vreme, spune însoţitorul cel gras.

— Am întrebat-o dacă se gândeşte la mine înainte de a se lăsa cuprinsă de somn sau dacă nu cumva au început

să-i umble gândurile în altă parte... Știi cum sunt muierile, una-două te uită... N-au ținere de minte, ăsta-i păcatul lor cel mai mare, spune slăbănogul.

— Numai că noi le scriem și ele n-au cum să ne răspundă, așa că tot degeaba, spune dezamăgit celălalt.

— Ba las' să știe că nu le-am uitat, chiar dacă nu suntem tot timpul la fundul lor. Să nu-și închipuie cumva că și noi am început să umblăm brambura...

Datorită zelului cu care scriu ei, apasă cu creionul mult prea tare pe hârtie, vârful creionului se rupe, de asemenea hârtia se rupe și ea... Cei doi însoțitori hotărăsc să-i scoată deținutului lanțurile de la mâini ca să poată ascuți creioanele rupte. Acesta le ascute cu un briceag cam ruginit, din care pricină nu prea are spor la ascuțit, vârful se rupe mereu. Cele pe care reușește să le ascută sunt însă atât de ascuțite încât însoțitorii sunt cuprinși de încântare și-l laudă pentru priceperea de care dă dovadă.

*

E o noapte foarte întunecată, fără luna, cei trei merg prin întuneric, se împiedică mereu unul de celălalt, înjură furioși cu voci groase și răgușite din pricina oboselii. Trec pe lângă sate cufundate în întuneric, unde și unde doar câte o luminiță aprinsă; câini care latră prin somn. Continuă totuși să meargă: prizonierul la mijloc, însoțitorii în stânga și în dreapta lui.

Frunzele copacilor cad asupra lor, semn că au trecut mai multe anotimpuri, fără ca ei să fi ajuns la destinație.

Înaintează printr-o ninsoare foarte deasă, cu fulgi mari și leneși; abia dacă îi mai zărim din pricina ninsorii.

Dar iată că comportarea celor doi față de deținut s-a schimbat între timp. Când prizonierul, din nebăgare de seamă, se împiedică, cei doi îl sprijină să nu cadă...

— Fii mai atent, îl sfătuiesc ei. Fă pasul mai mic ca să nu oboseşti atât de repede... Şi dacă te strâng încălţările, de ce dracu n-ai spus nimic până acum? Prost obicei ai, mă prostovane, să suferi aşa pe muteşte şi să nu spui nimic...

— Mi-a intrat apa în pantof, spune prizonierul prinzând curaj...

*

Au făcut din nou un foc de vreascuri, unul din însoţitori îi ajută deţinutului să-şi scoată încălţările care par a i se fi lipit de picioare.

— Ale dracului încălţări, spune însoţitorul cel gras leoarcă de sudoare. Nu vreau în ruptul capului să iasă. Mi-au scos sufletul, nu alta... Cum dracu' să nu te strângă? Mă şi mir, îţi spun sincer, că le-ai putut purta...

— Poate facem schimb, spune însoţitorul cel uscăţiv. Ai mei sunt puţin cam prea mari pentru mine, îmi joacă pe picior, ceea ce nu-i defel recomandabil la un drum atât de lung...

Îşi încearcă reciproc încălţările şi fac schimbul propus de însoţitorul cel uscăţiv. Numai că brusc însoţitorul pare a se răzgândi..

— Nu ştiu dacă e permis, spune el rămânând pe gânduri, să schimbăm pantofii între noi. Nu ştiu dacă nu cumva e interzis de regulament. Nu vreau să am necazuri din pricina asta, spune el uitându-se la celălalt însoţitor şi cerându-i atât părerea cât şi avizul.

— Mă piș în el de regulament, spune grăsanul râzând cu gura până la urechi. Parcă aici ne vede cineva dacă îl respectăm sau nu?! Chiar dacă e interzis, eu închid ochii, așa că fii fără grijă și poartă-i sănătos. Îți vin ca turnați, pe cuvântul meu, adaugă el pe un ton admirativ.

— Eu, în locul tău, spune celălalt pe un ton de imputare, nu m-aș grăbi chiar atât de tare să uit regulamentul în chestiunile mai mari, bineînțeles în astea mai mici probabil că nu-i chiar atât de grav? Așa că am să-i păstrez pentru mine, mai ales că-mi vin exact cum ziceai, ca turnați...

*

Spre seară ninge și burnițează. Prizonierul merge la mijloc și unul din ei, și anume cel din stânga lui, grăsanul, spune ceva în legătură cu vremea.

— Scârboasă vreme, spune el. Timpul ăsta blestemat o să ne bage până la urmă în pământ...

Își continuă drumul călcând toți trei prin băltoace murdare, împiedicându-se unul de celălalt. Apare, spre seară, o lună subțirică, precum o seceră, pe un cer de sticlă. Atât luna cât și cerul sunt de o mare transparență.

— Uite luna, exclamă prizonierul și cei doi își ridică privirea uitându-se cu o mare indiferență la astrul mort.

— Da, e luna nouă, constată însoțitorul cel grăsan.

— Lună, lună nouă, taie pâinea în două și ne dă și nouă, declamă prizonierul niște versuri – de ale copiilor și însoțitorii îl privesc cu indiferență, fără să dea o prea mare atenție celor spuse de el.

Privind drumul pustiu, luna subțire și palidă, băltoacele care au început să prindă o pojghiță subțire,

ei se posomorăsc brusc. Pe feţele celor trei se poate citi o profundă tristeţe şi disperare.

— Ai amuţit sau ce-i cu tine, că nu mai scoţi nici o vorbă, îşi întreabă tovarăşul de drum însoţitorul cel uscăţiv. Zi-i şi tu ceva ce-ţi trece prin cap, liniştea asta mă scoate pur şi simplu din minţi...

Iar prizonierul repetă versurile infantile din dorinţa de a le descreţi frunţile: „Lună, lună nouă, taie pâinea în două şi ne dă şi nouă", spuse el şi vocea lui sună teribil de patetic în liniştea care domneşte în jurul lor...

Câmpuri pustii şi, în noaptea îngheţată, clăile de fân seamănă cu nişte căciuli negre. Un copac singuratic, undeva în depărtare.

Pe lângă copacul cel singuratic trece o căruţă cu un singur cal. O femeie pe jumătate adormită ţine hăţurile în mână. Căruţa trece pe lângă ei, femeia, pe jumătate dormită, nici nu a luat cunoştinţă de existenţa lor. Prizonierul o recunoaşte, e chiar femeia din maşină. El strigă în urma căruţei care se îndepărtează:

— Maria, tu eşti, de ce nu vrei să-mi răspunzi?

Femeia nu se întoarce spre el, nu-i dă nici un semn că l-a recunoscut. Trăsura se îndepărtează. Luna se ascunde după un nor; se lasă un întuneric de nepătruns. Când luna iese din nor, încep să caute găteje pentru foc. Au aprins un mic foc şi se adună în jurul lui. Însoţitorii adorm repde. Singurul care rămâne treaz e prizonierul. Din când în când aruncă vreascuri pe foc...

Şi iată că, venind dinspre miriştea pustie, apare calul de la trăsura femeii, calul singur, apariţie dintre cele mai stranii...

Se oprește lângă prizonier și acesta încearcă să-l mângâie cu mâinile lui legate cu cătușe. Neîndemânatic, reușește doar să-l lovească cu cătușele și calul speriat se dă la o parte. În ochii animalului se citește o durere profundă și neașteptată.

— Ce-i cu tine, calule? îl întreabă cu multă blândețe deținutul. Calul pare a fi însă bolnav. Se prăbușește chiar lângă foc. Unul din însoțitori se trezește.

— Cine se află acolo lângă tine? întreabă el încă somnoros.

— Un cal, spune prizonierul. Pare să fie bolnav.

— N-o fi cumva turbat? se sperie însoțitorul. Caii turbați sunt teribil de periculoși, adaugă el și se dă speriat la o parte.

— E un cal blând, spune deținutul și-i mângâie calului coama.

Între timp s-a trezit și însoțitorul cel gras.

— Avem noroc, spune el. Nu știu dacă vouă vă place carnea de cal, dar eu mă dau în vânt după ea. În armată numai carne de cal am mâncat. De tăiat am să-l tai eu, mă pricep, taică-miu a fost doar măcelar. Numai la jupuit o să vă rog să mă ajutați și voi, spune el frecându-și mâinile, cuprins de un neașteptat optimism și de bună dispoziție.

Apoi tot el lovește cu un ciomag calul în moalele capului, iar sângele țâșnește într-un jet gros, împroșcându-i pe toți trei...

*

La jupuitul calului ajută toți, dar cel mai priceput, dând dovadă de multă dexteritate, e bineînțeles însoțitorul cel gras.

Apoi același însoțitor împarte calul în mai multe părți, ca un măcelar priceput.

*

Cu vârful baionetei, cei doi însoțitori taie hălci de carne și și le vâră în gură după ce au avut grijă să și le frigă pe jăraticul încins. Din când în când, prizonierul ațață focul cu un băț. Înfulecă și el din hălcile de carne, ba pare cel mai hămesit și mai lacom dintre toți. De câteva ori e cât pe aci să se înece, spre marea distracție a celor doi însoțitori...

— Am vrut să-l mângâi, spune prizonierul cu gura plină, dar din greșeală l-am lovit cu lanțurile de la mâini. Îmi pare foarte rău.

N-am avut intenția să-l lovesc, le explică el cu gura plină de carne de cal...

*

Cei trei merg cu ochii închiși, pe jumătate adormiți, clătinându-se în mers, lovindu-se unul de celălalt. Unul din ei începe să doarmă de-a binelea și strigă prin somn pradă a unui coșmar.

Cu greu izbutesc ceilalți doi să-l trezească...

Prin geamătul vântului, lor li se pare că aud glasurile celor rămași acasă. Toți trei rămân cu urechile la pândă și, într-adevăr, se aud niște glasuri de copii.

— Așa plânge, de parcă ar fi copilul meu mai mare, spune unul din însoțitori.

*

Și din nou au început să cadă interminabilele ploi...

— Niște umbrele nu ne-ar strica, spune însoțitorul cel gras.

Rămân toți trei nemișcați sub rafalele de ploaie, acolo, în plin câmp, un câmp fără copaci, fără un loc unde să se poată ascunde...

Cei trei sunt foarte atenți să-și apere capul de ploile care continuă să cadă. Au bătut în pământ patru țăruși deasupra cărora și-au așezat ranițele și, în adăpostul astfel alcătuit, își vâră, toți trei, foarte încântați, capetele.

— Dacă mai mergeam cale de o aruncătură de băț, poate găseam un loc mai bun, spune unul din însoțitori. Așa, dacă plouă la noapte, toată apa o să se scurgă pc noi. Locurile astea așezate în pantă nu sunt defel potrivite pentru dormit.

— Voi n-ați mai avut răbdare, spune celălalt însoțitor. Nu v-a mai tăcut gura: să ne oprim că voi nu mai puteți merge, că vă dor picioarele, că sunteți frânți de oboseală. Așa că mai bine tăceți din gură și nu vă mai plângeți. Om vedea noi la noapte. Dacă o ploua prea tare, ne sculăm frumos și plecăm mai departe, altceva nu avem de făcut...

— Părerea mea este că cel mai bine ar fi să dormim unul peste altul. În felul ăsta știu că cel ce se află dedesubt nu mai are nici o problemă. Ploaia nici nu ajunge la el, spune deținutul.

— Deștept mai ești? De altfel, din gura ta n-am auzit până acuma să iasă o vorbă mai de Doamne ajută! Dar la cel care doarme deasupra nu te gândești? Ăla poate fi ud leoarcă. Tare nu-i pot suferi eu pe oamenii care nu se

gândesc decât la ei. Lor să le fie bine, pe ei să nu-i ningă și să nu-i ploaie, că de ceilalți nici că le pasă... Așa sunteți voi, pușcăriașii, se poartă omul cu voi frumos, îi și el om, zic, de ce la o adică să nu mă port și eu bine și când ți-i lumea mai dragă dați cu mucii în fasole, cum spunea tata, fie iertat, ori de câte ori mama își da și ea cu părerea cu privire la educația noastră. Avea, sărmana de ea, păreri. Îi citise pe Pestalozzi și pe Makarenko, numai că tata era foarte autoritar, n-o lăsa să scoată un cuvânt. NimerișI și tu ca orbul gardul, zicea, la orice vorbă de-a ei strâmba din nas...

Și în timp ce vorbește, ceilalți doi au adormit, sforăie, spre indignarea povestitorului.

— Omul face cu voi conversație, spune el jignit, și voi nici nu aveți măcar bunul-simț să-l ascultați. Niște nesimțiți, spune el și se întoarce pe o parte și în câteva secunde a adormit, la rândul său...

Și iată că în timp ce ei dorm cu capetele ascunse sub adăpostul improvizat, ploaia începe să cadă, udându-i până la piele, dar ei sunt mult prea obosiți ca să se trezească...

*

Mai sunt și gările în care trebuie să aștepte... Gări bătute de viscol, cu zăpada spulberată de vânt. Sala de așteptare supraaglomerată. Noaptea târziu, când toată lumea a adormit înghesuită pe bănci, alții pe jos, prin cotloane. Cu greu, cei trei își găsesc un cotlon al lor unde să se așeze. Prin geamurile mari și murdare se văd luminile unui accelerat care trece în mare viteză fără să se oprească. Geamurile sălii de așteptare sunt acoperite cu flori de gheață și luminile trenului le aprind parcă, făcându-le să semene cu niște jerbe mari de flori...

*

Somnul început în sala de aşteptare a gării imense continuă într-o sală de aşteptare micuţă şi pustie (nu se află decât ei trei înăuntru). Geamurile sălii de aşteptare sunt sparte şi zăpada răscolită de vânt pătrunde înăuntru, spulberată în irizări fine pe băncile grosolane de lemn murdar cu vopseaua roasă de timp. Soba e răsturnată – o sobă mare şi pântecoasă de tuci – în mijlocul încăperii şi cineva desenase şi chiar scrisese pe ea nişte cuvinte obscene...

*

O altă sală de aşteptare, o femeie înfofolită în nişte fulare groase mătură pe jos, bolborosind de una singură şi neluân- du-i în seamă pe cei trei. Între timp au început să semene din ce în ce mai mult unul cu celălalt, aproape că nici nu mai ştii care dintre ei este prizonierul şi care însoţitorii lui, doar lanţurile de la mâini îi diferenţiază... Începe să frece pe jos, în cele din urmă intră în vorbă cu cei trei, care stau adunaţi în jurul sobei, încercând să se încălzească.

— În ultima vreme, spune ea, am auzit c-ar fi fost mai multe accidente de tren. Orient-Expresul s-ar fi ciocnit de un mărfar de noapte, chiar săptămâna trecută. Cică ar fi fost morţi cu duiumul, i-au şi luat pe toţi şi i-au îngropat pe unde au apucat, nici nu se mai recunoşteau unul de celălalt. A fost mare jale...

*

În sfârşit au izbutit să urce într-un tren în care se află foarte puţini călători. Şi aceştia care sunt dorm cu gurile larg

deschise, sau se uită pe fereastră – din pricina întunericului bineînțeles că nu prea au ce vedea – șușotesc între ei cu voci joase, în general nu se aude ce spun, nedând nici o atenție celor trei. Ca să poată sta mai comod, însoțitorii i-au scos lanțurile de la mâini prizonierului (pentru prima dată se întâmplă acest lucru). Se simte teribil de stângaci așa, fără lanțuri, nu știe cum să-și țină mâinile, mai sunt și încheieturile care îl dor foarte rău.

— Nu-mi prea vine ușor fără ele, le spune el zâmbind, m-am obișnuit...

— Ca să vezi ce poate să însemne și obișnuința, spune unul din însoțitori și începe să râdă prosteşte...

— Dacă nu te simți bine fără ele, putem să ți le punem la loc, îi propune cu toată amabilitatea celălalt însoțitor.

— Nu-i nici o problemă, am să încerc să mă obișnuiesc, spune deținutul, în timp ce își întinde mâinile prin geamul murdar ca să și le mai răcorească puțin.

— Ce mâini frumoase are, spune unul din însoțitori. N-am observat până acum. Degetele, mai ales, sunt foarte lungi, ai fi bun de mamoș sau de pianist...

— Când aveam zece ani, am luat într-adevăr lecții de pian. Mama ar fi dorit să ajung mare virtuoz. Își punea mari speranțe în talentul meu...

*

Geamurile sunt înghețate, nu se poate vedea prin ele și, ca să zărească, ca să-și poată da seama cam unde au ajuns și pe unde merg, ei încearcă să le aburească, să facă mici cercuțe prin care să se poată zări. Văd, ca prin niște ocheane minuscule, doar că, în afara întinderilor nesfârșite

şi albe şi a gărilor care apar din când în când în plin câmp, nu e mare lucru de văzut...

*

Unul din însoţitori trage de celălalt să se trezească. Buimăcit de somn, celălalt îl priveşte cu ochii căscaţi de uimire, neînţelegând în primul moment de ce l-a trezit şi ce anume are cu el...

— Ce-i cu tine? De ce dracu' nu mă laşi să dorm? îl întreabă el furios.

— Pst, spune în şoaptă primul, vorbeşte încet, nu cumva să se trezească.

— Ce-ai păţit, spune odată şi lasă-mă să dorm, spune celălalt şi se pregăteşte să adoarmă din nou.

— E de rău, spune primul pe acelaşi ton misterios. Am impresia că am greşit drumul, că nu mergem în direcţia care trebuie! Am făcut cine ştie când o mică greşeală care a trecut neobservată, pricepi: am luat-o de pildă la stânga în loc s-o luăm la dreapta. Sunt convins că am greşit, că nu mergem bine, spune el pe un ton plângăreţ şi, de disperare şi neputinţă, pare a fi gata într-adevăr să plângă...

— Am greşit sau n-am greşit, spune celălalt, acuma ce-i de făcut? Calea întoarsă tot nu mai putem s-o facem. Şi dacă, să zicem c-am face-o, tu crezi că o să mai fim în stare să găsim drumul cel bun?... Nu uita că ni s-a spus la plecare c-o să avem un drum lung de făcut, un drum plin de greutăţi. Uite că eu sunt aproape convins că mergem exact în direcţia care trebuie şi c-o să ajungem întregi şi nevătămaţi la destinaţie. Nu mai fi atât de pesimist, ce naiba. Totul e să nu ne pierdem încrederea în noi înşine, că dacă ne-o pierdem, suntem pur şi simplu pierduţi...

— Am căutat pe hartă gara pe lângă care am trecut şi n-am găsit-o, spune primul dintre însoţitori. Nu se găseşte printre reperele care ni s-au indicat. Am un fel de presimţire că nu mergem în direcţia care trebuie, spune pe acelaşi ton plângăreţ primul dintre ei.

— O fi o gară neînsemnată, o simplă haltă şi atât! Tu crezi că pe harta noastră sunt trecute toate rahaturile de hălţi. Sunt indicate doar reperele importante. Cine să-şi piardă vremea cu o nenorocită de haltă despre care nimeni n-a auzit...

— Să dea Dumnezeu să ai dreptate, spune primul dintre ei, numai că eu tare mă tem...

— Că n-o să ajungem la timp? întreabă celălalt.

— Ce la timp? că n-o să ajungem niciodată, de asta mă tem!

— Eşti nebun? spune primul. Să nu mai vii la mine cu astfel de chestii că să ştii că am să-ţi dau una peste bot.

— Poate că el ştie că am greşit drumul, spune primul arătând spre prizonier, care continuă să doarmă liniştit. O fi observat că am luat-o în altă direcţie decât cea care ne-a fost indicată şi tace chitic, se bucură în sinea lui! În definitiv, ce-l aşteaptă acolo unde mergem? De ce s-ar grăbi să ajungă?! Cu cât mai târziu, din punctul lui de vedere, cu atât mai bine!...

— Poate chiar el a făcut în aşa fel, dându-ne informaţii greşite, să ne rătăcim?! Am avut prea multă încredere în el, ţi-am mai spus...

— Adică tu-ţi închipui că pe el nu-l dor picioarele, că lui nu-i este frig ca şi nouă? Că nu i-ar plăcea şi lui să ajungă undeva la căldură? întreabă grăsanul.

— În celulă nu-i chiar atât de cald cum îţi închipui tu...

— Dar, oricum, nu-l ploaie şi nu-l ninge...

— Şi dacă am telefona sau am scrie, să cerem informaţii mai precise? spune slăbănogul.

— Scrisorile, ca să ajungă până la noi, trebuie să facă cel puţin o lună. Şi între timp cine ştie pe unde om fi, cum ar putea deci să ne găsească...

— Ai o logică care pur şi simplu mă face să-mi pierd orice speranţă...

— Nu trebuie să ne pierdem nici logica şi nici raţiunea. Trebuie să meditǎm, să ne gândim foarte bine la ce avem de făcut.

— Întâi de toate să coborâm din tren. N-am nici o încredere în acceleratul ăsta.

*

Se află în plin câmp şi toţi trei se uită într-o hartă larg desfăcută.

— Tu eşti vinovat, îi spune unul dintre ei celuilalt. Te-am întrebat dacă ţii minte drumul şi mi-ai răspuns că ai o memorie bună şi că nu uiţi niciodată nimic.

— Sigur că ţin minte, spune celălalt. La stânga, apoi la dreapta şi din nou la stânga...

— Nu-i adevărat, sare furios celălalt. La stânga, la dreapta şi după aceea din nou la dreapta. Îmi amintesc perfect...

— Ultima era la stânga, dacă îţi spun... Şi din nou se apleacă amândoi asupra hărţii, cercetează cu cea mai mare atenţie, fac pe ea tot felul de semne cu creionul în timp ce deţinutul stă deoparte, nu se amestecă în controversa lor.

— Tu ce stai ca mutu şi nu spui nimic? îl întreabă la un moment dat însoţitorul cel gras.

— Nu știu, spune deținutul. N-am văzut harta și nici nu știu în ce direcție anume trebuie să mergem, se scuză el.

— Dar instinct ai? îl întreabă furios însoțitorul. Simțul orientării îl au până și animalele, darmite oamenii. Atunci? Ne lași să ne batem capul și nu spui nimic? Nu e frumos!

— Îi lipsește cu desăvârșire simțul solidarității. Nu se gândește decât la el. Adică noi să-l ducem unde trebuie și el, domn mare, nu glumă, să se lase dus, spune slăbănogul.

*

De undeva de sus îi vedem mergând într-o direcție, apoi luându-se la ceartă între ei și făcând calea întoarsă. Unul arată cu mâna spre stânga, celălalt spre dreapta. Nu mai reușesc să se înțeleagă defel.

— Acum trebuie să mergem drept înainte, spune la un moment dat pe un ton foarte sentențios deținutul. Și ceilalți doi îl ascultă, merg în direcția indicată de el.

*

O zi de vară senină cu un cer albastru deasupra lor. Prizonierului i s-au scos lanțurile de la mâini și acum aleargă slobod și fericit prin iarba înaltă.

— Acuși te legăm, dacă nu te liniștești, îi spune primul însoțitor. Părerea mea e să nu întinzi prea mult coarda.

Prizonierul, căruia i s-a amintit condiția sa specială de prizonier, se întristează dintr-o dată. Se alătură celor doi fără să scoată o vorbă.

— Băiatul mai mic, spune cel de-al doilea însoțitor pe neașteptate, trebuie să aibă acum opt sau nouă anișori. Când am plecat era încă în scutecele maică-si. Gângurea când mă

apropiam de el şi-mi strângea câte un deget cu mâinile lui gingaşe.

Apoi scoate din buzunarul mantalei o fotografie cam mototolită şi o arată celuilalt, ba chiar o întinde şi prizonierului s-o vadă şi el.

— Aia care îl ţine în braţe e nevastă-mea, spune el. Era mai tânără pe vremea aia. Nu se împlinise nici măcar un an de la căsătoria noastră.

Celălalt se uită cu cea mai mare atenţie la femeia din fotografie. Întoarce fotografia pe toate părţile, citeşte cele câteva cuvinte care se află pe dosul ei, apoi se posomorăşte brusc şi priveşte încruntat la tovarăşul de drum.

— Vrei cumva să spui că femeia din fotografia asta e soţia ta? întreabă el furios.

— Cum să fie alta dacă nu nevastă-mea? face celălalt mirat şi stupefiat în acelaşi timp de întrebarea tovarăşului său.

— Hai lasă glumele proaste, spune celălalt. Nu-i frumos să te legi de nevestele altora.

— Cum ale altora? întreabă uimit cel cu fotografia.

— Adică vreau să spun, spune primul, enervat, că cea din fotografie e nevastă-mea. Asta e tot, şi nu mai are rost să prelungim discuţia.

— N-am obiceiul să-mi iau cuvintele înapoi... Dacă vrei s-o păstrezi – mă refer bineînţeles la fotografie – păstreaz-o, eu mai am una, ţi-o fac cadou.

— Ştii că eşti bine. Îmi faci cadou adică fotografia nevesti-mi?!

— Nu permit nimănui să-şi bată joc de familia mea, aşa că linişteşte-te până nu-i prea târziu!

— Şi copilul ăsta micuţ şi drăgălaş vrei să spui că e tot al tău? Că tu l-ai făcut adică?

— Bineînţeles că l-am făcut eu, spune cu toată convingerea celălalt. Nu mi-a fost greu să-l fac. Ba pot spune că am simţit şi oarecare plăcere făcându-l...

— Insinuezi prin urmare că te-ai culcat cu nevastă-mea?!

— E vorba de nevastă-mea, ţi-am mai spus. Dacă te referi cumva la femeia din fotografie....

Şi amândoi stau aplecaţi deasupra aceleiaşi fotografii din care o femeie cu un prunc în braţe surâde cu multă drăgălăşenie.

*

Noaptea, unul din însoţitori se trezeşte – dorm toţi trei undeva în plin câmp – şi îi şopteşte prizonierului care s-a trezit la rândul lui.

— Poate că e într-adevăr soţia lui, îl spune el cât se poate de frământat şi chinuit, poate că are dreptate: poate că i-am furat fotografia, odată, de mult, atât de demult încât nu-mi mai aduc aminte. Poate că nici copiii ăia din fotografie nu sunt ai mei. La drept vorbind, îmi vine şi greu să mi-i amintesc. Nici nu mai ţin minte exact câţi copii am avut, a trecut doar atâta vreme de când nu i-am mai văzut...

— De, au trecut câţiva ani buni, spune prizonierul.

— Totuşi îmi amintesc, odată, demult... spune pe acelaşi ton chinuit însoţitorul, într-o primăvară, stăteam aplecat deasupra unui leagăn, şi copilul era tare micuţ. L-am luat în braţe şi i-am lipit obrăjorul călduţ de al meu. Eram neras şi copilul s-a speriat, a început să şi plângă, abia am reuşit să-l împac. Nu cred să mă înşele memoria, şi să fi văzut toate astea într-un film...

Prizonierul nu știe ce să-i spună și însoțitorul adoarme la loc. A adormit și prizonierul, s-a lăsat liniștea, dar iată că între timp s-a trezit și celălalt însoțitor. El își scoate fotografia din buzunar, se uită cu multă atenție – e lună nouă și se vede ca ziua – la femeia din fotografie. Apoi începe să tragă de prizonier ca să se trezească.

— S-ar putea să aibă dreptate, spune el în șoaptă. În vreme ce voi dormeați, m-am uitat cu cea mai mare atenție. Adevărul e că nu pot spune cu toată convingerea... adevărul e că nici eu nu știu... strigă el cuprins de deznădejde...

— Încearcă să dormi, îi spune prizonierul căutând să-l liniștească. Nu te mai gândi atât. Pentru un gardian te frămânți mult prea mult...

— Gardieni, negardieni, suntem și noi oameni, spune pe un ton de scuză gardianul... sau nu cumva îți închipui că eu nu am sentimente, că aici e gol, spune arătând spre inimă, că aicea nu-i nimica. Nu-i doresc nimănui să se frământe cât m-am frământat eu uitându-mă la fotografia aia... Când mi se părea că-mi seamănă copilul ca două picături de apă, când aveam impresia că nu-mi seamănă defel... Apoi căscam ochii la femeia din fotografie și din ce în ce mă uitam mai mult și cu cea mai mare atenție, din ce în ce eram mai cuprins de disperare... Vrei să știi cauza disperării mele, sau pur și simplu te lasă indiferent chinurile și frământările mele?

— Vreau, cum să nu vreau, spune prizonierul. Pentru asta sunt aici, ca să sufăr pentru voi și necazurile și chinurile voastre să fie deopotrivă și ale mele... De ce credeți că stau să vă ascult, dacă nu ca să iau pe umerii mei toate aceste necazuri și suferințe...

— Prea le spui frumos, prea vorbești ca din carte, ca să nu fie ceva putred la mijloc, spune plin de suspiciune

însoțitorul... Oricum, n-am altcuiva cui să povestesc, încât, vrei nu vrei, tot trebuie să mă asculți... Cauza disperării mele, ca să-i zic așa, era că nu mai reușeam să-mi amintesc exact cum arăta ea, nevastă-mea, pe care am lăsat-o acasă și care m-a însoțit plângând, sau în tot cazul cu lacrimi în ochi până la poartă. Era brunetă sau blondă, avea părul lung sau, dimpotrivă, și-l ținea tăiat scurt, iată amănunte necesare; dar care, din pricina timpului ce s-a scurs și, probabil, și a depărtării, nu mi-au rămas în minte... Și amănuntele sunt totul, înțelegi? Memoria noastră e făcută de fapt din amănunte... fără ele ești pierdut. Același lucru mi se întâmplă și cu copiii, unul sau mai mulți, câți am avut: necazurile au început chiar cu cel pe care îl ține femeia din fotografie în brațe. Era copilul meu sau nu era, asta-i întrebarea. Cu cât îl priveam cu mai mare atenție, cu atât adevărul încerca să iasă la lumina zilei. Era evident că băiețașul acela din fotografie nu-mi seamănă defel, era destul să-mi arunc o privire ca să mă conving de lucrul ăsta, copilul din fotografie seamănă leit cu el, pricepi, spune în șoaptă însoțitorul arătând spre tovarășul lui care continuă să doarmă...

*

Dimineața, discuția continuă, cei doi însoțitori par a se certa între ei pe aceeași temă a fotografiilor.

— A fost destul să-mi arunc o privire, spune primul, ca să-mi dau seama că nu sunt ai mei. Amândoi copiii, dar mai ales fata, îți seamănă ca două picături de apă, se vede de la o poștă că sunt ai tăi, ce naiba. Ești drăguț, îți mulțumesc, ca să zic așa, pentru amabilitate, înțeleg că vrei să-mi cedezi din bunătate, apreciez, ca să zic așa, gestul, dar nu pot să

primesc. Îți aparțin, păstrează-i, să dea Dumnezeu să ai numai bucurii de la ei...

— Nu-i adevărat, spune celălalt și, cuprins de o adevărată exaltare, începe să țipe, eu n-am avut niciodată copii. Nevastă-mea nu putea să-i țină, a pierdut toate sarcinile... Iubea copiii, e adevărat, dar, sărmana de ea, n-a putut să-i aibă...

— Ba-s ai tăi, spune celălalt cu toată încăpățânarea. Îmi amintesc acum perfect pe cel mai mic dintre ei; îi duceai în brațe, iar fetița te ținea de mână și te ruga tot timpul să mergi mai încet, pentru că ea nu se poate ține după tine. O lăsai să meargă singură și venea după tine cu pași mărunței, parcă o văd... Acum vrei să mă minți, vrei să-mi spui că n-ai avut copii, numai așa, din generozitate... Dar nu-i adevărat, nu-i adevărat. Eu sunt cel singur, cel pe care nu-l așteaptă nimeni, zadarnic încerci tu să-mi ascunzi adevărul, spune el și izbucnește în plâns...

— Potolește-te, îi spune celălalt îmbrățișându-l. Potolește-te, ești doar prietenul și tovarășul meu de drum, spune el cu o compasiune ușor jucată. Fotografiile sunt toate ale tale, ia-le înapoi, ți le dăruiesc.

— La întoarcere, se lamentează în continuare celălalt, voi fi singur, nu mă va aștepta nimeni, gara în care am să cobor va fi pustie. Voi fi singur, da, singur, și într-o sală de așteptare murdară, voi aștepta un tren care să mă ducă în altă parte... Voi coborî pe peronul pustiu, voi căuta un hamal care să-mi ducă bagajele. Toate luminile vor fi stinse, știu bine asta, nimeni nu va fi acolo să mă aștepte, spune el și din nou izbucnește în plâns spre marea disperare a celuilalt, care din nou încearcă să-l consoleze.

— Va fi lume multă, spune el, te vor ovaționa toți, la nevoie va cânta și muzica, fanfara militară. Va fi prezent și primarul, ce primarul, poate chiar președintele, cel mai mare în grad dintre toți din orașul nostru și-ți va strânge mâna, mulțumindu-ți pentru serviciile aduse... Va fi totul în regulă, dacă îți spun, n-are rost să te frământi și să te chinui atât.

— Poate că fotografiile nici nu sunt ale noastre, spune celălalt, cu o urmă de speranță în glas, poate că sunt ale lui, spune arătând spre prizonier, și din modestie nu ne-a spus adevărul.

*

Ferestrele sunt foarte înalte. Unul din însoțitori s-a urcat în spatele celuilalt, pe umerii acestuia, ca să vadă ce anume se întâmplă înăuntru. Cel de jos așteaptă mort de curiozitate să-i povestească ce vede.

— E o femeie singură în încăpere, spune cel ce se uită pe fereastră. O femeie tânără și extraordinar de frumoasă, adaugă el cu multă încântare în glas.

— Și ce face? întreabă cel de jos.

— Stă într-un fotoliu roșu, ține o carte în mână și citește sau poate că numai se face că citește, cine poate ști? A închis cartea și a pus-o lângă ea pe covor. Stă cu ochii închiși, probabil se gândește la cele citite.

— Ce fel de ochi are? Albaștri sau verzi?

— Dacă ține ochii închiși, cum vrei să știu ce culoare au? întreabă pe un ton rezonabil celălalt.

— Credeam că ea i-a deschis între timp, spune primul, cu toată naivitatea...

— I-a deschis şi-şi trece mâinile prin păr, spune cel ce vede întreaga scenă. Cade pe gânduri... Se gândeşte, probabil, la cele citite...

— Titlul cărţii se vede cumva? întreabă cu aceeaşi voce plină de curiozitate celălalt.

— *Ana Karenina*... Tu care eşti cult probabil că ai auzit şi de cartea asta.

— Sigur că am auzit. Doar nu-s incult ca tine. Spune sincer câte cărţi ai citit în viaţa ta?

— Chiar vrei să fiu sincer? întreabă.

— Cum altfel, spune primul.

— Atunci pot să-ţi mărturisesc că nici una. Am început, e adevărat, una, dar n-am avut răbdarea necesară s-o termin. Una cu doi băieţi care merg pe Mississippi şi trec prin tot felul de aventuri. Numai că nu mi s-au părut a fi adevărate, aşa că am făcut-o cadou, de ziua ei, unei verişoare mai mari, care se omora după cărţi. Tu ai citit mai multe şi la ce ţi-au folosit? Tot n-ai înţeles nimic din ele. Păcat de timpul pierdut...

— Lasă obrăzniciile şi spune-mi mai bine ce face femeia?

— Ce să facă. Cască. Şi pe deasupra m-am şi plictisit să mă uit ca milogii pe fereastră în încăperile altora. Gata, am coborât, spune el şi sare jos din spatele celuilalt. Nu mai e nimic de văzut.

*

O bucătărie. Cei trei, însoţitorii şi prizonierul, privesc prin geamul murdar înăuntru. O femeie micuţă, într-o rochie veche de casă, roasă la mâneci şi decolorată de

timp, întoarsă cu spatele la ei se uită la laptele care fierbe pe plita cuptorului și, când laptele e gata să dea în foc, îl dă repede la o parte. Cei trei bat pe rând în geam, cu cea mai mare sfială; așteaptă ca femeia, după ce a auzit bătăile acelea discrete și repetate, să se întoarcă spre ei, dar femeia nu dă nici o atenție acestor bătăi insistente, pentru ea, ei nici nu există. Ea își face mai departe de lucru în jurul focului; e însă tot timpul întoarsă cu spatele, așa că nu putem să-i vedem fața. Însoțitorii se îndepărtează. Indiferența femeii i-a înfuriat sau jignit; singurul care mai rămâne lângă geam este prizonierul, el o urmărește pe femeia care aruncă un lemn în foc; bate din nou în geam, de data asta femeia se întoarce și îi zâmbește blând, iar el o recunoaște, e aceeași femeie pe care a văzut-o la început, coborând din mașina poliției.

— Maria, spune el cu lacrimi în ochi, Maria, repetă el încă o dată și femeia se uită la el cu o privire lungă și îndurerată, are chiar lacrimi în ochi; se apropie de geam, își lipește fața de geam și el o mângâie prin geamul înghețat, care are flori de gheață din ce în ce mai compacte încât chipul femeii dispare la un moment dat dincolo de această perdea înflorată și strălucitoare. Disperat că n-o mai poate vedea, prizonierul dă buzna în curtea imobilului respectiv, o curte interioară care aduce cu cea de la începutul scenariului, ba s-ar putea să fie aceeași clădire, urcă în fugă niște scări, urmat da la o anumită distanță de cei doi însoțitori care se țin după el cu multă insistență. Când prizonierul începe să alerge urcând scările, aleargă și ei, l-au ajuns chiar din urmă și toți trei dau buzna într-un apartament pustiu, cu camere mari, cu o sufragerie cu scaune cu speteze înalte, cu tablouri vechi cu peisaje olandeze la care cei trei se uită

uimiți. Printre tablouri se află și celebra pânză a lui Bruegel cu cei trei orbi, care nimeresc toți trei, unul după altul, într-o groapă adâncă. E un tablou care se pare că îi impresionează în mod deosebit; rămân mai piuit timp în fața lui, apoi pleacă fără să comenteze cele văzute, ușor îngânduraţi! – s-ar putea ca în tabloul acela chiar despre ei să fie vorba, – apoi trec printr-o încăpere în care femeia pe care au văzut-o robotind prin bucătărie stă la o masă cu fața în mâini și plânge. Ei trec însă pe lângă ea în vârful picioarelor, nu cumva s-o tulbure; femeia nici nu i-a observat, doar el, prizonierul, rămâne câteva clipe în urma celorlalți, își întoarce privirea spre femeia care de asemenea își ridică privirea spre el, îl privește cu ochii plini de lacrimi, apoi prizonierul pleacă, aleargă spre cei doi și îi ajunge din urmă.

*

Merg de-a lungul unui zid înalt, albit de soare. În stânga, mult sub ei, marea caldă, liniștită, de un verzui transparent. Merg de-a lungul acestui zid în timp ce vântul îi izbește drept în față. La un moment dat se lasă ceața; merg toți trei prin ceața deasă de poți s-o tai cu cuțitul. Merg bâjbâind prin ceața lăptoasă, se lovesc unul de altul, proptindu-se cu o mână de zidul înalt, merg toți trei împleticindu-se, pe jumătate adormiți, apoi ceața deasă se destramă, iar marea nu mai are strălucirea verzuie de dinainte, marea e opacă și cenușie, valurile puternice se lovesc de digul înalt. Ca într-un fel de pantomimă, ei merg împotriva vântului care face imposibilă înaintarea. La un moment dat se opresc, se străduiesc toți trei – prizonierului i-au scos cu mult timp în urmă lanțurile – să-și aprindă o țigară, flacăra chibritului e însă mereu stinsă de vântul cel neîndurător; zadarnic încearcă

ei s-o pună sub obroc, să facă un fel de apărătoare împotriva vântului nemilos din pumnii lor înghețați. Din când în când alunecă din pricina poleiului, așa că o iau toți trei în sens invers, poalele mantalelor lor par niște aripi ridicate de vânt. Se opresc și, cine știe din ce considerente, unul din însoțitori schimbă mantaua cu prizonierul; acesta din urmă e foarte mândru de mantaua pe care a primit-o, ceea ce pare destul de caraghios, de vreme ce mantaua dăruită de însoțitor e toată ruptă și peticită, vai și amar... Merg, deci, acuma în sens invers, cu marea în spatele lor. Arată toți trei din ce în ce mai rău, au chipurile împăienjenite de oboseală, obrajii supți și palizi, ochii injectați, ca de febră. Se sprijină de zidul înalt să nu cadă, se sprijină unul pe altul.

Apoi îi descoperim în sala de așteptare în care au mai fost, de unde putem trage concluzia că drumul lor e un fel de învârtire năucă în cerc, se revine mereu, pașii îi poartă, fără ca ei să-și mai dea seama, pe unde au mai fost. Cine știe din ce pricină, i-au dat prizonierului să le țină armele, acesta stă proptit visător în țeava lor rece.

*

— În ziua în care am plecat, spune tam-nesam unul dintre ei, nevastă-ta sta să nască dintr-o clipă în alta. Era atât de îngreunată din pricina sarcinii, încât abia reușea să se miște prin încăpere. Trebuie să fie gemeni, zicea ea...

— Vorbești prostii, spune celălalt, întrerupându-l. Nevastă-mea, săraca de ea, nu poate să aibă copii; a fost la doctor, nu-ți mai spun ce n-a făcut, și tot degeaba...

— Tocmai o apucaseră durerile facerii, spune primul neținând cont de cele spuse de tovarășul lui de drum, de parcă ar fi continuat un lung monolog, care nu are nici cap,

nici coadă. Vorbește ca în transă, nici nu se adresează de fapt cuiva anume, vorbește ca pentru el, rememorând niște lucruri care par să aibă o importanță majoră pentru el, chiar dacă vorbește despre soția celuilalt. Era culcată în pat când am plecat, am stat amândoi un timp lângă patul ei de lehuză până ce moașa s-a supărat și ne-a dat pe ușă afară, mai ții minte? Era de fapt cea de-a treia naștere. Mai aveți două fete...

— Nu-i adevărat, spune cu același ton neîncrezător și în același timp categoric celălalt dintre însoțitori. Nevastă-mea nu a putut să aibă copii, ți-am mai spus, așa că termină odată cu toată mascarada asta...

— Se ducea la mare, în fiecare an, își continuă litania primul, fără să țină seama de întreruperi. Lua fetițele cu ea, de acum erau mari, la umbra fetelor în floare, cum ar spune Proust...

— Care Proust, spune primul. Mereu cauți să mă dai gata cu citatele tale... Faci pe intelectualul, dar eu sunt convins că nu ai mai mult de patru clase primare... Care Proust, despre cine vorbești tu acum?

— Marcel, spune primul, de parcă ar fi vorbit despre o persoană cunoscută, de un vecin sau un prieten, de pildă.

— Și ce-a scris Marcel ăsta al tău, să văd acuma dacă știi?

— *Război și pace* și *Moby Dick*, dacă ai auzit de ele, spune pe un ton foarte doct primul...

— Vezi că te-am prins. *Moby Dick* e scrisă de un american. E un pește mare, o balenă care înghițea corăbii și oameni, ceva de neînchipuit.

— Oricum, cultura ta mă impresionează, spune primul. Pur și simplu nu mă așteptam. Întotdeauna ți-a plăcut să faci pe nebunul și să-ți dai aere. Le-am suportat,

n-am avut ce face, spune primul. Eram tovarăşi de drum, trebuia să ne înghiţim şi să ne suportăm reciproc. Şii care e defectul tău cel mai mare?

— Că nu l-am citit pe *Moby Dick?*.

— Mă doare în cur de *Moby Dick* al tău. Ce, eu l-am citit? Şi cu toate astea sunt bine mersi. Defectul tău, ţi-am mai spus, e că prea îţi închipui că te pricepi la toate. Uite, şi în chestia cu nevastă-mea. Cel puţin în ceea ce priveşte problemele mele de familie, trebuie să recunoşti că le ştiu mult mai bine, le văd mai din interior, ca să zic aşa, decât tine. N-am avut copii niciodată, să-ţi intre lucrul ăsta bine în cap.

— Şi ce nevastă iubitoare ai avut şi cât de repede izbutea ea să toarne câte o fată, una-două şi era cu burta mare. Parcă o văd în rochia ei de casă roz cu flori mari şi portocalii. Purta în deget un inel cu o piatră mare verde şi din pricina sarcinii i se umflaseră mâinile. Când a vrut să-şi scoată inelul de pe deget, a constatat că nu mai iese. I-am uns degetul cu vaselină şi numai aşa ara izbutit să i-l scot...

— Tu, lui nevastă-mea?! foce celălalt cu stupoare în glas... Mai bine i-ai fl purtat de grijă nevestei tale, care în ultimul timp se plângea, sărmana de ea, că o neglijezi, ba nici de copii n-ai prea avut mare grijă, o droaie de copii, cred că puteai face o echipă de fotbal cu ei, toţi înalţi şi spătoşi şi cu părul roşu. Îi urcai în zilele de sărbătoare în camion, în furgonetă şi vă duceaţi cu toţii la oraş să căscaţi gura la vitrine, parcă vă văd stând ţepeni în hainele voastre de duminică...

— Despre cine vorbeşti? întreabă primul, mirat.

— Cum despre cine vorbesc? Despre tine, bineînţeles...

— Numai că eu nu mă recunosc, spune primul. O casă de copii! Un singur băiat, care şi ăla la cinci ani a avut

poliomelită, din care pricină își tara sărmanul un picior după el...

— Cred că fiecare vorbește despre propria lui familie și-și închipuie că e a celuilalt, își dă cu părerea prizonierul, intrând pe neașteptate în disputa dintre ei.

— Înțelept mai e, le știe pe toate, mai mare plăcerea să ai în grijă un asemenea prizonier cu scaun la cap. Când scoate el o vorbă, parcă e scoasă din evanghelie, așa-i de plină de miez...

Adică vrei să spui că feciorii mei aveau părul roșu și că nevastă-mea îi puia mai abitir decât o iepuroaică, asta vrei să insinuezi? După părerea ta, suntem amândoi senili și ne-am pierdut memoria? Cine ești tu, mă! să ai o asemenea părere proastă despre noi?

— Eu sunt prizonierul, iar voi sunteți însoțitorii mei. Eu nu am de ce să-mi amintesc. Sunt un om care „nu și-a băut vinul și nici pâinea nu și-a mâncat-o", cum spune sărmanul Heatcliff. Sper că știți la ce roman mă refer?

— Să te văd, eruditule, dacă te descurci, spune rânjind unul dintre însoțitori, adresându-se tovarășului său.

— Trebuie să fie ori din *Critica rațiunii pure*, ori din *Capitalul lui Marx*, spune celălalt însoțitor.

— Și pretinzi cumva că le-ai citit pe amândouă? întreabă plin de neîncredere primul din însoțitori.

— Ca s-o pot combate pe prima, trebuie să fi citit pe cealaltă și invers... Și ce dracu ai făcut tu, mă, cât ai trăit? Ai tăiat frunză la câini, sau ce?

— Obsesia mea permanentă a fost să-mi păstrez curățenia – mă refer mai ales la curățenia sufletească – să rămân pur, neîntinat, pricepeți?...

— Și de ce ți-a fost frică n-ai scăpat, conchide primul însoțitor, cel mai rudimentar și mai simpluț. Te-ai ferit tu cât

te-ai ferit, şi până la urmă ai călcat pe bec. Ai dat cu bâta-n baltă! Ai făcut-o de oaie, cum se spune...

— N-am făcut nimic, spune prizonierul, sunt mai curat ca lacrima, sunt nevinovat.

— Făt-Frumos din lacrimă, adică. Prinţul fără prihană, cavalerul Pardaillan, sau mai ştiu eu cine. Nu ne vinde nouă braşoave din astea, că nu ţine. Caută-ţi alţi cumpărători. Nimeni nu e vinovat, cum spune Camus sau Sartre, nu mai ţin minte care anume dintre ei... spune celălalt însoţitor şi-l priveşte ironic prin ochelarii lui cu mai multe dioptrii.

— Afară de noi doi, care îl însoţim pe el, spune primul. Noi suntem însoţitorii şi el e deţinutul, prizonierul, puşcăriaşul, adică, într-un cuvânt, vinovatul, cel care trebuie să fie dus ca să fie băgat la beci sau ce anume au de gând să facă cu el, că nu ştiu. Să nu încurcăm la o adică borcanele între ele, că nu-i bine, vinovăţii de-o parte şi cei nevinovaţi de cealaltă, ca la judecata de apoi. Aşa-i sau nu-i aşa. Am dreptate sau nu am? Altfel unde am ajunge dacă nu ne-ar fi clare în minte toate chestiile astea. Voi, intelectualii, îi spune el tovarăşului de drum, le încurcaţi uneori atât de tare între ele, încât nici dracu nu le mai poate descurca.

*

Un vânt puternic le îngreunează înaintarea.

— Pe noi, cei de la margine, ne chinuie ca pe hoţii de cai vântul ăsta nenorocit. El e la mijloc, la scuteală, lui nici că-i pasă, spune însoţitorul cel gras cu invidie.

— Aşa scrie în regulament, spune celălalt însoţitor. Prizonierul merge la mijloc, iar gardienii în stânga şi în dreapta lui. Îl flanchează, cum se spune în limbaj militar.

— Știi ce, mă aia pe el de regulament! Adică noi, care suntem însoțitori, să suportăm tot greul la adică și el să meargă ca un domn, să nu-l bată nici ploaia și nici vântul să nu-l ajungă?! Poți să-mi spui și mie ce fel de regulament îi ăsta, care îi favorabil prizonierului și de noi nici că-i pasă?... Să facă bine să mai treacă și el la margine, să vadă cum îi când te bat ploile din toate părțile. Să vadă că nu-i ușor...

— Treaba ta, spune însoțitorul cel uscățiv, numai că ceea ce vrei să faci tu acuma îi cât se poate de grav. Îți dai seama? Asta înseamnă pur și simplu că i te substitui, dar ăsta e un cuvânt mult prea greu pentru tine, nici nu cred să fi auzit de el!

— Și dacă am auzit, ce-i cu asta? Nu mai fă atâta pe deșteptul, că mi se face pur și simplu greață... Dacă trec în locul lui, n-o fac din cine știe ce considerente înalte sau încurcate, o fac pur și simplu ca să-mi fie mai bine, să-mi mai ție și el în contra vântului și a ploii, că eu i-am ținut destul de când mergem, mi s-o fi acrit și mie... Ia treci în locul meu și să nu te aud că scoți o vorbă, că te trăsnesc. Și îl împinge pe prizonier cu multă brutalitate, luându-i de fapt locul.

— Adică acuma te păzim pe tine în loc să-l păzim pe el, asta ai reușit să faci? spune însoțitorul cel uscățiv pe un ton plin de reproș, clătinând cu imputare din cap. Mie nu-mi plac lucrurile încurcate, îmi place ca totul să fie ca lumina zilei: prizonierul să fie prizonier, însoțitorul să fie însoțitor. Urăsc ambiguitatea, strigă el, cuprins de o sinceră mânie.

*

Au trecut mai multe zile de când prizonierul a trecut în locul însoțitorului, iar acesta merge la mijloc...

— Nici să mergi la mijloc nu-i chiar așa de ușor cum mi-am închipuit eu, îi explică el tovarășului său de drum. În primul rând trebuie să fii tot timpul atent să nu-l calci pe cel din stânga sau din dreapta ta pe picioare... Apoi v-ați făcut amândoi obiceiul tâmpit să vorbiți pe deasupra capului meu. Vă purtați de parcă, pur și simplu, eu, ăsta de la mijloc, nici nu exist...

— Și atunci ne atragi asupra ta ciupindu-ne de fese? Frumoasă comportare, ce să spun. De altfel, nu mă mir, de când te știu ai fost un grosolan și un neam prost. Uite, el, cât a stat la mijloc, a avut o comportare mult mai decentă decât tine, spune însoțitorul cel uscățiv pe același ton de imputare...

— Eram și mai obișnuit cu situația de prizonier, îl scuză pe celălalt însoțitor deținutul. Trebuie puțin timp să te acomodezi, nu poți dintr-o dată să ai o comportare ireproșabilă. Nici eu, la început, n-am fost ceea ce se cheamă un prizonier model. Mi-a trebuit puțin timp până să mă cizelez...

*

A mai trecut o perioadă de timp, a venit primăvara, au înflorit livezile, cel care merge la mijloc, în locul deținutului, e acum celălalt însoțitor, cel uscățiv.

— Mersul la mijloc are și alte dezavantaje: când dau să admir un pom înflorit care se află chiar în stânga sau în dreapta mea, privirile mele dau de persoanele voastre

împuțite. Îmi baricadați și limitați vederea! Parcă sunteți niște paravane anume puse să nu pot vedea nimic... se plânge el, în timp ce ceilalți doi râd cu multă obrăznicie, pe deasupra capului lui.

*

Zorii zilei, undeva pe un câmp arid. Însoțitorii dorm cu gurile larg căscate, cu picioarele desfăcute, într-un abandon total. Singurul care e treaz este prizonierul, care îi privește cu mare atenție. Și, pe măsură ce îi privește, o mare tristețe i se așterne pe chip. Izbucnește chiar în lacrimi și, printre suspine și hohote de plâns, le spune celor doi care continuă să doarmă liniștiți:

— Mă proștilor, le spune el, treziți-vă odată, nici nu vă pasă, și dacă ați ști că noi ne-am rătăcit, am greșit drumul, vai și amar de capul nostru. Ei își continuă somnul, nici pomeneală să-l audă pe prizonier și atunci, disperat, acesta începe să tragă de ei ca să se trezească. În sfârșit, însoțitorii se trezesc, se freacă somnoroși la ochi, nu înțeleg ce s-a întâmplat și din ce pricină prizonierul a ținut cu orice preț să-i trezească.

— Ce-i cu tine? îl întreabă ei, ce-i cu istericalele astea. De ce nu ne lași să ne odihnim? De când tot mergem așa fără oprire, ne-a cuprins și pe noi oboseala, nu suntem nici noi de fier...

Iar prizonierul, văzându-i atât de în afara oricăror teme și îndoieli, nu are curajul să le spună, să-și mărturisească teama de care a fost cuprins...

— Haideți, adormiri din nou, le spune el, am eu grijă de voi, dormiți fără teamă, am să rămân eu treaz și am să vă păzesc...

— Ce-ți veni să ne trezești, acum a sărit somnul de pe noi, n-o să mai putem adormi cu una, cu două... se plâng însoțitorii. Se culcă la loc și în foarte scurt timp au adormit amândoi. Prizonierul scoate o hartă și din nou îl vedem trezindu-l doar pe unul din însoțitori, pe cel uscățiv. Îi vorbește în șoaptă, nu cumva să-l trezească și pe celălalt.

— Am cercetat harta cu cea mai mare atenție, îi spune el acestuia, în șoaptă.

— Și ce-i cu asta? Ce-i dacă ai cercetat-o? îl întreabă însoțitorul, furios c-a fost trezit din nou.

— Am impresia că nu mergem în direcția în care trebuie, îi spune prizonierul, transpirat și gâfâind din greu din pricina emoției, precum și a gravității descoperirii.

— Te-ai speriat degeaba, spune însoțitorul cu multă superficialitate în glas. Știm noi mult mai bine decât tine, băiețaș, unde anume și încotro trebuie să mergem...

— E destul un pas greșit... și vă dați seama... se bâlbâie prizonierul. De pildă, la un moment dat s-o fi luat la dreapta în loc s-o luăm la stânga, și totu-i dat peste cap...

Dar în timp ce el vorbește, însoțitorul a adormit la loc, sforăie chiar și inconștiența de care dau dovadă însoțitorii lui îl scot din minți pe prizonier.

*

Cel care doarme de data asta e prizonierul, iar însoțitorii lui sunt treji amândoi. Joacă cărți trântiți în iarbă.

— Mai bine joc cu el, spune însoțitorul cel uscățiv. Măcar știu că e cinstit și nu trișează. Tu, până nu mă furi, nu ești sănătos. Ai un caracter pur și simplu oribil. Dacă știam ce fire împuțită ai, nu plecam cu tine într-o călătorie atât de lungă...

— Apropo de asta, nu ți se pare că e puțin cam prea lungă. Nu crezi că de acuma ar fi trebuit să ajungem. Eu am făcut bătături de atâta mers și pe deasupra mă și strâng pantofii...

— Tot timpul călătoriei ai cârtit. Dacă n-ai avut încredere în misiunea care ți s-a încredințat, trebuia să spui de la început. Poate găseau pe altul în locul tău. Când apare îndoiala, neîncrederea, totul se duce dracului, așa să știi. Puțină fermitate, ce dracu...

— Ia să-ți pun cu o întrebare acuma, spune grăsanul, să văd dacă îți mai dă mâna să fii atât de ferm. Să-mi spui tu mie acuma, dar exact, nu sunt admise răspunsurile ocolite și în doi peri. Să-mi spui exact locul, localitatea, adică, unde trebuie să ajungem, unde trebuie să-l ducem pe ăsta...

— E în carnetul tău trecut. Scoateți-l și uită-te dacă ești atât de curios.

— Păi, asta-i bună, eu mi-am pierdut carnețelul, spune grăsanul și rânjește speriat la tovarășul lui de drum.

— Ce coincidență, și eu l-am pierdut pe al meu, spune sec însoțitorul cel uscățiv și un timp se așterne liniștea; amândoi se gândesc la același lucru, dar nu îndrăznesc să și-l mărturisească unul altuia.

— Înseamnă că nici tu nu știi unde mergem! spune în șoaptă grăsanul privindu-l năuc și speriat de descoperirea făcută pe tovarășul său de drum.

— Și acuma de ce intri în panică? strigă speriat la rândul său celălalt. Concetrează-te mai bine și poate izbutești să-ți amintești...

— Asta am să fac, mă concentrez, dar degeaba. Nu-mi amintesc nici măcar prima literă, spune cu toată sinceritatea însoțitorul cel gras.

— N-ai pic de memorie, ce dracu, spune pe un ton de imputare uscățivul.

— Constat că nici a ta nu-i mai bună ca a mea, spune celălalt și iarăși râde prostește, încercând cu râsul său fără noimă să-și ascundă, de fapt, panica de care e cuprins.

— De ce vorbești atât de tare? Dar dacă se trezește și află? să vedem atunci cum o să te descurci.

— Și ce-i dacă află? întreabă prostește cel gras.

— E împotriva regulamentului să afle. Dacă află, n-o să ne mai bucurăm de nici un fel de autoritate în ochii lui. Ce fel de gardieni mai suntem dacă nici nu mai ținem minte unde anume trebuie să-l ducem?...

*

— Vreau să ajungem odată, nu mai pot suporta călătoria asta care nu se mai sfârșește, strigă prizonierul în gura mare și cei doi se trezesc, se răstesc la el, să tacă din gură.

— Dobitocule, istericule, îi spun ei, taci odată, că altfel te legăm la loc, spune grăsanul.

— De altfel, am impresia că nu întâmplător vrei să răspândești în rândurile noastre panica și neîncrederea, spune la rândul său celălalt însoțitor și după aceste scurte observații au adormit amândoi la loc, în curând sforăie din nou, spre marea disperare a prizonierului.

— Dacă e pe așa, le spune el – însoțitorii sunt însă cufundați în somn, nu au cum să-l audă – plec, vă părăsesc, găsiți-vă alt prizonier în locul meu, pe care să-l duceți la mama dracului, căci eu m-am săturat; pur și simplu, eu nu mai vreau să fiu la cheremul vostru, pur și simplu, eu am plecat. Adio și n-am cuvinte, spune el. Îl vedem pe prizonier

legându-și șireturile de la pantofi, uitându-se cu o privire încărcată de iubire la cei doi însoțitori, care continuă să doarmă, apoi se ridică în picioare, o ia la fugă, dar când ajunge la o distanță destul de mare de locul unde cei doi însoțitori își continuă somnul, se întoarce și o ia în direcția exact contrară, după ce le aruncă încă o privire încărcată de părere de rău.

S-a îndepărtat destul de mult de locul unde însoțitorii își continuă somnul, aleargă cât îl țin puterile, se oprește însă brusc din alergat, i se pare din nou că nu merge în direcția în care trebuie și după o scurtă ezitare, continuă alergatul, apoi din nou se oprește, scoate o bucată de hârtie pe care își desenează drumul pe care are de gând să-l facă, notându-și cu multă atenție reperele; apoi din nou începe să alerge, îl vedem intrând într-o pădure deasă, de-acuma însoțitorii nu mai au cum să-l vadă în cazul că s-ar trezi și i-ar descoperi dispariția. Și într-un luminiș prizonierul se oprește să-și mai tragă sufletul. Prizonierul încearcă să se bucure de libertatea pe care i se pare că și-a cucerit-o. El începe chiar să fredoneze Marseillesa, e cuprins de o fericire nebună, e în sfârșit liber, a scăpat de însoțitorii lui, se ridică în picioare și dansează de unul singur în timp ce cântă mobilizantul cântec francez, apoi părăsește poiana, aleargă prin pădure până ajunge la marginea ei și o splendidă perspectivă se deschide înaintea privirilor sale. Undeva jos în vale, curge un fluviu uriaș, apele acestuia strălucesc în lumina de aur a soarelui și fostul prizonier merge de-a lungul acestui fluviu. Iată-l ajuns la o fermă, gospodinele cu gălețile cu lapte cald îi ies în întâmpinare, prizonierul care de-acuma nu mai e prizonier, ci om liber, bea direct din gălețile cu lapte întinse de bunele femei; are chipul plin cu spuma de lapte și arată

foarte caraghios în timp ce mulțumește gospodinelor pentru ospitalitate; totul e atât de frumos încât nici nu-ți vine să crezi că e și adevărat; apoi iată-l pe eroul nostru ajuns într-o poiană unde mai mulți tineri dansează și chiar el, de îndată ce și-a făcut apariția, e invitat la dans, fetele și-l smulg, ca să zicem așa, din mâini și el dansează pe rând cu fiecare, ca să nu le supere, are un mare succes, fetele îl sorb din ochi, tare mai sunt drăgăstoase cu el.

*

S-a făcut întuneric și fostul prizonier merge de unul singur pe un drum pustiu. E primăvară și se aud privighetorile cântând.

— Ei, unde sunteți, sărmanii mei însoțitori, mă auziți? strigă el și ecoul îi răspunde, dar numai ecoul, și el, fostul prizonier, e foarte disperat că la chemările lui insistente, cei doi nu dau nici un răspuns.

— Sunt convins că mă auziți, dar nu vreți să-mi răspundeți, strigă el în gura mare. Am nevoie de voi... și ecoul îi răspunde: „Am nevoie de voi" și iată că undeva, în depărtare, se vede un mic foc și, de cum îl zărește, fostul prizonier aleargă într-un suflet spre el, când e destul de aproape îi recunoaște pe cei doi stând în jurul focului, umbrele lor uriașe pe pământ.

— Iertați-mă, spune el cu lacrimi în ochi aruncându-se în brațele întinse ale celor doi. Sunt un ticălos, spune el printre hohote de plâns, era cât pe aci să vă trădez, cât pe aci să vă părăsesc. Sunt un trădător, asta sunt, un trădător, spune el printre hohote de plâns.

— Consideră-te iertat, bătrâne, totu-i în regulă, spune mărinimos însoțitorul cel rotofei. Și nu mai boci atât, mi se

rupe inima pur și simplu uitându-mă la tine, declară el cu toată convingerea. Bine că te-ai întors, spune el cuprins de o neașteptată bucurie, care brusc îi molipsește și pe ceilalți doi, izbucnesc toți într-un râs nebun și în jurul focului se întinde chiar un dans îndrăcit, răsună întreaga vale de strigătele și chiuiturile celor doi.

*

Și iată-i frânți de oboseală după atâta dans și cântat, odihnindu-se în iarba înaltă a poienii, în timp ce privighetorile lunii mai își continuă cântecul lor vrăjit. Fețele lor sunt destinse și fericite; sunt din nou împreună.

*

Și iată că, în miez de noapte, unul din însoțitori, grăsanul, sau poate fi foarte bine și celălalt, se trezește și, după pregătirile pe care le face, înțelegem că și el are intenția să fugă. Nu observă însă că ceilalți doi sunt treji și îi urmăresc fiecare mișcare. Și când însoțitorul dă să plece, celălalt însoțitor sau poate chiar prizonierul (sunt momente în care diferența dintre ei nu mai contează; întoarcerea prizonierului a fost marea lecție; acuma știu foarte bine că toți trei sunt una, supuși, ca să zicem așa, acelorași condiții, aceluiași destin), deci unul dintre ei îi pune piedică celui care vrea să-i trădeze și să-i părăsească și trădătorul cade, iar ceilalți doi se aruncă peste el. Se creează o mare învălmășeală.

— Trădătorule, strigă cei doi, în timp ce cel ce se află dedesubt geme, înjură, caută într-un fel să scape, simte că se sufocă. Apoi deodată rămâne nemișcat, face pe mortul. Cei

doi îl eliberează în sfârșit. Însoțitorul continuă să zacă însă nemișcat.

— Nu mai pot, începe el pe neașteptate să geamă și să se vaite, mă dor rărunchii, mă doare stomacul, mă dor părțile alea de măsele, ajutați-mă, vă rog din tot sufletul, dați-mi o mână de ajutor...

Și când unul din cei doi îi pune un prosop sub cap și i-l ridică cu intenția de a-i da de băut niște apă dintr-o sticlă, acesta geme și le spune celorlalți cu intenția, mai mult decât evidentă, de a-i înduioșa:

— Lăsați-mă mai bine să mor, spune el și-i privește cu coada ochiului urmărindu-le reacțiile, până când cei doi se prind, îl lasă în plata Domnului și-l părăsesc brusc.

— Cabotinule, spune unul dintre ei supărat și-și caută de-ale lui, își curăță de pildă pantofii de noroiul gros de pe tălpi, nu-i mai dă nici o atenție... Te doare în cur, spune el după un timp. Crezi că ți-ai găsit proștii pe care să-i duci de nas. Ne-am săturat amândoi de fandoselile tale. Cabotin împuțit, asta ești...

*

Noaptea târziu. Prizonierul vorbește și ceilalți doi îl ascultă:

— Cel mai important lucru, când faci drumul de-a-ndoaselea, le spune el, e să știi foarte exact unde vrei să te întorci, adică locul, ținutul, țara, orașul, *le village*, cum spun francezii, ori ceva de felul ăsta, ori eu tocmai acest lucur îl uitasem. M-am trezit că vreau să mă întorc și să fiu al dracului dacă mai țineam minte unde, spune el și izbucnește în râs de parcă ar fi povestit un lucru extrem

de caraghios. Uitasem ce-i mai important, spune el printre sughiţurile de râs, în timp ce ceilalţi doi râd şi ei de mama focului. Ori e lucru ştiut că nu poţi să te întorci decât dacă ştii foarte bine unde, ori eu tocmai acest lucru îl uitasem, tocmai acest lucru nu mi-l mai amintesc, adică acel loc exact de unde am plecat. Singurul lucru de care mi-amintesc era cerul albastru de deasupra capului. Da, era un cer foarte albastru, acest amănunt, ca să zic aşa, îl ţin minte bine. Un cer foarte albastru nu-ţi poate însă servi drept reper, datorită dimensiunilor lui nesfârşite şi de altfel cerurile sunt albastre peste tot când nu plouă. Era ceva mult prea general şi foarte greu de fixat, înţelegeţi? Erau nişte nori subţiri care alergau mereu fără astâmpăr, dar toate astea erau amănunte care nu-mi puteau folosi la nimic. Cum să te întorci, dacă nu ţii minte unde? îi întreabă el din nou pe însoţitorii lui. Nu-i răspunde nimeni, doar privighetorile continuă să se audă cântând...

— Trebuie să fie foarte bătrână, sărmana mea mamă, se aude venind din întuneric glasul prizonierului şi nici de data asta nu-i răspunde nimeni, de parcă cei doi însoţitori ar fi dispărut şi totul s-ar fi transformat într-un lung monolog.

De fapt, nici nu-i mai vedem pe cei doi, doar silueta prizonierului se profilează prin întuneric. Sărăcuţa de ea, stă la fereastră, singurică, şi mă aşteaptă... şi din nou nu-i răspunde nimeni. E mare lucru să ai o mamă, spune prizonierul, o mamă pusă pe aşteptat. Şi încă la o fereastră... Şi din nou nu-i răspunde nimeni, doar privighetorile care continuă să cânte în jur şi întunericul.

Prizonierul se strecoară lângă cei doi, care dorm acoperiri cu o singură pătură, o trage spre el, descoperindu-i.

— Egoistule, şopteşte unul din însoţitori, de ce mă descoperi. Înveleşte-te în aşa fel încât să ne ajungă la toţi trei, fii cu băgare de seamă...

*

Soarele străluceşte pe cer, un soare mic şi galben, semănând cu un gălbenuş de ou.

— Împuţitul ăsta de soare nu vrea de fel să ne încălzească, spune însoţitorul cel gras.

— Bine că nu plouă, bine că nu viscoleşte, spune celălalt însoţitor, tremurând de frig. Pară-ţi bine că e vreme frumoasă.

— Numai să nu ningă la noapte, spune şi prizonierul. Mă cam dor oasele, precis că se schimbă vremea, adaugă el.

Îşi continuă drumul în tăcere...

*

S-a făcut întuneric şi merg toţi trei fără să scoată o vorbă.

— V-am spus că o să ningă, se aude venind din întuneric vocea unuia dintre ei. Nu există să nu se schimbe vremea dacă mă dor pe mine oasele...

— Dacă nu bate vântul prea tare, tot e bine, se aude prin întuneric vocea celúilalt călător. Vântul mă supără cel mai tare, mai ales vântul nu-l pot suferi...

— Dacă ar trece mai repede iarna, să vină odată primăvara, spune şi cel de-al treilea călător, apoi merg toţi trei prin întuneric, fără să scoată o vorbă.

În zorii tulburi ai zilei, undeva departe, în valea care se deschide larg la picioarele lor, se zăreşte un incendiu. Ei

coboară spre locul incendiului și, pe măsură ce se apropie, se poate vedea casa mare care arde, o casă singuratică în mijlocul câmpiei întinse. Iar când ajung la locul incendiului, casa a ars de-acuma, un fum negru și înecăcios o învăluie, încât nu se poate zări prea bine despre ce anume e vorba.

În sfârșit, fumul se împrăștie, apare scheletul întristător al casei arse la care cei trei se uită uimiți și consternați.

— Am ajuns prea târziu, poate am fi putut da o mână de ajutor, spune unul dintre ei. (Cum au început să semene de mult între ei, cum diferența dintre prizonier și însoțitorii lui a dispărut de-acuma, aproape că nici nu mai contează care dintre ei vorbește.)

— S-ar fi putut salva într-adevăr câte ceva, spune al doilea. Așa, scrumul s-a ales de toate...

— Mă întristez întotdeauna când văd o casă arzând. Și când te gândești că în casa asta au locuit oameni. Deprimant, ce părere aveți?!

— Noi nu avem nici o vină c-a ars. Doar nu noi am fost cei care am pus focul...

— E un jar pe cinste, ne putem încălzi. Nu mai trebuie să aprindem focul, spune un altul...

Partea din spate a casei n-a ars în întregime și, în timp ce cei trei se încălzesc ținându-și mâinile îndreptate spre jeratic de parcă s-ar afla în fața unui cămin uriaș, avem timp să descoperim dărâmăturile, casa, pe jumătate arsă, pe jumătate rămasă intactă.

*

Cei trei călători își fac cu greu loc printre dărâmăturile casei. Între timp, incendiul s-a stins complet. Cele câteva

lucruri care au scăpat de incendiu sunt cercetate pe rând de către cei trei. O râșniță de cafea, pe care unul dintre ei o întoarce pe toate părțile, un șal de mătase aproape transparent, cu niște crizanteme mari, albe, pictate pe el, pe care cel care l-a descoperit îl flutură în toate părțile, ca pe un steag, splendoarea lui printre dărâmături și funingine ieșind în evidență și, în sfârșit, al treilea dintre ei a descoperit un tablou care a fost agățat de perete, fotografia unei femei bătrâne, cu fața ridată, cu mâinile deformate de muncă, portretul unei mame, desigur, probabil stăpâna casei. Îl curăță de funingine și se uită toți trei cu cea mai mare atenție la el, în timp ce femeia îi privește trist și mustrător din vechiul tablou de familie...

*

S-a lăsat întunericul, casa arsă seamănă cu o imensă tumoare. Un morman întunecat de cenușă. Unde și unde, mai mocnește jarul, dar în general totul e negru și întunecat. Cei trei au adormit în preajma casei arse, zgribuliți unul în altul, într-o tandră comuniune... Apoi îi părăsim, privirile noastre se îndreaptă spre acea parte a casei care nu a ars în întregime, spre lucrurile care au scăpat de incendiu și în sfârșit ele se opresc asupra portretului acelei femei bătrâne care ne privește cu niște ochi triști și mustrători din fotografie. Apoi ne îndreptăm din nou, trecem pe lângă cei trei care își continuă somnul stând zgribuliți unul în celălalt, o luăm de-a lungul drumului pustiu pe care ei, probabil, vor merge atunci când se vor trezi, un drum pe care farurile unei mașini ni-l descoperă smulgându-l întunericului (fără ca mașina să se vadă, bineînțeles), drum exasperant

prin monotonia lui, prin faptul că ne apare fără de sfârşit, prelungindu-se la infinit. Apoi farurile se sting şi întunericul cuprinde întregul ecran...

CUPRINS

Vreau să cânt la violoncel / 5
Bucătăria de vară / 53
Toată lumea vrea să joace Hamlet / 125
Întâlnirea / 195
Patimile / 281

Colecția

HOFFMAN CONTEMPORAN

1 / Fănuș Neagu / Îngerul a strigat
2 / Emil Bărbulescu / Noi cei care am trădat
3 / Cella Serghi / Genţiane
4 / Constantin Lucescu / În numele speranței
5 / Nicolae Tița / Caii lui Dumnezeu
6 / Cella Serghi / Pe firul de păianjen al memoriei
7 / Mircea Micu / Întâmplări cu scriitori
8 / Fănuș Neagu / Scaunul singurătății
9 / Emil Bărbulescu / Nicolae Ceaușescu a fost unchiul meu
10 / Sidonia Drăgușanu / Într-o gară mică
11 / Nicolae Tița / Apa morților
12 / Cella Serghi / Aceasta dulce povară, tinerețea
13 / Sidonia Drăgușanu / Doamna cu ochelari negri
14 / Cella Serghi / Iubiri paralele
15 / Mircea Micu / Patima
16 / Nicolae Tița / Îngeri de sticlă
17 / Sidonia Drăgușanu / Jurnalul Aurorei Serafim
18 / Cella Serghi / Pânza de păianjen
19 / Dinu Săraru / Ultimul țăran din Slătioara
20 / Lucia Demetrius / Triptic. Oglinzi aburite
21 / Lucia Demetrius / Triptic. Portretele au coborât din rame
22 / Lucia Demetrius / Triptic. Ultimul vlăstar
23 / Cella Serghi / Mirona
24 / Zaharia Stancu / Jocul cu moartea
25 / Zaharia Stancu / Uruma
26 / Zaharia Stancu / Desculț
27 / Lucia Demetrius / Lumea începe cu mine!

28 / Ovidiu Onisei / Viaţa de „după”
29 / Nicolae-Florentin Petrişor / Transatlantica
30 / Mihail Soare / Inflexiuni
31 / Marina Costa / Soarta mercenarului şi alte destine
32 / Ovidiu Onisei / A fost odată ca altădată
33 / Radu Sorescu / Opera lui Octavian Paler
34 / Radu Sorescu / Petre Ţuţea. Viaţa şi opera
35 / Zaharia Stancu / Dulăii
36 / Nicolae-Florentin Petrişor / Portretul profesorului
37 / Eugen Simion / Marin Preda. Portretul scriitorului îndrăgostit
38 / Nicolae-Florentin Petrişor / Ne privesc iubirile care mor
39 / Virgil Carianopol / Scrisori către plante
40 / Virgil Carianopol / Scriitori care au devenit amintiri
41 / Ion Saimac / Misterele literei V
42 / Ion Saimac / Dincolo de ţipătul pescăruşilor
43 / Ion Saimac / Călugărul
44 / Nicolae-Florentin Petrişor / Iubita arhitectului
45 / Nicolae-Florentin Petrişor / Umbra care pălmuia trecătorii
46 / Nicolae-Florentin Petrişor / O împuşcătură în casa scării
47 / Nicolae-Florentin Petrişor / Valiza cu cărţi
48 / Nicolae-Florentin Petrişor / Dragostea în vremea baricadei
49 / Nicolae-Florentin Petrişor / Klinica
50 / Nicolae-Florentin Petrişor / Eleganţa ei părea o ameninţare
51 / Ion Marin Iovescu / Nuntă cu bucluc
52 / Dana Manoli / Povestea Siminei Vechi
53 / Sorin Titel / Valsuri nobile şi sentimentale
54 / Sorin Titel / Copacul
55 / Sorin Titel / Noaptea inocenţilor
56 / Sorin Titel / Reîntoarcerea posibilă
57 / Sorin Titel / Dejunul pe iarbă
58 / Sorin Titel / Lunga călătorie a prizonierului
59 / Sorin Titel / Ţara îndepărtată

60 / Sorin Titel / Pasărea și umbra
61 / Sorin Titel / Clipa cea repede
62 / Sorin Titel / Femeie, iată fiul tău
63 / Sorin Titel / Melancolie
64 / Sorin Titel / Scenarii de film
65 / Ana Dobre-Pelin / Secretele Otiliei
66 / Marina Costa / Pribegii mărilor
67 / Fănuș Neagu / Frumoși nebuni ai marilor orașe
68 / Fănuș Neagu / Dincolo de nisipuri
69 / Gheorghe Smeoreanu / Regele și regina sistemului solar
70 / Nicu Cismaru / Ecoul clipelor de ceară
71 / Sorin Titel / În căutarea lui Cehov
72 / Iosif Titel / Clipa i-a fost prea repede - Viața lui Sorin Titel
73 / Sorin Titel / Herman Melville. Fascinația mării
74 / Sorin Titel / Pasiunea lecturii
75 / Nicolae-Florentin Petrișor / Ursula
76 / Nicolae-Florentin Petrișor / Un chip fără cearcăne
77 / Nicolae-Florentin Petrișor / Păsările
78 / Mircea Micu / Întîmplări cu scriitori, Vol II
79 / Mircea Micu / Întîmplări cu scriitori și alte naluciri
80 / Emil Lungeanu / Graffiti
81 / Emil Lungeanu / În ostrov la marea albă
82 / Eugen Cojocaru / Rezistența veselă sau D'ale balcanismelor
83 / Emil Lungeanu / Jocul
84 / Emil Lungeanu / Enigma
85 / Emil Lungeanu / Jurnalul lui Henry Wilde
86 / Emil Lungeanu / Oxford contra Stratford
87 / Emil Lungeanu / Viitorul a trecut pe aici
88 / Eliza Roha / Asasinat la Cracovia
89 / Eliza Roha / Locul de lângă icoană
90 / Eliza Roha / Insomniile unui prinț valah
91 / Eliza Roha / Întâlnire la castel

92 / Eliza Roha / Capcane
93 / Eliza Roha / Patru zile în paradis
94 / Emil Lungeanu / Profesorul de frig
95 / Emil Lungeanu / Fotografia unui strigăt
96 / Aritina Micu / Romanul mahalalei – de la autocentralizare la intoxicarea centrului
97 / Emil Lungeanu / Teatru
98 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 1
99 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 2
100 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 3
101 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 4
102 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 5

Tiparul executat de
EDITURA HOFFMAN SRL
Tel: 0740.984.910
contact@EdituraHoffman.ro
www.EdituraHoffman.com
www.EdituraHoffman.ro
www.HoffmanPrint.ro

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România